ANUL IX.-SERIA II-a.-No. 522

7 LEI EXEMPLARUL IN ŢARĂ
14 LEI EXEMPLARUL IN STRAINATATE

Duminică 7 Decembrie 1930

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAŢIUNII" SIBIIU

Adevĕrul Literar şi Artistic

FONDATORI: { AL. V. BELDIMAN 1888 – 1897
CONST. MILLE 1897 – 1920

FONDAT IN 1893

M. Sadoveanu *)

S'au împlinit de curând cincizeci de ani dela naşterea lui M. Sadoveanu. Aceste aniversări confruntă opera trecutului cu puterea de eroziune a prezentului. Verificare de vitalitate care invită totodată la analiza operei. Astăzi, când avem în faţa noastră una din cele mai fecunde opere româneşti, operă care atinge prin originalitatea şi calitatea ei poate numai pe Eminescu şi Caragiale e mai uşor decât altădată de găsit specificul Sadoveanu. Experimentatorii de laborator când voesc să cunoască un detaliu fiziologic caracteristic îl colorează cu un reactiv şi prin aceasta îl izolează. Să izolăm, după aceeaşi metodă, fenomenul Sadoveanu.

*

Intr'un interview publicat de un ziar, M. Sadoveanu începe cu aceste cuvinte: „Sunt născut dintr'un tată de origine oltean din părţile Gorjului şi dintr'o mamă moldoveancă". Chiar şi amatorii de explicaţii ale operei de artă prin biografie ,vor găsi acest amănunt lipsit de semnificaţie. Pentru noi însă el conţine cheia multor explicaţii.

M. Sadoveanu

Dintre toate componentele sufletului românesc, spiritul oltean manifestă un puternic gust pentru epopee. Acolo s'a desfăşurat viaţa minunată a haiducilor romantici. Povestea legendarului Iancu Jianu de acolo ne vine. In ţinutul Gorjului a apărut Tudor Vladimirescu şi cu pandurii săi. Balada romantică a răzbunătorului nedreptăţiţilor, tânăr, voinic, frumos, cu cal năzdrăvan şi ibovnică ispititoare, cu plosca de vin într'o mână şi cu pistolul turcesc în alta, acolo s'a desvoltat ca în mediul ei cel mai apropiat.

Strămoşii au trecut această pasiune strănepotului. Acţiunea bunicului haiduc a trecut în urmaş ca o nostalgie vagă, ca o chemare misterioasă către această viaţă plină de culoare, de bărbăţie şi de iubire. Sub această formă o găsim, ca o răzbunare târzie a unui inexplicabil inconştient, în opera lui M. Sadoveanu. Ceeace aşi numi *spiritul pandur* al marelui scriitor, îi vine fără îndoială dela bunicul său gorjean.

Acest element activ, dinamic, aproape marţial, coexistă în sufletul său alături de un altul, făcut din contemplaţie blândă, pasivă, poetică, din sentimentul său pentru natură. Gustul aproape panteistic al firii, înclinarea pentru calmul şi indiferenţa ei, înecat în melancolie, e o trăsătură a sufletului slav. Cine îşi mai aduce aminte de poveştile de vânător ale lui Turgheniev şi „Veghile Ucrainiene" ale lui Gogol, nu poate separa complect, în această privinţă, pe Sadoveanu de marii săi înaintaşi ruşi. Sentimentul mistic al naturii e o noutate introdusă în literatură întâia oară de Slavi. De la aceştia a trecut la Moldoveni.

Cu excepţia lui Grigorescu, cei mai mulţi din pictorii noştri importanţi sunt Moldoveni : Luchian, Palade, Pătraşcu, Tonita, Ştefan Dumitrescu, etc. Alecsandri a creiat un gen: pastelurile.

Eminescu a amestecat peste tot natura în poeziile sale. Aceasta nu fiindcă piesajul moldovenesc e mai pitoresc şi mai variat, dar pentrucă sentimentul naturii făcut din contemplaţie e mai aproape de sufletul visător al moldoveanului. La Sadoveanu natura nu apare într'un aspect pur plastic, pictural: culori, linii, contururi. Natura are un suflet care vibrează ascuns. Ea trăeşte, suferă, consolează sau persecută. Dar intenţiile ei sunt nepătrunse ca şi ale providenţei. In zbuciumul nostru calmul ei intră ca o alinare, în dimineţile ei radioase triumfăm cu glorie, în crepusculul ei suntem învăluiţi în zilele de îngropăciune.

Aceste două elemente native din natura lui M. Sadoveanu nu sunt numai juxtapuse. Ele intră în relaţiuni, se confundă, se ajută, dau naştere unui compromis sintetic. Maurice Barrès a scris odată: „il n'y a rien de plus beau qu'un *paysage travaillé par l'histoire*". Vorba aceasta parcă a fost spusă înadins pentru Sadoveanu. Acţiunile şi reacţiunile între eroul de epopee şi natura dimprejurul său e canavaua pe care sunt brodate estetic aproape toate bucăţile sale mai importante. Niciodată el nu prezintă natura şi omul, fără să arate relaţiile dintre ele, niciodată natura nu rămâne neumanizată sau omul neînsufleţit de firea înconjurătoare. Iată două aspecte care revin mereu. O câmpie strălucitoare de lumină. Azurul nu e tăiat măcar de un fâlfâit de aripi. Frunzele copacilor stau încremenite. Am zice liniştea de la începutul lumii.

Dar deodată în acest peisaj neînsufleţit, în zarea dealului, în capătul şleahului apare un călăreţ. Natura a căpătat imediat un accent omenesc. Omul a înviat natura. Sau invers. După o aventură de dragoste sau după o luptă, un voinic trece călare printre tufe de copaci. Tot gândul său e la femeia iubită ori la duşmanul răpus. Dar deodată el se opreşte într'o poiană. Un glas de mierlă a răsărit de unde-va. Un vânt uşor înfioară frunzele. Călăreţul a uitat brusc gândurile sale şi se lasă furat de farmecele din jurul său, cu mintea goală, fără un gând, fără vreo preocupare, numai legănat de vânt, de albastrul cerului, ori de glasul paserii. Natura lui Sadoveanu e o *natură istorizantă,* natura care a văzut, a auzit, a înghiţit multe suflete.

Ea e un depozit, un cimitir de veleităţi şi frământări stinse. Ea păstrează toate urmele vieţii care au palpitat în sânul ei. Strigoii neodihniţi, închişi în ea, îi dau o mişcare şi un suflu. Şoaptele lor se aud câteodată toamna, ca şi speranţele lor de înviere primăvara. Un fluid, ca o osmoză, curge mereu dela om către pământ şi din pământ renaşte către om.

*

M. Sadoveanu a apărut în momentul istoric al ţării noastre, când apunea o alcătuire socială şi când începea o alta. El e aşezat la intersecţia amurgului feudalismului cu formarea mediului orăşenesc burghez. Dar mentalitatea nouă nu era creată încă. Lumea trepidantă a oraşelor tentaculare, nervozitatea urbană cu problemele şi preocupările ei, burghezia inteligentă şi avidă, tehnica asurzitoare şi confortabilă a marilor industrii, nu se formase complect. Lumea care murea îşi trimitea ultimile chemări. Ea nu fusese încă înlocuită. Mediul patriarhal, semi-arhaic, mediul de moşie, de conac, de răzăşie, de mic orăşel evreesc din Moldova, acelaş ca pe vremea bezmanului boeresc, continuă să trăiască. Revoluţia industrială şi capitalistă nu măturase încă de pe faţa pământului idila veche. Această lume în declin de mari şi mici moşieri, de ţigani lăutari, de haiduci, de evrei sărmani, de domnişoare languroase şi romanţioase ca un vals de Chopin ori ca o noapte cu lună pe lacul unui castel, de ţărani visători şi fideli, de mici funcţionari şi mici burghezi, lume pe care generaţiile viitoare nu vor mai vedea-o, a fixat-o nemuritor Sadoveanu. Câteodată tentaculele sale de analist s'au coborît şi mai adânc. Ele au prins în suflete primitive, însuşi momentul biblic al genezei, momentul dela începutul firii când omul se desprinde, se diferenţiază de natură; dar nu o poate părăsi, fiindcă mai păstrează legături cu dânsa.

Delta Dunării, cu viaţa sa de apă abia deosebită de pământ, cu vietăţile sale neturburate de om, aminteşte adesea de acest moment al începuturilor.

Melancolia acestei lumi muribunde s'a furişat şi în sufletul pictorului. Strigătul de moarte al lucrurilor care pier aduce melancolia multora din bucăţile marelui scriitor moldovean. Poezia sa e amară şi înfiorată de pesimism.

*

Talentul e un maximum de eficienţă. Secretul său e de a obţine din anumite date cel mai mare rendament şi, câteodată, singurul posibil. Elementele primare din Sadoveanu sunt: poezia mistică a naturii şi spiritul pandur.

Cum se puteau ajusta ele cu cea mai mare eficacitate?

Fireşte, în primul rând, M. Sadoveanu, inspirat de trecut, cufundat în ambianţa istorică, ar fi putut cădea în manierism arhaic. Ca atâţi alţii, el ar fi putut, — dacă ar fi avut mai puţin gust şi simţ artistic, — să recurgă la afectaţia neaoşistă. Panta de facilitate era desinată în această direcţie. Dar el a ştiut să se ferească. Utilizând numai *spiritul* limbii cronicăreşti, el a reuşit să *estetizeze* limba cronicilor, să-i dea o accepţie modernă. Perfecţia stilului său, care aminteşte prin arhitectonică de A. France şi prin muzicalitate de M. Barrès, constitue o mare revoluţie linguistică: fuziunea vechii limbi cu cea contemporană într'o sinteză estetică.

Pe de altă parte cele două elemente din opera lui Sadoveanu, de care vorbeam mai sus, fuzionate în fond, n'au rămas separate nici în expresie. Sentimentul naturii ar fi putut rămâne oarecum autonom, dacă M. Sadoveanu ar fi redat peisajul cu mijloace exclusiv plastice, picturale. Tabloul său ar fi conţinut, senzual vorbind, multe elemente decorative, dar ar fi rămas, rece, prea obiectiv. O astfel de înfăţişare n'ar fi corespuns sentimentului naturii, aşa cum îl simte el, adică umanizat. Şi atunci i-a adăugat elementul poetic, care e elementul uman. La culori şi linii a adăugat accente de nostalgie; de dor, de regret. A scoborît peste şesuri moarte un suflu de vis. A reuşit să realizeze *natura politică,* ferindu-se de *natura picturală* care nu i se potrivea. Prin aceasta a dat cea mai adequată expresie, dualismului său sufletesc iniţial.

M. RALEA

*) Idei dintr'o conferinţă făcută la Iaşi.

De vorbă cu d. Tudor Arghezi

Interviewer fără voie. — Cel mai frumos oraş: Bucureşti. — Bucureşteanul, mitocan evoluat. — Viaţa intelectuală de altădată. — „Viaţa Socială" La 94 de ani.... — „Poarta Neagră"

Un afiş mare, sugestiv ilustrat, a anunţat în vitrinele librăriilor apariţia — „în curând" — a unei cărţi senzaţionale: „Poarta Neagră" de Tudor Arghezi. Câteva fragmente publicate în „Adevĕrul literar" şi în „Viaţa Românească" au fost deajuns ca să-mi dea o imagine a desăvârşirii pe care a atins-o d. Tudor Arghezi în această operă, şi un sentiment de spontană bucurie m'a îndemnat — în momentul în care i-am văzut anunţată publicarea în întregime — să-i comunic autorului satisfacţia mea.

Nu ştiu cum, enunţarea scopului vizitei mele a luat înfăţişarea solicitării unui interview. D. Arghezi vrea să-mi dovedească zădărnicia acestui gen de literatură şi-mi spune că nu e dispus să răspundă niciunei întrebări. Fără să fi avut intenţia de a lua vre-un interogator, mă văd antrenat într'o discuţie şi pledând călduros în favoarea interviewurilor.

— Există cetitori care vor să afle, dela autori chiar şi înainte de punerea în vânzare a cărţii, sub ce imbold şi în ce împrejurări şi-au scris opera. Spovedaniile scriitorilor sunt documente preţioase pentru critic, psiholog şi pentru istoricul literar. Ca să astâmpăr curiozitatea cetitorilor şi să servesc ştiinţa, vreau să vă pun câteva întrebări în legătură cu scrierea pe care v'a editat-o „Cultura Naţională".

— Nu mă mai interesează această carte, odată ce s'a tipărit. Acum mă gândesc la altă lucrare ce-aşteaptă să apară.

Fără să vrea, d. Arghezi începe să se supună hotărîrii mele improvizate. Dar lipsa de experienţă şi nepregătirea îmi sunt încă o piedică serioasă, şi oricâtă bunăvoinţă ar avea d-sa, nu ştiu cum să încep a-l întreba.

In timp ce d. Arghezi lucrează la nişte corecturi, mă chinue căutarea unei întrebări cât mai potrivite. Tac eu, tace şi d. Arghezi. Până mi-aduc aminte de obişnuitul început, care, sunt sigur, mă va scoate din încurcătură:

— Ce v'a îndemnat să scrieţi „Poarta Neagră"?

— Mania de a scrie!...

Observ că d. Arghezi e tot atât de stângaciu ca şi mine. Pentru alt scriitor, — întrebarea mea ar fi fost prilejul unei lungi spovedanii. Incerc să fiu mai clar:

— Aţi găsit că e atât de interesantă viaţa privită din acel „colţ de infern"?

— Viaţa e toată interesantă, chiar dacă o priveşti printr'un singur ochiu de fereastră, dintr'un pat de spital sau dintr'o celulă de închisoare!...

Pe biroul d-lui Arghezi zăresc câteva coale din noul d-sale volum. Le răsfoiesc şi mă opresc la acest început al „Preludiului":

„Oraşule, pe care te iubesc, ce-ai să aduci tu ţărilor unite laolaltă...?"

— Vă e atât de drag Bucureştiul?

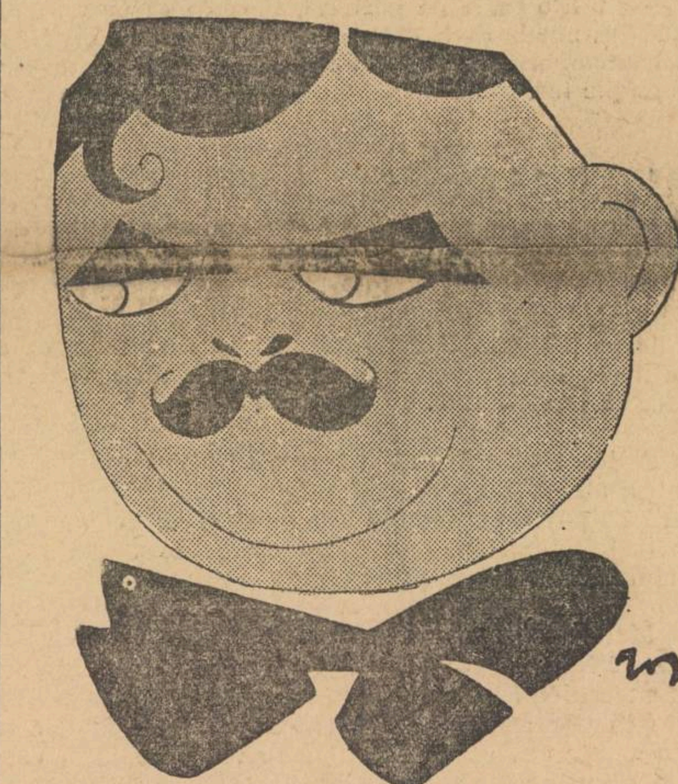
— Cred că Bucureştiul e oraşul cel mai frumos din câte am văzut, şi cel mai variat. Şi e frumos, tocmai pentrucă e variat. Sunt cartiere în Bucureşti care pot face tot atâtea oraşe. Afară de asta, are o lumină splendidă; are bărbaţi foarte frumoşi şi femei foarte frumoase; e un oraş generos, căruia îi place viaţa şi care-şi merită numele.

D. Arghezi n'o fi acceptând, probabil, etimologia care ne evocă vechea ocupaţie păstorească — „păstorul Bucur" — şi se opreşte la aceia care oglindeşte Bucureştii de astăzi — „oraşul bucuriei".

— Există un tip al bucureşteanului?

— Există.

— Cum îl caracterizaţi?

T. Arghezi

— Mitocanul evoluat. Foarte pitoresc şi plin de individualitate inteligentă şi sprintenă. Insuşi Caragiale, care i-a ridiculizat, este unul dintre aceşti mitocani, şi toţi care trăim în Bucureşti de peste treizeci de ani avem ceva din mitocanul caracteristic bucureştean. Fudul, brun, cu mustaţă frumoasă, totdeauna gătit, niţel gascon, gata totdeauna de bătaie (mai mult cu gura). E regretabil că i-a dispărut „musca" dela buza de jos. Ar trebui reînfiinţată; dă gurii un accent foarte frumos...

— Totuşi, aţi găsit şi aspecte urîte în Bucureşti.

— Da. Ceiace urîţeşte Bucureştiul, adică ceiace-i strică vechea geometrie, este insul intelectual. E un intelectual altoit din provinciile în special moldovene, căruia îi stă bine în Moldova şi care a adus în Bucureşti o întreaga mentalitate politică, cu care bucureşteanul nu e obişnuit: ura de rasă, un naţionalism exagerat şi un fel de a fi mai puţin energic decât al bucureşteanului. Afară de câţiva ieşeni simpatici. Pentrucă nu se poate generaliza. Din Moldova ne-au venit şi idei generoase, şi temperamente de luptă.

— Ce credeţi despre înţelepciunea poporului nostru şi posibilităţile lui de desvoltare?

— Cred că poporul român e foarte inteligent. La nici unul din popoarele pe care le-am cunoscut, n'am întâlnit atâta inteligenţă spontană şi deasă ca la Români. In schimb, aiurea, am găsit foarte mulţi proşti deşi; dar o prostie organizată. Mă şi vexa lucrul acesta. Şi când mi-era dor de ţară, mă exprimam într'un fel cam nedelicat. Ii întrebam pe străini de ce au ei aşa de mulţi oameni proşti, că sunt oameni civilizaţi, cărturari toţi. Le spuneam că ei când au un om inteligent trebue să-l ştie toată Europa. La noi inteligenţa curge pe stradă şi e nebăgată în seamă. E foarte populară. Insă, când într'un sat dela noi un om e prost, tot judeţul îl ştie.

— A fost vreodată o atmosferă cu adevărat intelectuală la noi?

— A fost şi e regretabil s'o spunem că a fost pe vremea conservatorilor şi a primilor socialişti, recrutaţi de altfel tot din clasa conservatoare.

Cu acest prilej îmi vine în minte primul număr al „Vieţii Sociale" care-şi deschidea paginile cu poezia d-lui Arghezi „Rugă de seară":

(Continuare în pag. II-a)

Lui Mihail Sadoveanu

Criticii, oratorii, conferenţiarii, istoriografii, biografii au scris, au vorbit, vor scri şi vor vorbi încă multă vreme despre opera şi omul pe care noi îl sărbătorim astăzi.

Nu am nici una din calităţile care ar putea reda în relief portretul artistului Mihail Sadoveanu, marele poet al prozei româneşti.

Nici nu încerc a proecta în timp şi spaţiu lumea creată de el. Grandoarea epică şi lirică, îmbinată în formidabilul şi multiplul său talent, opera lui, este aşa de vastă şi de reprezintativă încât marchează însăşi evoluţia progresivă a scrisului românesc.

Vreau numai să fixez situaţia vieţei lui de scriitor în societatea românească a epocei noastre. Căci viaţa lui trebue să slujească drept pildă tinerilor din ziua de azi care se simt ispitiţi de diavolul scrisului.

Mihail Sadoveanu nu s'a născut bogat ca Vasile Alecsandri, ci sărac precum a fost şi Mihail Eminescu.

Pentru a-şi agonisi pâinea zilnică el trebuia să muncească. Şi totuşi avut marea virtute, aşa de rară în ţara noastră, să urmeze cu îndârjire calea croită de menirea pe care o avea în viaţă. A rămas totdeauna acelaş: scriitor de meserie, om de condeiu.

Şi chiar când îl găsim, în anii tinereţii în slujba statului, este tot în ocupaţii în legătură cu arta şi cultura: director la teatru, inspector la cercurile culturale, înfiinţând biblioteci pentru popor.

De tânăr fuge de haosul capitalei sgomotoase, de atmosfera boemei artistice din acea epocă, şi se retrage la moara lui din Fălticeni. Acolo, în lumea de provincie, în apropierea frumuseţilor naturei moldoveneşti, duce o viaţă patriarhală — lucru neobişnuit scriitorilor români care nu puteau creea decât în aerul îmbâcsit al cafenelei bucureştene.

Din ziua în care a publicat prima bucată în *Pagini Literare, sub* pseudonimul Cobuz, el scrie, scrie neîncetat, căci asta-i vocaţia şi partea lui pe lume; asta trebue să facă şi nimic altceva — şi o face cu sârguinţă, cu 'n fel de pietate; îşi îndeplineşte o datorie sacră pentru sine şi pentru posteritate.

Cei mai mulţi dintre scriitorii cu reale predispoziţii se divizează şi se risipesc în felurite ocupaţii, înfundaţi în hârţoagele slujbelor de birou sau sbătându-se pe căile arivismului, ajung să-şi spânzure lira în cui, iar operele lor rămân socotite ca *păcate ale tinereţei.* Sadoveanu a rămas întreg, acelaş scriitor neobosit, în moara dela Fălticeni ca şi în via lui din dealul Copoului dela Iaşi.

In ţara noastră, în câmpul literelor româneşti care cu greu poate hrăni, unde sunt mai mulţi diletanţi decât scriitori de meserie, Sadoveanu a urcat pe cea mai înaltă culme a scrisului românesc. „Voi credeaţi în scrisul vostru, noi nu credem în nimic", a spus marele Eminescu în Epigoniile sale.

Şi Sadoveanu a crezut în scrisul său.

Produs al pământului mănos, negru şi gras al Moldovei, cu rădăcini adânci, viguroase, el stă masiv şi măreţ fără să se încline la suflul vremelnicelor vânturi.

El a crescut, a înflorit, a rodit fără încetare. Şi belşugul roadelor sale a desfătat şi a încălzit inimile, a luminat minţile, a strâns legăturile neamului cu pământul strămoşesc.

In solemna şi fericita zi a sărbătoririi lui Sadoveanu, îi urez ca viaţa lui de virtute şi credinţă în scris, să rămână ca o pildă pentru nouile generaţii — să fie veşnic un far luminos, călăuză pentru corăbierii tineri, rătăcitori pe valurile artei etern înşelătoare.

JEAN BART

Infinit! Infinit!
adună-ţi bolţile de-odată,
în şuier prelungit —
şi'n fruntea mea secată
şi'n pieptu-mi aiurit
te'nfige drept ca o săgeată.

— *Vă mai aduceţi aminte de vremea în care aţi colaborat la „Viaţa Socială"?*

— Da. Când au apărut „Facla" şi „Viaţa Socială" cred că eram la Geneva.

— *Până atunci, mai scriseseţi la vre-o publicaţie?*

— Scosesem cu vechiul meu prieten V. Demetrius o revistă, „Linia Dreaptă". Eram pe vremea aceia la Mitropolie.

Şi revenind la „Viaţa Socială", a. Arghezi continuă:

— Aveam la Cocea un caiet de versuri, pe care nu-l luase nici el şi nu i-l dasem nici eu ca să fie publicat, pentrucă eram prea tânăr şi pentrucă, dacă pe de-o parte principiul meu literar de bază era să mă produc într'o formă originală, pe de altă parte aveam nevoie să verific întâi cu deamănuntul şi îndelungat dacă această formă de originalitate exista cu adevărat sau mi se părea mie. Căci nimeni nu e dator să se înşele.

Cocea, cu marea lui generozitate literară obişnuită, pe care n'am mai cunoscut-o la nici un alt literat român, la aceiaşi temperatură, — mi-a publicat versurile şi am ajuns din nefericire „scriitor de talent" fără să mă fi gândit la asta. Nu e nici o poză în această afirmare; e o simplă realitate plată. De-atunci a mers val-vârtej şi în loc să ajung un lucrător, pe orice târâm fizic şi social, obişnuit, care să se odihneacă seara cu scula de bijutier a condeiului, m'am pomenit scriitor. Aş ruga pe oricine o ceti acestea să nu se supere, pentrucă nu am nici o mândrie şi nu cred în misticismul scrisului meu.

Primul volum l-am publicat, cum se ştie, la 47 de ani; aşa că nimeni nu mă poate acuza că m'am grăbit. (Şi cred că al doilea volum de versuri am să-l public la 94 de ani). Vanitate literară nu am; în schimb am conştiinţă literară.

In activitatea mea de scriitor am avut puţine satisfacţii. Cea mai recentă e aceia pe care mi-a procurat-o Al. Rosetti, directorul editurii „Cultura Naţională". După cetirea manuscrisului „Poarta Neagră" m'a felicitat. Şi nu e puţin să te felicite un editor.

Când rosteşte titlul: „Poarta Neagră", găsesc prilejul să pun o ultimă întrebare, privitoare la geneza lucrării.

— Sunt strânse în acest volum note din viaţă, incomplecte pentrucă sunt, de fapt, extrase din multe alte note mai voluminoase. Lipsesc de aci Slavici, Neniţescu, Stere, Coandă dela Piteşti, Marghiloman, Lupu Costache (bătrânul), P. Cioräneanu, N. Iorga şi o sumedenie de alţi scriitori şi oameni politici, mai tineri şi mai bătrâni, care ar fi făcut volumul extrem de voluminos, şi vor apărea într'o carte de portrete. Pe de altă parte, n'am reprodus notele care, cât de puţin, puteau să jignească pe contemporani; aceştia au dreptul, în fond, să aibă dreptăţile lor.

J. BYCK

Din Literatura Persană

Nimic nu mă mai interesează. Scoală-te şi toarnă-mi vin! Astăseară, gura ta e cea mai frumoasă roză de pe pământ. Toarnă-mi vin! Să fie rumen ca obrajii tăi, iar remuşcările mele să fie tot atât de uşoare ca buclele tale.

Adierea primăverei răcoreşte chipul rozelor. In umbra albastră a grădinii, adierea mângâie deasemeni chipul iubitei mele. Cu toată fericirea pe care am trăit-o împreună, uit trecutul nostru. Dulceaţa zilei de azi e atât de puternică!

Mult timp oare voi căuta să umplu cu pietre oceanul? N'am decât dispreţ pentru desfrânaţi şi pentru cucernici. Khayyam, cine poate să afirme că te vei duce în Cer sau în Infern? Mai întâi, ce înţelegem prin aceste cuvinte? Cunoşti oare vre-un călător care să fi văzut aceste stranii ţinuturi?

Tot aşa de repezi ca apele râului sau ca vântul pustiului, zilele noastre trec. Două zile, cu toate acestea, mă lasă nepăsător: aceea care a trecut şi aceea care va sosi.

Când m'am născut? Când voi muri? Nimeni nu poate să-şi amintească ziua în care s'a născut, nici să ştie ziua în care va muri. Vino, prea scumpa mea mlădioasă! Vreau să-i cer beţiei să mă facă să uit că niciodată nu vom şti nimic.

Khayyam, de ce te'ntristezi c'ai făcut atâtea păcate? Tristeţea ţi-e zadarnică. După moarte, ne-aşteaptă neantul sau iertarea.

In mănăstiri, în sinagogi şi în moschei se refugiază slabii pe care îi înspăimântă Infernul. Omul care cunoaşte măreţia lui Dumnezeu nu seamănă în sufletul său relele seminţi ale groazei şi ale implorării.

Primăvara, mă duc câteodată să stau în marginea unui câmp înflorit. Dacă o fată frumoasă mi-aduce un pahar cu vin, nu mă mai gândesc la moarte. Dacă m'aş îngriji de aceasta, aş preţui mai puţin decât un câine.

Vasta lume: un grăunte de praf în spaţiu. Toată ştiinţa oamenilor: vorba. Popoarele, dobitoacele şi florile celor şapte climate: umbre. Rezultatul gândului tău zilnic: nimic.

Să admitem că ai rezolvat enigma creaţiunii. Care ţi-e destinul? Să admitem că ai isbutit să desbraci de toate învelişurile sale Adevărul. Care ţi-e destinul? Să admitem că ai trăit o sută de ani, fericit, şi că ai să mai trăeşti încă o sută de ani. Care ţi-e destinul?

Pătrunde-te bine de acest lucru: într'o zi, sufletul îţi va sbura din corp şi vei fi împins în dosul pânzei care fâlfâe între acest pământ şi Necunoscutul. In aşteptare, fii fericit! Nu ştii de unde ai venit, nu ştii unde te vei duce.

Trad. de AL. T. STAMATIAD

Despre francmasonerie

Origini legendare.—Masoneria modernă.—Doctrină.—Răspândire.—Diverse

Pusă la noi mai mult la ordinea zilei prin cele două atentate îndreptate de curând împotriva lojei celei mai principale din Capitală decât chiar poate prin înfiinţarea ei în România, anul 1880, Septembrie în 8, francmasoneria, aiurea ca şi în ţara noastră, apare învăluită într'un mister care pentru unii, e înfricoşător, şi ca mister în sine, şi ca ţeluri şi mijloace tenebroase ce i se atribue. Să aruncăm deci niţică lumină asupra ei. E necesar s'o spui, dela început, că n'am fost, nu sunt şi nu cred că voi fi vreodată francmason. Prin urmare pot fi obiectiv.

Şi despre francmasonerie se poate spune că originile ei se pierd în noaptea timpurilor, dacă ne-am lua după unii istorici care caută şi-i găsesc obârşia prin Chaldeia, Egiptul faraonilor şi Palestina veche. Dar lucrul acesta e departe de a fi dovedit. Faptul că mai toate religiile străvechi se înconjurau de mister şi trăiau din taine, ca şi unele din cele de astăzi de altminteri, nu dovedeşte că ele aveau şi principii asemănătoare cu ale francmasoneriei. Singurul lucru ce le leagă este aplecarea spre misticism, înăscută pare-se la imensa majoritate a oamenilor. Mai departe vom vedea că această unică legătură va deveni mai târziu şi pricina de căpetenie a duşmăniilor adânci, crude, fioroase, ca la un moment dat, în Spania şi Portugalia, între religiile astăzi constituite, în special a catolicismului, şi fransmasonerie.

Mai îndreptăţită este părerea celor ce aşează originile masoneriei în Evul mediu, prin veacul XIII, chiar în veacul XII. Nu mai departe însă francmasoneria (care înseamnă „libera zidire" deci francmason „liber ziditor") s'a născut cam în acelaş timp cu stilul gotic, cât şi odată cu epoca marilor clădiri de orice soiu din vremea aceia, în nordul Franţei întâi, de unde sunt originare bisericile în stil gotic, apoi intrând în Germania şi Anglia. Corporaţiile zidarilor, pentru care se deschidea o mare eră de câştig material, moral şi intelectual, au înţeles repede avantajul monopolului. De aceia ele au devenit repede secrete. Secretul nu era însă în fond decât învăţătura geometriei ca bază, şi a tot ce poate interesa arhitectura în toate amănuntele ei precum şi paza acestor ştiinţi de ochii şi înţelegerea profanilor. Organizaţia acestor corporaţii de zidari şi de meşteri conducători a devenit pretutindeni în cele trei ţări foarte riguroasă şi învăluită de un mister nepătruns, care se menţinea cu cele mai curioase regulamente şi rituri şi cu înfricoşătoare juràminte. E prima încercare de sindicalizare unită însă cu mintea conducătoare.

Aci e locul să arătăm că din aceste mistere, cu caracter puternic mistic, ca orice mistere, căci nimic nu poate fi mai mistic decât de-a crede în jurăminte, în blesteme şi în afurisenii, care n'ar avea sens şi eficacitate dacă nu s'ar sprijini pe credinţa în consacrarea lor de puterile oculte şi atotputernice din afară, cărora le place să se amestece în viaţa şi destinele omului până în cele mai neînsemnate amănunte, — din misterele acestea practicate permanent şi riguros de corporaţiile de francmasoni, s'a născut duşmănia împotriva lor a Bisericilor, a celei catolice în special. Dar pe încetul, cu vremea. La început, până hăt târziu spre mijlocul veacului XVIII, clerul protestant ca şi cel catolic, dar mai cu seamă cel catolic în domeniul căruia cădea cu precădere şi abundenţă stilul gotic, s'au interesat cu simpatie de masonerie, au făcut parte din ea, au dirijat adesea corporaţiile acestea de zidire mistică. A venit însă o vreme, cu începutul veacului XVIII în deosebi, când francmasoneria, voind a-şi însuşi un ideal filosofic şi religios a venit deadreptul şi în grav conflict cu credinţa religioasă oficială. De atunci conflictul a durat, cu răstimpuri de acalmii şi de lupte violente, care mai durează încă, dar sub forma modernă a răsboirii cu cuvântul şi cu condeiul.

Se ştie, din timpuri imemoriale, dar mai cu seamă din Evul mediu încoace, până nu departe de zilele noastre, că nimic din ce e şi se întâmplă cu lumea oamenilor nu provoacă uri mai nestinse, lupte mai înverşunate, răsboae mai sângeroase, calamităţi fără de sfârşit, ca ivirea de secte în sânul religiilor vechi. Intre religiile deosebite cu totul, între acestea şi ateism de pildă, conflictele nu sunt chiar aşa de groaznice ca între ele şi secte. Răsboaele religioase din sânul creştinismului nu au analogie în valurile de sânge vărsate decât cu cel politico-economic din 1914 şi cu cele napoleoniene. Nimic n'a înfuriat mai mult catolicismul ca protestantismul. Un ateu, se mai poate tolera, un protestant însă, pe rug dacă... s'ar putea. Noroc că azi nu se mai poate.

Cam tot astfel s'au întâmplat lucrurile şi cu francmasoneria din moment ce ea a voit să aibă un crez religios al său, care se şi despărţea dar se şi asemăna cu creştinismul. Răsboiul cu religiile dominante a început şi durează încă, dar foarte atenuat. Atentatele din Bucureşti sunt un singular şi slab ecou al unor vajnice bătălii seculare dintre ideia religioasă majoritară şi cea minoritară a francmasoneriei, căci nu poate fi mai mare neadevăr ca afrmaţia unora că masoneria e antireligioasă în principiu şi antinaţională în practică.

Adevărata francmasonerie, cea modernă, aşa cum durează ea astăzi, în linii generale, a luat naştere nu în Italia sau în Franţa, cum cred unii, ci în Anglia, la Londra, exact în ziua de 24 Iunie 1717. De-acolo ea s'a propagat pretutindeni, apărând în România veche, după cum am arătat la 8 Septembrie 1880 adică o sută şaizeci şi trei de ani dela origina ei cea adevărată ca dată.

Nu ne vom ocupa aci de cele două loji principale ce existau şi dominau atunci, „Marele Orient" şi „scoţiana" din cele ce s'au ivit mai târziu, ici şi colo, cu tendinţe neamicale aproape întotdeauna, căci nici francmasoneria n'a fost scutită de neînţelegeri şi lupte intestine, întrucât aci nu ne propunem a ne ocupa de amănunte şi particularităţi ci numai de generalităţi. Atât vom spune în privinţa asta că lojile masonice s'au diversificat în vreme pe scara naţionalismului şi a raţionalismului. E iarăşi greu a crede că masoneria e internaţională şi antinaţională. In orice caz e cu mult mai puţin internaţională decât religiile, toate religiile dela micile secte până la marile confesiuni decât socialismul, comunismul şi capitalismul.

Cu catolicismul luptele au fost grele şi lungi până la arestări, închideri şi executări de masoni în Spania, Portugalia şi Italia, până la interziceri absolute de existenţă în aceleaşi ţări, rare ori şi în Germania şi în Anglia, cu multe persecuţiuni mai slabe în Franţa, cu actuala suprimare brutală şi totală în Italia fascistă. Cu protestantismul şi ortodoxia aproape nu au existat lupte, încât te miri ce şi de unde le-a căşunat câtorva de la noi, astăzi, după o jumătate de veac a existenţei masoneriei aci, în care domină nu elementele de extrema stângă şi muncitoreşti ci mai cu seamă cele burghezeşti, capitaliste şi intelectuale plus cele politicianiste, ale partidelor zise de ordine, care au în loje, în cele mai multe dacă nu în toate, cuvânt hotărîtor.

Actualmente există în lume cam trei milioane de francmasoni din care jumătate în Statele-Unite; se compun în deosebi din elementele arătate cu câteva rânduri mai. sus. A le indispune şi zădărî cu atentate ca cele de mai deunăzi, e o pură nebunie cu nici un atom de folos, din nici un punct de vedere. Aceasta ne-a determinat în special de-a lumina măcar întrucâtva opinia noastră publică asupra acestei chestiuni, pe care cei mai mulţi o ignorează sau o învălue în cele mai groteşti poveşti şi nefundate acuzaţiuni.

In definitiv şi în substanţă francmasoneria modernă, care nu mai are aproape nici un fel de legătură cu cea din Evul mediu, e o mişcare filantropico-idealistă, o grupare de forţe liber-cugetătoare, nu însă ateiste, ateismul fiind motiv de neprimire sau excludere din loji. E din punct de vedere mistico-religios un fel de protestantism civil dacă ne putem exprima aşa, o liberă cugetare mărginită în genul ei, dar tocmai de aceia urîtă, ponosită şi combătută de catolicism, la care cu mirare vedem alăturându-se câţiva ortodocşi de la noi! Contrar celor ce ni se îndrugă de unii, foarte adeseori lojile masonice au fost cuiburi de agitaţii naţionale, patriotice şi politice de diferite soiuri, — după loc, timp şi împrejurări. Francmasoneria noastră nu puţin a luptat şi ea în favoarea intereselor mari ale ţării, naţionale sau economice. Lojile franceze şi germane de pildă au rupt legăturile ce le uneau încă din 1871. La noi libera cugetare nu e cultivată în loji decât anodin şi prea puţin, românul, mason sau orice-ar fi, nefiind prea înclinat la misticism sau, deci la antisemitism. In Franţa s'a dat la iveală şi durează încă cea mai aprigă luptă între francmasonerie şi catolicism, dela începutul celei de-a treia republici, adică cea actuală şi până în prezent. Lupta aceasta a culminat în timpul afacerii Dreyfus, masoneria franceză fiind atunci hotărât dreyfusardă. Partidul care domină acolo în loji, actualmente e cel radical şi radical-socialist. Socialiştii, în Franţa ca şi pretutindeni, nu prea au în clin şi în mânecă cu masoneria. Ei îi sunt mai curând ostili, la ocazie, — în genere indiferenţi.

Cât despre acuzaţia că revoluţia rusească, atât economică cât şi politică şi religioasă, ar fi fost provocată, indusă şi exprimată încă şi astăzi de francmasonerie, să ni se ierte epitetul dar ea nu este numai falşă ci şi ineptă. Suprimări de culturi şi de religii, comunism, execuţii, etc., care se văd acum în Rusia bolşevică sunt tot aşa de departe de spiritul, doctrinele şi practicele masone, ca şi pământul de soare; cel mult dacă se poate spune că libera-cugetare, care astăzi se găseşte a fi nu numai masonică ci mai curând în marea ei majoritate în afară de loji, a putut avea o oarecare influenţă, cum a avut pretutindeni şi întrucâtva o mai are încă, asupra formării unei înclinări libertare în Rusia, ca ori şi unde dealtminteri, dar de mult nu de astăzi. N'am ştiri în această privinţă dar mă tem că francmasoneria n'o duce prea bine cu bolşevicii. Mai rămân ritualul bizar şi misterul. Altădată acestea jucau mare rol iar publicul era intrigat şi adesea rău dispus din pricina lor. Misterul cu care s'a învăluit francmasoneria poate că i-a fost de folos dar şi mult i-a dăunat. Eu unul mărturisesc — şi câţi vor fi la fel ca mine! — că dacă n'am devenit mason a fost în bună parte şi din pricina acestor forme mai mult copilăreşti decât cu adevărat misterioase, care încă reprezintă tradiţia cea atât de greu de înlăturat de obicei.

Astăzi nu mai e nici un mister serios în jurul lojelor. Doctrina e publicată, propaganda pentru adeziuni şi idei se face prin mijlocirea tiparului, listele de membri sunt aproape publice. Cui nu-i place şi vrea s'o combată trebue s'o facă însă cu mijloace legale şi civilizate.

I. TEODORESCU

A apărut:

Viaţa Romînească

REVISTĂ LITERARĂ ŞI ŞTIINŢIFICĂ

No. 9 şi 10 pe Septembre şi Octombre 1930

CU URMATORUL SUMAR:

Mihail Sadoveanu	*Măria-Sa Puiul Pădurii.*
Gala Galaction şi Pr. V. Radu	*In jurul Sfintelor Scripturi.*
Aureliu Weiss	*La moartea lui Georges de Porte-Riche.*
I. Petrovici	*Impresii din Italia (Imprejurimile Romei).*
Emil Virtosu	*Iordache Golescu şi întîmplările anului 1821.*
Otilia Cazimir	*Pasteluri: Lacul. — După ploaie (versuri).*
G. Topîrceanu	*Domnia lui Ciubăr Vodă.*
Ion Minulescu	*Cu plopii in ploaie (versuri).*
Nicolae Tolu	*Istorie şi artă.*
I. M. Marinescu	*Din Theocrit (versuri).*
Demostene Botez	*Fără anotimp (versuri).*
Radu Vulpe	*Staţiunea protoistorică şi daco-romană dela Poiana în Moldova de jos.*
Izabela Sadoveanu	*Cronică literară (Comemorările Romantismului).*
M. Sevastos	*Cronica teatrală.*
Dragoş Protopopescu	*Cronica engleză (Cultura engleză).*
P. Nicanor & Co.	*Miscellanea (D. Iorga filozof. — Conflictul cultural America-Europa). — Rubrica: „Recenzii". — Intelectualii comici. — Criza mondială).*

Recenzii, Revista Revistelor, etc.

PREŢUL 60 LEI

Intoarcerea de pe front

Minunatul roman a lui Remarque, va apare în foiletonul DIMIMINEŢII, cu începere de Duminică 7 Decembrie

Toată lumea care a citit primul lui roman „Pe frontul de Vest nimic nou", va ceti fără îndoială şi

Intoarcerea de pe front

A apărut

ALMANACHUL ŞCOLARILOR

pe anul 1931

Un elegant volum de 130 pagini, cu un cuprins extraordinar de bogat şi variat.

De vânzare la toate librăriile şi chioşcurile de ziare.

PREŢUL UNUI VOLUM LEI 25

REPREZENTANŢA UZINELOR

ODEON

A DESCHIS VASTELE SALE MAGAZINE CU URMATOARELE RAIOANE:

PLĂCI ŞI GRAMOFOANE

RADIO „LORENZ" ŞI „PANTOPHONE"

Instrumente muzicale

Parfumérie, Galanterie

Articole de cadouri

Jucării

Cărucioare de copii

Biciclete şi

Maşini de cusut

PREŢURI EXTREM DE EFTINE

VÂNZARE ŞI IN RATE LUNARE

CATALOAGE GRATIS

„ODEON"

LIPSCANI 94

(LUPOAICA)

Cevacumva

Când mă găseam în ţara Kuty, mă specializasem într'o ştiinţă care îmi da o putere nediscutată şi pe care o cunoşteam singur eu. In limba locală, învăţătura mea se definea cu un cuvânt. Europeneşte, specialitatea consista în descifrarea slovelor scrise numai pe sfert sau nescrise nicidecum şi în priceperea evenimentelor pe dedesubt. Nu era geologie pentrucă nu exploata pământul subt coji; nici astronomie, din pricină că nu aveam de furcă cu aerul; nici ştiinţe naturale, lipsind noţiunile exacte dacă numărul picioarelor era în funcţie de coadă şi dacă în principiu zoologia trebuia să vie concomitent cu copite şi coarne. Era ceva, cumva, despre care nimeni nu ştia nimic şi în cevacumva nu puteam să fiu controlat.

La o intenţie de controversă, începeam numaidecât să zbier şi se aduna toată lumea din Kuty.

— Se poate, întrebam eu, să fie înfruntată în persoana mea, ştiinţa indiscutabilă şi fără precedent a lui cevacumva?

— Nu se poate! răspundeau vameşii, cărturarii şi fariseii. E o nelegiuire.

— Nu sunt eu împăratul savanţilor? întrebam eu.

— Ba da! eşti împăratul tuturor savanţilor.

— Mi-am lăsat eu barba să-mi crească fără motiv? mai întrebam.

— Nu se poate să-ţi fi lăsat barba să crească fără motiv, răspundeau oamenii de ordine şi de autoritate.

— Un obraznic a trecut şi s'a strâmbat la mine. Oare el n'a jignit în mine tablele legii, Decalogul, Constituţia şi Stindardul?

— Vezi bine că da! răspundeau oamenii cu bun simţ.

— A cutezat să-mi pară că se întreabă de ce mănânc cu atâtea parale din ţara Kuty.

— Ai dreptul să le mănânci pe toate, căci în ceva cumva nu te întrece nimeni. Oare Socrate, Pitagora, Dante, Galileu n'au mâncat toate finanţele ţărilor respective?

— M'am dus în misiune culturală în continent să număr felinarele din Rotterdam, ca să ştim dacă Europenii sunt mai tari decât noi. Necuviincioşii au cutezat să afirme că am uitat două felinare de lângă pod.

— Moarte lor! Unde sunt să-i ciopârţim? striga poporul Kuty.

— Se poate zice despre mine, când îmi suflu nasul, că mi l-am suflat? am întrebat.

— Vai de mine! răspundea fiecare. Tu când îţi sufli nasul faci lumină şi se coc gutuile, Doamne! ziseră toţi.

Nu am iertat nicio aluzie şi nicio dovadă de respect parţial. De câte ori cineva nu mi-a lins galoşul şi nu mi-a sărutat răzătoarea de noroi de la uşe, l-am înfierat. Aşa să piară necredincioşii, ca pulberea şi ca pleava! Ascultă-mă; dacă vrei să fii, să urli şi să te lauzi cu zbierăte mari. Cum ajungeam eu altfel în Kuty, ţara chiorilor, văzător? Cine m'ar fi băgat în seamă, dacă nu-i opream şi nu strigam la el:

— Ce? nu mă cunoşti?

— Cum să nu te cunosc? răspundea Cine. Eşti singurul mare bărbat din lume şi în orice caz unicul din Kuty.

Elogiu insuficient. Ca să aprinzi o ţigară poate că e deajuns un chibrit. Pentru o pădure e nevoe însă de un incendiu.

Am discutat într'o zi cu Dumnezeu, despre care se pretindea că e mai mare decât mine. Ce decepţie! Nu ştia lista urmaşilor lui Papură Vodă şi nu auzise de Plesnilă. I-am făcut o lecţie, pe care să o pomenească. S'o fi jucat el cu alţii: cu mine i s'a înfundat...

Toate au mers perfect în ţara Kuty şi nevastă-mea, care avea un decolteu de dop de şampanie ducea traistă cu parale şi aduna ce azvârlea mâna mea stângă, cu desinteres. Insă se pripăşiseră nişte janghinoşi, care rânjeau la mine şi se pregăteau să mă verifice. Cu primul tren m'am depărtat, copleşind ţinutul cu ocara mea sfântă, de pe un deal cu grădini.

Cât am fost tânăr, am proclamat în numele tineretului. Când am îmbătrânit, am luat cuvântul în numele uncheşilor. Mă voi scula şi din mormînt ca să apăr drepturile morţilor. Păziţi-vă, că sunt etern şi nu veţi scăpa în veac de fleoanca mea. Numai să nu răspundeţi că totul merge de minune. La cel dintâi răspuns mi se pune un os în gât şi răguşesc şi mă dezolez şi vreau să plec şi să nu mă mai întorc în Kuty. Când bate ora de plecare mă îndârjesc să mor pe moşia strămoşilor mei şi nu mai plec. Desfaceţi bagajele şi daţi-mi hârtie sugătoare să usuc lacrimile mele!

A! şi o să încep să mă joc cu Regii, căci m'am săturat de supuşi. De fapt sunt Regele Kuty cel adevărat. N'am sceptru şi n'am cel puţin baston. Eu sunt şi regele şi bastonul, cuprins în fiinţa mea, decând l-am înghiţit: am înghiţit o prăjină. Şi nici coroană propriu zisă n'am: coroana e capul meu. Blazon? mai mult ca blazonul e cravata mea. Legile? unghiile mele, dela mâni, şi, bine înţeles, dela picioare. Nevasta mea nu bănuieşte în naiva ei simplicitate că este regină. Vulgarul titlu de rege de drept e mai puţin ca regalitatea mea de fapt. Sunt un rege particular şi civil, însă toţi regii laolaltă nu fac cât cheile de pe veriga mea de buzunar.

Vreţi un împărat? trosnesc din două degete, din două burice, şi-l fac. Un prinţ? mă scarpin după ureche. Am în buzunar zece guvernatori şi doi prezidenţi la subsuoară — iar în buzunarul de la ceasornic un dictator. Ce vreţi? Alegeţi. Sunt grăbit.

T. ARGHEZI

Pe un album

Ţi-am dat un teanc de versuri tandre...
Cu ochii vagi spre un tablou,
Schiţând c'un gest fugar meandre,
Le-ai pus — distrată — pe birou.

O lacrimă-i în orice strofă, —
Dar nu-ţi fac scene, nici reproş...
Deşi n'ar fi o catastrofă,
Te rog — nu le zvârli la coş...

Tu vei iubi cu siguranţă;
Iar *el* — cetindu-le 'n album —
Le-o da o altă rezonanţă,
Un alt fior decât acum.

Şi când te-o părăsi — acele
Frânturi de vers vor învia;
Le vei ceti, şi-atunci în ele
Vei retrăi durerea mea.

YACASSA.

PLASTICA

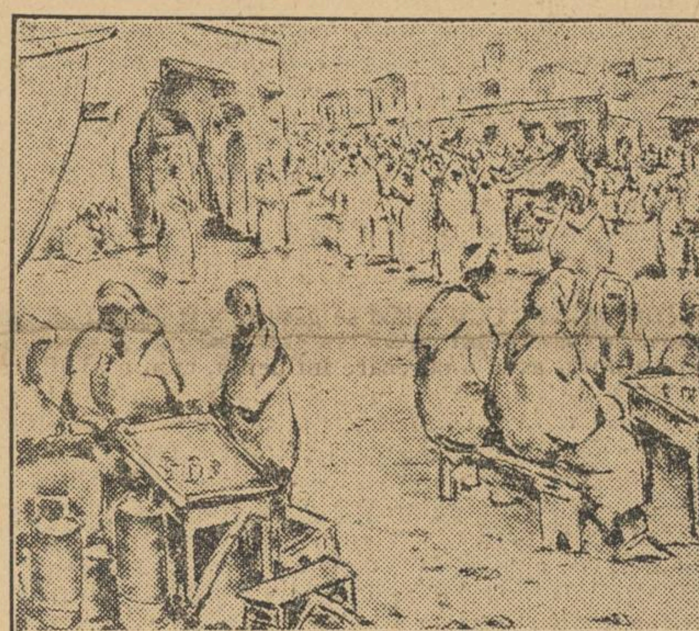
Cronicarul de artă nu trebue să se menţină într'o rigidă ţinută informativă, fără să ia atitudine faţă de operele prezentate publicului. Cronicarul conştiincios nu face numai oficiu de informator.

C. C. Constantinescu — Desen

El trebue *să recomande*, să îndrumeze, să trimită publicul numai acolo unde merită să se ostenească, într'un cuvânt, *să critice*.

Ni se fac adesea mustrări — unele chiar cu vocabular de periferie — că nu ne menţinem într'o constantă apreciere laudativă a tuturor expozanţilor. Suntem aspru dojeniţi că nu utilizăm aceleaşi superlative pentru doi artişti pe care îi recunoaştem de talent, — dar care sunt, unul de puterea expresivă a lui Tonitza, iar altul de rezistenţa minoră a lui Bulgăraş.

C. C. Constantinescu — Peisaj

E aci un conflict de permanentă actualitate. Niciodată n'au priceput artiştii că emoţia estetică pe care o încerci în faţa operei lor şi calitatea acestei emoţii constitue unicul criteriu de ierarhizare în artă.

Ce admirabil spune Românul: „e frumos ce-mi place mie!"... Când ai izbutit, însă, să-ţi faci educaţia gustului, — abia atunci începi să-ţi dai seama că „e frumos ce e frumos!"

C. C. Constantinescu — Portret

Şi noi asta ne străduim să facem aci de ani de zile: să trimitem publicul unde e frumos, să-şi obişnuiască ochiul cu frumosul, să-i facem, după puterile noastre, o educaţie artistică.

Cei ce ne-au urmărit cu încredere şi bunăvoinţă, vor înţelege mai bine indignarea noastră faţă de anonimii ce ne ameninţă cu ...argumente contondente, dacă nu rectificăm aprecierile care le ofensează opera.

Să fie liniştiţi plasticii noştri corespondenţi: pe viitor nu ne vom mai ocupa deloc de domniile lor.

* * *

In sala „Hasefer" s'a deschis expoziţia unui pictor tânăr, *C. C. Constantinescu*, care, deşi lucrează din 1920, nu s'a înfăţişat publicului decât în anii din urmă.

De pe ţărmul Mării Negre, unde şi-a făcut primele schiţe, domnul C. C. Constantinescu a trecut la Paris, în atmosfera muzeelor şi atelierelor marilor artişti.

Făcu ucenicie serioasă, plecă în Sudul Franţei, apoi lucră cu maestrul olandez Jelle Troelstra.

Inapoiat în Mangalia, pictorul Tonitza îl încurajă, îndemnându-l să studieze mai departe cu râvnă.

In 1926 e din nou la Paris, apoi la Biskra, unde încearcă o puternică reacţiune în faţa acestei lumi nouă, necunoscute.

Puţin după aceia, plecă împreună cu pictorul Louis Favre în Algeria şi în Maroc, de unde ne-a adus peisagii elegant stilizate, cu atmosferă calmă, cu siluete triste, anonime şi parcă multiplicate la nesfârşit după acelaşi tipar.

Indemnat de maestrul Steriadi, domnul Constantinescu expune în 1928 la Salonul de Alb şi Negru şi e premiat. Iar în 1929 statul îi achiziţionează o bucată pentru pinacotecă.

Rodica Maniu-Muetzner — Desen

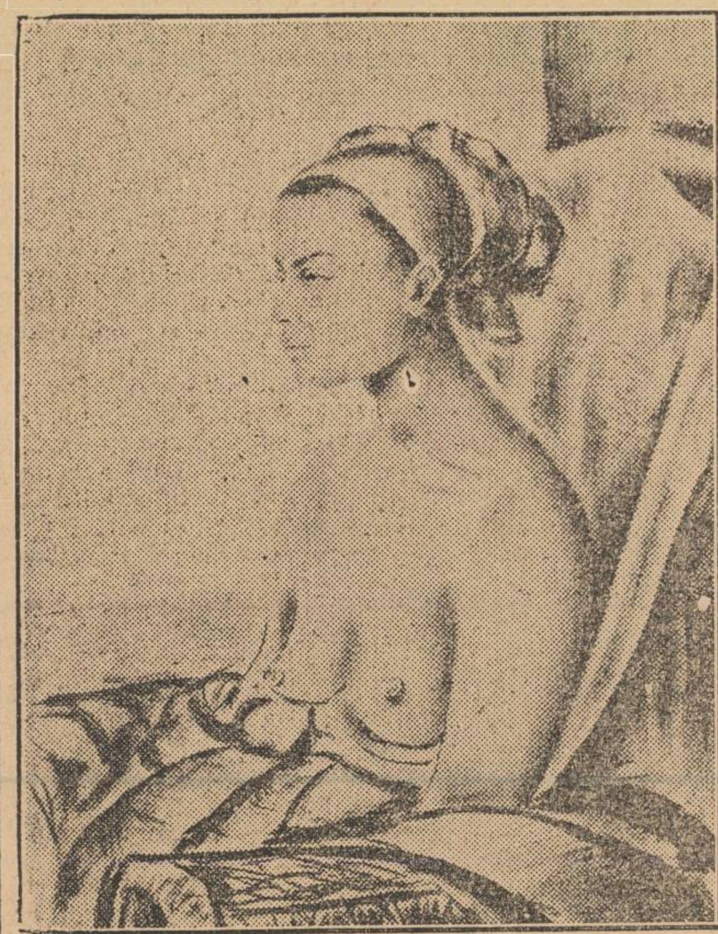
Anul 1930 şi-l petrece la Balcic, de unde revine cu schiţe şi studii în care temperamentul său se desfăşoară cu o excepţională stăpânire de paletă.

In peisaj şi în portret, artistul îşi lărgeşte astăzi inteligent şi firesc drumul său.

E o manifestare spre care trebue să se îndrepte atenţiunea cercetătorilor.

* * *

După două expoziţii de aquarelă, doamna *Rodica Maniu-Mützner* se manifestă din nou în câmpul capricios al uleiului. Expoziţia d-sale din sala „Ileana" a Cărţii Româneşti pune alături două tehnici deopotrivă de original susţinute: aquarele pline de viaţă, de vibraţie, de gingăşie, şi uleiuri cu figuraţie mai puţin flexibilă, dar cu efecte de lumină destul de vioiu urmărite.

C. C. Constantinescu — Studiu

Cromatica *pleinairistă* ni se pare, totuşi, că nu convine prea mult sensibilităţii artistei. De-aceia, poate, uleiul doamnei Rodica Maniu-Mützner e mai puţin izbutit decât aquarela.

In majoritatea lucrărilor predomină verdele, dar parcă mai alterat, mai tern decât odinioară.

Grupuri de ţărănci la vie, la secerat, la furcă, la spălatul rufelor, flori, privelişti din Italia, un peisaj marin ce evocă poezia tristă a Veneţiei, siluete feminine, — sânt simfonii de culori în care doamna Rodica Maniu-Mützner redă toată frăgezimea materiei, tot pitorescul locurilor, lucrurilor şi oamenilor, într'un ansamblu care nu e nici mai discret decât natura, nici mai gândit decât arta de totdeauna.

In expoziţia aceasta, totul e sensibilitate spontană, elan lăuntric, deslănţuire neîngrădită. Şi acestea ne îndreptăţesc să afirmăm că artista se află în faza cea mai interesantă a ascensiunii sale.

H. BLAZIAN

Iar româneasca de după războiu

Asupra importanţei traducerilor pentru o literatură tânără ca a noastră este de prisos să mai insistăm. Mijloc de a ne forma gustul literar făcându-ne accesibile operele de valoare din literaturile străine; mijloc de mlădiere a limbii — traducerea este un capitol însemnat în politica culturală a unei ţări.

Iată de ce o carte ca aceea a lui Teodorescu Branişte (Viaţa lui Byron, de André Maurois), care redă în româneşte toate nuanţele exprimate de Maurois în franţuzeşte, este un adevărat mic eveniment cultural pentru noi. Şi iată, invers, de ce traduceri ca aceea a lui Camil Baltazar (Cazul Maurizius) sau aceea, semnată M. Verona (David Golder, de Irène Nemirovsky) — sunt adevărate impietăţi.

Bineînţeles că tot mai bine aşa decât de loc. Chiar în româneasca aceasta neverosimilă, cetitorul român care nu ştie nemţeşte sau franţuzeşte tot va profita, căci va citi pe Wassermann şi pe Nemirovsky, autori care, chiar traduşi cu picioarele, tot rămân mari. Dar ce nu înţeleg este pentru ce nu se recurge la traducători buni? Există o mulţime. Şi se poate, în schimbul unui onorariu derizoriu, supune manuscrisul controlului unui scriitor adevărat.

Am arătat altădată ce bazaconii stilistice se găsesc în „cazul Maurizius", şi câte traduceri literare din nemţeşte dând în româneşte cele mai neaşteptate bizarerii. Iată acum câteva mostre din aşa de frumosul roman al Irenei Nemirovsky: David Golder.

In franţuzeşte la benzină se zice „essence". In traducerea românească găsim de asemeni „esenţe". (p. 13)

Franţuzescul „maison close", adică bordel, e tradus cu *„casă închisă"* (p. 23).

Franţuzescul „si je puis vous être utile" e tradus: *„dacă pot să vă fiu folositor"* — în loc de „de folos". (p. 25).

Franţuzescul „plus méchant que vous n'êtes" e tradus: *„vă faceţi mai rău decât NU sunteţi.* (p. 123).

Dar cel mai frumos este când d. sau d-na M. Verona traduce „dégouttant" confundându-l cu dégoutant". Astfel avem ocazia să auzim despre nişte:

„pălării lucioase şi desgustătoare de ploaie". (p. 31).

Asta îmi aduce aminte de un bătrân procurist de bancă, om cu oarecari pretenţiuni de lectură, şi care de câte ori mă vede mă opreşte din drum ca să-mi spună că modestele mele articole au insigna onoare de a-i plăcea. Intr'o zi vru să-mi spună că mă *savurează*. S'a gândit el pe semne la verbul a *degusta*. Dar se vede că nu-i era foarte familiar. Şi atunci, cu un aer uşor protector şi sentenţios îmi spuse:

„te desgust".

Şi îmi închipui că acest cuvânt mai este susceptibil şi de alte întrebuinţări.

Dar, fiindcă veni vorba de „pălării desgustătoare de ploaie", trebue să vă fac cunoscut că am găsit în versiunea română a lui David Golder următorul foarte neoaş cuvânt românesc:

„mantoul ei, o şinşilă de toată frumuseţea,..." (p. 95).

O şinşilă, două şinşile. Frumuseţea *şinşilelor* (sau a şinşilèlor). Fermecător cuvânt.

Fireşte, există cuvinte barbare pe care trebue să le primim cum sunt, căci n'avem încotro. Depildă cuvântul *„taxi"* n'avem ce să facem. Ei bine, lucru curios, tocmai pe acestea — aşa de uşor de tradus — traducătorul nostru le modifică într'un chip personal. In loc de taxi,— avem *taxico*. Şi măcar dacă ar însemna acelaş lucru. Dar sunt două noţiuni complect deosebite.

Altă dată avem inovaţii tot atât de inutile, ca de pildă aceasta:

In loc să se spună:

„Azi bogăţie, mâine nimic... Apoi, iar *dela capăt"*—, sau în cel mai rău caz: „d'a capo" —, acum: „apoi, *de-a capul"*.

Asta îmi aminteşte de un şofeur care, întrebat dacă se poate face o medie de 40 pe oră pe şoseaua Giurgiu, în loc de „depinde!"..., răspundea: „păi,... depildă..."

Dar am citat numai crâmpee. Trebue să citiţi o frază întreagă, mai lungă, pentru a pricepe farmecul româneascăi de după războiu. De pildă:

„Servitoarea luă farfuriile goale, şi reveni (!) cu o strachină (!); (e vorba de un prânz la Biaritz, la nişte milionari) plină cu raci care pluteau într'un sos preparat (!), parfumat, strălucitor. Ei îi devorară (!) cu o poftă minunată (!). Etc., etc.

Apoi: „Masa ţinu mult. Fu măreaţă". (p. 59).

In ce priveşte consecuţia timpurilor şi acordul subiectului cu predicatul, găsim de asemeni inovaţiuni interesante:

„Sosi alţi vizitatori" (p. 59).

„Era nouăsprezece ani de atunci" (p. 148).

„Par'că *înghiţea* în silă un aliment pe care stomacul bolnav nu-l mai *primeşte* (p. 33).

Dar invenţia cea mai pitorească, pe care o păstrăm „pour la bonne bouche", este aceasta:

Autoarea ne vorbeşte despre d-na Golder care, deşi destul de bătrână, avea sânii destul de ridicaţi şi de tari. Iată cum pretinde d. sau d-na M. Verona că se spune asta pe româneşte:

„Pieptul sus şi tare, îşi păstrase, în ciuda vârstei, o strălucire extraordinară'. (p. 60).

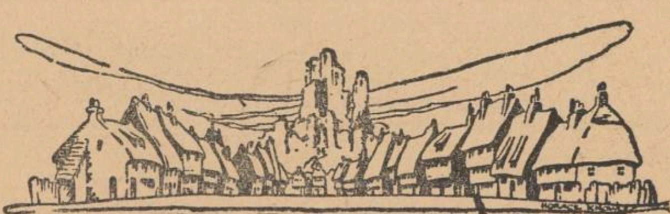
Inutil să adăogăm că oridecâte ori este vorba de bani se spune, bunioară

„cumpărase locul pentru (în loc de *cu)* un milion cinci sute franci (în loc de „de franci") (p. 44).

Dar opresc aci exemplele. Este nevoie de o serioasă profilaxie, pentru a însănătoşi limba românească. Fireşte, asemenea autori nu-s chiar aşa de periculoşi. Ei păcătuesc împotriva limbii în mod aşa de evident încât oricine are puţină cultură îi poate controla. Primejdioşi sunt stiliştii „condeiului vioi", campionii culturali grupaţi în jurul câtorva ziare şi reviste bine gânditoare. primejdioşi sunt toţi tinerii vânători de lei care subt pretext de „stil nervos" falsifică în întregime sensul cuvintelor şi spiritul limbii româneşti.

Dar voi reveni asupra acestei importante probleme de igienă literară

D. I. SUCHIANU

Cronica teatrală

Fata Ursului

La Teatrul Național s'a reprezentat „Fata Ursului", „dramă" în cinci tablouri de d. V. Voiculescu.

Pe „scriitor" — autorul volumului „Pârgă" (!) — l-am cunoscut în casa unui prieten comun, care avea ni se pare un copil bolnav. D. Voiculescu fusese invitat în calitate de medic. D-sa însă — simțindu-se în primul rând „artist" — a lăsat să aștepte copilul cu termometrul subsuoară și mama cu mânile la cap, pentru a ne recita ultima-i creație: o poezie în care Marea era comparată cu un doctor care, cu valul (în loc de ciocănel sau latul mânii), „bate țărmul în țurloae"... vrând să constate, probabil, dacă malul sufere sau nu de tabes!

Au trecut ani de-atunci, și n'am uitat comparația lipsită de gust de mai sus. Ea ne venea în minte ori de câte ori citeam numele d-lui Voiculescu în jurul vre-unei poezii cu mâzgă și râgâială... Povestea cu „țurloaele" ne-a urmărit și 'n timpul ultimei reprezentații. La orice năzdrăvănie de pe scenă, simțeam o lovitură în rotulă.

Piesa se bazează pe-o legendă că urșii fură fete din sat, le duc în bârlog și fac copii cu dânșii — trăind, mult mai bine decât cu bărbații, cu fiarele, care nu le bat și nu beau rachiu.

C. Notara

Despre o astfel de legendă poporană noi n'am auzit. Am auzit în schimb de credința populațiilor sălbatece din Africa centrală care pun aceiași ispravă pe socoteala gorilelor.

Pesemne d. Voiculescu a făcut o adaptare...

Autorul a prezentat niște fotografii, unele poate exacte, luate asupra unor oameni primitivi, din care (probabil) se mai găsesc încă puțini și la noi. Ce interes prezintă redarea pe scenă a divagațiilor unor astfel de exemplare ciudate — nu pricepem. Realism? Dar aice-i mai mult vorba de muzeu, decât de literatură.

Arta nu-i fotografie. Ea cere un sens al unei lumi zugrăvite prin amănuntul caracteristic. Dar d. Voiculescu n'alege acest amănunt. El redă personagiile și toată populația satului — cu toptanul. Iar sensul piesei: o naivitate — ca să nu-i zicem altfel, și care a culminat prin „belirea" ursului pe scenă și prin scoaterea unei legături de piele (care reprezenta un copil) din blana dihăniei... adică dela pieptul unui flăcău deghizat ca la Sf. Vasile în urs.

Această scenă dramatică — ibovnicul mort, amanta îl plânge, revederea duioasă dintre mamă și copil — a produs hohote de râs.

Un ziarist s'a întrebat: de ce d. Voiculescu n'a făcut o comedie? Dar atunci lumea n'ar fi râs. „Șicul" constă în dramă.

S'a vorbit cu elogii de limbă. Nu știm dacă-i artistic să aduni cu țăpoiul cuvinte și expresii neaoșe cu orice preț. Efectul ni se pare diametral opus. Avem impresia unei limbi artificiale.

Deunăzi chiar „Adevărul Literar" a rugat pe un scriitor de real talent să corecteze o traducere, care cuprindea prea multe cuvinte neaoșe alese pe sprânceană din dicționar. Operația scriitorului de a face limba mai românească — a fost tocmai de a expulza cuvintele... prea românești.

Arta are socotelile ei, și ca să-i afli beteșugurile — trebue s'o bați mult peste țurloae...

Reprezentația piesei (nu știm numele membrilor din comitetul de lectură, care au aprobat lucrarea) a provocat cheltueli cu decorurile și cu costumele — și a chinuit zădarnic multă lume actoricească.

Ne-a fost milă de eroica sforțare a d-lui Nottara, al cărui talent — cu toată atmosfera înăbușitoare a piesei — a isbucnit la lumină.

De-asemeni am apreciat marele talent al d-nei Sorana Țopa-Tătaru, care s'a luptat pentru rol ca o ursoaică rănită, care își apără puiul. D-sa ar fi meritat o altă progenitură. Dar ce să-i faci — dacă direcția îi scoate rolurile din borcane cu spirt, nu din viață!?...

M. SEVASTOS

Și viața noastră se va oglindi în paginele minunatei reviste

MAGAZINUL

care va apare Duminică 7 Decembrie în 120 pagini și va costa 40 lei

Fuga și moartea lui Tolstoi

A. DROZDOV

Trei servitori povestesc

Redau ce mi-au povestit trei țărani despre fuga și ultimele zile ale lui Tolstoi. Cei trei sunt azi iarăși țărani. Pe vremea când trăia Tolstoi, erau: Adrian Pavlovici Eliseiev-vizitiu, Semion Nicolaevici Ruminațev-bucătar, iar Mihail Dementievici Sorin — vânător, care avea în grija lui câinii și participa la vânătorile de iepuri și vulpi ale stăpânului său.

Vizitiul rus, mai cu seamă vizitiul boieresc, are o ținută respectabilă, figura-i exprimă grandețe împietrită, iar mișcările-i sunt pline de demnitate. Adrian Pavlovici, vizitiul, a păstrat și până în ziua de azi aceste trăsături. E adevărat — zice el — că vizitiii Tolstoilor nu se bucurau de cine știe ce stimă. Erau sărăcăcioși: nici îmbrăcați după codexul vizitiilor de pe vremea aceia; nici hamurile tocmai alese. Adrian Pavlovici era, totuș, vizitiu boieresc.

Acum bătrânul vânjos și frumos are o asemănare remarcabilă cu Turghenew în anii săi din urmă. E vorbăreț, deși îți face impresia că își dă seama de greutatea vorbelor. Soarta l'a ales pe el să-l conducă pe Tolstoi în ultima călătorie.

A fost trezit de către Tolstoi și dr. Makovitzki în acea noapte grozavă și contele i-a poruncit să înhame caii, pe ploaie și furtună, la lumina unei lămpi electrice de buzunar.

Adrian Pavlovici își amintește de acea noapte teribilă de toamnă, parcă ar fi fost eri:

„Am înhămat caii. Noaptea era atât de neagră că nu-mi vedeam nici mâinile. Nu puteam să întreb. Contele vrea să plece. Nu încape vorbă. Deci — să plecăm.

Lev Nicolaevici (Tolstoi) ședea lângă doctor. Vorbeau, când franțuzește, când latinește. Era o beznă!... Nu eram sigur că nu ne răsturnăm în fiecare clipă. Atârnasem făclii calului înaintaș. Așa am trecut prin sat. Lângă cimitir, Lev Nicolaevici îmi porunci să sting luminile. Vorbea mereu cu d-rul, când latinește, când franțuzește. Contele părea neobișnuit de mâniat și de schimbat. M'am speriat până în adâncul sufletului.

Ajunsesem la gara Șcekino. Lev Nicolaevici coborî din trăsură și se scutură. Nici nu pot spune cât era de posomorît.

— Să-i spui — zise el — Alexandrei Lvovnei (fiica lui Tolstoi) că mi-am pierdut șapca prin tufișuri.

Pesemne că îi părea rău de șapcă. I-am răspuns îngrijorat:

— N'are să mă certe pentru șapcă?

— Nu, fii fără grije!

Mă uitam la el cum îl scutură frigul.

— Lev Nicolaevici — îi zise doctorul — nu vreți să-l mai însărcinați pe Adrian cu o vorbă de rămas bun?

— Nu vreau nimic!

Și fără să mai întoarcă capul, contele păși deadreptul spre gară.

Nu mi-a cerut, într'adevăr, nimeni socoteală, nici Alexandra Lvovna, nici Sofia Andreievna (soția lui Tolstoi). Numai un student m'a învinuit... atunci, când l'au înmormântat pe Lev Nicolaevici.

Multă lume se adunase cu acest prilej la Iasnaia Poliana; mașina de numărat nu are atâtea boabe. Imi amintesc, când l'au scos pe conte din curte, s'a suit pe poartă un om de cinematograf și a învârtit mereu. In clipa aceia a venit studentul la mine, fața lui era foarte tânără și îmbujorată.

— Iți dai seama, vizitiule, ce ai făcut? Ai săvârșit aproape o crimă — a zis — când ai pornit cu contele în noaptea aceia, pe frig. Știi cine a murit din pricina ta? Soarele luminos a apus pentru totdeauna.

Mi-a spus tot adevărul! Și nu număra decât vre-o 18 ani. Mustața depe buză îi era ca puful de pasăre. Lacrămile îi curgeau pe obraji. Parcă ar fi fost eri, așa îl văd și acum înaintea mea pe acel student.

* * *

Semion Nicolaevici Rumianțev era bucătar în casa lui Tolstoi. Meșteșugul îl moștenise dela tatăl său care fusese bucătar la Volkonski. Arta lui era cunoscută de toți mosafirii din împrejurimi. Semion Nicolaevici se gândește bucuros și mișcat la vremea când era în serviciul lui Tolstoi. In bucătărie era stăpân absolut, cunoștea pe dinafară gustul stăpânilor și devenise indispensabil.

Lev Tolstoi, care suferea ades de stomac, intra cu fruntea încrețită în bucătărie și îi spunea: — Semion, am dureri de stomac azi. Să ai în vedere acest lucru!

Semion Nicolaevici pregătea deobicei două menuuri: unul vegetarian pentru Lev Nicolaevici și altul cu carne pentru restul familiei și oaspeți.

E interesant ce povestește Semion despre ziua după fuga lui Tolstoi.

„Lucram disdedimineață, ca deobicei, în bucătărie. Deodată se ivi Alexandra Lvovna care părea foarte răscolită: pesemne că nu dormise toată noaptea.

Stăteam lângă plită, pregătind dejunul obișnuit. Ea se apropie de mine și îmi zise: Știi, Semioane — zice — că Lev Nicolaevici a plecat?

N'am priceput deodată și i-am răspuns: Păzească-l Dumnezeu pe drum. A plecat la Moscova?

— Nu, Semion, a plecat pentru totdeauna, nu se mai întoarce.

Mă uitai la ea și înțelesei întreg adevărul. Fața-i era ca varul. Și cum stam așa lângă plită, cu ceașca de cafea în mână, mi se făcu negru înaintea ochilor și căutai repede un loc să pun ceașca. Mă cuprinse un fior rece și picioarele se făcură ghiață.

Alexandra Lvovna adăugă că Lev Nicolaevici a lăsat o scrisoare pentru contesă, dar că nu îndrăznește să i-o dea.

Pregătisem, ca deobicei, dejunul și mă urcai în sufragerie să văd cum stau lucrurile. Sofia Andreievna se așeză la masă să-și bea cafeaua. Nu știa nimic și nu bănuia nimic. In clipa aceia s'a apropiat Alexandra Lvovna și i-a înmânat scrisoarea de despărțire.

La început era uimită, dar nu prea tare. Apoi, deschizând scrisoarea, i se umplură ochii de lacrimi, se uita în jur ca și cum n'ar fi recunoscut pe nimeni și un fel de sălbătecie licări în privirea ei.

Afară — zăpadă, ploaie, furtună și un frig amarnic. Sofia Andreievna fugi din casă, așa cum era. Fugi în grădină, pe povârniș în jos. După dânsa — Alexandra Lvovna, Valentin Bulgakov (ultimul secretar al lui Tolstoi) și nu mai știu cine. Pe podețul de lângă iaz a căzut. Vântul îi răscolise rochiile. Se ridică, făcu câțiva pași pripiți și sări în apă. Mă luasem și eu fuga după ea și am sărit în baltă cel dintâi după dânsa. Apa în Octombrie e rece ca ghiața și contesa nu era deloc ușoară. Dumnezeule — mă gândii, — n'am să pot s'o ridic. Dar îmi veni în ajutor Alexandra Lvovna si amândoi am scos-o din apă. Am dus-o apoi în casă. Acolo domnea liniște ca în pădure. Umblau oameni prin odaie, dar pașii lor nu se auzeau. Dar timpul trecu și Sofia Andreievna se întremă. Apucă însă acelaș drum. Servitorul Vaniușa, care o urmărea pas cu pas, o prinse de mână.

— Contesă! — îi zise el.

Ea se smunci și galbenă de mânie strigă: Cum de îndrăznești să mă apuci de mână. Ai uitat, pe semne, cine ești, și pe cine ai înaintea ta!

De atunci, toți o păzeau. Am trăit pe vremea aceia la Iasnaia Poliana zile grele, grele de tot...

Au trecut de atunci 20 de ani; altfel curge acum viața la curte; sub movila verde doarme Lev Nicolaevici, iar eu m'am întors la plugărie. Dar de câte ori mă gândesc, văd totul înaintea ochilor, limpede și aproape.

Firește, acum, după moarte, e ușor s'o învinuiești. De fapt, sunt foarte puțin oameni fără de cusururi. Se poate să fie vinovată contesa față de Lev Nicolaevici... Dar cine nu-i vinovat? Vina ei i-a adus destule suferințe. Când s'a dus la Astapovo, unde murise stăpânul, n'a fost lăsată să se apropie de sicriul lui. Se povestește că se zbătea și se izbea cu toată greutatea în ușă, dar dinăuntru țineau alții ușa și nu i-au dat drumul. Așa că nu l'a mai văzut de loc.

* * *

Mihail Dementievici Sorin are acum 72 de ani, ochii lui sunt veșnic roșiți și îi lăcrămează într'una, dar pășește ușor peste brazdele care îl țin. E păzitor de noapte la școala din Iasnaia Poliana. Pe vremea lui Tolstoi, făcea parte din echipa de vânătoare, îngrijea de câini și era întotdeauna martorul marilor vânători pe care le organiza stăpânul său. Despre câinii lui Tolstoi, pe care îi numește pe nume, vorbește ca despre copiii lui.

Când țăranii au adus pe umerii lor sicriul lui Tolstoi la Iasnaia Poliana, el i-a săpat groapa într'un luminiș mic din pădure. Copacii erau desfrunziți și pleșuvi. Frunzele căzute aveau un miros dulceag de toamnă.

— Am săpat groapa — povestește Mihail Dementievici — pământul era înghețat. Sicriul acoperit cu flori se făcuse o movilă mai înaltă decât mine. Erau și coroane de argint cu panglici și inscripții. Ca să nu le fure, am stat de pază noaptea la mormânt. Sufletul îmi era greu în noaptea aceia. Fel de fel de gânduri îmi treceau prin minte și am grăit:

— Lev Nicolaevici, Măria Ta, îți mulțumesc că mi-ai dat bani, după ce mi-a ars casa. Dar de ce ai dat — am zis — câinii în paza lui Ilia Lvovici? I-a stricat de tot. Și ce câini erau! Nici nu știi ce preț aveau acești câini, Lev Nicolaevici.

Eram tare răscolit în noaptea aceia. Când s'a crăpat de ziuă, m'am mai liniștit puțin, căci trebue să știi că în zori, mintea omului se limpezește...

Trad. de F. DIMA

Henry Bordeaux

Distinsul romancier s'a născut în Savoia în 1870, dintr'o veche familie de magistrați. După terminarea studiilor sale de drept a făcut cronica Marei Expoziții (1889) pentru „Petit Journal" și a publicat un volum de articole critice „Suflete moderne". A profesat câțiva ani advocatura în Savoia, dar după succesul primului său roman „Țara natală" (1900), se consacră cu totul literaturii, dând de atunci o impunătoare serie de peste 50 de romane, mult apreciate și citite, din care cele mai cunoscute sunt: „Lacul negru", „Roquevillard", „Ochii care se deschid", „Răspântia drumurilor", „Rochia de lână", „Din carnetul unui advocat stagiar", „Zăpada peste pași", „Noua cruciadă a copiilor", „O femeie cinstită". „Trezirea cărnii", „Carnea și Spiritul", „Casa moartă". Mai toate aceste romane își desfășură acțiunea pe fondul frumoasei Savoia, atât de bine cunoscută autorului, și zugrăvesc cuiburi familiare în care s'a mai păstrat un cult al datoriei. Căci vigurosul și talentatul romancier este un tradiționalist — cu tot realismul lui — și un moralist. Ideia lui dominantă este: să redea forța morală și să refacă prestigiul familiei, în criza de descompunere prin care trece.

Mai în fiecare din romanele lui, individul se găsește în fața unui conflict moral — am putea zice cornelian. De o parte va fi persoana sa, liberă, neatârnătoare, aspirând să se realizeze pe sine; de altă parte va fi datoria față de existența, de liniștea și de puritatea moștenită din părinți a căminului său. Luptă tragică, sfâșietoare, în care individul trebue să se sacrifice.

Astfel ne apar, nobile și eroice, mai ales figurile lui de femei: mame și soții. Iată de pildă în romanul: „Răspântie de drum", mama, admirabil caracter de mare burgheză, tovarășe discretă, sigură, fidelă până la moarte și dincolo de moarte, celui ce i-a fost soț, ideilor lui cât și onoarei lui, drept a căror apărătoare ea se ridică în fața propriului ei fiu. Iată emoționanta și curagioasa mamă din „Ochii care se deschid". Ea se ține îndărătul fiului și a norei sale, ca un înger păzitor menit de Sus ca să-i ocrotească. Ea a fost cea dintâi care i-a unit, ea este cea dintâi în străduințele ce-și dă pentru a-i apropia, când neînțelegerile par să-i depărteze unul de altul. Femei „bărbate" care lucrează cu capul, punând creerul, judecata, — datoria —, mai presus de inimă și de pornirile sensibilității lor, — așa sunt femeile romanelor lui H. Bordeaux, — care și-a dat greaua misiune ca prin aceste impunătoare imagini să regenereze conștiința tradițională a familiei burgheze.

H. Bordeaux s'a mai afirmat și critic pătrunzător și delicat, în volumele: „Portrete de femei și copii", „Scriitorii și moravurile", „Viața teatrală" etc.

In „Lectura" No. 304, din această săptămână, ni se redă în românește una din impresionantele sale nuvele „Inlocuitorul".

Bordeaux e membru al Academiei Franceze.

Minunata operă

TRANSVAAL

(In împărăția sovietelor)
a apărut în

„Biblioteca Dimineții"

Volumul 8 Lei

A apărut în editura „Adevĕrul":

Drama din Mayerling

de CLAUDE ANET

E tragedia petrecută în castelul din pădurea Vienei care a zguduit un imperiu.

Drama din Mayerling

e romanul de dragoste al Arhiducelui Rudolf și e menit să reabiliteze memoria acelei tinere care a fost Maria Vecsera.

Drama din Mayerling

e cel mai pasionant roman a cărui curiozitate e sporită de faptul că în întregime el e hrănit de documentele scoase la iveală odată cu prăbușirea imperiului habsburgic.

Prețul 70 lei

*

Comenzile se pot face începând de azi, și trebuesc adresate Editurei „Adevĕrul". Volumele se găsesc de vânzare la orice librărie.

„Documentările și lămuririle politice" ale d-lui C. Stere

au apărut în volum.

Sunt *„Preludiile"* în care se face analiza unui partid: partidul național-țărănesc.

Sunt 270 pagini în cari e închisă întreaga istorie politică românească a ultimului deceniu.

Dar, mai presus de orice, e obârșia acelui *„Caz Stere"* de care printr'o stranie fatalitate pare legată viața tuturor partidelor politice în căutarea salvatoarei diversiuni.

„DOCUMENTARILE ȘI LAMURIRILE POLITICE" ale d-lui C. STERE formează o carte ce trebue citită de oricine care e preocupat de probleme obștești.

Citiți:

Documentări și lămuriri politice.

Preludii:

Partidul național-țărănesc și „Cazul Stere".

A apărut în Editura „Adevĕrul" S. A., 270 pagini. Prețul lei 120.

A apărut

Almanachul-Calendar

al ziarelor

Adevĕrul și Dimineața

pe 1931

Cea mai bogată lucrare de acest gen. Lei 40 ex.

Citiți azi:

LECTURA No. 304

FLOAREA LITERATURILOR STRAINE

HENRY BORDEAUX

— Membru al Academiei Franceze —

INLOCUITORUL

Lei 5. Scrierea completă la chioșcari și librari

A apărut în editura „ADEVERUL"

CATACLISMUL

ROMAN DIN ANUL 2000

DE UPTON SINCLAIR

De vânzare la toate librăriile

PREȚUL LEI ¿0

DUPĂ VACANȚĂ

Trebue să răscumpărați vremea lecturilor inutile și banale

ORICE IUBITOR AL CĂRȚII VA CITI:

ARIEL sau

VIAȚA LUI SHELLEY

de ANDRÉ MAUROIS

apărută în Editura „Adeverul" într'o excelentă traducere românească

Editura „ADEVERUL" S. A.

A apărut și s'a pus în vânzare:

ȘTII SA-ȚI CREȘTI COPIII?

de HEINRICH LHOTZKI

Traducere de A. TOMA

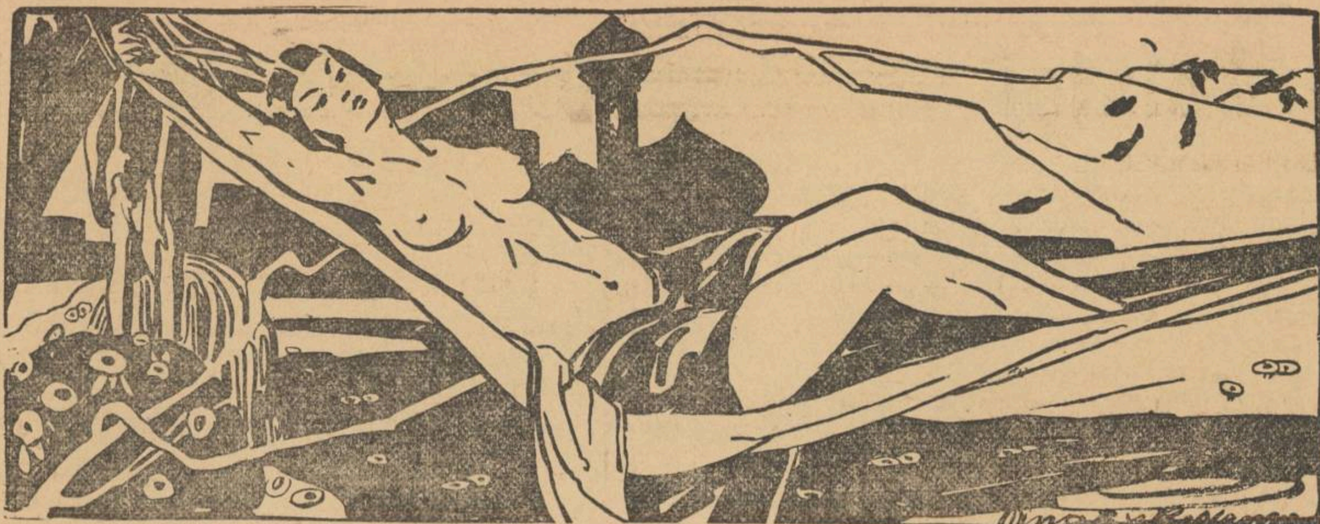
Carte-sfătuitor pentru părinți și pentru cei ce au de gând să devie părinți, precum și pentru educatori în genere.

Răspândită în Germania în

SUTE DE MII DE EXEMPLARE!

Un elegant vo um, LEI 60

Cereți la toate librăriile și la Editura „ADEVERUL" Str. Const. Mille 7-11.

AMINTIRI

La Oancea

— Mai cunoşti tu, măi Spirule, Oancea?... — bate tata şeaua ca să priceapă iapa, când ne lăsam în sat. Să înţeleg eu adică precum că-i pontu pe călătoria, pe care o făcusem eu, fără voe, toamna trecută în satul Oancea.

— Da' nu, tată, — că eu... am vrut să viu sara acasă, da'noptase!

— Nu te'ntreb eu de asta — o schimbă el, eu vreau să ştiu dacă mai ţii minte ceva din înfăţişarea satului...

— De unde!... am intrat într'însul pe'noptate, şi-am ieşit dimineaţa cu matale... cu ochii după somn.

— Ei, cum îţi place acum?

— Nici de frică!... nu-i ca Rogojenii noştri, neted ca pe masă!... Coastă, vale, iar povârniş, iar deal, iar prăvăliş... Tată, da' unde-i târgul? că, în Geografie spune că Oancea-i târg.

— Nu-i nici un târg! s'or fi luat după mărimea satului. Te uiţi tu, ce sat mare? Are de-a face satul nostru? Nici pe departe!

— Şi dece-i satul nostru mai mic, tată, decât Oancea? — întreb eu cu adevărată durere.

— Iac'aşa, băeţele! Credeai că toate satele sunt deopotrivă de mari? Nu! Rogojenii noştri, dacă-i pe aceia — adaugă tata, ca să-mi mai dreagă inima — ar fi fost să fie şi mai mare şi mai arătos decât Oancea. Mai întâi şi 'ntâi, la noi a fost târg, şi se chema Călăraşii. Eu l-am apucat. La Oancea n'a fost niciodată târg. Proprietarului nostru — cine-o fi fost el, unu Păşcanu — ce i s'o fi năzărit c'a dat poruncă să nu mai fie târg şi n'a mai fost. Că el era stăpânul moşiei şi al satului. Apoi, pe vremea tătarilor, Rogojinenii, care au tot fugit, nu s'au mai întors. Andruşul din Basarabia, şi alte sate mai mici deacolo, îs întemeiate de bejenarii din Rogojeni. Şi noi avem neamuri la Andruşu. Fugarii din Oancea se'ntorceau cu toţii, după năvălirile tătărăşti, pentrucă erau răzeşi, adică aveau pământul lor de veci. Alor noştri, clăcaşi, le era tot una unde s'or aşeza.

— Tată, da'cică oamenii de-aici îs boeri şi femeile lor îs cucoane.

— Apoi... uită-te la casele lor! samănă vre-una cu curtea boerească dela noi?

— Şi cică, dimineaţa, când pleacă la prăşit, pun sapa în basma, iar coada sapei o iau în mână şi-o poartă ca pe baston.

— Minciuni... stârnite de alde trăncănilă dela noi, de ciudă că nu-s şi ei răzeşi. Oamenii de-aici muncesc... mai dihai decât ai noştri din Rogojeni. Şi nici nu se poate altfel: Alt suflet pentru munca depe pământul tău şi altul la cea depe loc străin!

Lămuririle acestea mi-au strecurat în inimă o amărăciune adâncă.

— Tată, da' dece Oncenii sunt răzeşi, iar Rogojinenii sunt clăcaşi?

— Apoi... Oncenii au avut oameni ţapeni în vremile vechi. S'au aţinut şi-au căpătat hrisov domnesc, dela Stefan cel Mare, precum că locuitorii de-aici să fie stăpâni pe moşia lor, în veci de veci.

Aici iarăşi mi s'a vârât în suflet durerea că satul nostru n'avusese pe nimeni, care să pună stăruinţă pe lângă Scaunul domnesc pentru Rogojineni şi să-i scape de clăcăşie.

Ajungem la pârâul, care trece prin mijlocul satului.

— Nici pârâul ista nu-l cunoşti, măi băeţele?

— Pârâul? Par'că mi-aduc aminte,... ca prin sită... c'am venit cu Porumbiţa pe-un drum dealungul pârâului.

— Apoi să ştii că pârâul ista se chiamă „Pârâul Oancei", iar valea din dreapta, pe care curge el şi pe care ai venit tu din Poiană, se numeşte „Valea Oancei", cât se duce ea şi afară din sat.

După ce-am ieşit din sat, mi-am aruncat ochii înapoi, să văd dacă zăresc cumva, în partea de apus a Oancei vreun semn, pe care să-l fi văzut toamna trecută; dar n'am mai recunoscut nimic. Atunci mi-au năvălit în minte amănuntele acelui drum, care s'a desfăşurat precum urmează:

Alde tata, m'a trimes la Poiană să caut junca noastră. Putea să se fi răzleţit de cireada satului şi să se fi amestecat, acolo în Poiană, cu cireada Oncenilor. Nu venise acasă de câteva zile.

In drumul spre Poiană, tocmai când mi se făcuse inima numai cât un purece de frică, hop din urmă şi moş Vasile Creţu călare. S'o fi priceput că mi-i frică, ori numai aşa, ca să-i ţin de urât, de vre-una, ori deamândouă aceste pricini, m'a luat călare cu dânsul. El era fără şea şi m'a aşezat dinaintea lui, călare pe greabănul iepei, iar eu trebuia, cum nu eram deprins la călărie, — pe Roaiba noastră a cumpărat-o tata numai în primăvara următoare — să mă ţin cu amândouă mâinile încleştate în coama epei.

Moş Vasile Creţu, om şăgalnic, îşi îndemna Murga lui cu biciul de curele — era singurul om cu asemenea biciu în Rogojineni — pe care îl păstrase de când tot argăţise pela boerii de peste Prut. Râdea, dintr'odată şi de mine şi de Murga lui. El striga mereu.

Ţin'te bine, măi Spirică
Ni-i doar Murga mititică!
Hi, mârţoagă!
Ce mai treabă!...
Doi pe-o iapă,
Şi-aceia şchioapă!

Şi Murga lui Moş Vasile Creţu ne-a urcat dealul şi pădurea Pietroasa. Cum am ajuns în Poiană, am văzut că cireada din Oancea împânzea toată întinderea ei. Văcarii, cu ochii la soarele plecat spre sară, tot hărţuiau vitele, cu gândul să le îndrumeze spre satul lor.

Creţu m'a îndemnat s'o iau tot în fuguliţa — el trebuia să-şi caute boii lui, rătăciţi ca şi Porumbiţa. Şi am ţinut-o, în adevăr, numai o fugă prin cireada aceasta, mai mare de câteva ori decât a satului nostru. Greutatea era în aceia că eu ,cât răsbăteam cireada, ea se mişca din loc şi nu mai puteam să mă lămuresc pe lângă care vite trecusem şi pe lângă care nu. Şi alergam aşa, în voia Domnului şi vrăvuiam cireada în neştire.

Şi-am trecut un deal, şi-am răzbit o vale şi ne tot depărtam de Poiană, cu desăvârşire în altă parte decât aceia pe care venisem. Şi cum mă sbuciumam eu şi cum curgeau şiroae de sudori de pe mine şi picături de sânge de sgârieturile vrejilor de mure din picioarele mele goale, numai ce-am auzit un răget de vită tânără, care m'a făcut să-mi întorc capul din fugă. Şi, minune mare a lui Dumnezeu, mi-a fost dat s'o văd cu ochii... Porumbiţa mă zărise când am trecut pe lângă dânsa, mă cunoscuse şi alerga în galop vijelios, răgând cu desnădejde, ca să-mi încetinez fuga şi s'o aştept. Fireşte că m'am oprit... iar bucuria mea era negrăită!

Intâlnirea mea cu Porumbiţa a fost dintre cele mai duioase. Ea s'a oprit la câţiva paşi, a bulbucat ochii asupra mea, m'a măsurat de sus şi până jos, apoi, mugind încetişor, s'a apropiat şi mi-a mirosit amândouă mâinile. Eu am sărutat-o pe bot, am scărpinat-o sub bărbie, cum o deprinsesem acasă şi-am pornit-o împreună cu cireada, de vorbă cu dânsa.

— Ei, vezi ce nebună eşti, Porumbiţo? — încep eu dojana. Cum de te-ai despărţit de cireada satului nostru? Ai luat-o razna şi-ai umblat prin pădure, până ce ai dat de cireada Oncenilor? Dar dacă — ferească Sfântul! — te întâlneau lupii prin pădure? Aşa-i că te mâncau? Ai să vezi tu batjocură ce-ai să înghiţi dela mama! Dar biata Joiana, mama ta! Ea, săraca, de trei seri în şir, cum intră în ogradă, când se întoarce dela păscut, rage şi te chiamă să ieşi de undeva, că-i deprinsă cu tine şi nu-i vine să se culce singurică. Dar dacă nu mă zăreai pe mine, cum nu te găseam eu pe tine, ce s'ar fi ales de capul tău?! Ei, vezi, Porumbiţo, ce-ai făcut? Altădată să fii cuminte şi să te astâmperi între vitele dela noi!...

Cum eram furat de bucuria întâlnirii cu Porumbiţa, luat cu vorba, nici n'am băgat de samă că vitele se înşiruiseră pe hăţaşul Oancei, care se şi vedea în apropiere.

Am cam intrat la grije. La una ca asta, căpşorul meu nu mă putuse duce să gândesc. Şi, ca înadins, soarele intrase în asfinţit.

Am întrebat iute pe un văcar şi mi-a spus că omul călare dela Rogojeni îşi găsise boii şi-o luase înapoi, tot pe unde venise.

— Apoi tu, nicuşoară, nu te mai poţi duce deadreptul! — spune el. Ai să mergi până la podul din sat şi ai s'o iei pe drumul cel mare, care te duce, cu căciula pe-o ureche, drept acasă la voi. S'apuci deadreptul, peste dealuri şi prin pădure!?... nu-i de tine... că eşti mititel... şi-o să te rătăceşti... că deacum îi vreme de noapte.

Vorbele păzitorului mi-au săcătuit orice vlagă din mine... La poarta ţarinei, un cârd de băeţi îşi aştepta vitele. Unul din ei m'a strâmbat, altul a scos limba la mine, iar altul a alergat, mi-a vârât pumnul sub nas şi m'a speriat cu vorbele: ‚Când te-oiu-poc-ni-o-da-tă!...ai-să-vezi-tu-pe-dra-cu!". Păzitorul băgase de samă şi-a strigat la dânsul ‚să-mi dea pace. Eu, de colo, voinicos... dupăce mă depărtasem destul, mă întorc, îi arăt pumnul şi-i strig, nu tocmai tare, dar deajuns de apăsat: „La-să-bă-e-ţe-le-că-te-oiu-prin-de-eu-la-noi-la-Ro-go-jeni!"

Şi mergeam aşa, în bobote, pe drumul dealungul pârâului în urma juncei. Ea, tot întorcea capul şi se uita să vadă dacă mă ţin de dânsa. Spaima care mi-a năpădit fiinţa, când am văzut că înoptează era sporită şi de teama că în drumul meu spre Rogojeni o să trec pela Vadul Şovârcei, cel cu hruba părăsită şi plină de draci, de stafii şi de strigoi.

Porumbiţa s'a oprit la o poartă, a împins-o cu capul şi a intrat în ograda unei case, aşezată tocmai în fund. Eu, ca să nu dau ochii cu niscai câni, n'am îndrăznit să intru.

— I'auzi, fată hă! — strigă gospodina, care se găsea la muls vaca. Aleargă degrabă, că iar a venit junca cea porumbacă! Dă-o afară şi pune gânjul la poartă, să n'o mai poată deschide. A cui o fi, de-o tot lasă să umble vraişte? S'a înădit la noi şi n'o s'o putem desbăra uşor. Fiică-sa, fată de horă, care tocmai făcea aşternutul pe prispă, a început s'alerge după juncă; ea însă se împotrivea şi nu se dădea dusă nici în ruptul capului. Am înţăles numaidecât că junca m'adusese la gazda ei, unde credea că-şi dobândise drepturi de proprietate veşnică. Eu, când am văzut îndărătnicia juncei, am şi bufnit în plâns, stăpânit numai între dinţi, ca să nu-l urlu, cum aş fi făcut-o, dacă aş fi fost în Rogojeni, unde mă cunoştea toată lumea şi unde puteam fi căinat de oricine.

— Mamă hăi! — strigă fata — văd la poartă un băeţel, care plânge şi se uită după juncă... o fi cu dânsa!

— Ia vin tu la muls vaca! — spune femeia. Să mă duc eu să-l descos, să văd eu ce-i şi cum...

— Da'ce plângi tu, nicuşoară? — face femeia, netezindu-mă pe obraz.

— Apoi eu îs cu Porumbiţa noastră — răspund eu între sughituri de plâns.

— Aşa!... apoi ce te-ai apucat de plâns şi nu-ţi iai junca s'o duci acasă — întreabă ea, crezând c'oiu fi a cuiva din părţile depărtate ale Oancei, unde ea nu putea cunoaşte pe toţi copiii.

— Apoi eu... îs dela Rogojeni — spun eu, între sughiţurile şi mai disperate ale plânsului.

— Aşaaa!... apoi atunci vin încoace, drăguliţă! răspunde ea, apucându-mă de mână şi vârându-mă în ogradă. Că nu te mai duci tu acasă noaptea! Stai colea pe prispă. Acuşi fierb lăptişor... şi-ţi dă mama să mănânci... că-i fi flămând!

Cu vorba din urmă o potrivise straşnic, biata femee! Eu plecasem dela culesul viei, dupăce mâncasem de prânzul cel mic. La amiază, în loc să fiu la masă, eram călare pe greabănul Murgei lui Creţu, pe drumul spre Poiană... Acum... îmi spânzura inima de foame — deşi nu-mi adusesem aminte de acest lucru — după atâta alergătură şi vrăvuială prin cireada Oancei... până ce m'a găsit Porumbiţa.

— Da' eu, mătuşă — îngăim eu, după ce ospătasem, în vreme ce fata îmi pregătea şi mie de culcare — am o rudenie aici în Oancea... una Mariţa, fiica lui Moş Toader a Popei... măritată cu unu, moş Petrache... ea îi vară cu tata.

— Ei! cu Petrache Cerbu! o ştiu, cum să n'o ştiu!... am fost şi la nunta ei... Anică hăi! strigă ea la fiică-sa — ia băeţelul de mână, ia o vargă să nu sară vre-un câne şi-l du la Petrache Cerbu... şade drept din deal dela biserica depe vale.

Porumbiţa a rămas la gazda ei, iar eu am dormit tun, la fiica lui moş Toader.

— Eheee! — aud eu până 'n ziuă, vocea sdravănă a lui moş Petrache Cerbu care m'a trezit din somn — aşa-i c'ai venit după Spiricuţă, bădiţă Constantine?

— Ce? Cum? — bombănesc eu în sinea mea, sărind ars din pat şi alergând la geam. Să fie tata oare? Dar ce-o fi căutând?

— Apoi cum te socoteşti?! — cunosc eu glasul tatei. Puţintică groază am tras noi, când am văzut că nu vine? Toată noaptea am orbăcăit pe toate dealurile, prin toate coclaurile şi prin toată pădurea chiuind şi strigând şi dând cu puşca să m'audă, că-l credeam rătăcit la întors înapoi!

— Iaca tataaaa! — fac eu nespus de mirat, cătând pe fereastră. Era cu puşca în spate, murat până la brâu de rouă şi plin până'n creştet de fulgii tuturor bălăriilor, pe care le străpunsese în timpul nopţii.

— Mi-a spus un păzitor din Oancea că l-a văzut asară intrând în sat — adaugă tata. Eu atunci mi-am făcut socoteala că trebue să-şi fi adus aminte şi să fi întrebat de voi. Şi-am venit întins aici.

Şi iacă aşa, fără să vreau, am fost eu întâiaşi dată în Oancea.

(Va urma) SPIRIDON POPESCU

Sacco şi Vanzetti

Condamnarea la moarte şi executarea lor

Am publicat, tot aci, câteva din scrisorile celor doi italieni şi am subliniat înaltele însuşiri sufleteşti ale acestor oameni acuzaţi pe nedrept de jaf şi omor. Nevinovăţia lui Sacco şi Vanzetti a fost strigată, din cele patru colţuri ale lumii, de tot ce are mai de seamă intelectualitatea de astăzi. Justiţia americană nu a vrut însă să ţină seama de proteste şi a dat un verdict de condamnare. Socotite până deunăzi ca deţinătoare ale libertăţilor, Statele-Unite ale Americii, solidare cu actul nesocotit al Statului Massachussets, s'au făcut vinovate de delictul de lèse-umanitate. Scoaterea la iveală a actelor acestui proces întăreşte convingerea că am avut aface cu o gravă eroare judiciară, care s'ar fi putut înlătura. Cei care trebuiau s'o facă şi n'au făcut-o, sunt astăzi obiectul oprobriului public

* * *

Din actele procesului lui Sacco şi Vanzetti, dăm mai jos un extras din darea de seamă (stenografică) oficială a şedinţei în care li s'a cetit acuzaţilor sentinţa de condamnare la moarte (9 April 1927).

Grefierul Worthington. — Nicolas Sacco, ai ceva de spus împotriva condamnării la moarte care se va pronunţa contra d-tale?

Nicolas Sacco. — Da. Eu nu sunt un orator. Pe deasupra, nici nu stăpânesc tocmai bine limba engleză. Şi pentrucă ştiu, după cum mi-a spus-o chiar el, că tovarăşul Vanzetti va vorbi mai mult, îl voi lăsa pe el să vorbească. N'am văzut nici odată, nici n'am auzit, nici n'am cetit în istorie ceva mai crud decât acest tribunal. După şapte ani de urmărire mai suntem încă socotiţi ca vinovaţi. Şi în faţa tribunalului au venit astăzi să ne susţină aceşti oameni distinşi.

Imi dau seama că această sentinţă e o sentinţă de clasă, o luptă între clasa oprimată şi clasa bogată, şi totdeauna va exista o luptă între ele. Noi fraternizăm cu poporul, noi îi dăm cărţi, îi dăm literatură. Voi persecutaţi poporul, îl tiranizaţi, îl ucideţi. Noi ne dăm totdeauna osteneala să facem educaţia poporului. Voi vreţi să clădiţi o punte între noi şi o altă naţiune detestată. Iată dece sunt astăzi aci, pe această bancă: pentru că am făcut parte din clasa oprimaţilor, iar voi sunteţi opresorii .

D-voastră ştiţi, domnule judecător Thayer, căci îmi cunoaşteţi toată viaţa, d-voastră ştiţi de ce mă aflu aci, şi de ce, după o urmărire de şapte ani, de pe urma căreia a suferit şi biată nevastă-mea, mă condamnaţi la moarte. Aş vrea să vă istorisesc toată viaţa mea, dar mai e nevoie? D-voastră ştiţi totul înainte de-a vorbi eu, sau — mai curând — înainte de-a o spune tovarăşul meu, pentru că el vorbeşte mai bine această limbă şi am să-l las pe el să vorbească . Pe camaradul meu, pe omul căruia îi sunt atât de dragi copiii, l-aţi condamnat de două ori, pentru afacerea dela Bridgewater şi pentru afacerea de la Dedham, odată cu mine. Şi d-voastră ştiţi că e nevinovat. D-voastră uitaţi toată populaţia care a fost cu noi vreme de şapte ani, care ne-a dat toată simpatia, toată energia şi toată bunătatea sa. Nici nu ţineţi seamă de asta. Alături de această populaţie, de tovarăşi şi de clasa muncitorească, mai e acea legiune de intelectuali care au fost cu noi timp de şapte ani, ca să împiedice această sentinţă nedreaptă. Totuşi tribunalul a perzistat. Şi ţin să vă mulţumesc tuturor, tovarăşii mei, care timp de şapte ani, aţi fost cu mine, cu afacerea Sacco şi Vanzetti. Şi-acum, îl las pe prietenul meu să spună ce are pe suflet.

Eram să uit ceva şi mi-a adus aminte tovarăşul meu. Cum am spus şi la început, judecătorul Thayer îmi cunoaşte viaţa şi ştie că n'am fost niciodată vinovat, niciodată, nici eri, nici azi, niciodată.

Grefierul Worthington. — Bartolomeo Vanzetti, ai ceva de spus împotriva condamnării la moarte care se va pronunţa contra d-tale?

Bartolomeo Vanzetti. — Da. Ţiu să spun că sunt nevinovat nu numai de crima de la Braintree, ci şi de aceia dela Bridgewater; nu numai că sunt nevinovat de aceste două crime, ci mai mult: că toată viaţa mea n'am furat niciodată, n'am omorât niciodată, şi n'am făcut niciodată vărsare de sânge. Iată ce vreau să spun. Şi nu numai atât: nu numai că sunt nevinovat de aceste două crime, nu numai că toată viaţa mea n'am furat niciodată, n'am omorât niciodată, n'am făcut să curgă sânge niciodată, dar am şi luptat toată viaţa mea, de când am început să judec, pentru izgonirea crimei de pe lume.

Toţi aceia cari au văzut aceste două braţe ştiu foarte bine că n'am avut niciodată nevoie să umblu pe stradă şi să omor un om, că niciodată n'am avut nevoie să fur. Pot să trăesc din munca acestor braţe, şi să trăesc bine. Dar afară de asta, aş putea să trăesc, dacă aş voi, fără să muncesc cu braţele mele pentru alţii. Am avut multe prilejuri să duc o viaţă independentă, să trăesc ceeace e pentru lume o viaţă mai sus pusă decât aceia a muncitorului care-şi câştigă pâinea cu sudoarea frunţii. Tatăl meu are în Italia o situaţie frumoasă...

..Se poate ca numai câţiva membri din juriu, numai doi sau trei oameni, dintre aceia cari şi-ar insulta mama, de-ar trebui ca să dobândească onoruri şi avere, se poate să aibă dreptate împotriva universului, — căci universul spune că ei n'au dreptate! Există cineva care ştie dacă ei au sau n'au dreptate: sunt eu şi omul acesta. Suntem de şapte ani în închisoare; ceiace am suferit în timpul acestor şapte ani nu e grai care s'o poată exprima. Şi totuşi vedeţi că sunt în faţa voastră şi nu tremur; vedeţi că vă privesc drept în ochi, fără să roşesc, fără să-mi schimb culoarea feţei. Nu mi-este nici ruşine, nici teamă.

Eugen Debs a zis cam aşa ceva ,că un juriu american n'ar fi condamnat un câine, ucigaş al unui pui, pe temeiul unor probe ca acelea pe care le-a produs Statul împotriva noastră. Şi eu adaug că Suprema Curte din Massachussets n'ar fi respins de două ori apelul unui câine lepros, chiar al unui câine lepros, aşa cum l-a respins pe al nostru.

I s'a admis o nouă judecare lui Madeiros numai pentrucă judecătorul uitase sau neglijase să spună că juriul avea să-l considere pe acuzat ca nevinovat, câtă vreme nu fusese găsit culpabil de întreg tribunalul, sau cam aşa ceva. Noi am dovedit că, pe tot pământul, nu poate să fie un judecător mai plin de prejudecăţi, mai crud şi mai ostil faţă de cauza noastră. Am dovedit-o. Totuşi, nouă ni s'a refuzat o nouă judecată. Noi ştim, şi d-voastră o ştiţi de asemenea în adâncul sufletului, că aţi fost împotriva noastră de la început, înainte de-a ne fi văzut. Inainte de-a ne fi văzut ştiaţi deja că suntem nişte revoluţionari, că suntem mai puţin decât nişte câini, că suntem inamicii instituţiunilor în excelenţa cărora credeţi,—de bună credinţă şi aceasta n'o voiu discuta aici, — şi ştiaţi de asemenea că era uşor, chiar la prima judecată să obţineţi un verdict de culpabilitate.

Ştim tot ce-aţi spus, că v'aţi exprimat ostilitatea împotriva noastră şi dispreţul, în faţa prietenilor, în tren, la clubul universitar din Boston şi la clubul de golf din Worcester. Sunt sigur că, dacă persoanele care ştiu tot ce-aţi spus împotriva noastră ar avea curajul să vie şi depună mărturie, s'ar putea, Onorate Domn, — şi-mi pare rău că trebue s'o spun, pentru că sunteţi bătrân şi am şi eu un tată bătrân, — s'ar putea ca atunci să fiţi de partea noastră, şi asta ar însemna dreptate...

După ce a arătat cum i s'au nesocotit toate cererile, Vanzetti a încheiat asfel:

Iată ce-am vrut să spun. Nu doresc nici unui câine, nici unei vipere, nici unei creaturi de pe pământ, oricât ar fi de josnică şi de dispreţuit, nu-i doresc nimănuia ceiace am avut de suferit pentru nişte crime de care nu sunt vinovat. Sufăr pentru că sunt revoluţionar, şi într'adevăr sunt revoluţionar; am suferit pentru că sunt italian, şi într'adevăr sunt italian; am suferit pentru familia mea şi pentru aceia cari-mi sunt dragi mai mult decât pentru mine însumi; dar sunt atât de sigur că am dreptate că puteţi să mă ucideţi odată, dar dacă aţi putea să mă executaţi de două ori şi aş putea să mă renasc de două ori, aş vroi să trăesc iarăşi ca să mai fac ceiace am făcut şi până acum.

Am terminat. Vă mulţumesc.

Judecătorul. — După legea statului Massachussets, juriul are să hotărască dacă acuzatul e vinovat sau nevinovat. Judecătorul n'are absolut nici un amestec în această chestiune. Legea din Massachussets prevede că judecătorul nu se poate ocupa în nici un caz de fapte. Tot ce poate face, după legea noastră e să înregistreze mărturiile. In timpul procesului s'au invocat mai multe motive de casare. Ele au fost aduse înaintea Curţii Supreme. Curtea, după ce a cercetat dosarul, după ce a examinat toate motivele de casare, în hotărârea sa definitivă spune: „Se menţine verdictul juriului; se resping motivele de casare". Acesta fiind adevărul, nu-i mai rămâne judecătorului decât un lucru. Şi acest lucru trebue să-l facă vrând-nevrând, căci îl obligă legea. Aşa fiind, nu-i mai rămâne judecătorului decât datoria de a pronunţa sentinţa. Mai întâi va pronunţa judecătorul sentinţa lui Nicolas Sacco.

Curtea hotărăşte şi ordonă ca d-ta, Nicolas Sacco, să suferi pedeapsa cu moartea provocată de trecerea unui curent electric prin corpul d-tale, în cursul săptămânii care începe Duminică 10 Iulie, în anul Domnului o mie nouă sute douăzeci şi şapte. Aşa hotărăşte legea.

Acum, aceia a lui Vanzetti.

Curtea hotărăşte şi ordonă ca d-ta, Bartolomeo Vanzetti...

Vanzetti. — Vă rog să aşteptaţi puţin, Onorate Domn; pot vorbi ceva cu avocatul meu, d. Thomson?

Thomson. — Nu ştiu ce vrea să spună.

Judecătorul. — Trebue să pronunţ sentinţa.

...Bartolomeo Vanzetti, să suferi pedeapsa cu moartea provocată de trecerea unui curent electric prin corpul d-tale, în cursul săptămânii care începe duminică 10 Iulie, în anul Domnului o mie nouă sute douăzeci şi şapte. Aşa hotărăşte legea.

(In numărul viitor vom da continuarea acestor documente).

FEMEIA DE AZI

Din când în când, apar, în românește sau în limbi străine, volume savante și pedante, conferențiari distinși și gravi, tratând subiectul, pare-se inepuizabil, al cunoașterii femeii din punct de vedere „social, economic, fizic, psihic, etc." Nicăeri nu se conferențiază însă, și n'am descoperit nici în stradela celor cinci mii de cărți din coasta Poliției, pendantul corespunzător: Bărbatul din punct de vedere psihic, fizic, etc...

Tratatele de zoologie ne dăruesc în felul acesta pagini întregi în care pantera, tigrul, vipera, sunt descrise cu înfățișarea și apucăturile lor minuțios studiate, pe când despre epurele de casă, de pildă, nu găsim mai mult de două rânduri nepăsătoare.

Femeia din cărți și din conferințe, trecută prin ochelari bănuitori și deformanți, împărțită pe capitole și perioade, pare astfel asimilată unui animal dificil și primejdios căruia trebue să-i se denunțe năravurile și să-i fie orânduit precis locul sub soare.

Intr'adevăr, după atâta sforțare savantă și literară, femeia n'ar avea alta de făcut decât să ia cunoștință de aceste studii încă dela o vârstă fragedă și să se lase să trăiască după indicațiile din cuprins.

Intr'o broșură agreabilă care trata mai cu seamă despre feminism, am găsit două îngrijorări duioase: blama autorul pe fetele care urmează liceul de oarece învățătura continuă le ia posibilitatea de a studia artele, pictura, și cu deosebire pianul, care, se știe, era odinioară principala îndeletnicire a fetelor de pension. Pe lângă prejudiciul ce-l suferă personalul de institut, muzica, acest calmant sufletesc, avea să ne lipsească tuturor, odată cu caetele de sonate și game asvârlite.

Cartea e scrisă cu puțin înainte de neașteptata Radiodifuziune. De când însă toate casele, toți prietenii și vecinii și-au instalat dulapașul care impune binefacerea muzicală de cum apune soarele și, până după miezul nopții, cred că părerea autorului s'a mai schimbat.

Cealaltă îngrijorare privea literatura. Femeea care muncește va mai putea citi, ca până acum, miile de romane care apar aproape numai pentru ea?

Firește că, urmând calea aceasta, toate artele și toate breslele ar avea câte o doleanță de formulat și câte o propunere pentru fixarea activității și preocupărilor femeii.

Ceea ce-i curios este că vederile acestea care ar părea retrograde fiindcă sunt antifeministe, se întâlnesc cu acelea dintr'o țară ultra-modernizată și înghirlandată cu epitetul, printre altele, de „paradis al femeilor".

Femeia americană, care are toate libertățile și toate drepturile nu tinde să profite de ele în sensul european: viață proprie prin muncă proprie. Ele sunt îmboldite spre rolul de consumatoare a muncii bărbatului, rol care acolo nu are nuanța de pasivitate și parazitism din lumea veche. Americana cheltuește mult, încurajată din toate părțile, pentrucă numai prin ea munca bărbaților poate urma, excesivă și colosală, cum ei o vor. Ei înșiși sunt prea ocupați ca să profite.

Americana, femee liberă, de o cultură superioară și feministă satisfăcută, urmărește nu să producă, ci să uzeze, să valorifice munca bărbatului și să o intensifice, cumpărând toate supra-producțiile costisitoare, gătindu-se cu perlele cele mai mari, dând de lucru la sute de fabrici și ajungând, grație accidentelor îngăduite de viteză, să isprăvească și trei automobile pe an. (Acolo, mașinile avariate nu se mai repară).

Americanul o prețuește astfel și ea se devotează cu convingere rolului orânduit.

E un feminism în orice caz ciudat pentru noi, de dincoace de ocean. De privilegiul acesta de consumatoare, femeea europeană, când e la fel de cultă, de feministă și de energică, vrea tocmai să se despoaie. Care din cele două concepții ajunge scopul, adică fericirea, vom căuta să înțelegem.

ALICE GABRIELESCU

Midway rytme

Dansul nou care ne vine din Londra, *Midway rytme*, e un dans temperat, cum îl arată și numele, intermediar între exagerările coreografice din ultimii ani. Se compune din opt figuri, alternând pașii mari alunecați, cu pași încrucișați, cu învârtiri și pietinări pe loc.

Rochiile lungi, de rigoare la dans, măresc fantezia armonioasă și farmecul cumpătat al acestui dans, binevenit după acela cu mișcările precaute de bolnavi care caracteriza prea-lentul blue și după frământarea alienată a defunctului charleston.

Bucătărie inteligentă

Medicina tinde să vindece aproape toate bolile, numai prin regimuri speciale de alimentare. Farmacia, într'un timp încă din nefericire îndepărtat, va fi silită să lichideze. Toate substanțele chimice de vindecare se află în stare naturală, și cu atât mai activă, în plantele, legumele și cerealele care ne stau la îndemână. Instinctul admirabil cu care animalele își aleg la nevoe aceste substanțe lecuitoare, noi l-am pierdut și nu-l vom putea înlocui decât prin studiu.

O stăpână de casă, mamă și soție conștientă nu va mai hotărî că viitorul menajului e la restaurant. Ea va trebui să combine singură alimentele după principiile active ce conțin, supraveghiând deasemeni gradul de fierbere până la care vitaminele nu sunt distruse. Căci rolul cel mai frumos e mai cu seamă preventiv.

Silința de a întreține sănătatea familiei printr'o hrană bazată pe oarecari studii, relativ ușoare, ar putea revoluționa omenirea, care, în ciuda atâtor descoperiri medicale și farmaceutice, devine tot mai șubredă, din principala cauză a unei alimentații greșite, sau abuzive, sau insuficiente.

Dialog de Modă

DOAMNA *(pe divan, ridicând un cap ciufulit dintre perne și reviste de modă).* — Ce-mi folosește că m'am măritat? Nu-mi ajuți măcar să aleg un model de rochie. Nici nu apreciezi munca și știința unei opere de artă care este o toaletă reușită. Totuș, remarci când vezi îmbrăcată bine o *altă* femee.

DOMNUL.— Pentrucă ție îți vine bine oricum.

— N'ai să te sustragi cu un compliment. Uite, ezit între aceste două modele pentru după amiază: o rochie cu tunică trei sferturi din crêpe marocain vert-épinard, cu mânecile deasemeni în tunică peste cot și cu jaboul de dantelă, sau ca dincoace, o teacă din crêpe-satin negru cu lărgimea obținută numai jos prin croiala care strânge decupeurile într'un fel de drapaj întins.

— Intr'adevăr, nu-i ușoară alegerea între aceste două doamne la fel de frumoase și bine făcute, și care nu-s distrate de alegerea unui model de rochie de oarece l-au ales și executat.

— Bagă de seamă: pagina mantourilor.

— La care n'o să întârziem. Ai blana ta de lutră până în anul 1933. Cum te uiți? Spuneai când am cumpărat-o: costă mai mult, dar am palton pentru cinci ani. Era în o mie, nouă sute...

— Te rog. Știi că cifrele și cu mine... Din blana ta de lutră care s'a demodat, poate să-mi iasă cel mult jacheta scurtă care face acum furori la Paris. O pun cu foi de culoare deschisă, o sfârșesc la gât cu o eșarfă lungă și la mâni cu un manșon minuscul. Pentru zilele de fantezie. Pentru celelalte, cred că mă voi fixa la mantoul ăsta lung, ajustat la talie, din stofă marron, cu blană de astrahan în ton și cu două pelerinuțe pe care croitoreasa mi le va face portative. Cu o variație de umeri, am a doua zi alt palton și altă siluetă. Vezi cum îți menajez instinctele tale poligame.

— Exagerezi. Dacă mă uit cu plăcere la alte femei, este că toate au o fărâmă din tine.

— Când eram logodiți spuneai că eu întrunesc câte o fărâmă din toate femeile. Parcă nu-i tot una... Iată și o rubrică nouă în revista noastră: „Pagina domnilor".

— Inutilă. Noi avem un tip unic și stabil în îmbrăcăminte. Nu pierdem nici timp, nici bani, schimbând croelile după fiecare anotimp. E o seriozitate de la care nu ne vom depărta!

— Foarte bine vorbit. Iată acum și partea, dacă vrei practică: Gulerele moi sunt cu totul excluse din îmbrăcămintea masculină.

— Eu, totdeauna am fost partizanul gulerelor tari.

— Atunci nu-ți mai amintesc că astă-vară umblai fără guler de loc.

— Mai departe? Pentru dimineață pantofi de box marron, pentru restul zilei ghetele negre. Bine. Totdeauna am spus că e igienic să schimbi încălțămintea peste zi.

— In felul acesta, moda te urmează pe tine, n'o urmezi tu.

— Și-ți închipui că glumești? Ce mai scrie? Fularurile se poartă de lână albastră bariolate cu dreptunghiuri roșii? Mi-e indiferent. Pălăriile tari „melon" sunt iarăși în favoare? N'o să-mi iau.

— Ba da, când le vei găsi o explicație. Confort, higienă sau alta. Noi suntem mai sincere, admiră-ne. Ne supunem modei fără motive.

JOCASTE

Cronica Sahului

PROBLEMA No. 337

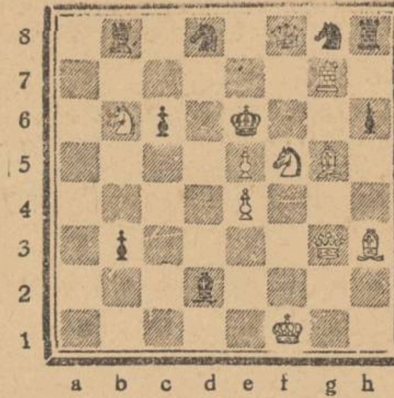
— Din concursul nostru de probleme —

Motto : „Fosilă„

(inedită)

Negru :

Ré6, Df8, Tb8 și h8, Cd8 și g8, Nd2, Pb3, c6 și h6 (10),

Alb :

Rf1, Dg3, Tg7, Cb6 și f5, Ng5 și h3, Pé4 și é5 (9).

Alb joacă și face mat în 2 mutări

PARTIDA No. 146

Jucată la concursul internațional din Hamburg în ziua de 16 Iulie 1930.

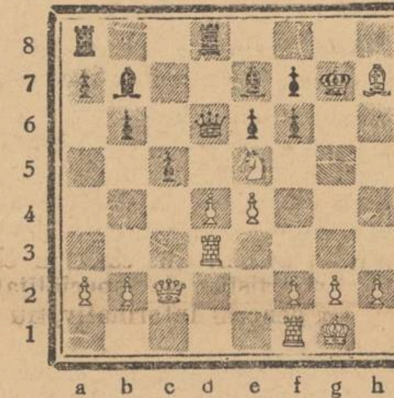
Alb : P. Frydmann **Negru : Ing. H. Taubmaann**

Gambitul damei

1. d2—d4, Cg8—f6; 2. c2—c4, é7—é6; 3. Cg1—f3, d7—d5; 4. Nc1—g5 Cb8—d7; 5. é2—é3, c7—c6; 6. Cb1—c3, Dd8—a5; 7. Ng5×f6, Cd7×f6; 8. Nf1—d3, Nf8—b4; 9. Dd1—b3, d5×c4; 10. Nd3×c4, 0—0; 11. 0—0, Nb4—é7; 12. Nc4—d3, Tf8—d8; 13. Ta1—d1, b7—b6; 14. Cf3—é5. Nc8—b7; 15. Cc3—é4, Da5—d5; la c5 ar fi urmat Cc4, Db4; D×b4, c×b; Cg3 cu pioni albi superiori. 16. Db3,—c2, c6 c5; un sacrificiu de pion cu intențiunea de a obține un atac împotriva punctului g2 27. Cé4×f6+, g7×f6; 18. Nd3×h7+, Rg8—g7; 19. é3—é4! Dd5—d6; poate ar fi fost mai bine D×a2, căci la Ta1 ar fi urmat: D×a1; T×a1; f×é; și alb mai pierde și nebunul din h7. 20. Td1—d3!!

Situația partidei după a 20 a mutare a albului

Negru : Taubmann.

Alb : Frydmann.

O frumoasă combinație a tânărului conducător al albelor. 20...., Td8—h8; la f×é5 ar fi urmat Tg3+ și Dé2 cu mat inevitabil, iar la Rh7; Th3+ și negru e deasemenea mat. 21. Td3—g3+, Rg7—f8; 22. Cé5×f7!!, Dd6×g3; negrul s'a hotărît la acest sacrificiu, din cauză că la R×f7 ar fi urmat é5 amenințând Dg6+. 23. f2—g3, Rf8×f7; 24. é4—é5, f6—f5; 25. Nh7×f5!, é6×f5; 26. Dc2×f5+, Rf7—é8; 27. d4—d5! Nb7×d5; 28. Df5—g6+, Ré8—d7; 29. Tf1—d1 abia prin câștigul acestei a doua figuri se termină frumoasa combinație a albului. 29..., Rd7—c7; 30. Td1×d5, c5—c4; 31. Dg6—f7, Ta8—é8; 32 Df7—é6, Né7—c5+; 33. Td5×c5+!, b6×c5; 34. Dé6—d6+, Rc7—b7; 35. Dd6×c5. Té8—c8; 36. Dc5—b5+ și negrul a abandonat la a 42-a mutare.

Ing. L. LOEWENTON
P. I. NEGREANU

IVAN PETRUSKA
CONTESA
MARIA WALEWSKA
— Roman —

Minunata poveste de dragoste a lui Napoleon cu frumoasa contesă poloneză este scrisă cu mare putere de evocare de Ivan Petrușka. Cunoașterea sufletului marelui împărat, pe fațeta sa cea mai subtilă — impresionează adânc cititorul.

— De vânzare la toți librarii. — Expediază ramburs — la cerere — „Adevĕrul" S. A. — București.

„Aș vrea să știu"

I. M. COLONAȘ. — Loco.

Cine a inventat farurile marine?

Farurile marine datează aproape de tot atâta vreme ca și vasele pe mare. Primii călători aventurându-se în larg, au simțit nevoia să-și asigure, în timpul întunericului nopții, posibilitatea de a se reîntoarce în porturi. O dovadă despre această îndepărtată origine a farurilor ne-o dă existența vechiului și vestitului far din Alexandria.

Este drept că farul marin, în accepțiunea lui de astăzi, adică susceptibil de a lumina la mari depărtări și cu întreruperi regulate ale luminii, este o realizare de o origină mai puțin veche.

Inginerul francez **Teulère** este acela care, în 1784, avu cel dintâi ideea de a aplica lampa cu dublu curent de aer și de a introduce oglinzile parabolice, grație cărora razele luminoase sunt reflectate după un fascicol cilindric. Tot Teulère a imaginat un mecanism de orlogerie, care acționa farul compus din asocierea mai multor reflectoare identice. In chipul acesta se realiza **farul rotitor** și prin întreruperi convenabile, **farul cu eclipse.**

In urmă, fizicianul Fresnel, perfecționând lentilele optice, s'a ajuns la stadiul actual de progres pe acest târâm.

V. CRISTEA. — Craiova.

Ce se înțelege prin „dualism" și „monism"?

Termenul **„dualism"** are două sensuri foarte diferite. Astfel, el se poate aplica ca un atribut esențial unui sistem filozofic și religios, după care lumea este produsul a două principii eterne și opuse: unul bun și altul rău. Acesta este fondul doctrinei manicheenilor.

Tot prin dualism se înțelege caracteristica teoriilor, care stabilesc la baza lor o distincțiune, o dualitate între cugetarea și întinderea, ca esență a spiritelor, pe de o parte, și a corpurilor, pe de altă parte.

Aceasta este înfățișarea dualismului în sistemul cartesian.

Dualismul se opune **monismului.** Monismul admite un principiu unic și se aplică cu precădere unui sistem analog cu spinozismul, după care întreaga realitate este materială și spirituală, totdeodată, orice element material fiind dotat de o activitate psihică.

Curiozități

In căutarea Atlantidei

Sub conducerea cunoscutului archeolog, contele Byron Kuhn, a fost organizată, în Anglia, o expediție în scop de-a căuta pe fundul oceanului ruinele Atlantidei.

Expediția va fi înzestrată cu aparatele cele mai moderne. S'a construit un vapor special cu ferestre care să permită urmărirea lucrărilor pe fundul mării. S'a construit, deasemenea, un submarin de tip nou și un scafandru special după planul savantului german dr. Hartman.

Șeful expediției pune mari nădejdi în acest scafandru, care e construit ca un obuz gigant, în interiorul căruia se află cabina scafandrierului. Prin ferestrele scafandrului se poate vedea nu numai fundul mării, ci se pot face și fotografii. In acest scop scafandrul va fi prevăzut cu un aparat cinematografic, cu proiectoare puternice și cu toate instrumentele necesare pentru măsurători.

Scafandrul va putea să se coboare la o adâncime de 750 de metri, el va avea o legătură telefonică cu vaporul.

Pentru a spori posibilitățile de cercetare, scafandrul va fi așezat pe submarin care va străbate adâncimile oceanului, coborând la adâncimi și mai mari scafandrul, după necesitate. — *D.*

Cu submarinul la Polul Nord

Sir Hubert Willkins a sosit la San-Francisco pentru pregătirea expediției sale cu submarinul la Polul Nord.

Willkins va începe dela Spitzbergen călătoria sa submarină, la 1 Iulie 1931 și după două luni de zile se va ridica din nou la suprafața mării lângă Alasca.

Exploratorul american este convins că expediția cu submarinul în regiunile polare este mai puțin primejdioasă decât cu avionul.

Mecanismul submarinelor a ajuns la o perfecțiune atât de mare, încât orice surprize par a fi excluse.

Actul de renunțare la tron al lui Napoleon

Cunoscutul bibliofil Basil Davidovici Korganov — autorul monumentalelor biografii ale lui Beethoven și Mozart — a remis muzeului armenesc din Tiflis un document de mare raritate istorică: proectul de renunțare la tron, pe care Napoleon l-a scris la Fontainebleau în ziua de 6 April 1814.

Academicianul francez Frédéric Masson, specialist în materie, a recunoscut că manuscrisul este veritabil.

Acest document a fost obținut de către A. N. Astafiev, fostul aghiotant al împăratului Nicolai I din arhiva acestuia.

La 1910 Korganov a cumpărat documentul dela un urmaș al lui Astafiev.

Citiți azi Realitatea No. 201
:: Cu numeroase ilustrațiuni și un bogat sumar ::
5 culori — 10 lei

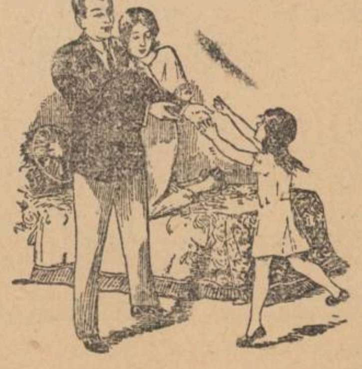
Bolile de plămâni se pot vindeca!
Tuberculoza pulmonară, oftica, tusea seacă, tusea cu expectorații, transpirația nocturnă, bronșita, laringita, expectorația cu sânge, hemoptizie, înecăciunea, horcăitul astmatic, junghiurile intercostale, etc. se pot vindeca

Inainte de întrebuințare

Mii de vindecați!
Cereți imediat cartea despre
„Noua mea artă de nutriție"
care a salvat mulți oameni. Ea se poate aplica, fără a stingheri viața obișnuită și contribue la o mai grabnică înfrângere a boalei. Greutatea corpului sporește și cicatrizarea succesivă oprește boala. Bărbații serioși din lumea științelor medicale confirmă că metoda mea este excelentă și consimt bucuros la aplicarea ei. Cu cât mai de vreme se începe aplicarea metodei mele de nutriție cu atât va fi mai bine
Cu totul gratuit
primiți cartea mea, din care veți afla lucruri demne de știut. Cel care e chinuit de dureri, cel care vrea să scape repede, radical și fără primejdie de suferințele sale să-mi scrie chiar azi!
Accentuez din nou că veți primi absolut GRATUIT, fără nici o obligație din partea Dv., lucrarea mea edificatoare și sunt sigur că medicul Dv. va consimți la această

După întrebuințare

Nouă reglementare a nutriției dv.
calificată ca excelentă de profesori de primul rang. Este deci în interesul Dv. să scrieți imediat și veți putea fi serviți oricând prin reprezentanții mei de acolo.
Procurați-vă învățăminte și întăriți-vă VOINȚA DE A FI SANATOȘI prin cartea UNUI MEDIC CU EXPERIENȚĂ. Ea vă aduce înviorare și mângâiere și se adresează tuturor bolnavilor, cari se interesează de actualul stadiu al terapiei pulmonare.
GEORG FULGNER. Berlin, Neukolln, Ringbahnstrasse No. 24 Abt. 611.

Cărţi şi Reviste

Viaţa Romînească No. 9-10

Mihail Sadoveanu publică în acest număr un capitol din romanul „Măria-Sa Puiul Pădurii", care va apărea în curând, în editura „Ciornei". După cât bănuim, romanul va fi reluarea vechii poveşti a Genovevei de Brabant. Nu ştim în care parte a romanului se va plasa capitolul de faţă. Poate chiar la început. E o uvertură vastă şi plină de freamăte adânci: e o descriere de natură — o pădure — şi cine nu ştie că, în asemenea materie, d. Sadoveanu este neîntrecut?

Bucata d-lui G. Topîrceanu „Domnia lui Ciubăr-Vodă" este o capodoperă de humor şi un ingenios pastiş cronicăresc.

Ca de obicei, revista conţine un abundent material de studii, eseuri şi cronici.

Remarcabilă este „Cronica engleză" a d-lui Dragoş Protopopescu. Este un studiu documentat şi cuprinzător despre „Cultura engleză". Autorul marchează, cu multă pătrundere, deosebirea dintre diversele concepţii ale culturii. „Francejii posedă o civilizaţie de cenaclu, sunt ultimul salon literar al omenirii". „In faţa idealuluifrancez de civilizaţie statică, idealul de cultură german intră în modernism pe calea unui energetism pe care l-am putea numi: al cunoaşterii". „Intre idealul static, de rafinare, al civilizaţiei franceze, şi cel dinamic, de expansiune al culturii germane, cum se aşează idealul englez? Cultura engleză nu are ca punct central ştiinţa sau frumosul, ci *omul*. De aici două note distincte ale acestei culturi: universalitatea ei şi standardizarea". „Spre deosebire de cultura franceză sau germană, cea engleză nu e un scop ci un mijloc. Pe englezeşte a fi om cult, chiar a fi om de geniu, nu înseamnă decât un fapt divers, dacă aceste calităţi nu te ajută mai departe să fii om". Anglia este „o minunată *crescătorie de oameni*".

Poezii semnează Otilia Cazimir, Ion Minulescu şi Demostene Botez.

Un interesant studiu arheologic „Staţiunea protoistorică şi daco-romană dela Poiana" de Radu Vulpe.

Cei doi traducători ai Bibliei, Gala Galaction şi Preotul V. Radu, sub titlul „In jurul Sfintelor Scripturi", publică o serie de comentarii polemice cu privire la traducerea lor.

Studii diverse publică Aureliu Weiss (despre Porto-Riche), Emil Vîrtosu, Nicolae Tolu, etc.

Miscellanea e vie şi bogată. Recenzii variate închee numărul. — *Ph.*

YVAN GOLL: Pascin
Editura G. Crès et. Cie, Paris*)

Pe măsură ce industria tipografică se desvoltă, editorii se străduesc să pună în vitrina librăriilor ediţii tot mai luxoase, — tehnica slujind cât mai artistic cu putinţă textul. Apar volume pe hârtie specială, cu ilustraţii originale ce întregesc conţinutul cărţilor, — şi marile case de editură îşi permit din când în când luxul să scoată chiar lucrări artistice de specialitate, dar care, prin caracterul lor general informativ, nu se adresează numai specialiştilor.

Intre casele de editură care au dat cele mai frumoase tipărituri de artă, editura *Crès* din Paris ocupă, incontestabil, un loc de frunte. Artiştii tuturor vremurilor, cei consacraţi, ca şi cei mai discutaţi dintre moderniştii de talent, sunt prezentaţi de această editură, în spirit mai mult informativ decât critic, dar totdeauna prin intermediul unei pene autorizate.

Intre ultimele volume apărute în editura Crès, placheta lui Yvan Goll despre desenatorul român Pascin, mort de curând, ni se pare cu deosebire interesantă, autorul atrăgând atenţia asupra unei opere încă nu îndeajuns cunoscută şi apreciată de public.

Pascin, spune autorul acestei lucrări, „traversa viaţa ca un rege care şi-a pierdut coroana, dar şi-a păstrat majestatea".

Şi Yvan Goll povesteşte în cuvinte simple viaţa sbuciumată şi bizară a acestui mag din Montmartre:

Pascin venea de departe; poate din România, unde îi locuiau părinţii, poate din Bulgaria, unde se născuse în 1885 (la Vidin); dar în realitate mult mai dedeparte: din ţara fabulelor şi a profeţilor.

La vârsta de 15 ani, Pascin plecă la Viena să-şi continue studiile. Acolo, câteva desene ale sale fură remarcate de celebrul scriitor Gustav Meyrink, care, interveni ca artistul să fie angajat la revista „ Simplicissimus".

In 1905, la data sosirii sale la Paris, Pascin avea douăzeci de ani, dar era de mult consacrat.

Desenatorul acesta prodigios a fost tot timpul vieţii sale un risipitor în artă şi în viaţă. Schiţa mereu, şi nu termina niciodată. Intrebat ce tablouri preferă din toată opera lui, răspundea: „Cele pe care le voiu face!"... A creia, pentru el, însemna a trăi. Dar cu fiecare trăsătură de creion sau de penel, se apropia de viaţă, de viaţa frumoasă, proaspătă, surâzătoare.

Pascin a cunoscut toată graţia feminină din Montmartre. Universul lui era un trup de femee. In femee el recunoştea forma standard a frumuseţii universale.

Pictorii vor reveni totdeauna la această formă, spre a exprima în chipul cel mai desăvârşit idealul nostru uman.

Pascin — *Studiu*

In cele 1001 femei pe care le-a eternizat, Pascin a fixat culoarea tuturor clipelor vieţii. In tovărăşia de fiecare noapte a femeii, care îşi schimbă în fiecare zi inima şi înfăţişarea, el a recunoscut natura întreagă şi însăşi dovada existenţei lui Dumnezeu.

Nici-o valoare nu aveau pentru el speculaţiunile şi teoriile artistice, filosofiile savante. Nu. Pascin n'a fost un pictor modern; el n'a vrut să exprime nimic; n'a vrut să gândească nimic. El nu se putea gândi la „frumuseţea" lucrurilor, pentrucă socotea că tot ce trăeşte profund e frumos....

Pascin nu aparţine vremii noastre; el aparţine tuturor vremurilor. E omul care a iubit soarele şi carnea. E un Rubens, un Boucher al vremii noastre.

Şi Yvan Goll sfârşeşte, socotindu-l „cel mai francez dintre pictorii francezi contimporani".

Pascin e mai mult un sensibil decât un sensual. Petrece, şi totuşi nu e fericit. Suferă, rămâne sărac în viaţă şi umil ca artist, deşi are paleta cea mai bogată a epocii. Călătoreşte mult; aduce din aceste călătorii desene de o mare intensitate, dovedind că creionul său poate deveni critic şi chiar ironic.

„Povestea fiului rătăcitor", pe care a desenat-o cu o artă neîntrecută, e însăşi povestea vieţii lui.

Şi, la elogiul sincer al lui Yvan Goll, putem adăuga, fără sfială şi fără să-l contrazicem, că Pascin e cel mai român dintre artiştii români contimporani.

H. BL.

*) De vânzare la librăria „Hasefer".

FRIEDRICH BRUNS: Literatura americană contemporană

In puţine pagini — o sumedenie de date interesante şi un tablou complect al literaturii americane. Romanul, lirica şi drama sunt tratate pe scurt, substanţial şi sobru. Printre romancierii trecuţi în revistă defilează figuri cunoscute: Henry James, Jack London, Theodore Dreiser, Sherwood Andersen, Ioseph Hergesheiner, Sinclair Lewis şi Upton Sinclair.

Valoarea acestui volum constă în paralelismul dintre roman, lirică şi dramă, precum şi în descoperirea legăturilor dintre diversele curente literare. Autorul fixează punctele de contact dintre trecut şi prezent, zugrăvind epocile şi curentele culturale din America în legătură cu desvoltarea mişcării literare din vechiul continent.

Lirica americană, din care autorul aduce multe citate, se înfăţişează cizelată, plastică, forma în perfectă concordanţă cu fondul, spre deosebire de poezia modernă engleză care-i diluată, nebuloasă şi mistică. Dintre poeţii citaţi reţinem numele: Edwin Arlington Robinson, Robert Trost, Edgar Lee Martus şi Carl Sandburg.

Drama este copilul vitreg al literaturii americane; ea nu-i reprezentată decât prin două nume: William Baughen Moody şi Eugen O'Neill.

Moody e preocupat de probleme religioase. In dramele sale combate puritanismul. O'Neill e înfiorat de tragedia vieţii, rădăcinile spiritului său dramatic se nutresc din seva pământului. Caracterele lui ating sfera patologiei. Ultima sa dramă „The Strange Interlude" a avut mare succes.

Curierul literar

Philippine de Maurice Bedel, este o critică acerbă a fascismului. Subiectul acestei lucrări, — în care autorul împleteşte cu multă iscusinţă artistică romanul, reportagiul şi esseu-ul — este următorul:

Un bogătaş francez, admirator fervent al lui Mussolini, se duce pentru câteva zile la Roma unde suportă toate vexaţiunile regimului fascist... fără să-şi piarză iluziile. Paralel cu încercările burghezului francez, Bedel ne desfăşoară, cu multă îndemânare, o intrigă sentimentală între o franţuzoaică şi un italian, — intrigă care înveseleşte fondul negru al regimului dictatorial.

Intenţiunile autorului sunt discret mascate; iar concluziile lăsate în seama cetitorului

* * *

Moeurs, de Gabriel Renillard, este un roman în care niciunul dintre eroi n'a împlinit vârsta de douăzeci de ani. Cu toată frăgezimea vârstei, toţi aceşti adolescenţi s'au încăerat cu viaţa. Oglindirea acestor drame cotidiane de dragoste, ambiţie şi mizerie, dă romanului lui Gabriel Renillard o vigoare remarcabilă.

* * *

Le Désordre, de Simone. Cunoscutul artist dramatic se relevează în acest roman ca un bun scriitor.

Pe o temă cât se poate de simplă, autorul reuşeşte să brodeze un roman pasionat şi satiric, care ese din comun.

O fată tânără se îndrăgosteşte de un om care-i este cu mult inferior; el o părăseşte fără să bănuiască măcar ce sentimente gingaşe a trezit în inima ei.

Reintrarea sufletului răscolit în umbra vieţii de toate zilele este descrisă plastic şi cu bune calităţi literare.

* * *

Le soleil à l'ombre, de Georges Dolley, este un roman care se distinge pentru calităţile sale umoristice.

Un tânăr care şi-a risipit averea solicită un post. Mulţumită unor protecţiuni oculte e numit director al unei închisori „vesele" pe Coasta de Azur. De aici — o serie de peripeţii şi scene amuzante, descrise cu vervă şi talent.

* * *

„Intre două secole" de A. A. Kizevetter cuprinde memoriile fostului profesor de istorie dela Universitatea din Moscova. Kizevetter este cunoscut în Rusia nu numai ca istoric, ci şi ca mare critic literar.

Memoriile încep cu anul 1881 şi se termină la 1914. Autorul trece în revistă, cu obiectivitate istorică, toate evenimentele mai interesante ale acestei perioade atât de importante în istoria Rusiei. Volumul, de mai bine de 500 de pagini, conţine descrierea pitorească a vieţii universitare din Moscova, în urmă cu 45 de ani, şi mult material instructiv cu privire la viaţa culturală şi politică a Rusiei. Interesant e ceiace aflăm despre rolul basarabeanului Casso, fost ministru de instrucţie, în lupta guvernului ţarist contra libertăţilor universitare.

Volumul a fost editat de Archiva istorică rusească din Praga şi tipărit în condiţiuni excelente de către Editura oficială cehoslovacă „Orbis". — *D.*

Ultimele noutăţi apărute în vitrina

Librăriei Universala ALCALAY & Co.

Calea Victoriei Nr. 27, sub hotel Boulevard

Endres: Le scret du Franc-Maçon	Lei	98
Déat M.: Perspectives Socialistes	„	98
Weil: L'Eveil des nationalistes et le mouvement libéral	„	390
Morand P.: De la vitesse (sur velin)	„	227
Beer M.: Histoire générale du socialisme (2 vols)	„	156
Cohen Kadméi: L'Etat d'Israël	„	98
Simpère: Ne plus mourir (la vie de demain)	„	78
Dumesuil: La Musique contemp. en France (2 vols)	„	137
Bérard: Genève et les traités (2 vols)	„	162
Bourget P.: Des petits faits vrais. (nouvelles)	„	98
Papini G.: Saint Augustin	„	98
Prince Bulow: Mémoires (2 vols)	„	464
Giraudoux: Les aventures de Jêrome Bardini (roman)	„	98
De Pouchkine a Tolstoï: (8 contes et nouvelles)	„	227
Daudet L.: Verts d'Academie et vers de presse	„	195
Izoulet J.: La sainte cité ou l'antimartisme (2 vols)	„	
Ségur N.: L'Anneau sensuel (roman)	„	98
Cabanés Dr.: Les Grands Névropathes	„	130
Cocteau J: Opium, Journal d'une desintoxication	„	98
Chevallier G.: La peur	„	98
Bajanov: Avec Staline dans le Kremlin	„	98
Wells H. G.: La dictature de Mr. Parham (roman)	„	98
Romains J.: Donogoo-Tonka	„	98
Disraëli: Lettres intimes	„	130
Baudoin: Les Centurions (roman)	„	98

Se primesc abonamente la toate ziarele şi revistele române şi străine cu preţurile originale.

Comenzile pentru provincie se expediază şi contra ramburs.

A APARUT — **A APARUT**

CALENDARUL-ALMANAH

„REALITATEA ILUSTRATĂ"

PE ANUL 1931

Un elegant volum tipărit pe hârtie velină, cu numeroase ilustraţiuni şi clişee fotografice în culori şi un material extraordinar de bogat şi variat.

De vânzare pretutindeni.

PREŢUL 50 LEI

A apărut

MANUAL DE SOCIOLOGIE

de D. I. Suchianu, Conferenţiar universitar.

E un elegant volum, cuprinzând într'un stil foarte literar, toate problemele sociologiei generale precum şi ale sociologiei religioase, economice, juridice, politice, estetice, linguistice şi educaţionale.

Comenzile se primesc la Editura „ADEVERUL„

Editura şi cultura poporului

Am arătat într'un număr precedent al „Adevĕrului Literar" rolul pe care l'a avut şi îl are în prezent editura „Cărţii româneşti" în cultura noastră populară. Am semnalat cu acest prilej analogia dintre acest institut de editură şi institutele mari din Apus şi mai ales din Germania.

Caracterul „Cărţii Româneşti" este acela de a fi o instituţie comercială solid aşezată, cu un program de lucru, ce se execută punct cu punct, în vederea unui scop cultural.

După războiu s'a creiat încă o editură: „Cultura Naţională", mulţumită generozităţii unui om de finanţe, d-l Aristide Blank, şi iniţiativei unui grup de intelectuali în frunte cu regretatul V. Pârvan, urmărind un program de cultură politică, largă şi luminoasă, fără preocuparea de a înjgheba o afacere comercială de bază.

Privind desfăşurarea acestei activităţi pur idealiste, fără să vrei, se pune problema dacă este folositor sau nu pentru cultură şi pentru scopurile ideale urmărite, ca să se aibă în vedere şi laturea economică.

Cei ce organizează unele întreprinderi, cum ar fi, de pildă, o editură pur culturală, sunt de obiceiu, influenţaţi de ideia că realizarea, mijloacele pentru a atinge scopul urmărit, nu trebuie să conteze. Ca şi cum ideia nobilă ce însufleţeşte întreprinderea ar fi de ajuns pentru ca să influenţeze succesul în mod misterios. Or, o editură este ca orice întreprindere şi o afacere, care pentru succesul ei moral, adică răspândirea cărţii bune în cât mai multe mâni, trebue să prevadă toate mijloacele şi să le adapteze complect şi exact. Finalismul într'o acţiune organizată, ca aceea a unei edituri, presupune luarea în consideraţie a tuturor elementelor problemelor care se pun, dând de pildă preponderanţa celor ideale şi de o înaltă ţinută sufletească, iar mijloace eficace nu sunt decât acele care, în acţiune îşi dovedesc valoarea.

Oamenilor înzestraţi cu aplicaţii spre abstracţiuni şi cu o senzibilitate vie şi bogată, le este greu a găsi acel echilibru practic necesar isbânzii oricării întreprinderi, deci organizării ei. La noi, apoi, a domnit, şi domneşte încă ideia separaţiunii şi chiar opoziţiei dintre realitatea economică şi valoarea ideală. Totuşi aceasta este o erezie contrazisă în modul cel mai strălucit de faptul că în ştiinţa pură succesul nu a fost dobândit decât prin o metodă puternic şi solid organizată care regulează activităţile sale. In lumea de azi care complicându-se mereu cere din ce în ce mai multă raţionalizare o întreprindere oricât de nobilă şi de generoasă se periclitează dacă nu ştie să răspundă acestei cerinţe.

Aceasta explică de ce întreprinderea pornită cu un capital de 200 milioane şi condusă de oameni foarte capabili nu a putut lua dezvoltarea economică şi contribui la răspândirea bunei literaturi pe care a dat-o la lumină în măsura în care era de aşteptat.

Totuşi ea a lăsat o considerabilă bogăţie de material cultural, de o calitate superioară, cu grijă selecţionat şi tipărit, care comercializat cu chibzuială şi graţie preţurilor modeste cu care este oferit publicului, în biroul de editură al ziarului „Adevĕrul", va continua să contribue la înfăptuirea idealului unui Vasile Pârvan şi al altor intelectuali, cari l'au înconjurat şi l'au ajutat cu mai multă eficacitate. Astfel între volumele cele mai ieftine şi mai frumos tipărite se găsesc versurile lui Eminescu selecţionate în două volume: versuri lirice şi versuri filosofice numai pentru douăzeci lei volumul! Sunt apoi volume din operele autorilor noştri clasici I. Negruzzi, Alecsandri, Caragiale, Delavrancea, D. Zamfirescu. Dintr'o altă generaţie Brătescu Voineşti, Goga, Galaction. Apoi aproape tot ce a scris I. Minulescu proză şi versuri, cartea uitată, pe nedrept, intitulată Memoriale, a lui Pârvan. Din generaţia războiului Pillat, Petrescu Camil versuri, Scrisorile unui răzeş a lui Cezar Petrescu, Registrul ideilor gingaşe a lui Paul Zarifopol. Scriitori foarte plăcuţi dar cari se pierd zădarnic prin rafturile prăfuite ale librăriilor care nu au încă obiceiul din Apus de a-şi reîmprospăta vitrinele în mod sistematic pentru ca regulat şi periodic asemenea scriitori să fie puşi în atenţia cititorilor: Adrian Maniu, Lângă pământ, versuri; C. Gane, Prin viroage şi coclauri, Cora Irineu cu ciudatele sale scrisori bănăţene.

Găsim apoi două cărţi de istorie „Histoire des Roumains" a d-lui N. Iorga şi „Getica" lui Pârvan care nu ar trebui să lipsească din nici o bibliotecă a omului cu pretenţii de cultură.

Găsim în colecţia „Culturii Naţionale" partea I o serie de volume cuprinzând chestii economice şi de cultură socială şi politică scrise de oameni specialişti şi de o deosebită competinţă: Rădulescu Motru: „Concepţia conservatoare", „Ţărănismul" Simion Mehedinţi: „Şcoala Păcii", Aristide Blank diferite chestii financiare.

Scrierea atât de interesantă a d-lui N. Iorga cristalizând o concepţie căreia îi sunt tributare mai multe generaţii: „Doctrina naţionalistă". Se găsesc apoi scrieri ce exprimă concepţiile unor oameni ce sunt oameni de acţiune, politiciani şi care îşi strâng şi-şi dau la lumină ideile numai ocazional: Iuliu Maniu, Dr. Lupu, Mih. Manoilescu etc. Găsim un minunat şi clar mic volum „Socialismul marxist" semnat Şerban Voinea.

„Cultura Naţională" ne-a dat în fine şi o colecţie de clasici plăcuţi la citit, cu îngrijire şi pricepere editaţi şi foarte atrăgător prezintaţi. Există în această editură excelente traduceri între cari citām „Vedenii" de Wells în româneşte pe P. Zarifopol.

Avem ce alege şi în colecţia de esseuri originale de pildă N. Davidescu, Tudor Vianu, şi mai ales „Leon Gambeta" o schiţă de portret excelentă ca tot ce ese din pana lui Teodorescu-Branişte.

Savanţi ca d. O. Onicescu a cărui orice manifestare conferinţă, curs, articol sau simplă convorbire la radio poartă pecetea unei intelectualităţi autentice şi sunt expuse într'o formă minunată ca precizie, claritate şi eleganţă. Nu pot trece cu vederea o lucrare a D-rei H. Haborski, modesta femee de ştiinţă, care lucrează cu o pricepere superioară în domeniul său şi despre care nu avem prilejul să vorbim ca despre cele mai multe din valorile reale ale stiintei noastre care-şi găsesc mulţumirea tocmai în această discreţiune a efortului lor. In colecţia operelor de ştiinţă aflăm şi numele distinsului nostru matematician David Emanuel cu o Teorie a Funcţiunilor.

Am citat mai multe titluri şi nume de pe volumele din colecţia „Culturii Naţionale" pentru a da o dovadă de politica culturală urmărită de această instituţie, de rodnicia şi priceperea activităţii sale şi din dorinţa de a indica acelor ce se plâng de lipsa cărţii bune şi eftine, o sursă pentru realizarea unei biblioteci eftine şi destul de complectă.

Am vorbit numai de partea I a activităţii „Culturii Naţionale", care trăeşte astăzi sub o nouă formă şi conducere. Scopul acestei noui epoce de activitate este în primul loc a sprijini pe autorii români şi în special talentele tinere precum şi a scoate în ediţii definitive pe scriitorii noştri clasici. Deşi de dată recentă această preînoită activitate a „Culturii Naţionale" se prezintă în condiţiile cele mai îmbucurătoare pentru viitoarea noastră cultură. Fiecare volum are o ediţie populară şi una de lux, ambele frumos şi îngrijit prezintate, ceiace face să nădăjduim că se va inaugura era „Cărţii frumoase" şi în editura românească

Versurile celor mai talentaţi poeţi tineri: Al. A. Philippide şi a doi tineri poeţi, morţi fără a-şi fi dat încă măsura talentului lor, alături de cele două ultime volume ale d-lui I. Minulescu, sunt editate în volume îngrijit şi frumos ilustrate. Proza e reprezentată prin „Precursorii" lui O. Goga cu un portret inedit de Iser, Memorial de M. Ralea cu un portret inedit de I. Al. Steriade, Paradisul suspinelor de I. Vinea cu o mască de Marcel Iancu, Privind viaţa cugetări interesante de G. Ibrăileanu cu un portret inedit de St. Dimitrescu, paradoxalele „Puncte de vedere" ale lui D. I. Suchianu cu un portret foarte idealizat de d-na Lucia Demetriade Bălăcescu, etc.

Dintre clasici o ediţie „în adevăr definitivă" cum se exprimă Pelmuş, a operelor lui I. L. Caragiale de omul de gust şi erudiţie întinsă ce este d. P. Zarifopol valoreazā şi ca ediţie critică şi ca operă tipografică.

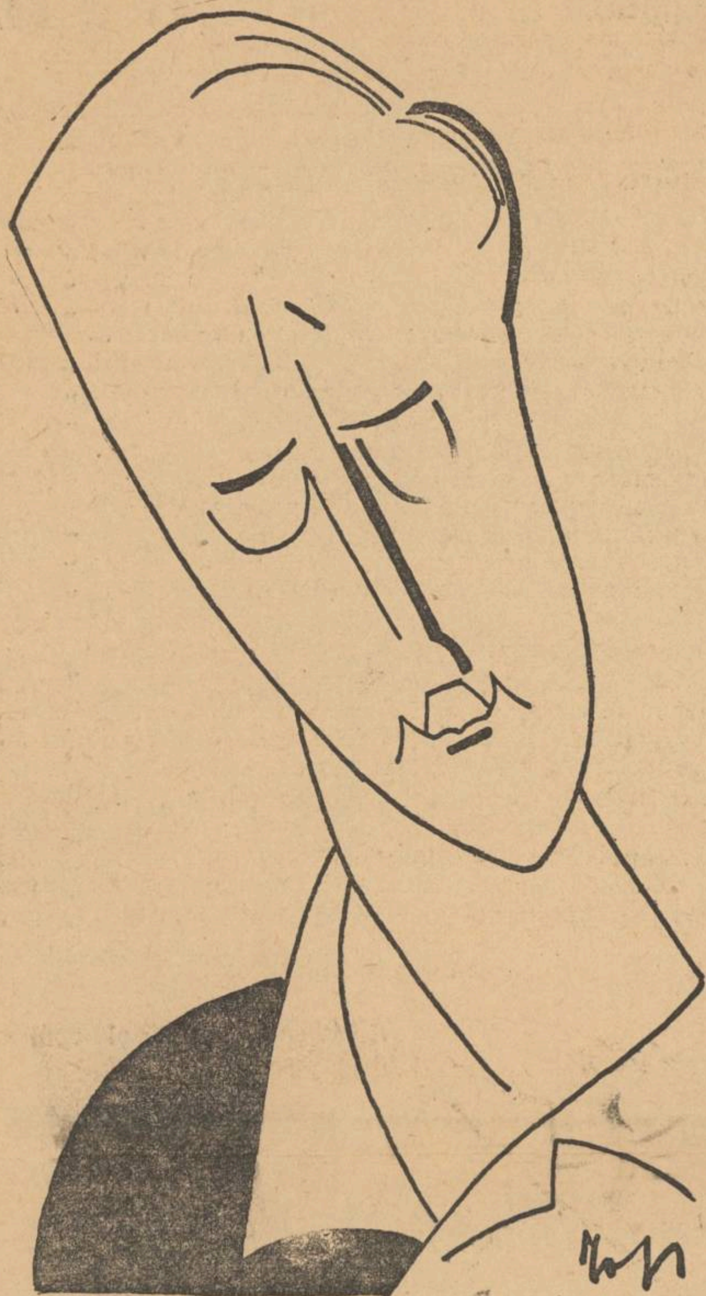
IZABELA SADOVEANU

INSEMNĂRI

Maurice Bedel în Bucureşti

Maurice Bedel, care în 1927 a primit premiul Goncourt şi a cărui operă e cunoscută de toată lumea, e în turneu de conferinţe. In călătoria pe care ştie când a început-o, dar nu ne poate spune când o va sfârşi, excelentul scriitor francez s'a oprit şi la noi.

D-sa a vorbit Marţi, în Sala Ateneului, alegându-şi un subiect din cele mai atrăgătoare: Femeia modernă şi iubirea.

Maurice Bedel

In eleganta şi spirituala d-sale causerie, d. Bedel a făcut mai întâiu un istoric al iubirii, începând cu epoca îndepărtată a dragostei pătimaşe şi oprindu-se la vremurile actuale de armistiţiu sentimental.

Astăzi, — a spus d. Bedel, — amanţii nu mai sunt în marea luptă a cuceririi etern reînoite, nu se mai sfâşie sufleteşte, nici nu se mai flagelează epuizaţi de febra insistentă a pasiunilor tragice, cum făceau eroii îndrăgostiţi ai romanelor şi poemelor romantice.

Cel mult, cunoştinţe intime pe plaja sau pe courtul de tennis; Jim şi Mab sunt camarazi.

Evoluată în timp, trecută prin atâtea jertfe, iubirea şi-a diluat farmecele omoritoare, în prietenia sportivă şi egală a sexelor. Amanţii camarazi au lichidat zestrea războinică dintre bărbat şi femeie. Astăzi, aceste două vietăţi se împacă aproape de minune, într'o camaraderie al cărei şampionat aparţine, — cum crede d. Bedel, — femeii.

Parvenită la dominarea sufletească, — pentrucă se simte mult mai liberă şi lejeră în mişcări, — femeia a întins tovarăşului ei de viaţă o mână fermă, s'a apropiat cu gesturi bărbăteşti şi directe, a privit îndrăzneţ, iar conflictul sexelor, pe planuri moderne, a devenit un armistiţiu admirabil, reconfortant dar — poate — apoetic.

Concursul „Adevĕrului Literar

Suntem întrebaţi despre rezultatul concursului şcolar, instituit de revista noastră.

Rezultatul se va da peste o săptămână.

Intârzierea se datoreşte marelui număr de lucrări primite — precum şi faptului că unul din membrii juriului nu locueşte în Bucureşti.

Posta Redacţiei

Reproducem din „Curierul Judiciar" No. 38/1930 începutul a două poezii închinate d-lui Oscar Niculescu, fost prim-prezident al Casaţiei, şi datorite d-lor Mladoveanu, consilier la Casaţie, şi Aurel D. Procopiu, preşedinte de secţie la Casaţie.

Prima:

Legea, dreptul ca ştiinţă cu o muncă neîntreruptă
Reuşeşti să le posezi;
Dar ca să imparţi dreptatea din Dumnezeire ruptă
Nu-i uşor cum poţi să crezi.
Omul e fire complexă de dorinţi şi de porniri
Care-l stăpânesc puternic
Şi-l împiedică să ţie fără alte însuşiri
Cumpăna în mod statornic.
Numai ce-l ce creşte în dogma ce se chiamă probitate
Şi-o urmează cu credinţă,
Poate să'nplinească bine misiunea de dreptate
Pentru toţi spre folosinţă...

Secunda:

In analele magistraturei, exemplul unic, nu numai rar,
Il dă, şeful ei suprem de azi, Nicolescu N. Oscar.
Pân'acum, 68 ani, trecut-au, de când datează această
Inaltă Curte,
Şi 9 au fost, marii şefi, predecesori, perindaţi la intervale, şi lungi şi scurte.
Vasile Sturza, Scarlat Fălcoianu, Al. Creţescu, C. Schina,
Scarlat Fereckyde,
G. Bagdat, C. M. Râmniceanu V. Râmniceanu şi G. Buzdugan, au urcat vârful frumoasei piramide,
Nimeni altul, n'a fost însă — ca Oscar — Prim Prezident,
la toate trei, instanţele din Capitală,
Muncind intens şi strălucind neîntrerupt, 42 ani, trecuţi,
tot cu zel şi aceeaşi fală.
Dela începutul glorioasei sale cariere, ş'a făurit strălucitoare diademă,
Eminent magistrat şi cu superlativ prestigiu, la Tribunal,
Curtea de Apel şi la Instanţa supremă...

Am reprodus aceste versuri ca încurajare pentru cei respinşi de noi, şi care primesc răspunsuri drastice la „Poşta Redacţiei".

Ei nu trebue să se lase de versuri: căci pot ajunge — cel puţin consilieri sau preşedinţi la Casaţie...

Interpretele lui Porto-Riche

Nimeni nu poate vorbi de Porto-Riche fără să se gândească la interpretele sale. *Le Passé* este Brandès, pe când *l'Amoureuse* este Réjane.

Rejane cu figura ei de copil al Parisului, nasul în sus, ochii puţin bridaţi, vioaie, posedând gama unei bogate senzibilităţi. Trecând cu uşurinţă tot clavirul sentimentelor, de la duioşia pătrunzătoare la comicul irezistibil, era o „amoureuse" umană; imperfectă, absurdă, devotată şi tiranică, delicioasă şi nesuferită.

Marthe Brandès, înaltă, osoasă, expresivă dar nu atât de mobilă ca Réjane, era mai emoţionantă de cât amuzantă, şi mai potrivită pentru *le Passé*. Avea tocmai simplicitatea burgehzei Antoinette Bellangé din Le Passé.

Acest rol a mai fost jucat de *Lantelme* pe care au popularizat'o revistele de pe atunci şi mai ales „Le Théatre": Privire dusă, melancolică, păr abundent atârnând într'un coc greu şi aureolând o figură dulce şi poetică. Ea aducea în interpretarea eroinei din „Le Passé" o notă de poezie romantică ce nu prea se potrivea cu limbagiul direct, dezbrăcat de orice pretenţii de literatură a lui Porto Riche. Eroinele lui exuberante, impulzive, pasionate, fără nici un fel de preocupare de a fi rezonabile, se exprimau ca în viaţa de toate zilele, într'un dialog scurt şi fărâmat. Réjane cu accentul ei parizian colorat cu uşoară nuanţă „faubourienne", Brandès cu mai multă distincţiune şi ţinută, erau reale şi „cotidiene" ca să zicem aşa. Dar ştiau să dea ritmul şi emfaza în care pe neaşteptate tonul piesei lui Porto Riche trăda o mişcare lirică, de o poezie acută şi zguduitoare, dar tocmai pentru aceasta aşa de emoţionantă. Lantelme, care însă a murit tânără, ar fi ajuns poate cu timpul, graţie fizicului ei, să redea şi mai bine de câte cele două mari comediene lirismul acesta tăinuit, poezia stăpânită şi scurtă, în izbucnirile ei, a acestui creator al teatrului dragostei.

Cert e însă că nu ne putem gândi la piesele lui Porto-Riche fără a evoca eroinele lui în cele două mari interprete şi poate din cauza lor nu ne mai simţim în aceiaşi atmosferă când piesele sale sunt interpretate de comediane noi şi ni se pare că ne-au schimbat pe Porto-Riche.

Cine citeşte

„Există un public pentru care lectura este o necesitate absolută", scrie în „l'Intermédiaire des Editeurs" Louis Latzarus, care evaluează acest public la cincizeci de mii de persoane. Unii editori găsesc că cifra aceasta e prea ridicată şi o scoboară la patruzeci de mii. Dar câte cărţi bune se vând în patruzeci de mii de exemplare ? Nici zece pe an, după părerea lui Latzarus. In schimb, există cărţi din care se vând o sută de mii sau chiar două sute de mii de exemplare. Concluzia e că există o elită de patruzeci de mii de cititori şi un „public mare" de cel puţin două sute de mii.

Moştenitorii lui Strauss

De când cu rochiile lungi, au revenit la modă valsurile, în special ale lui Strauss. La Paris nu se mai dansează decât *Dunărea albastră*. Se pune însă întrebarea : ce devin în cazul acesta moştenitorii lui Strauss ? După legile austriace ei nu mai au nici un drept asupra operei ilustrului compozitor vienez. Profitând de curentul modei, ei au cerut o prelungire a drepturilor lor, dar editorii nu ţin de loc să-şi împartă câştigurile. E destul de trist să ai drepturile de autor asupra unei opere care nu aduce câştig decât în momentul când drepturile tale încetează.

Ineditele Mariei Bashkirtseff

Maria Bashkirtseff, moartă la vârsta de douăzeci şi patru de ani, a avut totuşi timpul să lase treizeci şi cinci de caete groase de note, căci a început să scrie jurnalul dela vârsta de unsprezece ani. Până acum câtva timp se publicaseră numai extrase, care au stârnit cel mai viu interes din partea publicului cititor. De curând s'a început publicarea jurnalului complect, dar tipărirea lui s'a oprit din cauza unui conflict între editori şi d. Pierre Borel care deţine manuscrisele. E vorba de exclusivitatea publicaţiei.

Gramatica Academiei franceze

După propunerea lui Abel Hermant, Academia Franceză a decis să publice o gramatică a limbii franceze. O comisie compusă din trei membri, Abel Hermant, Joseph Bédier şi Paul Valéry, a fost însărcinată să elaboreze această gramatică. Lucrările comisiei sânt terminate şi nu mai rămâne decât ca Academia să adopte textul stabilit şi să-l publice.

E remarcabil faptul că printre cei trei membri ai comisiunii nu se găseşte nici un specialist. Desigur că gramatica aceasta va avea o soartă tot aşa de ridicolă ca şi dicţionarul Acdemiei Franceze, alcătuit şi el tot de nespecialişti.

Cărţi galbene în Anglia

Romanele engleze se prezintă în general cititorilor sub forma unor volume cartonate, sau chiar legate în pânză. Din contra, romanele franţuzeşti sânt broşate. Coperta lor galbenă e atât de caracteristică, încât în Anglia cărţile frunţuzeşti sânt cunoscute sub numele de *yellow backs* (dos galben). Acum se anunţă crearea unei societăţi engleze de editură care va publica, la Londra romane broşate, cu preţul de trei şilingi. Şi, pentru ca asemănarea să fie şi mai izbitoare, editorii vor întrebuinţa, tot ca în Franţa, banda de culoare portocalie cu o formulă mai mult sau mai puţin originală, ca să deştepte curiozitatea cititorilor.

Un roman istoric

In *l'Alsace française*, Henri Béraud publică un articol intitulat „Până unde poate merge un roman istoric?"

In 1921, Béraud a citit în „Le Temps" informaţia următoare : Curtea de apel din Nancy a dat, în şedinţă solemnă, o hotărîre definitivă într'un proces pendinte din 9 August 1314 între satele Meussia şi Charchillot (Jura).

Henri Béraud făcu o călătorie în cele două sate citate şi află că, în adevăr, ele se certau din 1314 pentru posesiunea unei păduri numite La Joux. Din această afacere judiciară, Béraud a scos un roman *Le Bois du Templier pendu*. Şi tocmai romanul acesta a fost găsit, de criticii cei mai serioşi, ca artificial şi cu subiectul inventat pe de-a'ntregul.

O şcoală a criticei de artă

In urma propunerii lordului Lee of Fareham, Universitatea din Londra a decis să înfiinţeze un nou institut pentru studiile istoriei artelor în toate ramificaţiunile ei şi pentru formarea de experţi şi critici de artă.

Pentru crearea acestui institut nu se va recurge la subvenţia statului.

Un mecena generos, Mr. Samuel Courtaud, descendentul unei familii de hughenoţi refugiată la Londra după revocarea Edictului dela Nantes, a promis să acopere toate cheltuelile de construcţie şi de întreţinere a unei catedre speciale.

Pe lângă aceasta, Sir Joseph Duveen, proprietarul mai multor galerii de tablouri la Londra, Paris şi New-York, a făcut cunoscut că vrea să contribue cu 20.000 de lire sterline la cheltuelile pentru înfiinţarea acestei academii. — *D.*

Excomunicarea abatelui Turmel

Abatele Turmel, cunoscut pentru studiile sale teologice, a fost excomunicat de către biserica catolică, invinuit fiind de erezie şi trădare.

Ii se impută abatelui Turmel că în timpul cât a funcţionat ca preot, a tipărit, servindu-se de 14 pseudonime diferite, articole şi cărţi în care combătea religia.

Unui corespondent al ziarului „Matin", abatele i-a declarat :

— Timp de 40 de ani am studiat neîntrerupt textele. Am fost invinuit şi condamnat pentru tendinţe moderniste. Fie şi aşa... Eu sunt un om de ştiinţă. Părerea lumii mă lasă indiferent. De opt ani de zile, eu n'am mai văzut un tren. Stau în camera mea şi lucrez. Nu retrag nici un cuvânt din cele ce-am scris şi nu-mi pare rău de nimic. N'am de ce să mă căesc.

Acum, totul s'a terminat. Restul vieţii mele îl consacru ştiinţei. Sunt convins că evoluţia religiei este necesară şi de neînlăturat.

— De ce n'aţi rupt, pe faţă, cu biserica, dacă aţi pierdut credinţa ? — a întrebat ziaristul pe fostul abate.

— N'am vrut să fac scandal în jurul numelui meu. Operele mele nu sunt scrise pentru mulţime, ci pentru cei aleşi. De altfel consider că n'am încetat să fiu preot : *Tu es sacerdos in aeternum*. Am numai altă părere despre Dumnezeu, bazată pe cercetările mele ştiinţifice.

Asta-i totul..... — *D.*

Muzică

In Bucureşti s'au anunţat cîteva concerte şi recitaluri ale următorilor artişti cu celebritate mondială:

Bronislav Huberman, Sâmbătă 6 Decembrie la Ateneu, Biletele la Ipcar.

Sauer, Miercuri 10 Decembrie la Ateneu, Biletele la Feder.

Ernst von Dohnanyi, Marţi 16 Decembrie la Ateneu, Biletele la Ipcar.

Corul cazacilor din Cubani, Vineri 15 Decembrie, la Roxy.

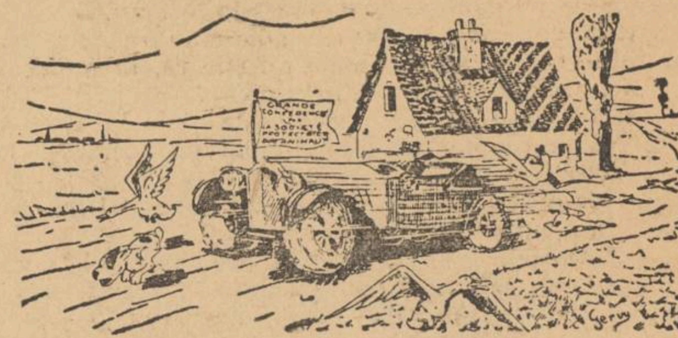
Mărunte

— A apărut „*Moussio et ses amis*" de AlbertiCahuet. Volumul conţine, între altele, vestita corespondenţă dintre Guy de Maupassant şi Maria Bashkirtseff.

— D. Gaston Rageot, preşedintele Soc. Scriitorilor francezi, va vorbi Joi 4 şi Vineri 5 Decembrie la Fundaţia Carol din Bucureşti despre Modernismul Modern, Tinereţa şi Amorul. Biletele la Feder.

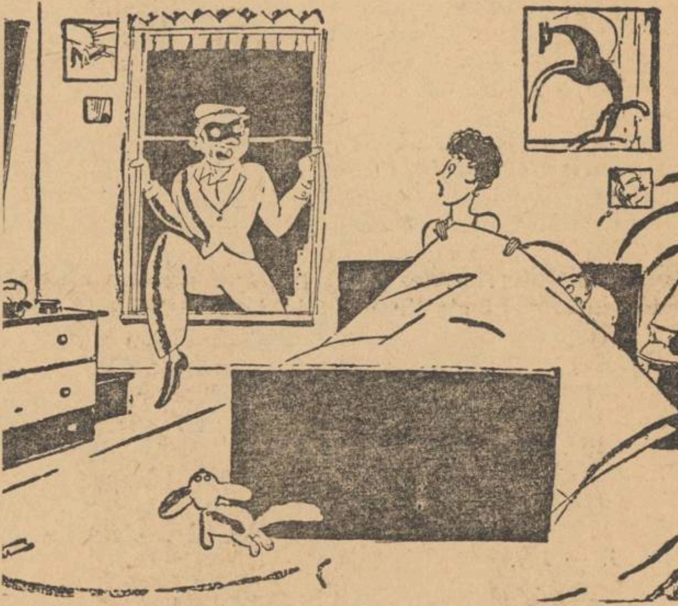
A apărut în :
„Biblioteca „Dimineaţa"
No. 131
REDESTEPTARE
Schiţe de GH. CARAPANCEA
Preţul 8 lei

Protecţia animalelor

Conferenţiarul Societăţii pentru protecţia animalelor se teme că nu va ajunge la timp.

La miezul nopţii

— Nu vă fie frică, doamnă!... mi-am uitat sculele.

In studio, la radio

Scena balconului din „Romeo şi Julieta".

Intre „jurnalişti"

— Dacă ar fi să reîncep viaţa, m'aşi face aviator.

(SARINDAR) No. 7—11 TIP. „ADEVERUL" S. A.. STR. CONST. MILLE

ANUL IX.-SERIA II-a.-No. 523

7 LEI EXEMPLARUL IN ȚARĂ
14 LEI EXEMPLARUL IN STRAINĂTATE

Duminică 14 Decembrie 1930

Adevĕrul Literar și Artistic

FONDATORI: AL. V. BELDIMAN 1888—1897, CONST. MILLE 1897—1920

FONDAT IN 1893

BIBLIOTECA CENTRALĂ a „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

Literatura ca păcat

Zicea Goethe: scopul vieții este, să dea naștere poeziei dramatice; altfel, la ce ar putea fi bună toată comedia aceasta?

Paradoxul pare cinic. El spune însă, în formă tare, ceiace se întâmplă necesar în orice suflet fixat cu toate energiile asupra unui punct al realității. Și tot Goethe a spus: omul în acțiune, nu are cuget. Se înțelege: pentru a strânge toată lumina asupra unei singure ținte, spiritul trebuie să se orbească asupra restului. Mărginirea înverșunată este semnul atitudinii creatoare. Risipirea puterilor e semnul oboselii, al căderii în pasivitate, al sterilității.

Vorba despre scopul vieții și poezia dramatică eșise din gura unui director de teatru pasionat de meseria sa.

La un ministru de stat, care se bucura și de atâtea alte glorii, pasiunea aceea era desigur originală. In privința artelor, mult cumpănitul Herr von Goethe arăta un extremism și o rară frumusețe: era frumusețea însăși a specializării ca atare.

* * *

Specializarea e fenomen apusean; e rodul caracteristic al spiritului burghez. In răsărit, Rușii, de exemplu, până la Revoluție, aveau apucătură enciclopedică; și Plehanov, harnicul teoretician, constata bucuros asemănarea aceasta a compatrioților săi cu Francezii din veacul XVIII. Incărcați de așteptarea unei prefaceri pe deantregul a vieții lor publice, Rușii erau siliți să fie diletanți lacomi, și vechiul regim închidea energiilor particulare drumurile realizărilor practic politice, drumurile celor mai comune ispite, adică. Iar în fața distanțării enorme cu care îi sfida Apusul, Rușii pofteau neastâmpărat să știe toate, să facă toate. Ceva din setea aceasta de omnicompetență s'a observat, cred, și în țara noastră, din clipa când societatea de aici s'a pomenit chemată să se măsoare cu măsurile occidentale.

Da, de sigur: Goethe a fost osteolog, botanist, fizician, poet, director de teatru, om de curte și ministru. Diversitatea aptitudinilor unui individ este altceva decât specializarea. Interesant e numai: întrucât pe acele deosebite planuri de activitate, omul lucra în spirit de specializare. Interesant de cercetat, și regretabil, poate fi apetitul de omnicompetență pe care, patologic, îl zămislește spiritul diletantic. In societățile nemature, acest apetit are formulă simplistă: și aceasta tot mie mi se cuvine să o fac. Diletantul, în societățile de care vorbim, se amestecă, mai mult sau mai puțin catastrofal în toate. Mai adesea și mai comic decât alte activități pătimește, fără îndoială, literatura. De aceea în literatură se produc reacțiunile cele mai violente contra poznelor săvârșite de diletanți.

Dăunăzi o revistă de specialitate, *Curierul judiciar*, publica mai multe compuneri versificate sub iscălitura unor domni magistrați de treaptă înaltă. Nu știu dacă a avut *Curierul judiciar* totdeauna rubrică pentru poezie. Asupra multor literați de meserie, publicarea acelor versuri în cadru juridic a operat ca o surpriză veselă dar provocantă; și un ziar care frondează bucuros s'a ocupat de ele cu o pronunțată lipsă de bunătate. Păcatul poate părea prea modest față cu proporțiile pedepsei: se acordă obișnuit oarecare drept la inocență ocazionalelor gentilețe literare între colegi, amici sau rude. Insă împrejurarea pare bună pentru a stărui asupra păcatului literar îndeobște.

* * *

Sunt unii care nu pot învăța arta literară, așa cum sunt unii care nu pot învăța matematică. Insă de incapacitatea sa matematică omul se poate convinge deplin; de incapacitatea literară, aproape deloc. Te izbești cu capul de neînțelegerea ta matematică; iar despre scrisul literar, diletantul din fire, cu plină candoare repetă: de ce nu și eu?

Profesorul de pedagogie, medicul, paleontologul, avocatul, scriu cu entuziasm poezie sau critică literară. Mai de mult exista un fel de scris literar ca tabiet; pe atunci, cărticica se intitula, cuminte: *Ceasuri de mulțumire* sau *Păcate de tinerețe*, — chiar când diletantul avea, aproape, pregătire de artist. Am impresia că amatorlîcul literar de formație nouă s'a organizat, în parte, sub inspirația acelei mode care poruncea artelor să se închine științelor mai mult ori mai puțin pozitive. S'a impus, de pe atunci, artei literare să ia drept o mare cinste, supunerea ei către instanțele austere ale zoologiei sau ale economiei politice. Aplicarea acestor pretențioase copilării s'a răsuflat acum de mult; a rămas din ea însă, cum cred, oarecare provizie de atitudini pentru diletanții literari. Nimic nu-și anexează mai ușuratic decât scrisul pretins literar, indivizii cu ambiții de omnicompetență.

Există un spirit literar, cum există un spirit matematic. Și se pot cunoaște bine acei care n'au spirit literar: ei judecă imediat și neîncetat cărțile literare după așa numitele „idei" ocazional enunțate, sau implicate în personajele descrise acolo; ei sunt nesimțitori la ritmică și simetrie, la arhitectura literară; și nu descopăr greșala unui desen, nu văd linie, nu disting grade de culoare, nu-și dau seama, prin urmare, de ce pot fi intențiile unui artist literar, nici puterea lui de inovație. Ei știu numai de idei, și caută nelipsit psihologie. Apoi explică, strașnic, prin fiziologie și prin ereditate.

Să ținem bine seamă de simptomul cel mare: diletantul în literatură cași în alte arte, este omul de idei. De bună credință. Câteodată însă, și din vanitate: el simte vag existența artei ca domeniu de sine stătător, dar nu înțelege ce e acolo; și vrea să se amestece. Fiindcă aceasta îi e vocația: să se amestece. Și se amestecă prin ajutorul ideilor. Ideile se pot lua de aiurea; de exemplu prin acest marafet plăcut și ușor de învârtit: strămutând, cum dă Dumnezeu, o terminologie cu un prestigiu obținut, cu bună socoteală, în altă parte. Așa s'a vorbit, apăsat, de fiziologia artistului, chimia inspirației, paleobiologia poetului, — sau, din partea oarecum rivală se obține: mistica sintaxei, liturgica versului — sau încă, mai nou și planând delicat: problematica structurală a liricei, de exemplu.

Acestea sunt păcate mărunțele. Adesea ele se comit de către nevârstnici; însă majoratul intelectual are, cum se știe, o limită din cele mai mobile.

* * *

Păcatul cel greu literar are loc prin amestecul colaborativ al celui nechemat în scrisul cu pretenție de artă: e stăruința diabolică de a umbla pe căi strâmbe.

Trebuie să înțelegem că dilentatul literar, ca păcătos din naștere, este lovit de o atrofie specifică: el nu poate deosebi granițele, delicat și totuș clar trase de natură între pozițiile diverse ale spiritului. De aceea, în diletant, conștiința sistemelor de expresie este simptomatic obtuză. El nu simte cât de exclusiv și radical procede spiritul în mișcările și așezările sale. De aceea lupta cu așa numita formă, îi rămâne lui necunoscută, iremediabil. El are în conștiință — și în mod naiv, adesea — numai intenții practice; iritările lui sunt sociale, nicidecum de viziune sau de înțelegere. Diletantul este omul expresiei piezișe. Scrie drame, în loc să facă predici, se trudește a combina și tipări sonete, în loc să trimită bilete dulci în secret; expediază critică literară, în loc să se certe pe față cu un rival, din motive străine de orice e literatură.

Naiv sau prefăcut, diletantul face, pe căi lăturalnice, propagandă pentru propria-i persoană.

Când e de tot naiv, sau de tot țicnit, el ne informează, eventual, direct asupra naturii sale simple de propagandist pe compt propriu, excluziv.

In grad de lăcomie monstruoasă, diletantul e stăpânit de o singură și fixă poftă: *el* să facă, ce o fi și cum o fi. Că lucrul trebue făcut cât mai bine, de acel ce e chemat să-l facă bine —: pentru această cerință pur obiectivă, diletantul are mintea pe veci încuiată.

Aci stă semnul diavolului. Aci trebuie să se oprească și neliniștea ce ne cuprinde, iarăși și iarăși, de a dovedi diletantului că e diletant, și că e un mare păcătos. Și apoi, nu diletanților trebuie să vorbim de diletanți. Este loc și rost să vorbim doar unei alte lumi.

PAUL ZARIFOPOL

Melodie*)

Norii se scutură,
Toamna e'n toi.
Bezna își flutură
Moartea pe noi.
Ropotul, ropotul
Ploii, mereu...
Strigă cu clopotul
Sufletul meu.

Pier depărtările
Vechiului drum.
Unde-s cărările?
Unde-s acum?
Sângeră inima
Lângă pământ...
Toamnelor, cine m'a
Pus să vă cânt?

Ard felinarele,
Ard a pustiu.
Printre vlăstarele
Umbrei mă știu.
Suflă din buciumul
Vremii tumult,
Singur cu sbuciumul
Stau și ascult...

Murmurul, freamătul
Plopului ud, —
Hohotul, geamătul
Vântului crud, —
Țipătul, tremurul
Corbilor grei,
Peste cutremurul
Anilor mei...

GEORGE LESNEA

ANTON CEHOV

Cugetări profunde

(Din operele inedite)

— Nu trăim ca să mâncăm, ci trăim ca să nu știm ce să mâncăm.

— De fapt, nu ne trebuie mai mult decât — ceiace ne trebue...

— Femeia găsește mai ușor câțiva bărbați, decât unul singur...

— Permanența și soliditatea legilor naturii constau în faptul că nici un avocat nu le poate ocoli.

— Vodca albă colorează, totuși, nasul în roș și reputația în negru.

— Se poate spune: **„sunt prietenul acestei case"**, dar nu se poate spune **„sunt prietenul acestei case de lemn"**. Deaici decurge că, vorbind despre obiecte, trebuie să ascundem calitățile lor.

— Cred în transformarea sufletului... Credința aceasta am dobândit'o în practica vieții. In cursul existenței mele pe pământ, sufletul meu a trecut prin multe animale și plante, încercând toate stadiile și gradațiile zoologice despre care vorbește Budha...

Am fost cățel când m'am născut și gâscă, când am făcut primii pași în viață. Ca funcționar al statului — m'am prefăcut în urzică. Superiorii m'au numit — butuc; prietenii — măgar; liber-cugetătorii — animal. Am fost în multe împrejurări — epure. In sat, printre țărani, m'am simțit — lipitoare. Intr'o afacere am jucat rolul de — țap ispășitor. Când m'am însurat, m'am transformat în — vită cornută. Insfârșit, reușind în viață, am dobândit o burtă și am devenit — porc mulțumit de sine...

Trad. din rusește de F. DIMA

*) Din volumul de *Versuri* aflat subt tipar.

Iser — *Interior spaniol*

Un „sămn"

de OTILIA CAZIMIR

Din văgăuna dintre munți, mănăstirea și-a înălțat în soare numai fruntea albă a clopotniței. [illegible] proaspăt se prind în spițele de lumină ale crucii. Peste chilii stăruie încă umbră verzuie și rece. Tăiat pe culmi de fierăstrăul brazilor, cerul dimineții e albastru crud, fără nuanțe și fără strălucire.

De sus, din păduri, pârăul vine svâcnind în salturi mlădioase de sălbătăciune. Mai încolo, spre vale, susură și foșnește lin, — parcă pornește la drum alt pârău, mai cuminte. Aici, la Cotul-Stâncii, apa minciunoasă pare a sta pe loc. Prin blocul albăstriu, se văd pietricelele netezite îndelung de mângâerea moale și neostenită a undelor, tremurul firelor delicate de iarba-apei și alunecarea ondulată a peștișorilor subțiri și pestriți ca niște șerpi în miniatură.

Din când în când, o salcie aruncă peste luciu câte-o foaie tăiată în hârtie de cositor. Frunza coboară liniștit, întorcându-se în mers pe-o parte și pe alta. Dar cum ajunge în apă, începe să se sbată și să se răsucească, ascuțită, iute și neastâmpărată ca un pui de svârlugă.

— Bună dimineața...

O soră mititică a răsărit ca din pământ în marginea pădurii. N'am auzit-o nici când a venit, nici pe unde. E îmbrăcată cu polcuță strâmtă de șiac călugăresc și cu fustă neagră, lungă până 'n pământ. Broboada trasă bătrânește peste ochi pune streșină de umbră obrazului ascuțit. Iși încrucișează brațele peste piept și-și vâră subțioară, la adăpost, pumnișorii înroșiți:

— Frig!... Mata ești doctorița? Te-am cătat pe-acasă. Mi-o spus maica Glicheria c'ai plecat cu noaptea 'n cap pe pârău la deal, să prinzi pește.

Râde, arătându-și dințișorii de sus subt arcul subțire al buzei. Ochii verzi, stropiți cu rugină ca frunzele de ferigă, cată iute la uneltele de pescuit părăsite în iarbă.

— Pe mine mă chiamă Lisaveta, sora Lisaveta. Și m'o trimes măicuța-bătrâna să te poftesc la noi, că ci-că moare... Și meșteșugurile aeste a matale, cu care văd că nu faci nici o ispravă, poți să le lași în nodul sălciei, că nu ți le ia nimenea până te-i întoarce. Noi prindem „fâțele" de subt pietre cu mâna, nu cu cârligul...

Am plecat amândouă pe-o ulicioară strâmbă din marginea mănăstirii, pe drum cu urcuș și cu hârtoape, tivit cu garduri înalte, negre și morocănoase. Chiliile, vechi și sărace, s'au întors toate cu spatele la drum. Doar câte-un prun se uită curios peste garduri cu ochii violeți ai fructelor și o floarea-soarelui tânără și-a sprijinit bărbia de-o scândură, cu fața la drum.

Sora Lisaveta merge puțin înainte. Picioarele nu i-se văd de subt fusta lungă. In colbul drumului rămân, țesute des, urme înguste și mărunțele de târlici.

— Câți ani ai, soră Lisavetă?

— Paisprezece... Măicuța bătrână mi-i bunică. Zace demult... Mai am patru ani și intru 'n stăpânirea casei. A casei celei mari, din vale, unde stă vara boerul cel din Piatra, — că asta din deal abia se ține pe picioare... Bunica nu vrea să steie în vale. Dumneaei îi schimnică. Da' după ce-a muri dumneaei, eu nu mai stau singurică pe deal, că mă tem. Când bate vântul, ia așa ne clatină cu chilie cu tot, și noaptea troznește 'n pod și 'n tindă... Eu mă tem...

Un zaplaz pe jumătate risipit ne închide drumul. Poarta inutilă stă ferecată mai încolo.

— Trecem prin gard, că-i mai deadreptul... Iaca și casa.

Chilia e aninată de umărul muntelui. De n'ar ținea-o cătina legată de râpă, s'ar rostogoli la vale ca o jucărie stricată. Acoperișul de șindrilă putred și mân-[illegible] parte. Ferestrele parcă s'au trezit acum din somn și au deschis în soare ochi inegali, opaci.

O capră roșie ne întâmpină din buruiene. Ne privește clătinându-și bărbuța, mirată.

— Asta-i Rujița, zice sora Lisaveta netezind-o pe frunte.

Capra o ia înainte pe cărăruie legănându-și urciorul întors al ugerului. Parcă vrea să ne arate drumul. Apoi se oprește, se dă politicos la o parte și face un semn cu bărbuța. Sora Lisaveta râde:

— Știi ce zice Rujița? Zice așa: iaca, asta-i casa. Până aici v'am adus eu, da' de-acu duceți-vă și singurele...

O pisică cenușie, ușoară și fragedă, trece dealungul prispei călcând moale pe lăbuțele ei căptușite cu tăcere. Mă uit împrejur să văd ce vietate de puf și gumă plimbă umbra asta mlădioasă pe albul zidului... A sărit pe o scară și s'a topit în gârliciul podului,—umbră în umbră.

— O chiamă Luța... mă lămurește Lisaveta. Și-i spărioasă și *ră*. Iaca ce'mi face.

Și, ridicându-și mâneca, îmi arată pe brațul alb și neașteptat de împlinit, trei urme paralele, tighelate cu cafeniu de ghiarele subțiri ale Luței.

Am intrat în casă. In încăperea cu ferestrele bătute în cuie, în aerul cald și atât de consistent că-l înghiți în loc să-l respiri, stăruie parfum acru și îndărătnic de oțet aromat și miros sălciu, abia simțit, de sală de autopsie. Pe patul din fund, o călugăriță îmbrăcată ca de biserică numără, cu mâni subțiri și lungi, mătănii mari de fildeș vechiu, — din acelaș material cu mânile.

— Unde-i bolnava?

— Eu sunt, răspunde maica cu glas care parcă nu-i al ei, — limpede și învăluit în acelaș timp, și puțin artificial, cum e glasul ecourilor în pădure. Eu sunt... Vino mata oleacă mai aproape ș'ai să vezi că-s eu...

O călugăriță scurtă și groasă și-a vârît pe ușă capul mare, ne-a împuns pe rând cu sfredelul ochilor și-a întrebat răstit:

— Da' eu ce fac acuma, maică Magdalină?

Din fundul patului, măicuța răspunde ca de departe:

— Dumneata să te duci la biserică, maică Raisie. Iți mulțămesc pentru osteneală... Du-te, maică Raisie, că eu încă nu mor. Mai am olecuță de treabă, ș'apoi oiu muri... Și tu, Lisavetă, dă mâncare la pui și vezi dacă Rujița are apă. Și să nu te întorci până nu te-om chema noi...

Cu o mișcare scurtă, fata și-a tras broboada pe ceafă. Pe fruntea îngustă și îndărătnică i-au căzut șuvițe crețe de păr roșcat. Și cum stă cu bărbia ascuțită înainte și cu părul în ochi, parcă-i căprița cea roșie.

Am rămas singură cu bolnava. M'am deprins cu umbra moale a odăii. Măicuța-bătrână are surâsul altor ani. Dar fruntea lucie, ochii cu pleoapele subțiri, cafenii și uscate ca de hârtie, arată limpede că moartea e pe-aproape.

M'am așezat pe marginea patului.

— Ce te doare, măicuță?

— Nu mă doare nimica, duduie... M'a durut, dar acuma s'a isprăvit.

Călugărița a închis ochii. Gura i-s'a strâns, amară. Parcă-i moartă. Numai mânile harnice numără boabele de fildeș, tot mai repede, parcă se tem că n'au să aibă vreme să le numere pe toate.

(Continuare în pag. II-a)

- Nu mă mai doare nimica... Și nu pentru leacuri te-am chemat pe mata, ci pentru altceva... Că eu am „rac". Mi-a mâncat tot pieptul, și umărul stâng mi l-a mâncat. Acuma s'apropie de inimă... Nu, nu mai este nimica de făcut. C'am fost și eu oleacă de doctoreasă în vremea războiului, la spital la Piatra, și știu... De-acu, dinspre partea asta tot una mi-i. M'au lecuit maicile în legea lor, care cum s'a priceput. Le-am lăsat să facă ce-or ști cu mine, ș'am îndurat toate, pentru izbăvirea păcatelor celor multe. Mi-a adus Raisia raci din iazul popei Ghidion, de la mănăstirea Neamțului, și i-a pisat cu sare și mi i-a pus deadreptul pe rană, și i-am ținut două săptămâni, de mi s'a otrăvit sufletul de mirozнă. Și maica Frăsâna mi-a pus o jumătate de ariciu spintecat, că ci-că „trage", — de-am gândit că mor de scârbă și de usturime... Acuma, s'a milostivit Cel-de-Sus cu mine și mi-a trimes „sămn". Eu am să mor de Sfântă-Măria mică. Nu te uita mața la mine așa de lung. Eu am să închid ochii în zi blagoslovită, și asta-i mare mângâere pentru sufletul meu...

Măicuța a tăcut, ca să-și adune puterile. Pe negrul covorului, s'a așezat un strop rotund de soare. Il prind în palmă. Incepe să se clatine, călduț și neastâmpărat ca o picătură de argint viu. Și parcă-i și greu...

— Am avut „sămn" ...Asta a fost alaltăeri, când cu ploaia cea mare. Stăteam cu ochii deschiși și mă uitam cum curge apa pe geamurile vinete. Mă durea... Și dintr'odată n'am mai simțit nimic. Și parcă nici nu mai eram aici. Eram devale, la Cotul-Stâncii. Și nu eram eu cea de acuma, ci Magdalina cea din tinereță... Și era zi de Sântă-Măria, cu soare și cu clopote de sărbătoare. Și când au tăcut clopotele cele mari, a rămas să bată numai clopotul cel știrb de la Bogoslov. A trecut atunci un pescăruș pe fața apei. M'am uitat după el. Pe urmă a venit, dibuind cu bățul pietrele de pe mal, maica Tatiana cea oarbă. Am întrebat-o:

„— De ce bate într'o dungă clopotul cel știrb, maică Tatiană? Că azi e Sântă-Maria, s'ar cuveni să cânte toate clopotele.

„Maica Tatiana s'a uitat la mine cu ochi morți, de cocleală:

„— Apoi, nu știi? s'a minunat ea. A murit maica Magdalina cea de pe deal...

„Și să nu crezi mata că 'n vremea asta dormeam. Stăteam cu ochii deschiși și mă uitam cum plouă, și auzeam ce vorbește maica Raisia cu Lisaveta, desghiocând păpușoi...

Călugărița a oftat.

— Acum, știu... Și de aceia te-am chemat pe mata. Dar nu pentru leacuri. Te-am chemat ca să te uiți la mine, să mă asculți și să dai înscris cum că-s în toate mințile. Atâta te rog... C'am trimes să-l cheme și pe judecătorul de la Piatra. Pentru fată, pentru Lisaveta... Eu am avut multe de tras în viața asta a mea, dudue. Ș'acuma, le-am isprăvit pe toate. In tinerețele mele, am avut și eu o furtună. A venit ș'a trecut. Ș'am rămas singură cu fata, — nu cu asta, cu ceilaltă Lisavetă, mama acesteia. Ș'am venit aici, la călugărie, ș'am găsit liniște și alinare. Nu eram săracă. Fata creștea. N'am vrut s'o călugăresc cu sila. Era frumoasă. Nu sămăna cu mine, sămăna cu tată-său, avea ochii albaștri ș'o dungă între sprincenele subțiri... Intr'o vară, a plecat. S'a dus în lume și n'am mai știut de ea. Am întrebat, am cercetat, sat Raisiei casa cea mare din vale și prisaca. Nu prin lege, printr'un înscris. Și eu am pus de mi-a dres chilia asta din livada părăsită. Și când au fost toate gata, mi-a sosit și Lisaveta. Dar nu vie. Mi-au adus-o moartă oamenii străini, din târgul Bacăului, c'așa lăsase ea vorbă. Și după raclă, venea singurică fata asta, măruntică și sălbatecă și cu părul roșu... Avea patru ani. A cui e? Numai Dumnezeu știe. Dar se chiamă că mi-i nepoată...

„Am crescut-o, în sărăcia asta a mea. Ne-au viscolit și ne-au troenit iernile pe amândouă aici, pe vârful dealului. Fata-i cam îndărătnică și are uneori o smuncitură din umăr care nu-mi place. Da-i bună la inimă și mi-i dragă, c'atâta am din toate câte le-am avut. Și zilele ei de până acuma n'au avut bucurie. Eu sunt schimnică. Cu chinul trupului și cu spinii gândurilor am plătit și bucuriile mele din tinereță, și bucuriile Lisavetei celei moarte, și pe acele, neîmplinite încă, alte fetei acesteia cu părul roșu... Ș'acuma, când s'a îndurat Prea-Sfântul și mi-a dat sămn de izbăvire, am tresărit și m'am gândit: cui las eu fata? Cine-o să-i poarte de grijă când oiu închide eu ochii? Cum s'o las, sărăcuță și singurică, în sama Raisiei, care se uită la om cu înconjur, dar cu vorba lovește deadreptul?... De-aceia te-am chemat pe mata, ș'am poftit cu scrisoare și pe omul legii să vie să scrie testament, ca să-i las fetei casa din vale, și prisaca, și livada asta... I-oiu lăsa și Raisiei ceva, pentru osteneală. Și toate trebuesc făcute cu grabă, că poimâine e Sântă-Măria și mi se 'mplinește vacul... De-aceia te rog să-mi dai mata înscris cum că mi-s mințile la locul lor și că vorba mi-i vorbă, — măcar că-s mâncată de boală și de amărăciuni..."

* * *

Am plecat. Sora Lisaveta și cu Rujița îmi țin de urît la drum. Căprița merge înainte, măsurat, și ne face din când în când semn cu bărbuța, cum că nu mai este mult. Sora Lisaveta tace și se uită în pământ, adâncind între sprincene dunga aceia rea pe care a moștenit-o de la maică-sa și pe care maică-sa o avea de la bunicul cel dedemult.

Când am trecut pe subt gardul cu floarea-soarelui, alături de tipsia bălaie a florii a svâcnit obrazul mare și negru al maicii Raisia. S'a uitat la noi o clipă cu ochi vineți și vrăjmași, apoi s'a pitulat la adăpost. Ne pândise.

Fata și-a smuncit umărul stâng și a vorbit, îndesat:

— Ai văzut, — spioana? După ce-a muri măicuța-bătrâna, asta are să ne mănânce zilele, și mie, și Rujiței și Luței... Gândea că-i rămâne ei averea... S'aștepte! Nu te uita la mine că-s măruntică, da' am eu ac de cojocul ei, — boaita dracului!

Rujița s'a întors și a încuviințat cu seriozitate, arătând că și ea e de aceiași părere cu stăpână-sa. Apoi s'a oprit. S'a oprit și sora Lisaveta, cu mâna pe grumazul caprei, și au rămas amândouă în umbra gardurilor mohorîte.

Mănăstirea sclipește în soare. Toată umbra s'a îngrămădit subt pădure, și pândește de-acolo, vânătă și vrăjmașă cu ochii maicii Raisia.

La Cotul-Stâncii, peste apa neclintită a pârăului, un pescăruș cu gulераș alb și-a muiat aripile din zbor. M'am uitat după el c'un fel de frică. Ș'atunci, din susul apei am văzut cum vine, dibuiind cu bățul pietrele de pe mal, maica Tatiana cea oarbă. A trecut, privindu-mă cu ochii ei morți, de cocleală, — ca 'n „sămnul" maicii Magdalina. M'am ghemuit cu spaimă lângă trunchiul sălciei ș'am lăsat-o să treacă...

OTILIA CAZIMIR

Benjamin Constant

8 Decembrie 1830 — 8 Decembrie 1930

In ziua de 8 Decembrie s'au împlinit 100 de ani dela moartea lui Benjamin Constant, mare om politic și scriitor, la a cărui înmormântare, de o splendoare aproape nemaivăzută până atunci, a luat parte întreg Parisul. Studenții care îl stimaseră ca pe acela care pledase pentru libertate, au deshămat caii carului mortuar trăgându-l ei până la cimitir, unde Lafayette ținu o frumoasă cuvântare funebră.

Astfel a fost apreciat el la moarte. In timpul vieții însă, oamenii se înstrăinaseră de el din cauza agerimii înțepătoare a spiritului lui, iar pentru instabilitatea atitudinei sale politice opinia publică își întorsese fața dela el. M-me de Beaumont scrie despre Constant: „Il disprețuește toată lumea și chiar el nu poate să se iubească pe sine însuși". Și el spune pe la 1811: „Dacă mă duc la Paris, trag perdeaua peste geamul trăsurii, fiindcă mă tem că oamenii mă vor arăta cu degetul".

Astăzi ni se pare că odată cu Benjamin Constant s'a stins un suflet chinuit, care e totuși atât de modern, parcă ne-ar fi părăsit de curând.

Constant considerase drept capodoperă, opera religioasă. (De la religion considérée dans sa source, ses formes et ses développements. 4. vol. Béchet. Paris 1909). In viață îi fusese o mângâiere să-și aștepte nemurirea, și astăzi nimeni nu ia în seamă această carte ieșită din modă. Numeroasele lui scrieri politice, dintre care cea mai însemnată este „Cours de politique constitutionelle". 2 vol. Didier. Paris 1836, nu interesează pe lumea de astăzi, înaintată și în chestiuni politice. Numai romanul „Adolphe", care se consideră și azi ca o operă a literaturii vii și pe care l'a scris în anul 1816, în timp de două săptămâni, ținându-l apoi în saltarul mesei încă 9 ani, prezintă un mare interes, fiindcă în el vedem sufletul lui Constant, care ca om nu s'a demodat.

Individualitatea lui Constant e plină de controverse. Misterul ei atrage pe cel ce studiază viața sufletească a lui Constant, un exemplu clasic pentru analizarea unui suflet. „Doi oameni sunt în mine, dintre care unul observă pe celălalt", — spune el. Nu cruță pe nimeni de analiză nici chiar pe sine însuși.

Romanul lui, „Adolphe", nu este altceva decât persoana lui analizată cu o profunzime de mirat și numai în treacăt amintește de femeea aceea mai în vârstă, de care tânărul erou nu poate să se scape un timp, dar în sfârșit totuși se desparte cu resemnare. Această femee este M-me de Staël. Baza romanelor „Delphine" (M-me de Staël) și „Adolphe" (Constant) este aceeași întâmplare comună, dar trebue să considerăm drept curtoazie tactica lor, că fiecare caracterizează pe celălalt în așa fel ca să nu fie recunoscut. După cum în tragediile sec. XVII, eul eroilor este amănunțit analizat, tot așa și în romanul „Adolphe" întâlnim o minuțioasă analiză a eului.

Pe la 1800 apare sentimentalismul ca o direcție literară, ai cărei reprezentanți principali sunt: Goethe, Byron, Chateaubriand. In Franța acesta din urmă întemeiază de fapt noua direcție literară, în ale cărei opere apare melancolia ca o modă și o atitudine în societate. Iată ce spune René Doumic referitor la romanul „Adolphe", al lui Constant. „L'Adolphe de Benjamin Constant, modèle d'une pénétrante analyse, est le meilleur de ces romans sans nombre sortis de l'imitation de René".

Contemporanii văzuseră în Constant un sceptic incapabil de o simțire mai adâncă. E drept că fusese crud și fără cruțare față de lume, dar numai de aceea, fiindcă era foarte simțitor la orice atingere. Ca și problema religiei, tot așa îl neliniștea și problema iubirii. El simția nevoia libertății, dar în acelaș timp și nevoia liniștei vieții casnice. A fost de două ori căsătorit și dintre relațiile lui de iubire, în afară de cea cu M-me de Staël, care a durat aproape 20 de ani (1794—1811), amintim pe cele cu M-me Charrière și Mme Récamier.

Despre Benjamin Constant ca scriitor, ne dă o apreciere marele cugetător Georg Brandes (Opere compl. Vol. I. Literatura emigranților — Emigrantenliteratur). Cine vrea să cunoască pe Constant, atât ca om cât și ca suflet, trebue să citească în afară de opera lui Brandes și „Journal intime de Benjamin Constant et lettres à sa famille et à ses amis" (Paris, Albin Michel éditeur). Trăind câțiva ani în Germania și tocmai în Weimar „pe pământul clasic al literaturii germane", având strânse legături cu Schiller, Goethe și cu toți membrii mai de seamă ai cercului literar de acolo, are niște însemnări foarte prețioase în jurnalul lui. Acest jurnal are un caracter discret: „Când am început să-mi scriu jurnalul, mi-am propus să vorbesc numai către mine însumi; ei bine, dar puterea obicinuinței de a vorbi înaintea auditoriului este atât de mare că am uitat uneori de aceasta." Și noi suntem datori să mulțumim întâmplării, că deschizându-ne inima, în jurnalul intim, ne-a dat ocazie să-i cunoaștem bine sufletul, atât de închis altădată.

Astăzi, după o sută de ani dela moartea lui, cererea de scuze este într'un mod deosebit un merit al lui, care trebue apreciat.

Sighișoara Prof. EUGEN ADORJAN

Utilmele noutăți apărute în vitrina

Librăriei Universala ALCALAY & Co.

Calea Victoriei Nr. 27, sub hotel Boulevard

Hamsun Knut: Rosa roman trad. du norvegien	Lei	98.—
Frențiu S. Antidemocrație	„	98.—
Grasset Col: Montdidier (avec 1 plan et 17 croquis)	„	117.—
Negruzzi Léon: Flâneries en U. S. A.	„	78.—
Conan-Doyle: La ville du gouffre (roman)	„	98.—
Poizat A.: La vie et l'oeuvre de Jésus	„	98.—
Zangwill: Nouvelles comédies du Ghetto	„	98.—
Pain J.: Jésus Dieu de la pâque	„	98.—
Daudet L.: La Femme et l'amour	„	78.—
Moreau L.: A bord du cuirassé „Gaulois"	„	117.—
Comte Corti: La maison Rotschild (2 vols)	„	520.—
L'Echappée du „Goeben" et du „Breslau"	„	117.—
L'Echappée du „Goeben" et du „Breslau"	„	117.—
Malinowski: La vie sexuelle des sauvages dela Mélanésie	„	390.—
Staline: Discours sur le plan quinquennal	„	98.—
Grousset R.: Les civilisations de l'Orient (Le Japon)	„	487.—
(apărute din aceaș serie: L'Orient, L,Inde, La Chine)	„	487.—

Se primesc abonamente pentru toate revistele și ziarele române și străine cu prețurile originale. Comenzile pentru provincie se expediază și contra ramburs.

Cronica teatrală

Arleziana. — Evantaiul d-nei Windermere
Molima

Teatrul Regina Maria a jucat, într'o perfectă distribuție și cu o admirabilă interpretare, piesa lui A. Daudet: „Arleziana" — dramă de dragoste petrecută într'un sat oarecare. Eroina principală a piesei nu apare pe scenă. Ea terorizează dela distanță. Naște dragoste, gelozie, ură. Trezește disperarea și ucide, — fără să fie văzută, ca și realitatea însăși.

Cu toată factura-i învechită, piesa — datorită fondului uman pe care se bazează — a plăcut publicului, deși cronicarii și-au cam încrețit figura și și-au făcut ochii mici, condescendent și agasat.

Interpreții — în frunte cu d-na Lucia Sturdza-Bulandra și cu d-nii D. Storin, V. Maximilian, I. Manolescu și Tony Bulandra — au construit un spectacol desăvârșit.

* * *

Demult n'am văzut-o pe d-na Marioara Voiculescu într'un rol reușit — care să se potrivească nu numai cu resursele-i de talent.

In „Evantaiul d-nei Windermere", d-na Voiculescu a făcut o minunată creație. A jucat stăpânit și concentrat. Nici o exagerare, nici un ton fals.

Marioara Voiculescu

Apoi d-sa s'a plimbat cu naturaleță pe scenă, și-a purtat toaletele cu prestanță, fără să se gândească tot timpul la rochie — ca celelalte actrițe care, ca la o expoziție de haine gata, voiau să atragă cu orice preț atenția cumpărătorului asupra lor... în vederea comisionului la prețul de vânzare.

Bărbații își ridicau pantalonii cu un gest grațios schițat de pensele degetelor (ca să nu „facă genunchi"), luau zahăr cu degetele și, adânc, își muiau botul în ceașca de ceai, aproape scoțându-și ochii cu lingurița fixată — țeapăn — între degetele de lemn.

Și era vorba doar de eleganta societate engleză.

Parcă toți actorii făceau drepți, și suprema lor fericire părea comanda regizorului la lăsarea cortinei: „pe loc repaus!" — comanda așteptată și de dânșii, dar mai ales de public.

M. S.

* * *

Teatrul Maria Ventura a reprezentat o nouă piesă originală. De data asta, însă, o dramă adevărată, construită cu mult meșteșug teatral și bine închegată ca operă literară: „Molima", de d. Ion Marin Sadoveanu.

Subiectul e destul de îndrăzneț: Mihai și Viorica s'au căsătorit de curând și trăesc o viață monotonă în atmosfera dezolantă a peisagiului dobrogean. Mama lui Mihai, femee rea, cicălitoare și geloasă până la cruzime, nu poate suferi ca dragostea fiului ei să fie împărțită între dânsa și Viorica. Il vrea numai al ei și izbutește să-i îndepărteze nevasta.

Aura Buzescu

După moartea bătrânei, Viorica revine; dar Mihai e schimbat. Dragostea lui toată se îndreaptă spre copilul străin pe care-l crește. Gelozia se cuibărește ca o molimă și în sufletul foștilor soți, sub forma iubirii exclusive, sub forma dorinței brutale de acaparare a ființei iubite.

Viorica vrea să plece iarăși. Dar e oprită de bătrânul Ali, care trăia la conacul lui Mihai. Răutatea, spune el, e ca lepra. Și leproșii trebuesc izolați. Acela care încearcă să fugă e ucis cu pietre, pentruca să nu molipsească și pe cei sănătoși.

Aceasta e drama. O dramă plină de pătrundere psihologică, de realism intens și impresionant, — cu toate că, aparent, explorează momente ce țin mai mult de domeniul patologiei.

In desfășurarea acțiunii, exuberanța lirică se împletește — uneori prea stăruitor, e drept — cu dramatismul scenelor hotărîtoare. Parcă autorul a vrut înadins să creeze mici popasuri de poezie pură, care nu par tocmai organice în firul conducător al piesei. Sunt însă atâtea calități de teatru în drama d-lui Ion Marin Sadoveanu, încât, pentru plusul de poezie risipit cu prea multă generozitate, nu-l putem învinovăți.

Spectacolul a fost slujit cu acea conștiinciozitate deosebită care însuflețește totdeauna apariția pe scenă a unor actori de neconstestat prestigiu ca: Aura Buzescu, Getta Chernbach, I. Morțun și G. Vraca.

H. LAZU

Tot despre Clemenceau

In 1869 Clemenceau era medic în Montmartre. Purta o cravată de bohem deși ura pe bohemi. Era însă de o activitate fantastică. In afară de activitatea lui de medic, scria articole politice și literare la „Le Matin", „Le travail", „La jeune France" — dar nu era mulțumit. Voia să facă ceva deosebit și pe toți prietenii de pe-atunci îi întâmpina cu întrebarea: „N'ai vre-o ideie, ce-ași putea întemeia?"

* * *

Rușii se osteneau mult să cucerească simpatia Tigrului. Marele duce Vladimir a tratat de multe ori cu Clemenceau, spre a-l câștiga de partea Rusiei. Dar el era pe-atunci de partea Austro-Ungariei. Totuși în 1906 se declarase împotriva monarhiei habsburgice. Pe ruși însă i-a respins cu următoarele cuvinte: „Țarismul e prea legat de Poincaré și cu oameni mediocri nu vreau să am de-aface".

* * *

Tigrul era bolnav și și-a luat o soră de caritate care, odată, l'a întrebat:

— Vă duceți vreodată la biserică?

— Nu, soră.

— Citiți vreodată Bibila? Vă gândiți vreodată la splendorile Cerului. Știți că acolo se află numai aur și diamante?

— Asta nu cred, soră, căci dacă ar fi așa, de mult ar fi pus Englezii mâna pe el.

* * *

Cineva l'a întrebat pe Clemenceau (fost revoluționar) pe când era în culmea puterii ce părere mai are despre baricade.

— Aceiași părere ca mai înainte, numai că acum sunt de partea cealaltă.

* * *

In 1910 Clemenceau spunea de Briand, care de-asemenea debutase ca revoluționar:

— Briand o să ajungă ceva; are o energie amuzantă. Numai de nu i s'ar întâmpla să cadă în brațele unui vardist,care-și ia rolul în serios.

* * *

Altădată, despre Briand și Poincaré:

— Briand nu știe nimic, dar pricepe tot. Poincaré știe tot, dar nu pricepe nimic.

Pe când Clemenceau și Poincaré erau amândoi grav bolnavi Tigrul zise doctorului:

— E o adevărată porcărie din partea lui Poincaré, să ție să moară în acelaș timp cu mine.

* * *

Fiind ministru de interne, Tigrul inspecta odată biurourile unui departament. Era o zi frumoasă de primăvară. Clemenceau trecu prin câteva camere goale, funcționarii preferând să se plimbe. Insfârșit într'o odaie retrasă dete peste unul care, cu capul pe brațe, întins peste biurou, dormea. Directorul voi să-l deștepte, dar fu reținut de Clemenceau care-i șopti:

— Nu-l deștepta, pentru Dumnezeu! Ar fi în stare să plece și el...

* * *

Un ziarist l'a întrebat pe Clemenceau ce crede despre Paul Valéry.

— Valéry?... Nu cunosc.

Ziaristul a socotit de cuviință să întrebe și pe Valéry ce crede despre Clémenceau:

— Clemenceau?... Cunosc prea bine... — *W.*

A apărut:

Viața Romînească

REVISTĂ LITERARĂ ȘI ȘTIINȚIFICĂ

No. 9 și 10 pe Septembre și Octombre 1930

CU URMĂTORUL SUMAR:

Mihail Sadoveanu	*Măria-Sa Puiul Pădurii.*
Gala Galaction și Pr. V. Radu	*In jurul Sfintelor Scripturi.*
Aureliu Weiss	*La moartea lui Georges de Porte-Riche.*
I. Petrovici	*Impresii din Italia (Imprejurimile Romei).*
Emil Virtosu	*Iordache Golescu și întîmplările anului 1821.*
Otilia Cazimir	*Pasteluri: Lacul. — După ploaie (versuri).*
G. Topîrceanu	*Domnia lui Ciubăr Vodă.*
Ion Minulescu	*Cu plopii în ploaie (versuri).*
Nicolae Tolu	*Istorie și artă.*
I. M. Marinescu	*Din Theocrit (versuri).*
Demostene Botez	*Fără anotimp (versuri).*
Radu Vulpe	*Stațiunea protoistorică și daco-romană dela Poiana în Moldova de jos.*
Izabela Sadoveanu	*Cronică literară (Comemorările Romantismului).*
M. Sevastos	*Cronica teatrală.*
Dragoș Protopopescu	*Cronica engleză (Cultura engleză).*
P. Nicanor & Co.	*Miscellanea (D. Iorga filozof. — Conflictul cultural America-Europa). — Rubrica: „Recenzii". — Intelectualii comici. — Criza mondială).*

Recenzii, Revista Revistelor, etc.

PREȚUL 60 LEI

A APARUT A APARUT

CALENDARUL-ALMANAH

„REALITATEA ILUSTRATĂ"

PE ANUL 1931

Un elegant volum tipărit pe hârtie velină, cu numeroase ilustrațiuni și clișee fotografice în culori și un material extraordinar de bogat și variat.

De vânzare pretutindeni.

PREȚUL 50 LEI

A apărut în editura „ADEVERUL,

CATACLISMUL

ROMAN DIN ANUL 2000

DE UPTON SINCLAIR

De vânzare la toate librăriile

PREȚUL LEI 70

Manual de morală practică

Universitare

În lumea profesorilor viaţa nu curge deosebit, ca râul de slove pe albia cărţii. Nu se deosibeşte adeseori mintea unui învăţat de instinctul porcului pur şi de sfincterul raţei decât în lauda orătenilor din curte. Luminişul de fildeş al paginei albe, contemplată la flacăra lămpii de studiu, nu şi-a prins claritatea selenară măcar de fruntea boltită pe hârtie, necum să intre dincolo de frizură şi să rectifice rafinând-o, pornirea de sălbăticie a brutei moştenite.

S'ar părea că reflecţiunea şi reveria desarmează fiara şi strămută molecula primară într'o ambianţă serafică, derivând celula, ca la călugări, către un neant aristocratic şi intercalând-o ca o notă fină într'un sens de portativ muzical. Organele fizice agresive se resorb în intelect şi trupul se transfigurează dogorît de o continuă arşiţă nocturnă, rece, de cale lactee. La un grad sau altul, fiecare inteligenţă, târîtoare prin povara stâncoasă a cărţilor şi a ideilor, este atinsă de acest morb sideral, cu care începe era cuviinţei, a smereniei şi abnegaţiunii, cu indiferenţa ei pentru bunurile strict animale.

De aceea o viaţă de intelectual nu trebue subt nici un unghi să se asemene cu viaţa unui vierme, care mai are câteva mii de ani până să se ridice din coadă în picioare şi din zmârcul bălos în biblioteca uscată. Rezerva cerebrală povăţuieşte bunătatea şi mila, dragostea şi bunăvoinţa, măsura şi lepădarea de acel sentiment de care bestia trufiei nu se împiedică, al clevetitei recunoştinţe, stare morală, pe semne antifilosofică pentru venericii tardivi şi senilii imperialismului sensual.

In frumuseţea inegalată a Iaşilor există o universitate şi între monumentele de mare vechime şi gust esenţial, cu clopotele cuprinse de mătăsării şi cu turlele îmbrăcate în catifeaua mantalei Prinţului Hamlet, trăieşte omul suav al timpului nostru, asupra căruia harul celor înalte, sublime şi divin copilăreşti, s'a revărsat ca o lumină duioasă. Pentru revoltă, pentru scârbă, pentru scrâşnire şi pentru pumnul ridicat în biruinţa absurdului, oamenii maceraţi ai Iaşilor se raportau ca să se biruie în cele din urmă singuri, la acest arhiepiscop al nopţii şi al singurătăţii, anahoret al unei camere vaste cu ferestrele într'o grădină de început de lume. Prezenţa acestui învăţător în existenţă este pentru toată lumea o pildă şi o mângâiere. Nu-l chiamă nici Platon, nici Confucius, nici Mohamet: numele lui e numai Ibrăileanu — şi viaţa lui, o jertfă deplină gândului şi scripturii, compensează multe amărăciuni. El ţine o carte pe genunchi şi îşi reazimă capul gânditor de o turlă de chivot a Cetăţuii.

Cine a cunoscut pe acest om odată, nu l-a mai uitat şi a plecat cu nălucirea ochilor lui crepusculari în amintire. Cărturar gotic, erou leal.

Trei dascăli din universitate s'au simţit incomodaţi de prezenţa lui în zodia lor şi au cerut stăpânirii, să-l scoată cioclii din universitate pe Iovul bibliotecii şi să-l ducă 'n spinare să-l culce pe iarba din cimitir. Viaţa lor de porci s'a simţit sfioasă de viaţa fantomei şi a rugat Ministerul să sufle'n ea şi să o alunge. Căci Iaşilor de azi nu le mai stau bine pergamentele şi oamenii care evocă marele trecut, interpretat de slugoi.

Lamentabilă în această întâlnire a secolului cu tărăboanţa şi a clopotelor cu scârţâitoarea e figura geometrică în care se ciocnesc. Doi din cei trei dascăli sunt creaturile integrale ale filosofului bolnav, al treilea fiind numai un confrate al lor, idiot. Ascultaţi cum cântă intelectualitatea unuia din ei şi pipăiţi extracţia.

Fiind întreţinutul unei femei, i-a făcut acesteia un copil, dar a jurat în justiţie că n'o cunoaşte. Dovedindu-se cu acte că a minţit şi că a jurat strâmb, acest model de profesor universitar a fost suspendat dela catedră, unde îl recomandase binefăcătorul lui. Fostul întreţinut şi sperjurul nu s'a ridicat din genunchi, dela uşa lui, până ce n'a fost toată magistratura penală convinsă să-l ierte cu desgust.

Prins la nevasta unui actor şi bătut la sânge, profesorul universitar a trebuit să parcurgă capitala Moldovei în pas alergător şi în ismene...

A tocmit o dată cu un ţăran, înainte de războiu, un car de lemne: 12 lei. Profesorul locuia într'o înfundătură îndepărtată şi săteanul a cărat pe umeri, lemn cu lemn, carul întreg până la stivă. La plată, profesorul universitar i-a dat săteanului 9 lei. Săteanul refuzând rectificarea, profesorul universitar l-a luat la bătaie — şi lemnele au fost cărate înapoi cu spinarea la car.

Admirabilul profesor fura şi găinile vecinilor. Subt raportul moralităţii el nu lasă în niciun fel de dorit, dela situaţia de mascul de saltea până la imboldurile de satir. A trebuit să-l batjocorească o mahala întreagă pentru viciul de-a se fi ţinut după copilele de 10-12 ani. Cât priveşte ştiinţa, pe care o profesează de pe o catedră şi plagiatul, poate să dea informaţii un filolog reputat, ale căruia etimologii creatura le-a publicat subt numele ei.

Hoţii profesionali nu obicinuiesc nici să-şi renege copiii, nici să se lepede cu jujrământ pe cruce de amantele, care i-au hrănit din sex câtă vreme au fost nişte golani. Hoţii de găini, a cărora profesiune principală este catedra de universitate şi care dispun de celelalte activităţi ale lor ca de nişte meserii suplimentare, se leapădă de ce fac şi părăsc pe cei ce i-au făcut.

Inscrim cu părere de rău, în ceeace priveşte dăscălimea, cazul de mai sus, în paragrafele Manualului, însă ca o singură putinţă de a pedepsi canalia cu temperament şi abjecţia înscăunată în aşezămintele înalte.

T. ARGHEZI

„Documentările şi lămuririle politice" ale d-lui C. Stere

au apărut în volum.

Sunt **„Preludiile"** în care se face analiza unui partid: partidul naţional-ţărănesc.

Sunt 270 pagini în cari e închisă întreaga istorie politică românească a ultimului deceniu.

Dar, mai presus de orice, e obârşia acelui **„Caz Stere"** de care printr'o stranie fatalitate pare legată viaţa tuturor partidelor politice în căutarea salvatoarei diversiuni.

„DOCUMENTARILE ŞI LAMURIRILE POLITICE" ale d-lui C. STERE formează o carte ce trebue citită de oricine care e preocupat de probleme obşteşti.

Citiţi:

Documentări şi lămuriri politice.

Preludii:

Partidul naţional-ţărănesc şi „Cazul Stere".

A apărut în Editura „Adevĕrul" S. A., 270 pagini. Preţul lei 120.

PLASTICA

— Expoziţia Iser —

Din 1905 — când caricaturile lui Iser au stârnit entuziasme şi protestări cum nu se mai iviseră încă în câmpul liniştit şi pe atunci atât de monoton al artei româneşti — şi până la expoziţia actuală dela Ateneu, întâiul nostru pictor „răsvrătit" a străbătut etape de lumină pentru el şi pentru alţii, revelând în culoare, în desen şi în gravură însuşirile unui adevărat şef de şcoală.

Câteva generaţii de artişti au făcut conştient şi inconştient artă iseriană, — şi, să nu pară un paradox, numai mulţumită acestui isvor nesecat de inspiraţie plastică, tineretul nostru a putut să ne reprezinte onorabil la expoziţiile organizate în străinătate.

Iser e un senzitiv, nu un voliţional. Ca să picteze un peisaj, el trebue să fie emoţionat de un colţ de natură.

De obiceiu, această putere de emoţionabilitate se epuizează foarte repede la unii artişti. Cei ce au rezistenţă — şi între aceştia Iser e fără îndoială cel dintâi — întind în chip spontan antenele sensibilităţii lor spre a-şi alimenta necontenit nevoia de-a încerca emoţii nouă.

* * *

Anul acesta, Iser expune picturi din vechea şi din noua Castilie.

O cercetare cât de sumară a expoziţiei, ne încredinţează că artistul a lucrat cu multă dispoziţie sufletească. Şi această dispoziţie sufletească se reflectează deopotrivă în priveliştile din Toledo, în cele din Burgos, din Miranda, din Bilbao, din Avila sau din Madrid.

Speciala preocupare a artistului a fost lumina, sufletul peisajului spaniol, viaţa formelor şi a figurilor, nu donchişotescul, nu aspectul sunător, sărbătoresc şi teatral.

Iser — *Nud*

Inainte de Iser, pictorii noştri imitau sau pastişau grigoreşti.

Nicolae Grigorescu — şi nu ceiace avea el mai preţios şi mai durabil artistic — devenise idolul academiilor şi şcoalelor româneşti de belle arte.

Poezia şi pitorescul grigorescian — bagatelizate prin mii de reproduceri diletante de care cu boi şi ciobănaşi — erau la modă.

Tineretul încă nu cunoştea un pictor evadat din el însuşi, ci numai un Grigorescu foarte „naţional", un virtuoz al rusticului autohton, diluat în aspecte duioase şi de-o arhitectură cromatică destul de puţin savantă.

Epoca dela Fontainebleau a lui Nicolae Grigorescu, în care artistul a dovedit că ştie să şi construiască, n'a imitat-o nimeni, fiindcă lucrările mult mai înaintate din această epocă nu erau socotite româneşti.

Dar orice Român poate să facă pictură românească, oriunde s'ar afla, dacă se caută pe sine.

Nu troiţa sau hora face o pictură să fie *românească;* nu motivul dă valoare etnică unei opere, ci simţimântul particular al celui care fixează un fenomen oarecare într'o expresie artistică.

Iser a stat la Paris ani de zile şi poate să mai rămână în Franţa oricât va voi, pictor francez nu va fi niciodată, — pentrucă arta lui se confundă cu sufletul românesc care a creat-o.

Şcoala iseriană — în care Iser n'a fost profesor, ci numai model — a dat foarte buni elevi, dar încă n'a descoperit un al doilea Iser, — pentrucă în artă se poate împrumuta numai forma exterioară, nu şi conţinutul sufletesc.

* * *

Caricatura, desenul şi gravurile lui Iser, îi creiaseră reputaţia unui viguros şi în acelaşi timp foarte delicat şi spiritual temperament grafic.

Pictura, ne-a convins de puternica sensibilitate coloristică a artistului.

Iser, cum o mărturiseşte totdeauna, lucrează direct după natură. Construeşte natura în culoare. Pentru el, un pom, o figură, o floare, un peisaj, tot ce se plasticizează în viziunea sa trebue construit. Unii l-au învinovăţit, din această pricină, de prea mult obiectivism, i-au reproşat că tot ce face e voit. Pictorul afirmă exact contrariul: până nu se stabileşte între el şi motiv o corespondenţă, nu se poate aşeza în faţa şevaletului.

Iser — *Amurg la Toledo*

Pe Iser l-a atras atmosfera şi felul cum e construit peisajul spaniol. De-aceia, ne-a înfăţişat, într'o tehnică simplă, străină de orice trucaj coloristic sau grafic, o Spanie pe care n'o cunoaştem nici din cărţi, nici din ilustraţii, nici din descripţii literare; colţuri de lume nouă prin conţinutul lor, privelişti şi chipuri trecute prin poezia unui suflet de artist care pictează cu lumina, cu tumultul şi cu plasticitatea vieţii.

Expoziţia dela Ateneu este menită, astfel, să instruiască pe artişti, să le slujească o nouă lecţie de artă adevărată, şi mai ales să convingă pe amatori că decorul nu e decât pretext, pentru artistul acesta cu excepţionale resurse, ca să exteriorizeze, într'o diversitate uimitoare, aceiaşi credinţă nestrămutată în frumuseţea misterioasă a oricărei fărâme de viaţă, a oricărui ascunziş al firii.

H. BLAZIAN

AMINTIRI

Dela Oancea mai departe

Depe culmea dealului Slobozia Oancei, mă uitam în Cahul ca în strachină.

— Ştii una, tată? Nici din clopotniţa bisericii noastre nu se vede aşa de bine biserica din Cahul, ca de-aici — spun eu tatei, trăgându-l de mânecă.

El era luat nu ştiu de ce gânduri şi nici nu se uita peste Prut, unde îmi sbura mie privirea.

— Ştiută, măi băete! — răspunde el, întorcându-şi privirea în aceiaş parte. Ce depărtare-i dela noi la Cahul şi cât îi de-aici până acolo? Nici pe sfert!

— Tată, da' cât de naltă-i biserica asta din Cahul?

— Biserica din Cahul?... Ii naltă tare, altfel nu s'ar vedea aşa de limpede, parc'am fi lângă dânsa. Poate să fie ca de trei ori mai răsărită decât a noastră!

— Văleleleu!... da' clopotul care s'aude dela noi?

— Cât cada noastră în care culegem la vie.

— Văleleleu!... da' pe dinăuntru îi mare?

— Apoi îi mare tare!... a noastră poate să intre cu totul într'însa şi-ar mai rămânea încă loc până 'n pod. Stai la un loc, nu te tot suci!... mă mustră el cu asprime prefăcută — că-i veni alivandra din căruţă şi-i vedea apoi stele verzi, în locul bisericii din Cahul!

— Tiii... că nu mă fac eu o muscă!... cum aş mai sbura! — gândeam eu — şi cum m'aş lăsa eu drept pe crucea de sus de tot şi m'aş uita la Rogojeni, la Oancea şi la toate satele câte s'or vedea!

— Tată — întreb eu cu glas tare — da' când mă iei odată la Cahul?

— Da' ce să cauţi tu acolo?

— Să văd biserica de-aproape!

— Apoi acum nu mergi la Galaţi? Acolo n'ai să vezi biserici mari?

Aici m'am înfundat. Am amânat pe altădată încercarea.

— Tată, da'i voe să intre oricine în asemenea biserică?

— Cum să nu fie? Biserica este lăcaşul lui Dumnezeu. Inaintea Lui suntem cu toţii deopotrivă.

— Acolo să intre Caravasile, cel mai mare boer depe lumea asta... şi tot acolo să meargă şi de-alde noi?

— Caravasile, când o muri, o să intre tot în pământ, ca oricare dintre noi. Se va înfăţişa şi la înfricoşata judecată de apoi, ca şi noi... are să-şi dea socoteală şi de felul cum şi-a întrebuinţat bogăţia lui pământească... dupăcum, oricare dintre noi o să-şi arate ce-a făcut cu puţinul pe care l-a avut.

— Tată, da' ce se vede acolo mişcându-se pe apă, între caicele priponite de malurile Prutului?

— Podul umblător; trec cu dânsul nişte care cu boi.

— Ei, vezi? nici acum nu mă iai la Cahul?

— Şi ce să cauţi tu la Cahul?

— Să văd podul!

— D'apoi la Galaţi nu-s poduri ca acesta la Dunăre, cât lumea?

— Am să văd şi Dunărea, tată?

— Nici nu se poate altfel!

— Tiii... ce lucru straşnic am să văd... fac eu, sărind în sus pe scaun.

— Astâmpără-te, măi băete!... c'ai să vii nuşuluuc din căruţă şi-ai s'ajungi fără nas la Galaţi!

— Tată, da' la noi dece nu-i pod umblător?

— Tu crezi că pe ist din Oancea l-au făcut Oncenii? Nu! S'a găsit unul care l-a făcut pe socoteala lui, ca să câştige bani pentru trecut apa. Pe dânsul trec Cahulenii când se duc la Galaţi. In dreptul Rogojenilor, tot şesul Prutului îs numai bălţi şi nici un târg în faţa lui, pe poala dealurilor basarabene. Şi aici, cum vezi, sunt numai bălţi dela Prut până la Cahul, dar s'a râdicat şosea şi, uită-te bine, s'au făcut trei poduri statornice...

— La care pod, tată, au omorît pe Ali?

Ali fusese un alviţar turc. El trăise în Cahul şi venea, toată iarna, pela Rogojeni şi prin satele basarabene, din apropierea oraşului, ca să-şi desfacă marfa, în lumea copiilor. Dacă nu aveai gologan, dădeai un ou şi el îl primea ca pe gologan. Copiii, de pe vremea lui Ali, îl visau şi în somn şi cu ochii deschişi, ca să poată să fie muşteriii lui.

— Apoi, iacă ţi-oiu arăta, răspunde tata. Vezi, colo, pe şoseaua Cahulului, podul dela mijloc? Acolo l-au omorît. Fapta s'a petrecut într'o Duminică sara. Luni este zi de iarmaroc la Cahul. Cum s'a nimerit, eu n'am avut treabă în Lumea aceia la târg; dar a fost o mulţime de lume de la noi. L'au văzut mort, păzit de străjeri, până să se facă cercetarea. Masa lui de scânduri, pe care îşi purta alviţa şi acadelele era sfărâmată; iar Ali, cu capul spart de măciucă, în mai multe locuri, stătea lungit la marginea stufului.

— Şi dece l-au omorît, săracul?!

— Pentrucă sunt unii oameni lepădaţi şi de credinţa în Dumnezeu şi de orice ruşine omenească. Ispita banului! L-au prădat! Aicea se vede câtă ticăloşie s'ascunde în sufletele unor nelegiuiţi! Ei, ce pricopseală au putut să găsească la un biet om, care îşi câştiga cu trudă mâncarea de toate zilele?! Negreşit, din economii, trimetea acasă, c'o fi avut şi el, în ţara lui, nevastă şi copii, poate şi mai mici decât tine!...

Şi, nu ştiu cum, se vede că-mi zărise tata nişte lacrămi care-mi curgeau pe obraz, că n'a mai urmat cu amănuntele. Văzuse nişte biete lacrămi nevinovate pentru sărmanul Ali!

(Urmează) SPIRIDON POPESCU

Odihnă

Priveam cu groază în tuspatru părţi:
Aceiaşi stepă largă, dezolantă...
Nu mai credeam în oameni, nici în cărţi
Ca un obiect mă prăvăleam pe-o pantă...

Dar m'ai lăsat — la crucea unui drum —
Să-mi odihnesc pe umărul tău fruntea,
Să simt o caldă undă de parfum...
Şi mi-ai întins din nou spre visuri puntea.

Arunc din suflet ultimul balast,
Sânt gata de o trudă ne 'ntreruptă.
Şi iarăşi tânăr şi entuziast,
Pornesc cu lancea scânteind — la luptă!

YACASSA.

NICO ROST

Puşcăriaşul Verlaine

Sunt în **Mons** în Belgia şi vreau să vizitez puşcăria în care poetul Paul Verlaine a zăcut 446 zile, condamnat de curtea cu juri din Bruxelles în 1873 pentru atentat cu revolverul împotriva unui alt poet francez, Arthur Rimbaud. Pe aici prin apropiere trebue să fie închisoarea cântată de Verlaine: **Château, château magique où mon âme s'est faite....**" Aci au luat naştere „Sagesse" şi intuiţia: **De la musique avant toute chose.** Bătrânul portar, care citeşte în tăcere scrisoarea mea luată de la ministerul de justiţie, dă din cap:

— N'avem niciun Paul Verlaine aici. Poate e la Charleroi.

Cer să fiu prezentat directorului. Hârtiile îngălbenite ale închisorii cuprind câteva însemnări preţioase asupra poetului. In acest „château" se află şi azi vreo trei sute de puşcăriaşi iar în închisoarea alăturată, despărţită numai de un zid, tot atâtea suflete de femei în suspine.

Actele procesului Rimbaud-Verlaine se află la Ministerul de justiţie din Bruxelles; o parte din ele, din motive misterioase, nu s'au publicat.

Impins de un eroism bolnăvicios, Verlaine şi-a lăsat soţia bolnavă la Paris, ca să se ducă după Rimbaud la Londra. Rimbaud era sătul de Paris, cu circul, premiile şi literaţii lui şi a fugit. Verlaine se purta împotriva firii lui fugind din Paris şi îşi da seama că nu mergea pe drumul lui. Din acest moment se poate vedea că, dintre ei, Rimbaud era mai tare şi că pentru acest poet care se simţea deasupra oamenilor şi societăţii, nu exista nici un compromis. Ceiace a văzut şi mai limpede la Londra. Cei doi poeţi duceau o viaţă nesigură, săptămâni întregi n'aveau un ban şi singurul lor refugiu era în alcool. Şi Verlaine cugeta la soţia pe care o lăsase şi pe care o iubea totuşi mai mult decât orice pe lume — mai mult chiar decât pe Rimbaud, deşi nu şi-o mărturisia. In clipa aceia Rimbaud era pentru el forţa, pe care ar fi voit s'o aibă dar pe care n'o avea. Nopţi întregi gemea după soţia lui părăsită, până când Rimbaud, care nu mai putea suferi aceste tânguiri, l'a lăsat.

Disperat, Verlaine i-a scris lui Rimbaud implorându-l să se înapoeze. Rimbaud s'a înapoiat şi iar a început viaţa infernală de mai înainte. Soţia lui Verlaine cerea divorţul. Rimbaud îşi bătea joc de acest „chagrin — idiot". Verlaine, care nu mai putea suporta sarcasmul plecă, dus de dorul soţiei, la Bruxelles lăsându-l pe Rimbaud la Londra fără un ban. Deşi scrisese soţiei şi mamei lui să-l aştepte la Bruxelles, venise numai mama. Soţia rămăsese la Paris în nădejdea divorţului intentat de curând. Nu mult după aceia se ivi la Bruxelles şi Rimbaud — nu din simpatie ci din lipsă de bani, — anunţând pe Verlaine că vrea să se întoarcă singur la Paris. Verlaine căzu într'o disperare mai mare ca oricând. L'a ameninţat pe Rimbaud, l'a implorat să rămâe la el. Apoi a tras cu revolverul. Şi de data aceasta Verlaine a fost mai slab. Rimbaud fusese uşor rănit la braţul drept, pe care l'a bandajat mama lui Verlaine. S'au împăcat din nou, s'au aşezat cu toţii la masă şi au băut. După câteva ore, Verlaine şi mama lui [illegible] deocamdată la Charleville nu la Paris. Dar Verlaine fu apucat din nou de nelinişte, de spaimă, spaimă de necunoscutul din Rimbaud, spaimă de singurătatea care va urma plecării prietenului. Şi scoase iar revolverul. Rimbaud care în clipa aceia nu mai vedea altă scăpare, chemă un vardist să aresteze „cet homme qui veut me tuer". Justiţia şi-a urmat drumul. In timpul instrucţiei judiciare, Verlaine a stat la „Petits Carmes" din Bruxelles. Curtea de Apel la 27 August 1873 l'a osândit la doi ani închisoare, pe care i-a ispăşit la Mons.

In hârtiile din Mons se poate citi următoarea caracterizare a directorului închisorii de atunci: „Sa conduite fut régulière, sa moralité bonne, mais son caractère était faible". Victor Hugo care citise „Poèmes saturniens" s'a interesat de poet şi mulţumită intervenţiei lui i s'au acordat puşcăriaşului oarecari înlesniri: putea primi cărţi şi nu era pus la corvoadă.

Am vizitat celula No. 1, unde un mare poet a petrecut doi ani. Odaia strâmtă, cu o saltea pe jos, o ferestruică zăbrelită spre cer, alta în uşa prin care i se da hrana. Multe s'au schimbat în istoria lumii în ultimii 50 de ani! descoperiri geniale, revoluţii, războaie catastrofale. Toate aceste evenimente n'au avut nici o influenţă asupra închisoarei din Mons. Celula No. 1, ca şi celelalte, sunt la fel ca acum o jumătate de veac. In faţa aceleiaşi cruci, din colţul celulei, a îngenunchiat Paul Verlaine când directorul i-a adus pe neaşteptate vestea că Tribunalul Seinei a pronunţat divorţul între el şi Mathilde Manté, iar unicul lor băiat lăsat în grija fostei soţii. Apoi a cerut să vie preotul şi l'a rugat să-i dăruiască „Le catéchisme de persévérance". Şi astfel şi-a redobândit Verlaine credinţa; din realitatea cumplită s'a refugiat în ceţurile moi ale religiei — iar urmarea a fost „Sagesse", poemele cele mai melodioase ale liricei franceze. — W.

Inţepături

D-nei Ecaterina N. Titulescu, care mă rugase să-i aduc dela Paris la Sinaia o pungă din piele de şarpe.

n punga făurită din piele de balaur
Şi care mângâiată de degetu-ţi roz pal
Se cuvenea să fie într'însa numai aur.
Am pus numai arama acestui madrigal.

CINCINAT PAVELESCU

Ştiam că nu e preţios
Metalul ce-l desfaci pe piaţă;
Dar, cu-o femee, nu-i frumos
Arama să-ţi-o dai pe faţă.

T. M.

A apărut:

IVAN PETRUSKA

CONTESA

MARIA WALEWSKA

ROMAN

Minunata poveste de dragoste a lui Napoleon cu frumoasa contesă poloneză este scrisă cu mare putere de evocare de Ivan Petruşka. Cunoaşterea sufletului marelui împărat, pe faţeta sa cea mai subtilă — impresionează adânc cititorul.

De vânzare la toţi librarii. — Expediază ramburs la cerere. „Adevěrul" S. A. — Bucureşti.

Viaţa familială şi viaţa de suferinţă a lui Tolstoi

(Fiica lui Tolstoi despre părinţii ei)

S'au împlinit douăzeci de ani de când s'a sfârşit tragedia unuia dintre cei mai mari gânditori din ultimele decenii.

La 20 Noembrie 1910 şi-a luat rămas bun dela lumea pe care o iubise, o cântase şi o biciuise, autorul nemuritoarelor opere „Războiu şi pace" şi „Spovedania mea".

In luptă crâncenă şi necurmată a stat în tot timpul vieţii sale, contele Lew Tolstoi cu umilul gânditor anarhist Lew Tolstoi, care nu voia să ştie nici de castă şi nici de privilegii.

Ce simbol pentru această discordie sufletească, moartea contelui Tolstoi într'o gară mică de provincie, unde boala îl oprise în fuga dela moşia sa Iasnaia Poliana, de lângă femeia şi copiii săi, care n'au vrut sau n'au fost în stare să-l priceapă!

Nimeni nu e profet în ţara lui, dar şi mai puţin în propria-i familie.

Această soartă crudă a oamenilor mari e cunoscută din antichitate.

Foarte rar găsea învăţătura şi cuvântul celor mai înţelepţi dintre oameni răsunet în cercul în care trăiau.

Legea aceasta şi-a ales unul dintre cele mai crude exemple în tragedia vieţii de familie a lui Tolstoi.

Figura uriaşă a acestui gânditor a cărui umbră s'a proiectat asupra întregului glob, se micşorează într'atâta în apropierea familiei sale, încât nici cei mai zeloşi şcolari şi adoratori ai săi nu se puteau lămuri în faţa acestui contrast.

Cel mai de seamă elev, comentator şi biograf al său Certow, nu i-a iertat niciodată aceasta, făcându-i nenumărate reproşuri, negându-l adesea ca om, deşi fiecare cuvânt al maestrului era sfânt.

Din cei şase fii ai săi, Tolstoi n'a fost priceput de nici unul, toţi i-au rămas sufleteşte străini.

Erau chiar porniţi contra lui şi dădeau adesea curs acestei duşmănii într'o formă foarte grosolană.

Numai cele două fiice mai mari, Tatiana şi Alexandra, au găsit cu încetul drumul către sufletul tatălui lor.

Deşi măritată mai târziu cu nobilul mareşal Suchotin, trăind adesea departe de spiritul care domnea pe moşia părintească, Tatiana a rămas cea mai apropiată de sufletul tatălui său.

Tatiana Tolstoia a fost şi aceia, care s'a hotărît să aducă puţină lumină în misterul tragediei familiale, făcând-o cunoscută publicului.

Condusă de acest gând, ea trecu prin diferite centre ale Europei, dând lămuriri asupra împrejurărilor din Iasnaia Poliana, care au putut determina pe octogenarul Tolstoi să-şi părăsească familia.

„Mulţi ani au trecut de când mi-au murit tata şi mama. Noi, copiii lor, am auzit multe în timpul acesta. Adevăruri şi mai adesea neadevăruri. Noi am tăcut. Acum a sosit însă timpul în care tăcerea nu mai are rost", — declară Tatiana Lwowna. — „Au apărut cărţi scrise de prieteni de ai tatălui meu. Şi ele conţin multe neadevăruri în părţile esenţiale. Şi mai ales în cele spuse despre mama mea. A vorbi despre acestea, e mai greu decât a [illegible] să pun faţa mamei mele în adevărata ei lumină şi în special ultimii doi ani de trai cu tatăl meu, când nervositatea ei era mai mult o boală sufletească.

Ce poate fi mai penibil decât să te ocupi de raporturile dintre părinţii tăi. Dar tot ce rămânea secret, în alte familii, era cunoscut tuturora în ce priveşte familia mea: noi trăiam într'o casă de sticlă. Fiecare putea veni la noi, să spioneze, să povestească, să arunce în noroi ascunzişurile cele mai mici ale sufletului.

Tolstoi singur a povestit multe în jurnalul şi în „Mărturiile" sale. Şi aşa cred eu, că pot să-mi permit a vorbi, de ceiace am văzut singură, trăind împreună cu ei. Eu n'am nimic de ascuns. Lumea să mă judece. Desigur că în acest moment nu pot spune încă totul, — e încă prea devreme pentru a vorbi de toţi acei care au luat parte la această tragedie...

Eu eram fiica cea mai mare, numai cu 20 de ani mai tânără decât mama. Până la căsătoria mea, am vieţuit 35 de ani împreună cu părinţii mei, şi a trebuit să intervin adesea în viaţa lor comună, pentru a îndepărta neînţelegerile care deveniseră de nesuportat mai ales după ce tata trecuse de optzeci de ani.

Cauza acestor neînţelegeri era căsătoria lui Tolstoi cu tânăra, frumoasa şi impulsiva Sonia Bers.

Crescută la oraş şi doritoare de petreceri mondene, ea se îngroapă puţin după nuntă în liniştea moşiei singuratece Iasnaia Poliana.

Viaţa fu la început suportabilă. Seara, Sonia Tolstoi se aşeza la lucru, transcriind ceiace aşternuse Tolstoi pe hârtie în timpul zilei. In curând, veni primul născut, Sergiu. Tatăl ţinu ca alăptarea copilului să fie făcută de mamă, căreia i se făcu transfuziune de lapte. A lăsa alăptarea copilului pe seama unei doici era după părerea soţului ei o crimă. La urmă copilul trebui să fie alăptat cu biberonul.

Copilul este foarte slab, nervos şi capricios. Tolstoi petrece nopţi întregi lângă leagănul lui. Dimineaţa e în odaia de lucru, adâncit într'altă lume, într'o lume unde personagiile care îl interesează sunt cele mai apropiate de sufletul său; creierul şi fantezia sa dau viaţă unui Napoleon, unui Alexandru; Nataşa, Pierre, Karataev sunt bucăţi din sufletul său... Scrie romanul „Răsboi şi pace". In sfârşit, venii eu pe lume, povesteşte Tatiana Tolstoia, — şi fiecare din noi aducea cu sine o creştere a familiei. Treisprezece copii. Unsprezece din ei fură alăptaţi de mama. Chiar bolnavă, ea nu renunţă însă să-şi alăpteze mai departe copiii.

„In fiecare zi a trebuit să las în călimară o parte a fiinţei mele, ea — în odaia copiilor", scrie Tolstoi. Când Tolstoi era silit să plece, schimbul de scrisori era zilnic. „Eu stau în odaia ta, — scrie Sonia Andreewna soţului ei, — transcriu manuscrisele tale sau caut printre lucrurile tale şi plâng de bucurie şi mă gândesc la cele trăite". Şi el răspundea: „Mâine te voi îmbrăţişa, pe tine, iubito, acolo, în odaia copiilor, căci ştiu prea bine, că te găsesc întotdeauna acolo..."

Surorii sale îi scria în acelaş timp Sonia: „...Când nu e acasă, cetesc şi recetesc manuscrisele lui. Mă încordez din toate puterile pentru a-l putea înţelege, pentru a pătrunde în spiritul său, pentru a-i înţelege sufletul..." Şi în acelaş timp, în scrisorile adresate lui: „...Fără tine — cât de lipsit de suflet e totul... Tu ştii să aduci poezie în toate".

In curând încep însă presimţirile aducătoare de moarte ale lui Tolstoi, care îşi fac loc într'o scrisoare adresată unui prieten: „Ea e tânără. Multe din viaţa mea sufletească îi rămân ei neînţelese, acum mai e în stare să înăbuşe multe într'însa, mai târziu însă... îmi va prezenta socoteala..."

„Şi socoteala i-a fost în adevăr prezentată, cu mult mai târziu însă", — observă Tatiana Lwowna.

* * *

Şi acum începe grozava dramă, care ia cu atât mai mult chipul fatalităţii cu cât nu există un vinovat şi nici un mijloc de salvare. Inceputul acestei tragedii corespunde cu mutarea familiei la Moscova. Sergei, trebuia să urmeze cursurile universităţii, iar fetele trebuiau introduse în societatea mondenă. Şi acum izbucni dintr'odată neliniştea care mocnea în sufletul lui Tolstoi. El simte ca o povară succesul operelor sale. Dar mai mult îl apasă averea, viaţa lipsită de griji, fericirea egoistă... La aceasta se mai adaugă o nelinişte de ordin religios, care ia în sufletul lui atât de sensibil chipul disperării.

Inainte de a lua hotărârea să se îndepărteze de biserica ortodoxă, el se sileşte să îndeplinească toate prescripţiunile bisericeşti: se roagă, posteşte, se pocăieşte, se adânceşte în studiul Evangheliei, învaţă în scopul acesta ebraica şi greaca.

„M'am ţinut de razele soarelui pentru a ajunge la soare, — la adevărata învăţătură a lui Hristos", — scrie el în timpul acesta.

Sonia n'are nici o înţelegere şi nici-un interes pentru purtarea soţului ei. Ea e străină de toate aceste probleme; le urăşte chiar.

Nevoia şi dorinţa lui de a renunţa la avere, întâmpină o puternică rezistenţă din partea familiei. „Ne întrebam: de ce trebue să trăim ca ţăranii, noi care am călătorit întotdeauna în clasa întâia şi ne comandam rochiile la atelierele cele mai mari? De ce trebue să renunţăm la viaţa noastră veselă şi fericită? Noi n'am fost în stare s'o pricepem", — observă Tatiana Lwowna.

Tatăl vizita însă închisori, cazărmi, tăia lemne la malul râului Moskwa şi când venea acasă se revolta văzând faţa de masă albă şi lachei înmănuşaţi...

In anul 1882 se făcu o numărătoare a populaţiei. Tolstoi luă parte la lucru şi îşi alese pentru dânsul cartierul cel mai sărac din Moscova. Cartierul Chamowniki în care se găsea marele azil de noapte Arjanow. Concluzia: Unii au totul, sunt sătui, bogaţi, fericiţi. La ceilalţi numai sărăcie, viţiu, degenerare. „Cine e de vină? *Eu şi familia mea!*" El e copleşit de aceste gânduri. Sonia e cuprinsă de teamă pentru mintea lui. Aşteaptă un singur lucru: să treacă nenorocirea; o viaţă nouă să-şi facă locul între ei.

Tolstoi crede totuşi, că totul se poate îndrepta: „Bucuros aşi renunţa la întregul meu renume, numai pentru ca sufletele noastre să se regăsească". Şi în locul acestei regăsiri, certuri nenumărate şi duşmănie. Intr'o bună zi, răbdarea lui Tolstoi ajunse la culme. El îşi luă lucrurile şi părăsi casa.

„Imi amintesc această scenă. Mama stătea pe o bancă în aleia parcului, cu ochii mari deschişi, privind în gol. Era din nou însărcinată. Fratele meu Ilia o luă în casă şi o aşeză în pat.

Dimineaţa veni pe lume sora mea Saşa (Alexandra). Tatăl meu ştia că mama trebue să nască şi se întoarse.

...Câteva luni mai târziu, se petrecu între ei o scenă teribilă, în timp ce îşi mărturiseau reciproc tot ce le chinuia sufletele. Noi, copiii mai mari, stăteam jos, auzeam reproşurile, înţelegeam că se petrece ceva hotărâtor în viaţa noastră... Fiecare dintre ei apăra cu toată energia ceiace le era mai scump. Ea — fericirea copiilor. El — libertatea spiritului, adevărul...

...Adevărul... Eram noi atunci în stare să pricepem ce voia tatăl nostru? Nu. Simţeam totuşi că ar trebui să ţinem cu dânsul. Mai puţin pricepeam pe mama. Inima ne zicea că ar trebui să cedeze, să se plece...", — scrie Tatiana Lwowna despre suferinţa celor două suflete hărţuite. Tolstoi ajunse definitiv la concluzia, că nu avea nici un drept la bogăţie şi se hotărî să renunţe la ea, trecând întreg avutul pe numele soţiei sale. Ea fu revoltată.

„Tu consideri averea ca o povară şi vrei să mă încarci pe mine cu ea? Nu!..."

O soluţie fu găsită prin împărţirea averii în 10 părţi. Moşia Iasnaia Poliana rămase mamei şi fratelui celui mai mic, Wanitschka (Iwan). Fiecare avea acum partea lui. Tatăl deveni oaspetele nostru... El crezu că va putea începe acum o viaţă nouă, în cercul prietenilor şi şcolarilor săi: Certkow, Bijukow şi Gorbunow. Sonia Andreewna îşi dădea toată silinţa să fie binevoitoare faţă de ei. Tatăl meu se simţea cât se poate de fericit; când muri Vanicica, întreaga forţă şi pasiune a acestor doi bătrâni. Această nenorocire aduse cu sine o puternică schimbare în viaţa mamei. Ea fu sufleteşte cu totul zdruncinată, cu atât mai mult cu cât nu posedase niciodată o putere prea mare de rezistenţă. Intr'o scrisoare adresată surorii sale, recunoaşte ea însăşi că şi-a pierdut minţile. „E o prostie", vrea s'o convingă Tolstoi. Această stare sufletească a mamei îl leagă cu totul de dânsa. Ori şi ce s'ar întâmpla, el nu o va părăsi.

Prietenii şi şcolarii nu-i dau nici-un moment răgaz. Ei îi reproşează nestatornicia, îndepărtarea dela învăţătura sa, îl demască, îl acuză. Subt influenţa acestor scrisori se supune el însuşi şi învăţătura sa unui examen sever. Se acuză singur. Pentru a părăsi casa nu găseşte, în faţa stării sufleteşti a soţiei sale, energia necesară sau argumentul convingător. Neputincios, aşteaptă o împrejurare oarecare, care să taie acest nod gordian.

In acest timp, sufletul bolnav al mamei caută uitare în muzică şi în devotamentul faţă de cineva. In zadar. „Eu nu l-am iubit decât pe el! Niciodată nu m'a impresionat o altă strângere de mână", — spunea ea la patul de moarte al fiicei sale. Această stare sufletească se cristalizează într'un egoizm bolnăvicios. Dezinteresarea tinerei şi delicatei Sonia se transformă într'o iubire nervoasă de sine. E geloasă pe Tolstoi din cauza lui Certkow. Cere ca tot ce nu-i favorabil din jurnalul lui Tolstoi să fie şters. E apucată de un acces de isterie pentru că Tolstoi vrea să ia parte la congresul de pace din Stockholm. Pierde orice stăpânire de sine. Accesele ei de nebunie împiedică pe Tolstoi să lucreze. El primeşte toate acestea ca pedeapsă pentru păcatele lui. „Vreau să opun Soniei dragostea şi bunătatea", — notează el în jurnal.

* * *

Când Tolstoi îşi scrise testamentul se feri de soţia sa. Şi ea avu simţământul că Tolstoi ascunde pentru prima oară în viaţa lui ceva faţă de dânsa. Incepu să-i deschidă scrisorile. Tolstoi, care notase în jurnalul său şi cele mai ascunse gânduri, e silit să ducă un jurnal secret. Ea bănueşte şi caută peste tot, se scoală noaptea şi umblă prin hârtii. Lui îi e ruşine pentru el şi pentru dânsa. Viaţa lor devine un iad. El a ajuns vârsta de 82 de ani, un moşneag.

La 25 Octombrie, câteva zile înainte de fuga sa din Iasnaia Poliana, Tolstoi scrie în jurnalul său: „Mereu acelaş simţământ apăsător. S'o părăsesc nu pot!... Mi-e milă de dânsa. Toată noaptea am retrăit întreaga mea luptă. Treaz sau dormind, mereu acelaş lucru". In ziua fugii, el se culcă la două. Aude un zgomot. Cineva umbla prin odaia de lucru răscolind hârtiile. Fu revoltat la culme... Se sculă, trezi pe prietenul său, doctorul Duşan Macowazk... Şi plecă... Când Sonia află că Tolstoi a părăsit casa, se aruncă în lac, dar fu salvată. Ea mai încercă în câteva rânduri să se sinucidă. Fură chemaţi un medic şi o soră de caritate. Ea declară greva foamei. I-am scris tatei. El răspunse printr'o scrisoare, în care mulţumea pentru compătimirea noastră, era însă hotărât: „Altfel n'am putut proceda. Iertaţi-mă pentru toate neplăcerile ce vă fac. N'am găsit puterea să fac altfel. Mă tem, că Sonia va da de urma mea. O revedere cu dânsa ar fi pentru mine insuportabilă". Apoi, Astapowo — o gară mică, în care Tolstoi trebui să-şi întrerupă călătoria, fiind bolnav şi istovit. Bulgakow veni la noi din partea lui Taschertkow să ne încunoştiinţeze că Tolstoi zace grav bolnav. Unde se găseşte nu poate să ne spună. Eu n'am închis toată noaptea ochii, nu ştiam ce trebue să fac. Alăturea plângea şi suspina mama. Abia a doua zi de dimineaţă sosi o telegramă dela corespondentul ziarului „Ruskoie Slowo", în care era indicat locul unde se găsea tata. Noi, mama, eu şi fraţii mei plecarăm spre Astapowo. Hotărâserăm să nu mergem să-l vedem pe tata şi am rămas în vagon. Tata întrebă însă de mine şi eu alergai spre el. Mă temeam că mă va întreba de mama. Nu-i spusesem niciodată o minciună! El întrebă însă în aşa fel, încât n'a fost nevoie să mint.

„Cu cine a rămas mama? — „Cu fratele şi cu sora mea".

L-am întrebat dacă nu-l enervează discuţiunea aceasta. El răspunse apăsat: „Ce importanţă are asta pentru mine acuma?..."

Am început să-l îngrijesc. Aşi fi dorit mult s'o cheme pe mama. El aiura însă: „Să plec!... să plec!... ea mă va ajunge!..." Ceru să fie acoperită fereastra, pentru că i se păruse că vede în dosul ei un chip de femeie. Mă rugă să telegrafiez la Iasnaia Poliana. „Rog reţineţi-o pe mama". O revedere cu dânsa n'ar fi putut-o suporta.

La 6 Noembrie veni Sergei cu ştirea că tatei îi merge rău de tot. Nu ajunseserăm încă bine în faţa căscioarei în care zăcea tata şi mama ne ajunse din urmă. Tata îşi pierduse cunoştinţa. Ea se aşeză la căpătâiul lui, şoptindu-i cuvinte de dragoste... Il rugă s'o ierte... Câteva oftaturi fură răspunsul... Apoi linişte. Tatăl meu îşi dăduse sfârşitul..."

* * *

Intenţionat nu vorbesc de Tolstoi, gânditorul. Vorbesc de tatăl meu, de două inimi şi de tragedia lor... Mama mai trăi nouă ani. In ultimii ani s'a împrietenit cu multe din gândurile lui Tolstoi. Multe a înţeles ea mai târziu, deveni vegetariană, blândă cu toţi... In timpul bolii ei, aiură tot timpul despre Vanişca şi despre tata.

Asa a fost viata acestor doi oameni..."

P. SWESDITSCH

In româneşte de ARTHUR EBNER

Câinii au suflet

Plus je connais les hommes
Plus je préfère les chiens.

Aceste cuvinte ar putea fi gravate pe poarta de intrare a micului cimitir al câinilor din Asnières, nu departe de Paris, pe o insulă a Senei — admirabile animale care în viaţa lor atât de scurtă au înveselit orele unui singuratec, au călăuzit un om cu vederile pierdute, s'au jucat atât de bine cu copiii. Cimitirul e pe o colină a insulei; liniştea e turburată arareori de tramvaiul electric Madeleine-Asnières, iar pe unul din braţele Seinei pluteşte un vaporaş cu îndrăgostiţi.

Să fie un fel de totemism, restul unei vechi prejudecăţi, un fel de adorare a dobitoacelor şi strămoşilor popoarelor primitive, ceiace a prilejuit crearea acestui cimitir original — vechiul Egipt adora pisica şi şacalul, indianul maimuţa şi vaca, inkasul din Mexic şerpii — cine ştie ce idei misterioase au îndemnat pe d. **Georges Laguin** să îngrădească un loc de odihnă vecinică pentru câinii iubiţi de oameni.

Micul parc din Asnières e un adevărat muzeu al dragostei de animale şi numeroasele nume de pe monumentele în miniatură sunt spre cinstea acelora care le-au ridicat. Avem multe de învăţat dela animale, dacă nu totul dela câinii despre care un scriitor francez (poate Barbey d'Aurevilly) spunea: **Ils aiment pour aimer, sans rien demander en échange.**

Aci se odihnesc tot soiul de câini, din toate speciile, cu numeroasele lor însuşiri. Şi dai peste porecle şi nume de care nu ştii dacă trebue să râzi sau să plângi. La intrare te întâmpină monumentul lui Barry, ilustrul câine Bernhard care a salvat 40 de oameni şi la al 41-lea şi-a pierdut însuşi viaţa. Iată locul de odihnă al lui Gribouille, admirabilul cal alb mort la 35 de ani; aci odihnesc —nedespărţite nici în moarte— Popo şi Nano, două turturele; aci odihneşte Kraumir, pisica lui Henri Rochefort săvârşită în 1913 şi un papagal mort la 45 de ani, adică în întâia lui copilărie. (Papagalul din Londra a fost în stăpânirea generalului francez Massena şi desigur îşi mai aduce aminte de Napoleon, care-l măgulea cu bucăţi de zahăr). Neconsolaţi, au rămas în viaţă stăpânii şi stăpânele atâtor Tommy, Poncette, Flopette, Toy, Tic Tac, Paff, Puff şi Salambo... Ce îndurerate inscripţii: Il était un bon bonhomme... Fais dodo Folette — Allons bonhomme... — Pauvre coco... — sau această scurtă mărturisire: Bijou mi-a scăpat viaţa.

Aci se odihnesc câini pe care i-au iubit Henri Bataille, Domingue, Prevost. Un graţios monument împodobeşte mormântul Dianei „ultima iubire a lui Sully Prud'hommes". Cam la mijlocul parcului, se odihnesc Marquise şi Tony, ai prinţesei Lobanof. In apropierea Seinei se află crematoriul în care sunt arse cadavrele, dacă cineva ţine să ducă acasă, nu departe de inima lui, cenuşa câinelui drag. Iubitorii de animale trebue să fie recunoscători d-lui Laguin, iar cei care mai cred în cruzimea francezilor faţă de animale să vie să vadă cimitirul din Asnières. Vor vedea cum un copil iubeşte câinele, camarad de joc, ca pe un alt copil. Exclamaţia cea mai emoţionantă tot din sufletul unui copil a strigat: „Pum, nu vom mai putea bate împreună drumurile şi pădurea..." — W.

Sacco şi Vanzetti

Condamnarea şi executarea lor

Reproducând, în numărul trecut, darea de seamă a şedinţei în care s'au cetit sentinţele de condamnare la moarte a lui Sacco şi a lui Vanzetti, am putut vedea că, la un moment dat, în timp ce judecătorul pronunţa sentinţa lui Sacco, Vanzetti s'a ridicat să vorbească. Imperturbabil, judecătorul şi-a continuat lectura, şi întrerupătorul n'a putut să spună ce-avea pe suflet. In ziua următoare, Vanzetti a transmis prietenilor săi cuvintele pe care voia să le adreseze tribunalului. Iată-le:

Am vorbit destul despre mine, dar niciodată nu l-am pomenit pe Sacco. Sacco e şi el lucrător, încă din tinereţe, e un lucrător priceput, căruia îi place munca. El a avut un post bun, o leafă frumoasă, a avut bani depuşi, o nevastă bună şi cu suflet, doi copii drăgălaşi şi o căsuţă frumoasă la marginea unei păduri, lângă un pârâiaş. Sacco este o inimă, o credinţă, un caracter, un om; un om care iubeşte natura şi umanitatea. Un om care a dat totul, care şi-a sacrificat totul pentru cauza libertăţii şi pentru dragostea sa de oameni: banii, liniştea, ambiţiile, nevasta, copiii; s'a sacrificat pe el şi şi-a sacrificat viaţa. Din copilăria noastră, nici el, nici eu, n'am mâncat o bucată de pâine care să nu fi fost câştigată cu sudoarea frunţii noastre. Niciodată. Şi familia lui, are o bună situaţie şi o bună reputaţie. A, da! Poate că sunt mai deştept decât el, — cum s'a spus; sunt mai bun de gură decât el. Dar adesea, foarte adesea, ascultându-i glasul însufleţit în care răsuna o credinţă sublimă, privind sacrificiul său suprem, aducându-mi aminte de eroismul său, mă simţeam mic de tot în faţa măreţiei sale şi trebuia să-mi îndepărtez lacrimile din ochi, să pun frâu inimii care se bătea neliniştită, în faţa lui, în faţa acestui om căruia i se spune hoţ şi asasin şi care e condamnat la moarte. Dar numele lui Sacco va trăi în inimile oamenilor şi în recunoştinţa lor, în timp ce oasele lui Katzmanet şi ale voastre vor fi risipite de vreme, în timp ce numele vostru şi al acestuia, instituţiile voastre şi zeii voştri mincinoşi nu vor fi decât o slabă amintire a acelui trecut blestemat pe vremea căruia omul a fost lup pentru om...

ULTIMELE CUVINTE ALE LUI VANZETTI

Luni, 22 August 1927, cu câteva ceasuri înainte de execuţie, Thomson, avocatul lui Vanzetti şi al lui Sacco, i-a vizitat pe aceştia în celula condamnaţilor la moarte. Indată după plecarea sa din închisoare, a scris o dare de seamă a convorbirii pe care a avut-o cu cei doi condamnaţi şi a publicat-o în „Antlantic Monthly":

Sacco şi Vanzetti se aflau în celula condamnaţilor la moarte din închisoarea dela Charleston. Ştiau că vor fi executaţi îndată după miezul nopţii...

Eram în New Hampshire când am primit ştirea că, înainte de a muri, Vanzetti ţinea să mă mai vadă o dată. Am plecat imediat spre Boston cu fiul meu şi am ajuns la închisoare către seară. Şeful gardienilor m'a condus îndată la Vanzetti. El se găsea într'una din cele trei celule care, printr'o odaie mică, dădea în sala de execuţie. In celula din imediata apropiere a acestei săli era Madeiros, în aceia din mijloc Sacco, în a treia Vanzetti. In celula acestuia era o măsuţă şi se părea că Vanzetti scrie ceva. Gratiile celulei erau în aşa fel dispuse încât să fie între ele un spaţiu mai mare, pe unde să i se poată da lucrurile de care avea nevoie. Vanzetti avea aerul că mă aştepta şi, când am intrat, s'a ridicat dela masă. Apoi a venit spre mine până la spaţiul cel mai larg dintre gratii, şi, cu zâmbetul său caracteristic, mi-a strâns mâna cu căldură. Mi s'a spus să mă aşez pe un scaun din faţa celulei şi să nu trec dincolo de semnul tras cu vopsea pe podele. M'am supus.

Mi se adusese la cunoştinţă că guvernatorul avea convingerea că, dacă Vanzetti i-ar fi scutit pe avocaţii afacerii dela Bridgewater de păstrarea secretului profesional, s'ar fi aflat că e vinovat de această crimă, ca şi aceia dela South Braintree. Din această pricină, înainte de-a începe convorbirea, l-am poftit pe unul din cei doi gardieni care se afla în celalt capăt al sălii, să vie în faţa celulei ca să asculte întrebările ce-aveam să-i pun lui Vanzetti şi răspunsurile lui. Mai înâiu, l-am întrebat lui Vanzetti dacă a spus vreodată d-lui Vahey sau d-lui Graham ceva din care să tragă o concluzie în favoarea vinovăţiei sale. Foarte apăsat şi cu o evidentă sinceritate, el mi-a răspuns „nu". Mi-a spus apoi ceiace-mi spusese adeseori, că d. Vahey şi d. Graham nu au fost aleşi de el, ci şi-au luat sarcina apărării în urma cererii prietenilor care strânseseră şi banii pentru onorar. Mi-a mai spus şi oarecare lucruri despre relaţiile acestora cu acuzatul şi despre conduita ce au avut-o în timpul afacerii Bridgewater, arătându-mi şi ceiace le spusese. Am însemnat aceste declaraţii a doua zi, dar nu le repet aci.

L-am întrebat pe Vanzetti dacă mă autoriză să renunţ la privilegiul secretului în ceiace-i privea pe Vahey şi Graham. El mi-a dat această autorizaţie, dar cu condiţiunea ca orice declaraţie vor voi să facă cei doi avocaţi în legătură cu afirmaţiile sale, să fie făcute numai în prezenţa mea sau a altui prieten. Mi-a arătat şi motivele acestei condiţiuni, pe care, iarăşi, le-am notat.

Gardianul îşi ocupă locul. I-am spus lui Vanzetti că, în tot răstimpul procesului mi-am putut întări convingerea în nevinovăţia sa, atât în urma studierii dosarului, cât şi printr'o cunoaştere adâncă a personalităţii sale; că s'ar putea totuşi să mă înşel într'o cât de mică măsură şi s'ar cuveni, din prietenie pentru mine, — în ultimul ceas al vieţii, când nu l-ar mai putea scăpa nimic, — să mă asigure în mod solemn de nevinovăţia sa şi a lui Sacco. Incet şi calm, Vanzetti mi-a răspuns, cu o sinceritate de care nu mă pot îndoi, că atât el cât şi Sacco sunt cu desăvârşire nevinovaţi de crima dela South Braintree; că, de-asemenea, el, Vanzetti, e nevinovat de crima dela Bridgewater; că, privind îndărăt, îşi dă tot mai bine seama pe ce se întemeiau bănuelile ale căror victime sunt; că vede cum nu s'a ţinut seamă de faptul că ei nu cunoşteau punctele de vedere ale Americanilor şi felul lor de a gândi, după cum nu s'a ţinut seama nici de teama pe care o puteau avea ca revoluţionari, aproape scoşi de sub scutul legilor; că, în realitate, fusese condamnat pe temeiul unor dovezi care n'ar fi fost suficiente, dacă el n'ar fi fost anarhist, şi că, de fapt, va muri pentru cauza sa. A mai adăugat că e gata să moară pentru această cauză, care e cauza progresului omenirii şi a îndepărtării relelor. El mi-a vorbit calm, conştient şi cu multă emoţie. Mi-a mărturisit că mi-e recunoscător pentru tot ce i-am făcut şi m'a rugat să transmit salutări soţiei şi fiului meu. Mi-a vorbit cu emoţie de sora şi de familia sa. M'a rugat să fac tot ce-mi va sta în putinţă ca să-i „purific numele", întrebuinţând cuvintele „să-mi purifici numele". — *(Va urma).*

Alexandru Macedonski

S'au împlinit zece ani dela moartea lui Alexandru Macedonski. Poeţii sunt împărtăşiţi — se pare — cu darul înfricoşat al proorocirii, căci cu ani mulţi înainte de a muri, Macedonski într'un poem intitulat: „Noapte de Noembrie" — un poem straniu ,real şi ireal totdeodată ca şi viaţa — îşi descria propria lui înmormântare într'o seară tristă de Noembrie aşa cum trebuia să se întâmple aidoma cu dânsul, când acum zece ani i-am dus trupul neînsufleţit la Belu, în aceeaş lună, aproape pe aceleaşi străzi, cu aceleaşi opriri şi cu aceleaşi discursuri prevăzute în poem.

Acolo scrie în versuri înfiorătoare durerea şi groaza ce-l apucă în groapă, când în cimitirul părăsit de prieteni, îi rămâne trupul prada descompunerii şi a viermilor. Dar deodată din carnea sfâşiată, sufletul liberat se înalţă senin şi împăcat cu sine ca după o scurtă colindare prin locurile şi fiinţele iubite pe astă lume, în sbor înalt să regăsească pacea veşnicei lumini. Minunat simbol al periheliei sufleteşti a unui mare şi curat poet — sfâşiat de atâţi duşmani, mâncat de atâţia viermi invidioşi — ca numai după desfiinţarea trupului său pământesc să i se poată înălţa, în fine liberată de contingenţele vremii, poezia la lumina adevărată la care aspira.

Alexandru Macedonski

Acest sentiment al triumfului său literar numai după moarte şi prin moarte Macedonski îl simţise tragic ca o necesitate superioară a artei sale, ca martirul de neînlăturat pe care trebue să-l îndure orice geniu autentic.

De trei ori în trei poezii diferite o declară precis, aproape identic:

Că 'n afar' de clipa vieţei sunt sublimele-aurori,
Că din iarna 'nghieţătoare naşte calda primăvară
Şi că giulgiurile morţei sunt drapări de 'nvingători.
(Mânăstirea)

Şi din trunchiul mort cum naşte viaţa verdelui lăstar
Din coşciug închis aproape iese sbor de biruinţă.
(Leoki)

Barca soartei când te duse peste graniţa lumească
A schimbat pe 'nvinsul jalnic în măreţ învingător.
(Lui Cetalo Pol)

Dacă din cauze multiple de nepregătire sufletească şi — dece să n'o spunem — din lipsa unui mediu şi unui nivel artistic capabil pe atunci să reacţioneze faţă de o asemenea poezie altfel decât prin glume neroade şi balcanice imputări — contimporanii n'au putut înţelege la reala ei valoare literară opera poetică a lui Macedonski şi n'au reuşit să se înalţe pe dânşii, înălţându-l pe el, la locul de frunte ce-l merita — nu numai în conştiinţa unei elite — dar în sufletul unui popor. Astăzi această mare nedreptate trebue reparată. Mai întâi fiindcă poezia lui a triumfat şi a triumfat deplin.

Generaţia literară de azi are faţă de poezia şi de memoria lui Macedonski datoria unor moştenitori faţă de acel din averea căruia trăesc. Toată poezia modernă română e mai mult sau mai puţin debitoarea lui — şi chiar poeţii ce nu-i datoresc nici o influenţă directă încă îi sunt datornici nivelul artistic la care a ridicat el arta versului şi puritatea unei poezii căreia i-a închinat un cult cufletesc şi o viaţă de jertfe materiale. Macedonski a fost maestrul şi martirul artei pure — a ştiut, fără concesii vulgului şi idolilor zilei, să se sacrifice frumosului etern. A făcut-o cu generozitate, cu entuziasm, cu înflăcărare. Cu gest de maestru a fost apostolul poeziei noi, care în numele „simbolismului" descăleca pe atunci din capitala Franţei în toată Europa. A adus astfel literilor române cărora le-a deschis zări noui — un dar nepreţuit.

Şi acum, înainte de a analiza pe scurt caracterul operei lui Macedonski, de a-i recunoaşte temele poetice, de a-i hotărî domeniul sufletesc, daţi-mi voie ca în scop documentar să vă înşir câteva date din viaţa poetului.

Alexandru Macedonski s'a născut în 14 Martie 1854 la Craiova. El era fiul generalului Macedonski, care sub Cuza a jucat un rol şi a fost Ministru de Războl al Principatelor Unite. Prin mamă, născută Fisenţa, se înrudea cu Brăiloii şi Urdărenii, mari familii olteneşti.

Studiile liceale le făcu la Craiova, apoi trecu la facultatea de litere din Viena, de aci la Geneva şi în sfârşit se stabili pentru mai multă vreme la Florenţa.

Intors în ţară publică în 1872, primul volum de versuri: *Prima Verba* — volum de tinereţe cu drept cuvânt dat uitării, mai târziu, de însuşi autorul lui.

In ţară Macedonski fondă o mulţime de reviste şi de ziare — dar revista cea mai însemnată atât prin numele şi numărul colaboratorilor ei cât şi prin curentul ce a reuşit să determine în literatura română a fost: „Literatorul" care apăru dela 1880—1855, apoi sporadic între 1890—1904 şi din nou numai decât după războl în 1918—1919.

Au colaborat sau au ieşit din mişcarea „Literatorului" scriitori ca: Iuliu Săvescu, Ştefan Petică, Mircea Demetriad, Traian Demetrescu, Pantazi Ghica, Cincinat Pavelescu, Duiliu Zamfirescu, Alexandru Teodor Stamatiad, Donar Munteanu, Alexandru Obedenaru şi alţii.

Colecţia revistei de mult epuizate rămâne şi azi o mărturire preţioasă a primului aport simbolist în literile noastre — desemnat pe atunci sub numele de uşor şi ieftin dispreţ „de mişcare decadentă" de un public nepregătit încă destul ca să-i înţeleagă rosturile mai adânci.

In 1882 publică un al doilea volum *„Poezii"* cuprinzând la sfârşit o comedie în două acte: „Iadeş" reprezentată pe scena Teatrului Naţional din Bucureşti. Acelaş teatru îi jucă, în 1894, tragedia în versuri şi în cinci acte, *Saul* scrisă în colaborare cu Cincinat Pavelescu.

Dar numai cu publicarea celui de-al treilea volum de poezii: *„Excelsior"* în 1895 îşi găseşte Macedonski forma lui definitivă — pe care trebuia s'o ducă la o rară perfecţie în al patrulea şi ultim volum de versuri din viaţa autorului: *Flori sacre* în 1912. In aceste două cărţi şi în „Rondelurile" începute după 1914 şi apărute în volum postum — se cuprinde tot ce a adus nou şi personal el în poezia romînă. După „Excelsior" Macedonski tipărise un volum de nuvele şi schiţe: *Cartea de aur* — şi în 1916 marele său poem în proză *Thalassa* publicat sub formă de roman în revista „Flacăra" şi pe care nici o editură română nu s'a învrednicit până acuma să-i dea lumina tiparului.

Macedonski a trăit mult timp la Paris unde devenise o figură cunoscută în cercurile simboliste şi o personalitate reprezentativă a Cartierului Latin. Era în vremea eroică a poeziei noi când Jean Moréas, poetul stanţelor de mai târziu, îşi ţinea taifasurile literare la cafeneaua „Vachette" sau când „prinţul poeţilor" Paul Fort îşi instalase scaunul domniei pe terasa dela „Closerie des lilas". Acolo Macedonski a legat prietenii personale sau a stat în corespondenţă cu corifeii mişcării şi oameni ca Paul Fort sau Laurent Tailhade îl onorau, cu o amiciţie preţioasă. A colaborat multă vreme la ziare şi la reviste parisiene: la „Paris Journal", la „Gil Blas", la „Vers et Prose" şi altele numeroase. A scris şi a publicat în limba franceză versuri, proză şi teatru.

Reîntors în ţară, salonul lui literar ajunse locul de întâlnire firesc al tuturor poeţilor tineri setoşi de o artă nouă. N'am întâlnit în viaţă om mai pasionat şi mai îndrăgostit de Poesie ca Macedonski.

Poezia i-a fost credinţa supremă şi supremul cult. Cu o nobilă generozitate încuraja talentele nouă şi debuturile acelora, care trebuiau, odată cocoţaţi pe Olimp, să-i arunce cei dintâi piatra ingratitudinii. E singurul poet pe care l-am cunoscut care a rămas poet până la bătrâneţe, — cu candoare, cu naivitate, cu geniu, — în ciuda nepăsării, răutăţii şi invidiei contimporanilor săi.

N'a fost academician şi manualele şcolare până la moartea lui l-au ignorat. Născut în bogăţie, moare sărac în ziua de 24 Noembrie 1920. E înmormântat la Bellu, nu departe de Eminescu.

Opera poetică a lui Macedonski — singura de care ne vom ocupa astăzi — se cuprinde dacă nu ţinem seamă de primele sale două volume, în care poetul îşi înstruna numai lira, şi de cele două volume postume: „Poezii alese" (editate la Casa Şcoalelor) şi „Cartea Nematelor", alt florilej din trei realizări *Excelsior, Flori Sacre* şi *Poema Rondelelor* (acesta postum).

In centrul acestei opere stau „Nopţile" — ele au făcut faima lui Macedonski ca poet în trecut şi ele cuprind şi azi cheia întregii sale poezii. Să-mi permiteţi deci să deschidem împreună cele trei nopţi mai celebre şi anume: „Noaptea de Noembrie" de care aminteam la începutul conferinţei, „Noaptea de Decembrie" şi „Noaptea de Mai".

Deşi două din ele poartă chiar titlul poeziilor lui Musset — am greşi adânc dacă am căuta aici o influenţă a marelui romantic francez. Macedonski era prea artist şi prea intelectualizat sufleteşte ca versul său să fie acel torent impetuos de simţire adesea turbure, adesea revărsat în văi la noroc sau secat la întâmplare, care caracterizează arta romanticilor. Ii lipsea acel: „Ah! frappe toi le coeur — c'est là qu'est le génie!" contra cărui trebuia să se ridice în numele versului intelectualizat Baudelaire, în numele exactităţii şi adevărului plastic Parnasienii şi a nuanţelor muzicale Verlaine şi simboliştii. Am greşi tot atât însă să ne închipuim că Macedonski era un simbolist pur. In poezia lui se îmbinau fericit trei filoane care dominau pe-atunci separate poezia apusană: 1) curentul naturalist („Poezia socială" de pe vremuri cu oarecare caractere romantice în sensul bun al cuvântului); 2) curentul simbolist; 3) curentul neoclasic. Fiecare din aceste trei nopţi — extrem de Macedonskiene ca tonalitate, ca vocabular, ca imagini — izolează câte unul din aceste caractere. „Noaptea de Noembrie" e un poem naturalist ca un roman al lui Zola. Realul e descris până în detaliile cele mai prozaice şi cele mai mârşave — de pildă — e vorba de înmormântarea poetului:

Parada ajunsese în strada Franţuzească...
O doamnă din caretă văzând-o 'n drumul său,
Uitând că e supusă la legea cea obştească
A pus a 'ntoarce caii zicând că e semn rău;
Iar alţii în credinţa că ortu l-am dat popii
Din oftică sau tifos, batistele scoteau
Şi dându-se 'ntr'o parte, la nas şi le puneau,
Crezând că-i molipseşte mirosurile gropii.

Sau tot atât de caracteristic pentru ce înaintăm e acel pasaj oribil în groasnicul, în grozavul său realism în care poetul arată ceata imundă a viermilor năvălind în coşciug, înfigându-se în carnea, în pleoapele mortului...

Dacă s'ar fi oprit aici Macedonski ar fi rămas un Rollinat al poeziei române — adică un poet minor, legat de fotografia exactă nu de desenul mistic, de portretul adevărat al vieţii. Urmează însă:

Simţii atunci în mine o repede schimbare...
Părea că mă duc îngeri pe-o dulce legănare...
Lăsându-mi învelişul la viermii din mormânt
Pluteam prin al meu suflet, mai sus de-acest pământ.
Eram împins de-o forţă şi tainică şi mare,
Şi aripe de vultur răpindu-mă în sbor,
Purtat pe-o rază-albastră — ca raza de uşor —
In casa părintească, muiat în foc de stele,
Intrai printr'o fereastră, prin aer tremurai,
Trecui ca o suflare prin părul maicii mele,
Lucii în două lacrimi, şi calea mi-o urmai.

Prin aceste versuri echilibrul e restabilit. Imponderabilul muzical al unor versuri ca:
Părea că mă duc îngeri pe-o dulce legănare
sau nesfârşit de delicata nuanţare a celor două din urmă, au făcut ca balanţa noastră sufletească să rămână în perfectă armonie.

Neaşteptata irupţiune în realismul cel mai cras al unui izvor ideal de poezie pură — iată farmecul propriu acestui poem — care — o înţelegem de-acuma — mai puţin naturalist ar fi rămas mai puţin poetic.

„Noaptea de Decembrie", în care mulţi văd cea mai înaltă culme atinsă de Macedonski, pune simbolic problema destinului însuşi al poetului. Intransigent în idealul şi credinţa, lui Emirul poeziei pure moare „sub jarul pustiei" fiindcă a vrut să ajungă la Mecca, cetatea artei sfinte, nu pe drumul cotit dar umbrit de verdeaţă, pe care-l ia rivalul său inferior şi slut — ci pe drumul drept ce taie în două, cum îi cere conştiinţa, deşertul înflorit cu năluciri mortale.

Desigur e una din cele trei-patru mai frumoase poeme din limba română, alături de „Mioriţa" de „Luceafărul" sau de „Călin" şi poate de „Sburătorul" lui Eliad. Simbolistă prin simbolul ce-l întruchipează, „Noaptea de Decembrie" e mai ales nouă prin muzicalitatea unui vers nuanţat la infinit, şi prin jocul bogat al imaginilor ce se perindă topindu-se una într'alta ca motive de orchestre. Amestecând astfel spaţiul viziunilor celor mai concrete cu durata pură a muzicii, poetul reuşeşte să ne dea acea atmosferă stranie de vis şi de realitate care face vraja turburătoare a marilor poeţi de limbă engleză: un Coleridge, un Shelley, un Keats, sau un Edgar Poe. Aici elementele realiste, în sensul celor din „Noaptea de Noembrie", au dispărut ca să dea loc altora — ca descrierea chinurilor şi nălucilor provocate de setea cumplită din pustiul dogorîtor. Dar realitatea lor se turbură şi mai mult. Avem a face cu un paroxism de realitate care nu e decât — stilizată — realitatea visului.

„Noaptea de Decembrie" posterioară „Nopţii de Noembrie" nu i se poate compara — e pe alt plan poetic.

Tot astfel în „Noaptea de Mai" în care după mine Macedonski atinge arta lui supremă, îl vedem întrebuinţând un al treilea procedeu legat organic de caracterul propriu acestei poezii. In opoziţie cu celelalte două poeme amintite „Noaptea de Mai" n'are nici subiect, nici măcar acţiune literară. Toată poezia nu e — timp de o sută de versuri — decât un singur ditiramb, un singur crescendo sufletesc pe tema Primăverii. Toată poezia e deci construită *muzical,* aşi spune simfonic. Un leitmotiv admirabil găsit:

Veniţi: privighetoarea cântă şi liliacul e 'nflorit.

se repetă mai întâi neschimbat de 3 ori, apoi cu subtile şi melodioase transformări, de 5 ori. Versul amplu şi maiestos ia dela sine ritmul unui pas de vestală — şi evoluiază senin ca oracolul unui cor antic. Strofele se masează ca basoreliefe pe pântecele unei amfore. Niciodată poezia română n'a găsit un accent mai veridic păgân — nicăieri n'a descoperit veşnica tinereţe a artei eline mai uşor ca aici. Poezie parnasiană — nu: e prea vie, e prea clocotitoare, e prea tânără. Poezie clasică — nu, e prea nuanţată, e prea muzicală. Poezie simbolistă atunci, — nu, căci n'are simbol. Poezie, poezie pură — da, din belşug. Dar poezie grea căci trebue să intri în ea ca într'o simfonie sau mai bine ca în matematica înaltă a unui templu grecesc. Profanul, lipsit de firul chiar subţire al unui subiect, se poate rătăci. Dar versuri ca:

Reînviază ca prin farmec idilele patriarhale
Cu feţi frumoşi culcaţi pe iarbă lovindu-se cu portocale;
Pe dealuri clasice se-arată fecioare în cămăşi de in
Ce'n mâni cu amforele goale îşi umplu ochii de senin,
Şi printre-a serii lăcrimare de ametiste şi opale,
Anacreon re'nnalţă vocea, dialogează Teocrit...
Veniţi: privighetoarea cântă în aerul îmbălsămit.

versuri ca acestea rămân mândria limbei noastre şi o preţioasă mărturie în căutarea unui stil clasic românesc.

Din această întreită analiză reies clar caracterele esenţiale ale poeziei lui Macedonski. E o poezie bărbătească (afară de două-trei poezii n'a cântat niciodată iubirea) — e o poezie de un stoicism antic în care tema luptei grele duse de poet contra Destinului ce încearcă să-l sdrobească, e reluată mereu. E o poezie optimistă, căci poetul spune destinului:
Poţi s'apeşi peste-ai mei umeri cu puteri ne'nduplecate
deoarece în pământ „când topit îmi va fi corpul":
Voi fi cer, parfum şi şoaptă, şi nu poţi să mă omori.

Aici stă după mine cheia optimismului tragic al lui Macedonski şi originalitatea stoicismului său, unic în literatura română.

Prin acest stoicism, prin criteriul estetic care l-a călăuzit toată viaţa, prin acel cult al formei, care-l făcea la bătrâneţe să încerce adaptarea Rondelului, în vederea posibilităţilor de muzicalizare şi de rafinare ale graiului nostru precum căutase în tinereţe crearea unui vers liber românesc în poezia „Hinov" atât de curios ritmată— fac din Macedonski, peste capul simbolismului, un fiu al Romei şi al Eladei.

... fu Cretus al meu nume
Şi 'n for purtam tunică cu ciucuri elineşti.

ne-o mărturiseşte singur în sonetul „Avatar".

Dar unde găsesc valoarea veşnic umană a poeziei lui Macedonski e că arta lui nu e rece ca piatra impasibilă — ci e bronzul trecut prin focul suferinţii omeneşti. Această suferinţă, această eroică luptă cu un destin potrivnic a spiritualizat-o deplin, a liberat-o chiar în cele mai rigide forme. Şi nu putem sfârşi mai bine acest prea lung comentar decât citindu-vă „Rondelul cupei de Murano", artă poetică, oglindă fidelă a supremei înţelepciuni a poetului.

Nu e de aur: e de raze.
O 'ntind grifonii ce-o susţin.
E dătătoare de extaze,
Cu ea în cinstea ta închin.

In scânteierea 'i de topaze
Cuprinde-al nemuririi vin.
Nu e de aur: e de raze.
O 'ntind grifonii ce-o susţin.

E artă pură, fără fraze,
E cerul tot de soare plin,
Talaze largi după talaze,
E sufletesc avânt deplin,
Nu e de aur: e de raze.

această minunată cupă de raze vă invit s'o ridicăm în semn de libaţie postumă memoriei marelui poet.

ION PILLAT

Otilia Cazimir

Intre talentele literare care s'au manifestat de la răsboiu încoace, D-ra Otilia Cazimir ocupă un loc de frunte. Şi l-a ocupat în chip natural, cu siguranţa gestului unei aristocrate care se duce să-şi ocupe, la o serbare cu bilete ne-numerotate, un loc de cinste, ştiind bine că i se cuvine.

Debutul D-rei Otilia Cazimir a fost discret, ca tot ce se leagă de numele acestei distinse poete. Dar admiraţia publicului cititor i-a venit curând, s'a menţinut şi a mers crescând mereu. Critica literară nu i-a salutat apariţia sgomotos, căci trebuia un discernământ prea sigur pentru aceasta. Primele sale poezii aveau mai mult aparenţa modestă a unor muguri verzi în înveliş cafeniu, decât a unor boboci de floare frumoasă, cu petalele încă ghemuite în nesiguranţa începutului.

Dar eflorescenţa a fost superbă şi a întrecut toate aşteptările. Pe tulpina dreaptă şi gingaşe a acestui talent tânăr au început să apară minunate flori — admirabile volume de poezii şi de proză, care se succedau surprinzător şi se complectau unul pe altul, în vădit progres, fără scăderi şi ezitări.

Se spune că poezia D-rei Otilia Cazimir e „tradiţionalistă". Ce înseamnează acest cuvânt? Inseamnează oare că felul în care scrie D-ra Cazimir nu e modern? Dar el este cât se poate de modern, de vreme ce un poet actual de talent real ca D-ra Otilia Cazimir se manifestă în acest fel, şi de vreme ce el corespunde cu gustul generaţiei tinere. Intrebaţi prin librării: din cine este compus publicul care mai citeşte în ziua de azi poezie românească? Vi se va răspunde: tineretul şcolar şi universitar. Intrebaţi iar pe librari şi editori: care poeţi lirici actuali sunt mai căutaţi de acest public tânăr? Numele D-rei Otilia Cazimir va suna printre cele dintâi, dacă nu cel dintâi.

A fi pe placul tineretului (căruia îi plac în adevăr noutăţile... dar nu toate), aceasta însemnează a fi poet nou şi scriitor de actualitate. Pe când, din contră, a lâncezi în rafturile librăriilor şi prin magazii, aceasta nu ni se pare deloc ceva „nou"... aceasta este, în experienţa editorilor, adevărata tradiţie!

Orice poet de mare talent, orice talent real aduce cu sine ceva nou şi în acelaş timp continuă o tradiţie. Eminescu însuşi n'a făcut altceva.

Care e partea tradiţiei în poezia D-rei Otilia Cazimir şi care e aportul său original, noutatea sa?

Prin factura versurilor, prin naturaleţa vorbirii şi prin toate caracteristicele care ţin de technica poeziei, D-ra Otilia Cazimir continuă tradiţia marilor făuritori ai versului românesc şi ai limbei noastre literare. Ca femee-poet, ea continuă, în mintea cititorului cult, şi tradiţia celorlalte două poetese moldovence, din trecut, a Veronicăi Micle şi a Matildei Poni, care au cântat de asemenea cu accente impresionante prin sinceritatea lor umană — **iubirea**, eternul subiect, care stă atât de natural pe planul întâi al preocupărilor unor femei, şi-i „stă bine" oricând.

Noutatea pe care o aduce D-ra Otilia Cazimir în poezia noastră este, mai întâi, aceia pe care o aduce orice poet de mare talent, indiferent dacă e bărbat sau femee. O sensibilitate proaspătă, care vibrează la cea mai uşoară atingere cu realitatea, un accent propriu, un stil personal care nu seamănă cu al nici unui alt poet, o bogăţie diversă de imagini care te încântă prin frumuseţea, prin noutatea şi justeţea lor. Când în opera unui poet mai sărac întâlneşti în sfârşit o imagine frumoasă, ea te face s'o relevezi ca pe un mare lucru, mai cu seamă prin satisfacţia pe care ţi-o provoacă după o lungă aşteptare inutilă. Dar în poezia D-rei Otilia Cazimir, imaginile frumoase abundă şi răsar spontan la tot pasul.

„Aceste imagini, scrie d. I. G. Ibrăileanu, **sunt nu numai juste, dar sunt şi frumoase, sunt podoabe rare, de cel mai ales gust, cu care un suflet de femee poet înfrumuseţează realitatea. Şi, în acelaşi timp, ele nu sunt simple figuri de stil, cât sunt expresia, explozibilă în sufletul cititorului, a unei întregi realităţi, — sunt** creaţie".

Dar noutatea cea mare pe care a adus-o Otilia Cazimir, este că, fiind femee şi având în acelaş timp mare talent, **a dat expresia cea mai vie şi mai autentică psihologiei feminine în literatura noastră, a exprimat sufletul şi sensibilitatea adevărată a femeii, în forme perfecte de artă literară românească.** E acesta un noroc, un accident fericit pentru literatura noastră. Feminitatea acestor creaţiuni literare, după cum arată d. Ibrăileanu într'un splendid articol (cel mai frumos articol critic al d-lui Ibrăileanu, după mărturisirea d-nei Izabela Sadoveanu; şi cum d. Ibrăileanu este cel mai autorizat critic literar al nostru în momentul de faţă, urmează — de ce să n'o spunem noi, editorii, cu acest prilej? — că articolul inspirat de poetul pe care-l edităm acum este cel mai frumos articol de critică literară din câte au apărut în ultimii douăzeci de ani...) feminitatea operei D-rei Otilia Cazimir apare până în cele mai depărtate şi mai subtile efecte: în delicateţa sentimentului, în ascuţimea impresiilor, în natura specific feminină a imaginilor, în puritatea şi preciziunea realizării lor verbale. „Ele par brodate ca o podoabă pe fondul poeziei D-rei Otilia Cazimir, deşi sunt întreţesute în transparenţa stilului, ca o substanţă a lui, cu o grijă specific feminină, cu deprinderea şi pacienţa femeii care execută o broderie rară, ducând lucrul de mână până la miraculoasa lui desăvârşire, fără noduri vizibile şi capete de aţă inutile şi inestetice".

Feminitatea profundă a acestei opere constitue aşa dar marele farmec al ei, puterea de atracţie pe care o exercită asupra cititorului, curiozitatea subconştientă dar vie pe care o stârneşte în noi. Cititorul simte că are prilejul fericit să cunoască în intimitatea lui enigmaticul suflet femeesc — şi în acelaş timp plăcerea delicată pe care ţi-o dă — cum atât de frumos se exprimă într'un loc d. D. I. Suchianu — acel sentiment liniştit şi suav al apropierii unei femei...

A apărut în editura „Adevĕrul":

DRAMA din MAYERLING

de **CLAUDE ANET**

E tragedia petrecută în castelul din pădurea Vienei, care a zguduit un imperiu.

Drama din Mayerling

e romanul de dragoste al Arhiducelui Rudolf şi e menit să reabiliteze memoria acelei tinere care a fost Maria Vecser-

Drama din Mayerling

e cel mai pasionant roman a cărui curiozitate e sporită de faptul că în întregime el e hrănit de documentele scoase la iveală odată cu prăbuşirea imperiului habsburgic.

Preţul 70 lei

Comenzile se pot face începând de azi, şi trebuesc adresate Editurei „Adevĕrul". Volumele se găsesc de vânzare la orice librărie.

Insfârşit, stimată Doamnă

publicaţiunea pe care aţi aşteptat-o cu atâta nerăbdare

A APARUT

Era şi natural, ca şi în acest domeniu să trecem pe picior de egalitate cu celelalte state occidentale, unde în genere publicaţia

MAGAZINUL

este în floare. Deaceea nerăbdarea dv. a dat un îndemn mai mult, pentru editarea acestor excelente volume lunare, care vor fi adevărate isvoare de delectare intelectuală.

MAGAZINUL

a devenit lectura favorită a tuturor intelectualilor, cari apreciază un conţinut literar extraordinar, cu un material fotografic fără pereche, un format ideal şi un tipar admirabil pe hârtie chromo şi velină, în culori.

MAGAZINUL se găseşte de vânzare la toate librăriile şi chioşcurile de ziare din ţară. Preţul unui volum **40 lei**

„Aş vrea să ştiu"

N. TUDOR. — Râmnicu Sărat.

Cum a trecut filosoful Pascal de la ştiinţa pozitivă la misticismul religios?

Problema acestei conversiuni a lui Blaise Pascal constitue încă pentru mulţi cercetători o enigmă psihologică şi filosofică.

Este incontestabil că Pascal a fost un spirit pozitivist prin excelenţă, la care argumentul raţional trăgea greu în cumpănă. Activitatea ştiinţifică, din prima lui perioadă, ilustrează o precoce şi prodigioasă cerebralitate şi un spirit de analiză de o ascuţime şi o adâncime supraomenească. Echilibrul sufletesc al genialului filozof a fost sdruncinat cu prilejul unui accident, din care a scăpat, ca printr'o minune, cu viaţă. Pascal cade într'un soi de misticism creştin şi practică o viaţă de asceză şi repudiază cu smerenie orgoliul spiritului ştiinţific.

Această bruscă tranziţie aminteşte în unele privinţe conversiunea lui Tolstoi, care întocmai ca şi Pascal, însă pe o altă cale şi cu totul din alte consideraţiuni se întoarce spre umilinţă dispreţuind opera strălucită, ce o realizase, până 'n clipa acestei „reînvieri".

Spre deosebire de Auguste Comte, filosoful pozitivist, care a străbătut pe la sfârşitul vieţei lui o criză de misticism, straniu, colorată de spiritul religios, „misticismul" lui Pascal nu reuşeste să-i tocească ascuţimea, „spiritul său geometric".

Inseşi faimoasele lui „Cugetări" nu sunt atât manifestarea unor expansiuni afective, ci mai mult argumentarea unei raţiuni matematice neturburate în toată exaltarea sufetului. Pascal judecă până'n ultimul moment. Numai că mintea lui întrezăreşte şi semnalează abisurile imense, pe care ştiinţa pozitivă nu le poate rezolva. De aici, rezultă, nu un dispreţ, pentru ştiinţe, ci o fixare a justelor ei proporţii.

Marea originalitate a lui Pascal este tocmai faptul că ajunge la credinţă, prin ştiinţă şi nu împotriva ei.

F. AURELIU. — Galaţi.

a) Ce se înţelege prin expresia „nil admirari"

Expresia „nil admirari" o găsim în Epistola I a lui Horatius. Tradusă textual, ea ar însemna: „să nu admiri, să nu te emoţionezi de nimic". In acest înţeles, ea reprezintă o maximă fundamentală a moralei stoice, pe care Horaţiu o recomandă ca un principiu de fericire.

Totuşi expresia de mai sus se întrebuinţează adesea şi într'un sens diferit, ca un îndemn de a nu fi niciodată miraţi sau uimiţi de vre-un lucru oarecare. E o atitudine obişnuită pentru persoanele cu spiritul blazat şi o deviză a celor indiferenţi.

„Nil admirari" a fost şi este, între altele, deviza lui Mahatma Gandhi, şi a apostolilor lui indieni, cari înţeleg să se sustragă seducţiunilor insidioase ale civilizaţiei europene, conservând astfel neprihănit vechiul lor suflet asiatic.

b) Cine a rostit intâia oară cuvintele „Sic transit gloria mundi"?

„Sic transit gloria mundi" (aşa trece gloria lumii) este o expresie extrasă din cartea religioasă „Imitaţia lui Isus Cristos". Aceste cuvinte erau adresate papei, suveranului pontif, pentru a-i aminti fragilitatea oricărei puteri omeneşti. In acest înţeles, de putere trecătoare şi mărire nestatornică, expresia este foarte frecvent întrebuinţată.

G. MOSCOVICI. — Loco.

Care sunt principalele opere ale lui Tolstoi, Dostoievski, Turgheniew şi Gogol?

Opera lui Tolstoi este extraordinar de vastă: spicuim totuş, din romanele lui: „Ana Karenin", „Războiu şi pace" şi „Invierea"; dintre drame: „Puterea întunericului" şi „Cadavrul viu" şi din povestirile mai puternice: „Sonata Kreutzer".

Dintre romanele mai de seamă ale lui Dostoiewski cităm: „Crimă şi pedeapsă", „Fraţii Karamazov" şi „Idiotul".

Romanele mai celebre ale lui Turgheniew sunt: „Părinţi şi fii", „Fum" şi „Noua Generaţie".

In sfârşit din operele lui Gogol, cele mai reuşite sunt: comedia satirică „Revizorul" (reprezentată de curând la Teatrul Naţional din Capitală) şi romanul „Suflete moarte", uriaşă epopee de moravuri, neterminată însă.

UN CITITOR CURIOS.

Este adevărat că postul face bine sănătăţii?

Postul, în înţelesul de abţinere dela orice fel de mâncare, practicat temporar, poate fi în unele cazuri de un real folos sănătăţii.

De altfel, însăşi obişnuinţa postului, pe care o găsim în practica diferitelor religii, are la bază o preocupare higienică.

Intr'adevăr, alimentaţia civilizaţiei moderne, prea abundentă şi aproape exclusiv carnivoră, obosind organismul şi introducând o sumă de otrăvuri alimentare, necesită în mod imperios practica posturilor terapeutice. Rezultatele realizate în aceste încercări au fost din cele mai încurajatoare: se obţinea astfel prin posturi parţiale şi progresive o regulare a funcţiunilor fiziologice, o decongestionare a organelor digestive, şi o mărire a aptitudinilor pentru lucru.

V. IONESCU. — Loco.

De unde vine cuvântul „abracadabrant"?

Dela cuvântul cabalistic din limba arabă „abracadabra", utilizat ca o formulă magică, pentru a vindeca anumite boli.

Termenul „abracadabrant" se întrebuinţează astăzi în vorbirea curentă pentru a caracteriza o însuşire bizară, extraordinară şi cu aparenţă miraculoasă.

Cronica Sahului

PROBLEMA No. 338

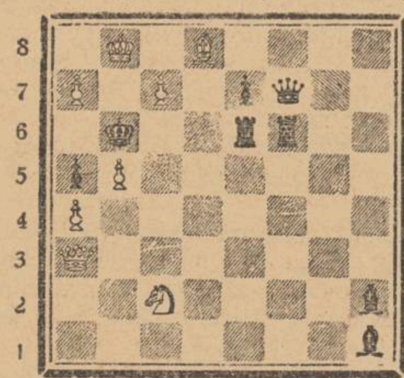
— Din concursul nostru de probleme —

Mottto : „Han Tătar„

(inedită)

Negru :

Rb6, Df7, Té6 şi f6, Nh1 şi h2, Pa5 şi é7 (8).

Alb :

Rb8, Da3, Cc2, Nd3, Pa4, a7, b5 şi c7 (8).

Alb joacă şi face mat în 2 mutări

Către deslegătorii de probleme

Repetăm că la soluţiile problemelor în 2 mutări e suficient să se indice prima mutare. La cele în 3 mutări trebue să ni se arate primele două mutări în variantele principale. Indicarea numai a primei mutări nu e suficientă, deoarece în foarte multe poanta şi greutatea constau în a doua mutare. Soluţiile în care nu se va ţine seama de aceste prescripţi, nu vor fi luate în consideraţie.

PARTIDA No. 147

Jucată la concursul internaţional din Stockolm în ziua de 21 Octombrie 1930.

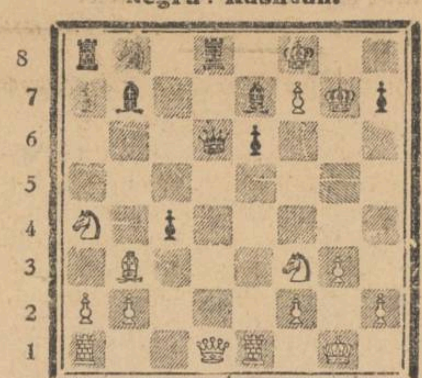
Alb : E. Bogoljubov **Negru : I. Kashdan**

Gambitul damei

1. d2—d4 Cg8—f6; 2. c2—c4, é7—é6; 3. Cb1—c3, d7—d5; 4. Cg1—f3, Cb8—d7; 5. Nc1—f4, d5×c4; 6. é2—é3, Cf6—d5; 7 Nf1×c4, Cd5×f4, 8. é3×fg, Cd7—b6. 9. 0—0, Nf8—é7; la C×c4 alb ar fi continuat cu Da4+, urmat de D×c4 şi alb ar fi stat mult mai bine. 10. Nc4—b3, 0—0; Tf1—é1. c7—c5; 12. d4×c5, Cb6—d7; 13. c5—c6!, b7×c6; 14. Cf3—d4, Cd7—b8; trist, dar la Nb7 ar fi urmat: C×é6, f×é; N×é6+, etc. 15. Cc3—a4, Dd8—d6; 16. g2—g3, Tf—d8; 17. Cd4—f3, Nc8—b7; 18. f4—f5!, c6—c5; la é×f ar fi urmat: D×d6, N×d6; Cg5, Tf8; C×f7!, T×f7; Té8+, Nf8; Cé5 şi alb câştigă. 19. f5×é6, c5—c4! 20. é6×f7+, Rg8—f8.

Situaţia partidei după a 20 a mutare a negrului

Negru : Kashdan.

Alb : Bogoljubov.

21. Nb3—c2? aceasta e o greşală. Alb ar fi trebuit să schimbe damele. O analiză amănunţită a dovedit că în toate variantele alb ar fi stat pe câştig. Ne mărginim numai la următoarea: D×d6, T×d6; N×c4, N×f3: T×é7!! aceasta e poanta, căci dacă negrul ar fi luat turnul, ar fi urmat Té1+ şi alb câştigă. 21...., Dd6—f6; 22. Cf3—d2. Td8×d2!; 23. Dd1×d2, Dd6—f3; 24 Nc2—é4. forţat. 24...., Nb7×é4; 25. Té1×é4, Df3×é4; 26. Ca4—c3 Dé4—f5; 27. Dd2—é2, Cb8—c6; 28. Ta1—d1, Ta8—d8; 29. Td1×d8+, Cc6×d8; 30. Dé2×c4, Cd8×f7. 31. f2—f4, g7—g5!; 32. f4×g5, Né7—c5+; 33. Rg1—g2, Df5—f2+; 34. Rg2—h3, Cf7×g5+; 35. Rh3—g4, Df2—f3+; căci calul nu poate fi luat: R×g5, Né7+ urmat de mat în 2 mutări. 36. Rg4—h4, Df3—f5; 37. g3—g4, Nc5—f2+ şi alb abandonează, căci la Rh5 negru dă mat cu Dg6.

BIBLIOGRAFIE

A apărut „Revista Română de Şah" No. 11 (pe luna Noembrie). Această excelentă publicaţie — singura de acest fel în limba română — este organul oficial al „Federaţiei Române de Şah" şi este pusă sub direcţia d-lui Mihail Sadoveanu, preşedinte de onoare al Federaţiei, marele nostru scriitor fiind şi un pasionat amator de şah. Printre colaboratorii revistei cităm pe maeştri S. Herland, I. Scharko, Dr. I. Balogh şi ing. H. Taubmann, precum şi pe talentatul problemist R. Cofmann. Redactată cu o deosebită competinţă şi un neobosit entuziasm de d-nii Anatole Ianovcic şi Milu Augutstein, revista se prezintă în condiţii ireproşabile din punct de vedere redacţional şi technic. Ea conţine interesante articole, partide bine analizate, numeroase clişee, frumoase studii şi probleme, precum şi o bogată cronică şahistă. Indemnăm pe toţi amatorii să se aboneze la această excelentă revistă.

Abonamentul e de 300 lei pe an şi 175 pe 6 luni. Cererile se vor adresa la „Revista Română de Şah", Iaşi, str. Zugravilor 19.

Ing. L. LOEWENTON
P. I. NEGREANU

A apărut în :

„Biblioteca „Dimineaţa"

No. 131

REDESTEPTARE

Schiţe de GH. CARAPANCEA

Preţul 8 lei

Curiozităţi

Teatrul limbilor moarte

In cercurile teatrale din Paris provoacă mari discuţii un proect original al unei doamne Elisabeta Lenau care şi-a propus să înfiinţeze la Paris un teatru al limbilor moarte. De pe scena acestui teatru nu se va auzi decât latineşte şi greceşte.

Ziarele franceze nu redau motivele care au convins'o pe tânăra franceză despre necesitatea unui teatru al limbilor moarte, în oraşul cel mai viu din lume. Presa franceză se mulţumeşte să discute dificultăţile pe care le va întâmpina atare întreprindere. Inainte de toate, nu există artişti care să posedă limba elenă şi latină în aşa măsură încât să poată juca cu oarecare şanse de succes piesele antice. D-na Elisabeta Lenau va trebui să convingă pe colegii şi colegele ei de universitate ca să părăsească facultăţile de filologie, de medicină şi de drept pentru a deveni actori.

Presupunând că problema artiştilor ar putea fi rezolvată, mai rămâne de rezolvat chestiunea nu mai puţin aridă a publicului amator de teatru antic. Unde se vor găsi atâţia spectatori care să asculte piesele originale ale autorilor romani şi elini?

Adevărat e că Elisabeta Lenau nu se gândeşte la un teatru cu spectacole cotidiane, ci numai la reprezentaţii săptămânale, dar şi în cazul acesta teatrul nu poate conta decât pe un public foarte select şi restrâns, care abia va putea umplea o sală de teatru chiar la Paris. — *D.*

Elevi slabi - oameni mari

Un jurnal din Berlin publică un foileton despre oamenii mari ai Germaniei care au fost slabi la învăţătură. Aflăm astfel, între altele, că *Schiller* învăţă Dreptul într'un institut fundat de ducele de Würtemberg. Tânărul Schiller n'avea deloc gust pentru această materie şi rămânea în urma colegilor săi. Era cât pe ce să fie dat afară din şcoală, dacă ducele nu i-ar fi recunoscut meritele şi nu l-ar fi luat sub protecţia sa.

Bismarck a fost trimis la şcoală la vârsta de şase ani. Profesorii se plângeau că nu e respectuos; la matematici şi la ştiinţele naturale avea întotdeauna note insuficiente. Mai târziu nu se împăca cu profesorii lui, pentrucă aceştia aveau idei democratice. La bacalaureat a reuşit al optspezecelea din douăzeci de candidaţi.

Wagner a fost dat la o şcoală unde, în afară de elementele de cultură generală, se preda şi piano. Cum a învăţat primele game, a început să exerseze singur, pe ascuns. Când profesorul de piano l-a auzit cântând bucăţile pe care le învăţase singur, i-a spus: „Din tine n'o să iasă nimic". De aceia, se lăsă de muzică, deoarece o considera ca pe un lucru secundar. Mai târziu a intrat într'o şcoală pregătitoare pentru bacalaureat, dar după un semestru profesorii i-au spus că n'ajunge să se înscrie la şcoală ca să treacă examenul. Muzica l-a luat definitiv în stăpânire când a ascultat o simfonie de Beethoven, la Lipsca.

Expoziţia colonială din Paris

Au mai rămas patru luni până la deschiderea expoziţiei pan-coloniale franceze dela Paris. Organizatorii acestei expoziţii au căutat dela început să dea posibilitatea publicului să viziteze toate pavilioanele într'un timp cât mai scurt posibil, dat fiind că teritoriul „Imperiului Colonial Francez" ocupă peste douăzeci de chilometri pătraţi.

Technica modernă a furnizat, bineînţeles, mijloacele necesare: o cale ferată cu vagonete va permite vizitatorilor să călătorească prin toată expoziţia în treizeci de minute, cu o taxă de trei franci. Acest itinerariu are 6 staţiuni: „Templul Angorei", „Grădina Zoologică", „Algeria", „Maroc", etc... Tot cu trei franci, amatorii vor putea uza de vagonetele electrice care au avut atâta succes la Expoziţia Internaţională din 1925. Pentru a merge pe insula din mijlocul lacului, unde sunt concentrate toate atracţiile coloniale, publicul se va servi de bărci autentice din Nigeria franceză, scobite din trunchiuri de arbori ecuatoriali, — bărci conduse de „gondolieri" negri.

Vor mai fi şi cămile, măgari, etc., iar la intrarea principală vor sta câteva sute de ricşi aduşi din Indo-China franceză.

Cărucioarele trase de oameni au provocat în presă o polemică foarte vie. Câţiva parlamentari au declarat că, dacă se vor întrebuinţa oameni ca forţă de tracţiune, ei vor protesta la Cameră împotriva acestei încălcări strigătoare a „drepturilor omului şi cetăţeanului".

Combaterea tuberculozei

La 1 Decembrie cor., Ministrul Sănătăţii din guvernul francez a obţinut aprobarea preşedintelui Republicii pentru estampa metalică a nouei mărci menite să alimenteze fondul pentru tuberculoşi.

La 5 cor. noua marcă s'a pus în vânzare, pentru o lună, la tutungerii, oficii poştale, etc. Anul trecut, Comitetul Naţional pentru combaterea Tuberculozei a realizat 21 milioane franci, din care a construit şi întreţinut 8 sanatorii.

A APARUT

Almanahul ziarelor „Adevĕrul" şi „Dimineaţa"

pe anul 1931

320 pagini cu un bogat material literar, artistic şi ştiinţific. Toate evenimentele importante ale anului sunt trecute în revistă. Cronici documentate oglindesc mişcarea literară, culturală, teatrală, muzicală, sportivă, feminină, politică a anului 1930.

Numeroase clişee ilustrează textul. O frumoasă copertă în culori de pictorul G. Murnu şi 16 planşe de artă, colorate, pe hârtie cromo, dau un aspeect luxos acestei publicaţii.

Versuri şi proză semnate de: **I. A. Bassarabescu, Marin Simionescu Rîmniceanu, dr. N. Lupu, Const. Graur, Ioan Teodorescu, Gib. Mihăescu, Andrei Dănescu, Dem. Theodorescu, Ştefan Petică, Ing. Şerban, Iuliu Cezar Săvescu, I. Negreanu, I. Pas, Mister Walk, I. St. Ioachimescu, F. Brunea-Fox, Sym, Veturia-Mileva Marcovici, Suzana Munte, H. Blazian, Vero, George Lesnea, Julieta Lupaşcu-Blazian, Bogdan Varvara A. Vogel, T. Teodorescu-Branişte şi A. Munte.**

PREŢUL UNUI EXEMPLAR Lei 40.—

A apărut :

MANUAL DE SOCIOLOGIE

de **D. I. Suchianu**, Conferenţiar universitar

E un elegant volum, cuprinzând într'un stil foarte literar, toate problemele sociologiei generale precum şi ale sociologiei religioase, economice, juridice, politice, estetice, linguistice şi educaţionale.

Comenzile se primesc la Editura „ADEVERUL"

Cărți și Reviste

GLADKOW: Cimentul

S'a tradus în românește o carte într'adevăr remarcabilă. O carte care ne face să trăim, cu o acuitate și cu o materialitate halucinantă, mentalitatea rusească post-revoluționară. Ce poate fi mai misterios, mai straniu și mai incomprehensibil pentru o minte țigano-latină (prin latin înțeleg Franța, iar prin țigan înțeleg Grecia, Spania, România, Italia, etc.,) — decât felul de a gândi și simți al Rusului în genere și al Rusului de azi în specie. Cartea lui Gladkow realizează acest imposibil. Avem impresia că intrăm în sufletul rusesc așa cum am intra într'o casă; într'o casă străină, desigur, foarte străină, dar pe care o vedem și învățăm a o cunoaște dacă nu chiar a o aproba. (In fond puțină aprobare nu poate să nu se strecoare în orice cunoaștere; „comprendre c'est pardonner"; și a ierta însamnă, cel puțin în parte, a aproba). Vedem cum lucrează mințile rusești, le vedem ca la microscop mecanismul lor curios și dezorientant. Și părăsim această lume stranie cu un sentiment complex de admirație și de greață, de stimă profundă combinată cu o poftă nebună de a ne lua picioarele la spinare și de a nu mai auzi toată viața de asemenea oameni.

Este foarte curios cum toate cărțile marilor autori ruși descriu oameni care samănă între ei ca niște rude; boierii lui Tolstoi sau Turghienef, cazacii lui Chokolow, funcționarii sau studenții lui Cekov sau Dostoiewski, popii lui Kalinikow, adolescenții lui Ognef, vagabonzii lui Gorki, proletarii lui Gladkow, — toți par'c'ar fi frați; un „aer de familie" foarte pronunțat îi reunește. Semn sigur că un *suflet rus* există și că moda caraghioasă a lui „âme slave" pornește totuși dela o realitate.

In cartea lui Gladkow ni se descrie societatea de lucrători dintr'un sat unde odinioară fusese o fabrică, acum în părăsire, și unde funcționează în toată puritatea regimul politic și moral al sovietului.

Un lucrător de acolo fusese, în momentul teroarei albe, nevoit să fugă din sat. Iși lăsase copilul și nevasta, o nevastă iubitoare și care îl privea ca pe un Dumnezeu. Trei ani făcuse războiul în armatele roșii. Și acum se întorcea acasă.

Dar satul nu mai era acelaș. In timp ce el — Glib se numea — lupta, ucidea și primea împușcături pentru triumful regimului sovietic, acest regim prospera și prosperând devenea mereu mai străin de Glib și de toți aceia care nu trăiau într'însul, ci afară din el, pe front, la granițele societății.

Și când s'a întors Glib acasă, i-a găsit pe toți schimbați. Mai ales pe nevastă-sa *Dașa*. Aceasta acum devenise unul din conducătorii morali ai satului. Pe Glib, ea îl primește ca pe un simplu cetățean. Nici nu-l întreabă ce a făcut, nici nu-i răspunde la întrebările lui. De altfel e prea ocupată ca să se mai ocupe de bărbați ca bărbați. Când i se întâmplă să fie excitată, și are la îndemână un bărbat care să nu-i displacă sau să-l antipatizeze pentru vre-o altă pricină, se culcă cu el, pur și simplu. Odată se culcă chiar cu propriul ei soț, cu Glib.

Glib e un om și jumătate. Și comunist cum nu sunt mulți. El face lucruri mari acolo în sat. Cu o perseverență uimitoare, reușește să repună fabrica în funcțiune. Și alte multe succese. Nevastă-sa e mândră de el. Și-l iubește adevărat. Dar ca pe un copil. Nu poate iubi decât sau subt formă de admirație, sau subt aceea de tandrețe maternă. In nici-una din aceste ipoteze amorul trupesc n'are ce căuta. El există. E chiar foarte plăcut, când ai poftă de el. Dar când cineva îl amestecă cu sentimente serioase, atunci îți trece pofta de el. Sentimentele serioase trebuesc consacrate colectivității sau umanității în genere.

Sentimentele *serioase*. Acest adjectiv este ca un fel de blazon al sufletului rusesc. Din toate cărțile lor de literatură, din toate descrierile făcute de străini, din toate pledoariile fie pro fie contra societății ruse — o impresie mereu aceeaș se desprinde: enorma seriozitate cu care Rusul tratează toate chestiunile vieții. Asta explică atât exaltarea aceea eroică de care ne-rușii sunt atât de mirați; asta explică vorbăria nesfârșită în care se complac Rușii, vorbărie care pe ei nu-i plictisește și nu-i descurajază; căci ei întotdeauna au o stea și-s pedealtă parte obicinuiți cu drumuri lungi, neînchipuit de lungi. Și mai este un lucru pe care îl explică sentimentul lor de seriozitate. Un lucru foarte subtil și destul de delicat de spus, pe care vom încerca să-l spunem aci, prevenind pe cetitor să nu interpreteze greșit cuvintele noastre.

Iată despre ce e vorba. Vă aduceți aminte de cunoscuta lozincă a „latinilor", (sau dacă preferați a „Europenilor"): „grattez le Russe et vous trouverez le cochon" adică „Sgâriați Rusul și veți descoperi porcul". De câte ori n'ați auzit reflecții ca aceasta: „Or avea Rușii multe lucruri mari și impresionante; dar prea sunt porci".

Acest sentiment al Europeanului dovedește o oarecare incomprehensiune a sufletului rusesc, sau mai precis o impresie de radicală nepotrivire între sufletul rusesc și sufletul european. Ceia ce europeanul numește cam impropriu și cam superficial porcism este ceva foarte subtil, care merită să fie explicat.

Spuneam că sentimentul dominant al sufletului rusesc e seriozitatea. Rusul crede în orice îndeletnicire, dela cele mai importante până la cele mai anodine, el ia cumplit de „în serios" toate lucrurile; în toate împrejurările vieții el îmbracă instinctiv haina eroului, a apostolului, a omului „care are o misiune de îndeplinit". Decât, o asemenea atitudine este prin excelență obositoare. Și în momentele când osteneala vine, — are loc o relaxare brutală, o destindere bruscă a idealismului, un fel de nihilism moral absolut, care permite și explică orice atrocitate și orice murdărie. Dar foarte puțină vreme după asta tensiunea morală ridicată se reobține; și rusul redevine atunci erou, reformator; sentimentul messianic reîncepe să-l „posedeze".

Aceste brutalități sunt prețul necesar cu care Rusul plătește tendința lui firească spre vitejie, umanitarism, iubire a aproapelui, îndreptare a genului uman, etc., etc.

Când iei prea tare în serios toate lucrurile, este fatal să sombrezi brusc în animalitate în momentele de scurtă și provizorie descurajare. Este o reacțiune trupească, este răzbunarea trupului pe care idealismul impenitent al Rusului o reclamă din când în când.

Firește, un latin nu va putea nici-odată să facă, să se poarte ca un Rus. Dar un latin care pricepe lucrurile care îl înconjoară nu poate să nu aibă pentru acest mare și nobil popor un profund sentiment de admirațiune.

Cetind cartea lui Gladkow, care se petrece într'o atmosferă curioasă unde sunt combinate la olaltă mizerie și murdărie, idealism, gravitate, activitate febrilă, vorbărie nesfârșită, un dor necontenit de îndreptare a geniului uman, un elan neîntrerupt spre bine și fericire morală, întretăiat de scurte accese de oboseală și de nihilism — când, zic, cetim cartea lui Gladkow, un îndoit sentiment ni se deșteaptă în suflet: o stimă enormă și fără rezerve pentru această adevărată elită a planetei noastre, o pornire firească de a săruta pe toți Rușii Pământului, dar și o pornire nu mai puțin firească de a fugi departe, cât mai departe de ei, ca de un loc otrăvit...

Fiindcă acțiunea din romanul lui Gladkov se petrece într'un mediu compus numai din oameni simpli, din oameni „de jos" — toate impresiile, pe care în genere le are cetitorul înțelegător al romanelor rusești, toate aceste impresii sunt resimțite cu încă și mai multă intensitate, cu încă și mai mare acuitate.

D. I. SUCHIANU

Scrisori ale lui Al. Vlahuță

„Revista Scriitoarelor și Scriitorilor români" (August-Sept.-Octombrie) publică o serie de scrisori inedite ale poetului Al. Vlahuță dela moartea căruia s'au împlinit zilele trecute 11 ani. Scrisorile datate din anii 1885-87, sunt adresate Elenei Miller-Verghi, directoarea pe atunci a primului liceu de fete din România și unde Vlahuță a predat un timp cursul de filosofie. Pesimismul său înnăscut, îmbinat cu tonul deasemeni natural glumeț și cu adânca afecțiune ce-o păstra „Mamiticăi", cum numeau toți, profesori și eleve, pe buna directoare, străbat aceste vre-o cincisprezece scrisori, interesante pentru cunoașterea sufletului poetului și a sincerității operei sale.

In acelaș număr, d-na Aida Vrioni publică un studiu critic asupra romanului „Intunecare" de Cezar Petrescu, — o închinare elogioasă pentru cel mai bun roman al fecundului scriitor, precedată și urmată de câteva rânduri cu caracter de confesiune intimă, valabile însă în mod general.

D-na Marg. Miller-Verghi semnează cronica literară.

t. g.

Curierul literar

„Un coup d'oeil sur l'Histoire des Sciences" de Emil Picard. Academicianul Emil Picard are darul de-a lămuri chestiunile cele mai aride cu o ușurință elegantă, într'o limbă clară și pe înțelesul tuturor. Mulțumită acestor calități, istoria științelor, așa cum ne-o prezintă autorul, se cetește ușor și cu mult interes. E o carte utilă, care deschide profanului orizonturi noui.

* * *

„Du général en chef au Gouvernement", de colonelul Herbillon. Autorul a făcut parte, pe timpul războiului, din statul-major francez, având misiunea specială să stabilească o legătură constantă între guvern și șefii militari. Insemnările colonelului Herbillon, scrise cu multă dragoste de adevăr, conțin relațiuni importante. Volumul de față este o urmare a primului volum apărut mai de mult.

Quinze rounds, de Henry Decoin, este un roman interesant pentru amatorii de sport. Autorul descrie un match de box cu o profusiune de amănunte, suficiente să umple o carte întreagă. Reușește, cu toate acestea, să nu fie obositor și să capteze neîntrerupt atenția cetitorului.

* * *

„Avec Stalin au Kremlin" de Boris Bajanof. Cei mai mulți autori, care au scris despre Soviete, n'au studiat și observat Rusia decât *din afară*, ceiace nu permite decât o viziune superficială.

De data aceasta ni se prezintă un observator care a văzut Rusia Sovietică *dinnăuntru*. Autorul a fost mult timp secretarul lui Stalin.

Boris Bojanof a stat pe scenă și între culise; descrierile lui, care au relief și miez, sunt impresionante.

* * *

„Leçons d'amour à l'usage des jeunes filles de France" de Odette Dulac. Autoarea, care ocupă un loc de frunte în literatura feminină franceză, ne prezintă un esseu curagios, util și captivant despre dragoste.

„Dragostea e ca și electricitatea — scrie d-na Odette Dulac — vorbim despre ea și ne folosim de ea, dar nimeni nu știe decât foarte confus *de ce* și *cum?*"

In cartea sa, scriitoarea franceză încearcă să desvălească acest *„de ce și cum?"* sub forma unui curs de dragoste pentru Manon, o fetișcană fragedă de 18 ani. Deși atinge chestiuni foarte delicate, tonul cărții rămâne, în genere, grav, sincer și de-o forță de convingere remarcabilă.

* * *

„Dieu est-il Français?" de Friedrich Sieburg. Autorul acestei cărți a fost cinci ani la Paris corespondentul ziarului „Frankfurter Zeitung".

Din studiile pe care le-a făcut asupra vieții politice și culturale a Francezilor, s'a născut acest esseu, destinat a arăta compatrioților săi germani, pe Francezi în adevărata lor lumină. Sieburg este un scriitor de rassă și un observator iscusit care urmează directiva indicată încă de marele Heinrich Heine în ce privește chestiunea aridă a înțelegerii franco-germane.

In această direcție lucrarea lui Sieburg reprezintă un aport remarcabil. Succesul pe care l'a avut acest studiu util în Germania, a îndemnat pe inteligentul editor francez Grasset să-l publice în limba franceză cu un comentar care deschide desbaterile asupra problemei: *ce este francez?*

Ediția franceză nu reproduce în totalitate textul german; nici titlul francez nu-l redă exact pe cel german: *„Wie Gott in Frankreich"*.

La desbaterea deschisă de d. Grasset, au răspuns d-nii Poincaré în *„Illustration"* și Leon Daudet în *„Action Française"*. Deasemenea au apărut recensii în *„Temps"* și *Echo de Paris"*, luând atitudine și discutând problemele expuse de Sieburg în volumul său.

Presa democrată franceză nu s'a pronunțat încă; afară de „L'Oeuvre" în care criticul André Billy scrie: *„Dieu est-il Français?* este destinat să rămână o dată importantă în relațiile intelectuale franco-germane". — *D.*

Elin Pelin

Elin Pelin este astăzi unul din cei mai buni și mai populari scriitori bulgari. Elin Pelin este fiu de țăran și nimeni mai bine decât el n'a adâncit viața țăranului bulgar și n'a descris-o cu mai multă dragoste și avânt. E drept că poetizează pe alocuri, dar lucrul acesta este ușor de înțeles, căci a părăsit satul încă de copil și tot ce-a scris, a scris la oraș, mai mult din amintirile, pe care copilăria, fără să vrea, le poetizează.

Stilul lui este sobru, concis, rare-ori întrebuințează o vorbă de prisos, este însă foarte expresiv și poetic. Dar ceiace-i dă o notă cu adevărat originală printre scriitorii bulgari este umorul cu care știe să privească lucrurile. E un umor sănătos, plin de bunătate și care nu biciuește. Elin Pelin are darul neprețuit al poantei. De aceia și cele mai bune povestiri ale lui sunt cele scurte. El — ca și Caragiale al nostru — știe să sfârșească o povestire: cu o frază, cu un acord final, lămurește și dă un înțeles adânc povestirii.

Elin Pelin nu se adâncește în problemele universului, nu-l interesează misterul vieții. El vede natura și pe oameni în obișnuitele lor înfățișări, dar în descrierea lor, el pune atâta poezie, atâta evocativă atmosferă, încât reușește să ne farmece, dând un înțeles adânc lucrurilor, pe lângă care am trece fără să le dăm atenție.

El ne face să descoperim mărgăritare, unde noi am vedea numai pietre. Și o face cu mijloace simple, naturale, nemeșteșugite, datorită numai stilului său cald și emotivității dătătoare de viață a unui suflet primitiv, dar înflăcărat și poetic.

Câteva bucăți literare ale sale au fost gustate, nu de mult, în „Adevĕrul Literar" de cititorii noștri; un întreg ciclu din cele mai savuroase nuvele ale acestui maestru formează cuprinsul numărului „Lecturii" din săptămâna aceasta.

Prin originalitatea viziunii și stilului lui, Elin Pelin ține un loc de frunte în literatura bulgară. El a dat la iveală câteva volume de schițe și nuvele, are și câteva povestiri mai lungi și chiar încercări reușite de roman. Dar cu toate că opera lui literară nu numără prea multe volume, ea, prin nestimatele pe care le conține, va rămâne de-apururi o podoabă a literaturii bulgare actuale și un îndreptar pentru generațiile noui de scriitori.

BIBLIOGRAFIE

Viața și opera poetului Publius Vergilius Maro, volum comemorativ, publicat de Revista clasică, Tip. Bucovina.

Au apărut în Editura „Cartea Românească":

Damian Stănoiu: „Demonul lui Codin", roman, lei 96.
P. Cerna: „Poezii", ed. VI-a, lei 60.
I. Slavici: „Din Bătrâni", vol. II, lei 75.
Titus Eh. Minea: „Lucrări din pae și sorg", lei 8.
Ing. A. Casetti: „Locomotiva", lei 24.

A apărut : In editura *Institutului de psihologie dela Universitatea din București*
„DINAMICA MUNCII"
de **MIHAIL MOLDOVAN**, conferențiar universitar
Se poate obține la librării sau dela Revista de psihologie experimentală și practică, str. Carol Davila 149, București VI: contra ramburs. Prețul lei 150.

Citiți azi **Realitatea No. 202**
:: Cu numeroase ilustrațiuni și un bogat sumar ::
5 culori — 10 lei

Editura „ADEVERUL" S. A.
A apărut și s'a pus în vânzare:
ȘTII SA-ȚI CREȘTI COPIII?
de ilustrul pedagog german
HEINRICH LHOTZKI
Traducere de A. TOMA
Carte-sfătuitor pentru părinți și pentru cei ce au de gând să devie părinți, precum și pentru educatori în genere.
Răspândită în Germania în
SUTE DE MII DE EXEMPLARE !
Un elegant volum, LEI 60
Cereți la toate librăriile și la Editura „ADEVERUL" Str. Const. Mille 7-11.

G. Topîrceanu: Scrisori fără adresă

Proză umoristică și pesimistă

Citam, într'o recenzie anterioară, vorbind de talentul lui G. Topîrceanu, următoarele cuvinte ale lui Kant: Pe lângă cele două binefaceri, somnul și nădejdea, ce s'au dat omului în compensație pentru marile mizerii ale vieții, ar trebui să adaugăm și râsul. Atât numai că nu e ușor să-l provoci în oamenii rezonabili, căci *spiritul și originalitatea humorului sunt calități foarte rare în omenire*. Sunt reflexii care le facem ori de câte ori căpătăm un volum nou de la G. Topîrceanu.

In volumul de față sunt adunate articole și esseuri scrise la iuțeală, din fuga condeiului, cu prilejul unor fapte diverse, dar cu o vervă, o însuflețire și o virtuozitate, neegalate încă de nimeni în scrisul nostru. „Valul de Vulgaritate", „Literatură de Crăciun", Focul de la Moreni", Evoluția unui ideal", „Despre Duel", „Bestia modernă", „Civilizația locală" sunt specimene unice de gazetărie ideală, de o ironie mușcătoare în fond și de un humor irezistibil în formă. El nu vrea să glumească, să ne povestească ceva comic cu intenția de a ne provoca râsul. Dar în oglinda rece și clară a spiritului său prinde fără greș atitudinea deformată, atât de mizerabilă, de meschină și de plină de pretenții absurde a lumii din jurul său, încât deși provoacă râsul irezistibil, picură și amarul satirii. Este aceiași artă ca în caricatură, acelaș dar de a prinde, în câteva trăsături simple, caracterul exagerat al unei deformațiuni reale, care e, ca în cazul articolelor lui G. Topîrceanu, o deformație socială. Este acolo toată indignarea, toată oroarea lui pentru urâțenia unei burghezii care și-a pierdut simțul real al originii și vrea să-și dea iluzia de cultură. E toată prostia barbară a unui public otrăvit cu literatură falșă, artificială și cu cinematograf idiot, toată sărăcia ridicolă a unei civilizații de confort, realizată pe malul... Bahluilui! Dar redată cu un neprețuit humor.

El a trăit în contact intim cu țara de dincolo de neguri, odată, în copilărie și a păstrat din acest contact „esențialul" naturii lui: o picătură de apă vie închisă într'un cristal tăiat perfect în mii de fețe. De acolo vine verva nesecată a spiritului său, spontaneitatea râsului său franc, acea pecete de autenticitate a unei fantezii fără frâu, strălucirea cuvintelor sale și mersul sintaxic al stilului.

Magistrala bucată „Țara de dincolo de negură" în care „marele său prieten" Mihai Sadoveanu e tratat cu aceiași metodă cu care acesta își tratează eroii din „Impărăția Apelor", este o dovadă de strânsa înrudire sufletească dintre acești doi băștinași din „Țara de dincolo de negură".

Ceia ce nu va înțelege și nu va prinde în opera lui Mihai Sadoveanu nici unul din cei mai ascuțiți și mai rafinați poeți suprarealiști și romanțieri suprarafinați cu criticii lor adequați, reprezentanții supramodernismului de la noi, a prins și a redat G. Topîrceanu cu humorul său veritabil, cu darul său de caricatură și cu acel simț al realului pe care l'a adus în lumea noastră din minunatele împărății prin care au trăit și au vânat amândoi.

Barnea, Mihai Sadoveanu și Prîslea G. Topîrceanu sunt toți rude mai mult sau mai puțin apropiate. Iar gradul de rudenie se vede din întâmplarea cu focul, pe care l'a pus Prâslea în stuhul bălții. Multe a uitat Prâslea din școala la care au crescut Barnea și Mihai Sadoveanu. După cum se vede din „Amintiri". Dar cum s'ar fi putut caracteriza mai bine omul, opera și personagiile pe care le-a creiat marele scriitor de cât prin această admirabilă pastișă plină de culoare, de trăsături ce par luate la întâmplare, pe când în realitate sunt alese cu gustul cel mai sigur, observația cea mai ascuțită și mai tăioasă, inteligența cea mai fină și mai pătrunzătoare.

„Luntrea e fixată cu un capăt în stuh. Barnea a adormit. Tovarășul meu stă cu fața în sus, cu ochii închiși, cu obrazul pe jumătate în soare. Mă uit la fruntea lui cu proeminențe ciudate și nu-mi pot da seamă dacă a ațipit ori e încă treaz. Drept răspuns, un sforăit subțire pornește din nasul lui mic, cât un țumburuș, care are totuși pretenția să fie acvilin. Doarme! Dacă trece tocmai acum un stol de gâște ce-i de făcut?...

. . . .

„Tovarășul sforăe înainte subțirel. O pitulice de baltă se joacă alături, în stuh. Și deodată rămân cu urechea ațintită... S'a auzit, foarte departe, un glas de gâscă. Dacă trece stolul pe deasupra noastră?

„Fără să ridice capul, tovarășul meu deschide un ochiu. Un ochiu foarte albastru în lumina mare — și *copilărește atent*. Cu toate acestea știu bine că dormea! Se vede însă că dormea numai cu nasul, cu ochii și cu o ureche. Cealaltă ureche îi stătea trează, de strajă...".

Ascultam odată o critică asupra lui Sadoveanu de la un om pe care-l prețuiesc foarte mult pentru cultura, simțul său artistic și chiar pentru darul său de literat și eram atât de mirată de faptul că cu toate aceste calități, nu prinde caracterul adevărat al operei lui Sadoveanu, în cât nici nu am răspuns. Mi se părea că aș fi vorbit de culori unui daltonist. Răspunde Topîrceanu prin această minunată bucată, în care pretinde că a notat „chiar a doua zi, ca să nu le uite", aceste amintiri, din care se vede de la ce întâmplare prozaică a plecat încă „o istorie adevărată" a acestui mare scriitor. Nu mă pot împiedica de a da aci caracterizarea lui Mihai Sadoveanu, ce mi se pare cea mai demnă bucată de artă pentru figura unică și prea puțin înțeleasă a marelui nostru povestitor:

„Pe lângă însușirile vânătorești care-l deosebesc de muritorul comun, natura a pus în firea lui multe ciudățenii și contraste. Mare la trup, te-ai aștepta să fie din această pricină greoiu și stângaciu în mișcări. Dar nimeni nu îndură mai usor truda unei zile lungi de vânătoare. Iar când un iepure sau o prepeliță îi sare la distanță potrivită — pușca parcă face parte din trupul lui; nici nu-ți vine să crezi cu ce vioiciune năpraznică o duce la umăr și, ca un Jupiter în miniatură, trăznește lighioana măruntă din fugă. Simțurile lui sunt tot atât de agere.

Prin porumbiștile înalte, care foșnesc tare în bătaia vântului, el distinge cu ușurință cel mai mic foșnet *anormal*. Vara, pe arșiță, când suie și coboară prin pârloage, ogoare și miriști cu soarele în față, cu pălăria plecată peste ochii aproape închiși, nici o păsăruică nu-i trece în preajmă *fără să o înregistreze pe retină și s'o identifice instantaneu*".

Bucățile „Toamnă lungă", „Amintire", „Intr'o dimineață de primăvară" sunt aquarele de un desen pur și un fraged colorit, din care se resfrânge acea strânsă înrudire cu natura care-l face frate, măcar pe jumătate, cu cei din „Țara de dincolo de negură" și-i dă înțelegerea adevărată a marelui său prieten și a operei sale.

Pe când „Mens sana in corpore sano" este dovada cea mai vie a unei inteligenți limpezi, care face din humor un joc intelectual, în care se resfrânge într'o formă amuzantă o putere critică de o rară ascuțime.

IZABELA SADOVEANU

Citiți azi:
LECTURA No. 305
FLOAREA LITERATURILOR STRAINE
ELIN PELIN
NU NE DUCE IN ISPITĂ...
Lei 5. Scrierea completă la chioșcari și librari

INSEMNĂRI

Pierre Lasserre

Pierre Lasserre, care a murit de curând, a fost una din personalitățile proeminente ale criticei și istoriei literare franceze din ultimii treizeci de ani. Născut la Orthez (Béarn) în 1867, dintr'o veche familie de țărani, după studiile liceale, urmă filozofia la Sorbona, dându-și examenul de agregație în filosofie în 1892. In 1893 ocupă o catedră la liceul din Saint-Brieuc. Pleacă apoi în Germania, unde rămâne doi ani, familiarizându-se cu literatura și filosofia germană. Teza lui de doctorat în Litere la Sorbona „Romantismul francez", în 1907, produce o mare vâlvă, consacrându-l ca istoric literar și polemist. De la această dată, activitatea publicistică a lui Lasserre nu încetează o clipă: Un mare studiu asupra lui *Frédéric Mistral; Portraits et discussions; Mes routes; Cinquante ans de pensée française; Des Romantiques à nous; Georges Sorel;* etc. etc. In momentul morții Lasserre avea aproape gata un vast studiu asupra lui Renan, din care au apărut până acum două volume.

Reputația lui Lasserre datează dela „Romantismul francez". E opera în care, pentru prima oară, Lasserre dă dovadă de un spirit polemic viguros și original. Originală, dealtfel, este însăș concepția cărții. Lasserre judecă romantismul francez dintr'un punct de vedere nou și agresiv. El socotește romantismul ca o formă spirituală și literară germanică și *anti-franceză*. După el romantismul nu este o emanație naturală a spiritului francez. Romantismul, care pentru popoarele nordice este o atitudine normală, este pentru spiritul francez o manifestare bolnăvicioasă.

Aceiași atitudine naționalistă și intransigentă Lasserre a avut-o în toate chestiunile sociale, literare, politice, pe care le-a abordat în neobosita lui activitate. In politică a simpatizat cu mișcarea dela *Action française*, jurnalul regalist și ultra-naționalist al lui Charles Maurras și Léon Daudet.

Om de o imensă cultură și pe care nici-una din problemele capitale ale epocii lui nu l'a lăsat indiferent, Lasserre rămâne unul din cei mai autentici reprezentanții ai culturii franceze tradiționaliste. I s'ar putea aduce, câteodată, acuzația de șovinism. Dar la Lasserre șovinismul este atât de bine încadrat de argumentarea logică încât își pierde orice caracter local și agresiv, luând aparența unei discuții de principii. Acest lucru asigură operei lui durată și viabilitate. — *P.*

Moartea lui Otto Svedrup

La Oslo a murit, în vârstă de 76 de anh, decanul exploratorilor în regiunile polare, căpitanul Otto Svedrup.

Popularul explorator polar al Norvegiei Svedrup — care nu trebue să fie confundat cu camaradul lui Amundsen, Harald N. Svedrup — n'a supraviețuit mult timp după moartea amicului și tovarășului său Nansen.

Svedrup l-a însoțit pe Nansen în călătoria polară cu vasul „Fram" în 1893. Ei au ajuns, atunci, la 85 de grade și 57 minute latitudine nordică.

Doi ani după întoarcerea lor, în 1896, Svedrup și Nansen au întreprins o nouă călătorie arctică; Svedrup a rămas, atunci, patru ani în pustietățile de ghiață. Cu acest prilej a descoperit, în archipelul arctic american, un grup de insule care poartă numele lui. Lipsa îndelungată a exploratorului a provocat pe vremuri neliniște și mari îngrijorări.

Expedițiile care au fost trimise în căutarea lui nu l'au putut găsi.

Interesant e că, încă pe vremea aceia, Svedrup a încercat să se servească de aparate telegrafice fără fir.

In drum, Nansen părăsi vasul „Fram" cu care Svedrup s'a întors în Norvegia. La întoarcere s'a întâlnit cu expediția lui Andrée.

Norvegia i-a făcut o primire entuziastă. Anii petrecuți în singurătate au zdruncinat nervii exploratorului care devenise melancolic și ursuz. Pentru a se salva, părăsi împreună cu familia sa, Norvegia și se stabili în Insulele Canare. In atmosfera caldă a Sudului, Svedrup se întremă și, după o absență de doi ani, se întoarse în Norvegia.

Acum 10 ani a condus cu succes expediția de salvare a vaporului rusesc „Soloview" care eșuase în regiunile arctice.

Toate expedițiile din ultimii ani s'au servit de sfaturile și cunoștințele sale extraordinare în ce privește explorarea regiunilor polare.

Fantezie

Literatura noastră trece printr'o fază de acut naturalism. Scriitorii noștri tind tot mai mult spre fotografia mărime naturală. După război asta a fost tendința generală a literaturii noastre. Aiurea a fost altfel. In Germania, în anii imediat posteriori armistițiului, a isbucnit, ca o veritabilă epidemie, expresionismul. In Franța, literatura fantezistă a înflorit, mai vie și mai bogată decât oricând. Și acuma încă se vorbește despre un neoromantism — pe care nu-l desmint deloc operele literare recente din Occident. Chiar o operă adânc realistă cum e „Babbitt" al lui Sinclair Lewis, ce este altceva decât un rechizitoriu făcut vieții americane lipsite de fantezie?

La noi, în ultimii zece ani, s'a petrecut fenomenul contrar. Scriitorii noștri, fie ei cât de deosebiți prin fire și talent, s'au străduit să fie cât mai naturaliști, cât mai fideli imitatori ai vieții, cât mai cotidiani. S'a putut observa chiar un fel de snobism al naturalismului. Fantezia a fost surghiunită sistematic. La un moment dat era o haină care nu se mai purta.

Cauza? In primul rând, fără îndoială, evoluția normală a literaturii noastre. Fenomenul caracteristic al literaturii românești de după război este apariția *în masă* a romanului. Inainte de război romanul, la noi, era o apariție sporadică, intermitentă. In cei zece ani dela război încoace am avut o adevărată epidemie de romane. In concepția generală romanul *trebue* să fie bine ancorat în realitate, și în cotidian. Circulă deasemeni părerea că publicului îi plac aventurile verosimile și romanele ticluite după calapodul vieții de toate zilele.

In ce privește prima părere — ea este în bună parte justă. Intr'un roman *trebue* să se petreacă ceva; romanul trebue să aibă o intrigă, verosimilă, realistă, omenească. De acord. Dar aceasta este cu totul altceva de cât fotografierea pură și simplă a vieții cotidiane. Fantezia și realismul se pot împăca foarte bine: dovadă Dostoiewski. Dovadă Thomas Hardy. (Fantezie nu înseamnă de loc fantastic și neverosimil. Fantezia este mai mult un atribut stilistic — și o manifestare a gustului).

In ce privește afirmația că publicul iubește, în literatură, cotidianul și copia fidelă, ne putem îngădui oarecare îndoeli. Dacă ar fi așa succesul lui Maurice Dekobra și faima lui Wells ar fi greu de explicat.

Ar fi mai probabil să spunem că literatura română a avut criza ei de naturalism — concomitentă cu apariția și desvoltarea romanului — așa cum au avut-o toate literaturile. Și se poate nădăjdui că ea va reveni (sau, mai de grabă, va ajunge) la veritabilul realism — care nu exclude fantezia, ci chiar o implică. — *P.*

Comemorarea morții lui Goethe

La 22 Martie 1932 se împlinesc 100 de ani dela moartea lui Goethe.

In vederea acestei comemorări se pregătește o *ediție mondială* a operelor lui Goethe, care va cuprinde 50 de volume.

Inițiativa a pornit din Maiența — orașul lui Gutenberg.

„Archiva-Goethe" din Weimar va conduce lucrările de editură a acestei opere monumentale. Comitetul de redacție se compune din profesorii Kipenberg, Petersen și Wahl, directorul archivei din Weimar.

Tipărirea textului autentic se face sub conducerea profesorului Kleukens din Maiența în cea mai bună tipografie a acestui oraș. In acest scop vor fi turnate litere speciale care vor purta denumirea „*Goethe-Weltletter*".

Somerset Maugham și Thomas Hardy

In ultimul său roman, *Cakes and Ale*, Somerset Maugham prezintă un scriitor distins, Edward Driffield, care este ultimul dintre victorieni și moare la 84 de ani. Edward Driffield n'are numai calități și soția lui îi e necredincioasă. De aceia era destul de greu de crezut că romancierul a voit să descrie pe Thomas Hardy. Totuși un redactor al lui Daily Telegraph a avut curajul s'o scrie. Somerset Maugham a adresat acestui jurnal o scrisoare de protestare.

„E monstruos de inexact să se afirme că în romanul meu am strecurat câteva fapte cunoscute din viața lui Hardy, ca să permit cititorilor să identifice acest personaj. Ar însemna să fiu nedrept cu un mare scriitor.... Obiceiul acesta de a căuta pe cei ce au servit de model autorului unui roman e dezastruos. Nu cred că un romancier care-și cunoaște meseria poate fi atât de prost încât să picteze un portret. Nu în felul acesta se creează personagii vii. Oamenii sânt prea lipsiți de substanță ca să poată fi copiați aidoima. Cel mult pot servi de punct de plecare pentru activitatea imaginației.

Marc Chadourne a obținut premiul „Femina"

Juriul concursului literar „Femina" care s'a întrunit la Cercul Interaliat din Paris, a fost compus din doamnele de Broutelles, Brisson, Clemenceau-Jaquesmaire, Andrée Corthis, Alphonse Daudet, Judit Cladel, Jean Dornis, Duclaux, Fernand Gregh, Myriam Harry, Delarue-Mardrus, Camille Mayran, Catulle Mendès, Lucien Murat, Saint-René, Taillandier, Marcelle Tinayre, Elena Vacarescu și Zanta.

In ultimul scrutin, Marc Chadourne a obținut premiul „Femina" cu 11 voturi contra 6 întrunite de către d-na Paule Henry Bordeaux, 2 de Jean Giono, 1 de Jaques Chardonne și 1 de Pierre Aguétant.

Marc Chadourne s'a născut la 23 Mai 1895 la Corrèze. El e fratele scriitorului Louis Chadourne, mort în 1924.

Recentul roman al laureatului, „*Cécile de la Folie*", prezintă un aspect nou al talentului său, care s'a impus cu romanul „Vasco".

Literatura pentru copii

Lunacearschi, Comisarul Poporului la Instrucțiunea Publică, împreună cu redactorii revistei „Garda Tânără" din Moscova și cu membrii „Comitetului Central al Culturii Muncitorești", a convocat o conferință panrusă pentru selecționarea și distribuirea operelor literare scrise pentru copii celor 25 milioane de copii din Uniunea Sovietelor. — *N.*

Premiul „Interaliat"

Ziariștii care au participat la banchetul oferit de „Femina" au înființat un premiu onorific, numit „*Premiul Interaliat*", după pilda confraților care au întemeiat premiul „Théophraste Renaudot".

La al treilea scrutin, premiul a fost decernat lui Malraux, care a întrunit 12 voturi, pe când academicianul Henry Bordeaux a întrunit numai 2.

Premiu literar de fo otbll

Juriul premiului literar de football, compus din d-nii Jean Giraudoux, Joseph Jolinon, Gabriel Hanot, Emmanuel Gambardella, Maurice Pefferkorn și Marcel Berger, — întrunit la sediul Federațiunii franceze de football, a atribuit premiul său de 2000 de franci d-lui Pierre Laroche, autorul povestirii „*Rencontre de Bouzigue et X. au sport*".

D. Pierre Laroche, care este directorul unei întreprinderi comerciale, s'a născut la Paris în 1902. *D.*

O expoziție internațională a cărților de artă

L'Association Nationale du Livre d'Art Français, sub presidenția academicianului Albert Besnard, organizează o expoziție internațională a cărților de artă în Petit-Palais des Beaux-Arts din Paris. Expoziția va fi inaugurată în Mai 1931 și va dura până la sfârșitul lui Iulie.

Strada Maria Bașkirțeva

Un consilier municipal din Paris a propus ca o stradă din capitala Franței să fie botezată cu numele de Maria Bașkirțev.

La această propunere s'au opus mai mulți consilieri, declarând că dacă Insemnările Mariei Bașkițev sunt cetite cu predilecție de către câteva parisience, totuși majoritatea publicului nu știe cine a fost această rusoaică.

Afară de aceasta, pronunțarea numelui străin — strada Maria Bașkițev — va da loc la o mulțime de neînțelegeri, mai ales cu șoferii, exceptând șoferii ruși, firește...... — *D.*

Mărunte

— Marți 16 Decembrie va avea loc în București recitalul celebrului pianist Ernst von Dohnanyi. Biletele la Agenția Ipcar.

— Peste câteva zile va apărea volumul „Intr'un colț de raiu" al d-lui I. Mironescu.

Volumul cuprinde, pe lângă nuvelele „Prăpastia" și „Radu Tulliu Teacă" apărute în „Viața Romînească", și o bucată inedită care cuprinde o spirituală satiră asupra societății noastre.

— Pictorul *Ștefan Popescu* a deschis o expoziție de tablouri în atelierul său din str. Dionisie 84.

— La Praga s'a înființat o „*Societate Dostoievski*".

Societatea pregătește publicarea unui volum de studii despre Dostoievski în legătură cu comemorarea morții marelui scriitor rus. In Ianuarie anul viitor, se împlinesc 50 de ani dela moartea lui Dostoievski. La volumul despre Dostoievsky vor colabora și câțiva autori cunoscuți cehoslovaci.

— Tagore a anunțat printr'o scrisoare societății W. O. R. S. (Societate sovietică pentru legătura culturală cu străinătatea) că pregătește o carte despre Rusia.

Poetul indian va descrie impresiile călătoriei sale recente în Rusia Sovietică.

Manuscrisul va fi tradus în limba engleză, apoi în rusește.

— A murit cunoscutul scriitor spaniol Gonzales de Castro.

— Waldo Frank publică în „*Nouvelle Revue Juive*" un esseu foarte curios și interesant despre Charlie Chaplin.

Au apărut în Ed. „CUGETAREA"

MEMORIILE

LUI

E. LOVINESCU

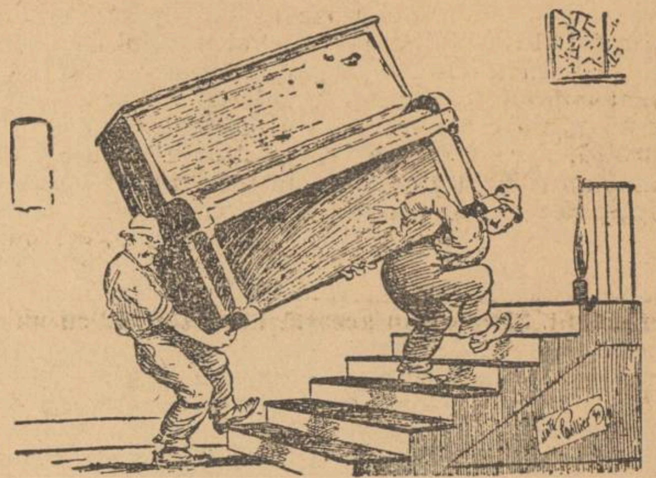
O adevărată frescă a vieții noastre literare și culturale dela 1900-1916 cu portrete vii ale celor mai însemnate personalități (T. Maiorescu, N. Iorga, Vasile Pârvan, Oct. Goga, Aurel Vlaicu, P. Cerna, M. Sadoveanu, etc. etc.), cu bogate informații inedite anecdotice, tablou plin de vervă și de pitoresc, care constitue o galerie unică.

Editura „CUGETAREA" a pus în vânzare cel mai nou roman al lui

MAURICE DEKOBRA:

SFINXUL A VORBIT

Mutatul

— In ce mă privește, prefer flautul.

Primii fulgi

Ridicarea ultimelor bănci.

Situație delicată

Soția: Cine e femeia asta? Pare că te cunoaște foarte bine.

Soțul: Nu face scandal, dragă. Gândește-te că mâne va trebui să-i explic ei cine ești tu!

Avantajele căsătoriei

— Bag de seamă că de când te-ai însurat nu mai ai pete pe haine.

— Da, nevastă-mea m'a învățat să mi le scot singur.

TIP. „ADEVERUL" S. A., STR. CONST. MILLE (SĂRINDAR) No. 7—11

ANUL IX.-SERIA II-a.-No. 524

7 LEI EXEMPLARUL IN ŢARĂ
14 LEI EXEMPLARUL IN STRAINĂTATE

Duminică 21 Decembrie 1930

Adevĕrul Literar şi Artistic

FONDATORI: AL. V. BELDIMAN 1888 – 1897
CONST. MILLE 1897 – 1920

FONDAT IN 1893

BIBLIOTECA CENTRALĂ a „ASOCIAŢIUNII" SIBIIU

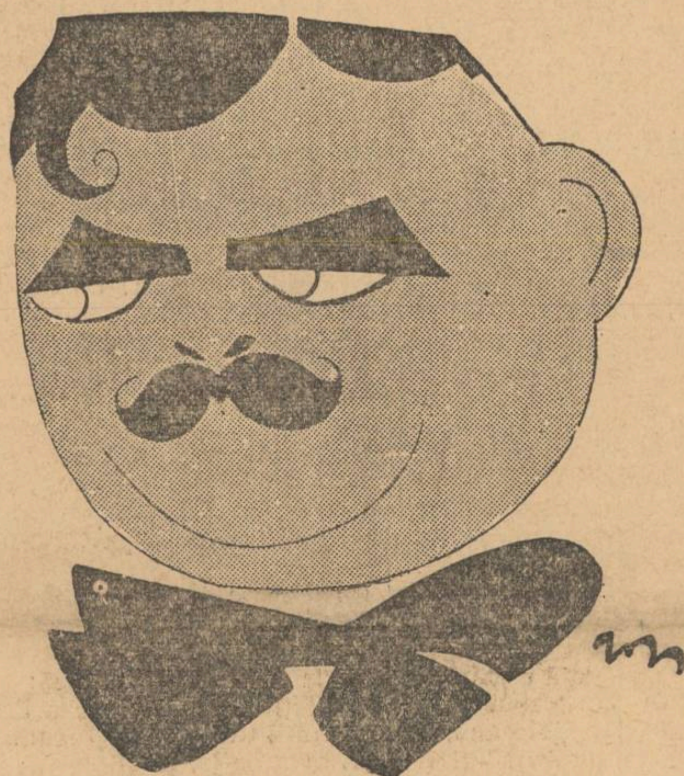
Tablete

Şoaricele şi mâţa

Trebuie rectificată eroarea că pisica prinde şoareci, zise Bunica. Sunt femee bătrână şi am avut, Dumnezeu să le ierte, poate că zeci de pisici. Niciodată, nu a prins un şoarece niciuna. Se prea poate ca unele mâţe să se ia după şoareci, însă nu pentru însuşirile lor de şoareci, ci din pricină că şoarecele e un lucru care sare şi fuge. Pisica vînează mişcarea, în general şi nicidecum pe şoarice în particular. Dacă ar fi mai inteligent, şoaricele ar umbla la pas: ceiace-l strică pe el, ca şi pe hoţi, este că fuge, fără motiv: criză de psihologie. Şi evident, pisica s'ar lua şi după locomotivă, dacă n'ar avea intuiţia că locomotiva este exagerat de mare faţă de ea. In timpurile preistorice, trebuie să fi existat vre-o panteră sau un jaguar, destul de urias, ca să doboare cu laba expresul, dacă ar fi existat în timpul preistoric drumul de fier.

Pisica preferă mişcările lucrurilor mici; se ţine după o muscă toată ziua. In lumina ochilor ei nu cred să încapă nici trenul nici locomotiva.

Ca să ne demonstreze exactitatea punctului ei de vedere, Bunica puse să i se aducă pisoiul nostru răsfăţat, un pisoi negru, înveşmântat în lutru şi purtând în ochi nişte mărgăritare palide, cu orientul verzui. Ea dete drumul ghemului de lână să circule pe covor şi cotoiul nostru, repezindu-se de zeci de ori în el, ne făcu să cunoaştem cele mai autentice facultăţi adversare ale mişcării.

T. Arghezi

— Acum, fă ghemul la loc, ne zise Bunica, şi nu-i mai da drumul de-a rostogolul. Aşează-l încet şi nemişcat jos, ca o călimară.

Intr'adevăr, pisoiul rămase nepăsător şi privirea lui piezişe era acum interesată de mişcările pendulei de părete. El îşi schimbă atitudinea şi concepţiile în momentul când a sunat de 12, pendula noastră imitând soneriile clopotelor catedralei Sf. Marcu şi fiind prevăzută cu dispozitivul de a repeta de câte trei ori cele 12 bătăi, 36 de note şi o nebunie de sonorităţi exasperante.

Cu acest prilej am aflat că pisicii îi displace muzica şi că în special îi displăceau **clopetele** cum zice Bunica. Singur pianul îi place, zise o cucoană mai tânără.

— Mofturi! răspunse Bunica, o cetitoare, pasionată de **Fleurs du Mal:** ai auzit-o de la Baudelaire, care murea în versuri după pisici, dar le da din casă afară cu biciuşca.

Nepotul nostru, locotenentul, se simţi vexat de înfumuratele credinţe ale bunicii şi după ce a căutat prin toată casa un şoarece fără succes, dat fiind că în casa noastră lumea e cinstită şi că şoarecii se prăsesc numai la domiciliile cu hoţi, şi-a procurat o cutie cu şoareci.

— O să-i dau o mare deziluzie babei, zise nepotul. Nu numai că şoarecii vor fi prinşi, dar ei vor fi şi mâncaţi, adaose el cu un elan didactic şi conferenţiar.

Complotul fusese realizat de acord, împotriva Bunichii. Adusesem pisoiul, care gâdilat de copii şi mângâiat de mătuşi, se înmuiase până la ultima formă, cataleptică, a lenei şi rămase culcat şi desfăcut, cu pântecul în sus, în mijlocul odăii. Dintr'un colţ, se dete drumul pe covor unui şoarice, care luând-o în direcţia pisoiului se duse de-a dreptul sub sofa. Pisoiul mişcă rotund din coadă şi îşi zbârci căutătura. Al doilea şoarice fu pus pe drum: pisoiul se ridică în picoare, zbârlindu-şi spinarea şi transformându-se într'un animal de soi necunoscut.

Atunci ieşi din cutie al treilea şoarice. Pisoiul scoase un miorlăit de mare descurajare şi o luă la fugă.

— Vezi că-i este frică de şoareci? zise râzând bunica. Nepotul locotenent ieşi din încercare înfrânt. Ba ceeace-i mohorî inima şi mai mult, era prezenţa şoarecilor, de-aci înainte în casă.

— O să-ţi roadă încălţămintea de lac! zise Bunica. Dacă pisicilor nu le plac şoarecii, în schimb să ştii că şoarecilor le plac cismele elegante.

— Nu înţeleg, analiza în şoaptă locotenentul, vărul meu. Nu numai că pisoiul nu s'a repezit, dar a luat-o şi la fugă. Eu cred că e altceva, zise el: motanul n'are experienţă, e ignorant: nu cunoaşte şoarecii, nu a mai văzut... O să constatăm pe viitor, de vreme ce acum el îşi cunoaşte clientul. Ai răbdare, peste două trei zile o să-i prindă şi peste o săptămână îi mănâncă.

Pisoiul însă nu s'a mai întors de atunci acasă niciodată. Probabil că mutându-se într'altă parte, i-a fost frică să nu-l mănânce şoarecii pe el.

Lupul de mare

Intr'o seară am fost oaspeţii unui amic de curând. Il cunoscusem într'un varieteu, plătind şampania fetelor şi a invitaţilor, la o masă de cel puţin douăzeci de persoane, la care venea să se aşeze cine voia, se prezinta posesorului mesei, amicul de curând, ducea o cupă la gură, o golea de două, trei ori, şi dispărea în vârtejul electric şi muzical, de dansuri şi fum de tutun.

Luasem cu mine pe excelentul meu prieten, filologul, care ţinea să cunoască pe ciudatul personagiu.

— Nu ştiu precis ce meserie are, dar ştiu că la vârsta lui e un om foarte bogat şi, aş zice, foarte puternic. Mi s'a spus că e un mare armator din Galaţi şi că vapoarele lui cu cereale, poartă pavilion recunoscut, în Sicilia, la Gibraltar, la Rotterdam şi de-alungul coastei africane. O să ai plăcerea să cunoşti un tip de voinţă şi energie, unul din acei oameni născuţi pentru comandă şi creatori.

Intrând în casa gazdei, făcusem cunoştinţă cu opulenţa lui. Scurt, cu figura pătrată, clădită pe un bust în cub, cu umerii orizontali şi grei, şi flăcău, el îşi anima personalul cu o atitudine de amiral, din care nu era exclus Bonaparte. Bărbia lui, înţepată de colţurile unui guler scrobit sticlos, dispărea într'o combinaţie a plastronului, cu cravata şi cu jiletca albă, de stil imperial, iar degetul arătător sta prezent, agăţat într'un interval de nasturi. Mi se pare chiar că pe tabachera lui am distins litera N., caracteristică, a Corsicanului, într'o ghirlandă de atribute.

După un ospăţ, la care au defilat cărnurile complex carminate şi aurite, de un cuptor savant, curcile cu pulpele indecent întoarse pe umeri, purceii rumeni, prăjiţi într'o poziţie intimidată, pe un pat de legume, debitate în culori, în fire ca de lână şi în gogoloaie ca de dantelă, s'au aprins ţigările şi convorbirile s'au grupat. Vocea sonoră de bas a bogatului amfitrion domina, cum se şi cuvenea, toate convorbirile. Prietenul meu, voia să determine oarecum profesiunea eaxctă a unui om, care îşi permitea pe vremuri de mare criză, ospeţe scumpe şi havane autentice pentru toţi invitaţii lui, filologia, cu toate că studiată cu de-amănuntul, dovedindu-se incapabilă să procure unui învăţat, cum era prietenul, măcar siguranţa repetată a ceştii matinale cu ciocolată.

— Se pare că afacerile merg destul de bine, insinuă filologul, cu imaginea în ochi a unui port populat cu catarge.

— Nu aş putea să mă plâng, răspunse amfitrionul, frângând scrumul havanei pe marginea licăritoare a unui vas de alamă.

— In general, **celelalte** întreprinderi se aude că merg destul de greu. Dar cine mai înţelege ceva? Eu cred că există un gen bancar şi comercial de a se plânge omul de afaceri şi atunci când îi merge mulţumitor.

— Cred că se exagerează, zise amfitrionul; de altfel la mine am avut un sezon remarcabil de gripă.

Filologul îşi încrucişe privirea cu privirea mea.

— Probabil că şi crizele sunt de sezon, reluă filologul, analitic.

— Toamna şi ceaţa sunt cei mai favorabili agenţi, zise armatorul. Indată ce iese soarele şi se iveşte vara, nu mai e mult de făcut...

Nu înţelegeam nimic din această răsturnare a noţiunilor noastre de navigaţiune.

— Crezi că-i armator? mă întrebă prietenul filolog.

— Vorbeşte ca un medic, îi răspunsei. A zis „gripa". Dacă nu o fi şi ăsta un termen maritim.

— Dar „soarele" şi „vara"? La întoarcere am să-l iau altfel, mai concret, zise filologul, care se pregătea să iasă. Poţi să-mi spui situaţia locului, de care am trebuinţă?...

— Iesi în curte, îi răspunsei. Văd că toţi invitaţii ies în curte şi o apucă la stânga, către fund.

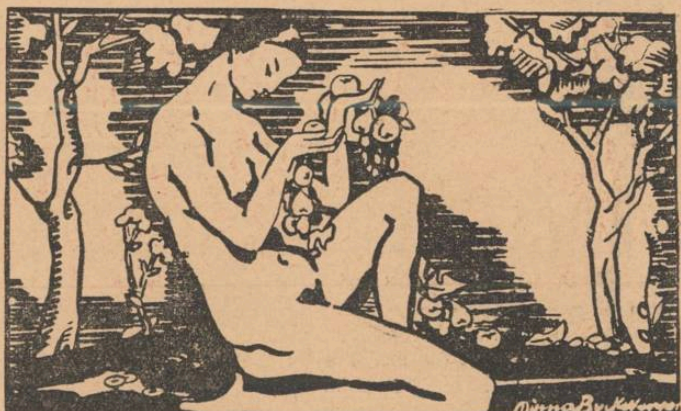
Filologul grăbit de o nevoie, care de obicei în versificare se ascunde, ieşi în curte. Era pe la 2 după miezul nopţii şi întuneric beznă. In fundul curţii, el se lovi de câteva trăsuri cu vîrfurile înalte, şterse de întuneric. I se păru poate curios dar trecu printre ele, cu gândul la îndelungatele călătorii pe mările albastre. Se duse şi mai în fund, atras de paloarea luminată a unui geam, care indica, poate, locul căutat. Insă deschise din greşeală o uşă în dreapta, de sală vastă. Luminişul geamului făcu descifrabil conţinutul încăperei. Pardoseala era acoperită de câteva rânduri de cosciuge. Filologului îi trecu nevoia numaidecât şi trânti uşa, dându-se de-a'ndaratele înapoi. Uimirea lui fu atât de mare şi obiectul ei atât de neprevăzut, în cât îl părăsiră puterile de a se mai strecura printre roţile trăsurilor. care, evident, nu puteau să fie decât nişte dricuri. Subţiat până la şira spinării, strângându-şi pântecul şi respirându-şi-l, ca să încapă, el nu apucă să iuţească pasul, până ce nu izbuti să iasă. Prin geamul de galantar al unei trăsuri zări, indistinct, opt chivăre de cioclu cu panaş, suprapuse piramidal.

— Eu o să plec! îmi şopti prietenul, venind să-şi ia pălăria, galben şi alb ca un părete. Tu mai rămâi?

Şi apropiindu-se de tot de urechea mea, şopti desamăgit:

— Am aflat... E dricar.

T. ARGHEZI

Nina Arbore — Portret

Amorul şi căsătoria

— O anchetă vieneză —

Vrei să te căsătoreşti? Cum priveşti amorul liber? Cum îţi închipui viaţa în căsnicie?

O anchetă cu aceste trei chestiuni a fost întreprinsă de comitetul vienez al „Ligii mondiale pentru reforma sexuală". Au fost întrebate numai fete cultivate, dela Universitate, dela Şcoala politehnică, şi dela instituţele superioare de pedagogie şi comerţ. In totul s'au trimes 300 de chestionare şi s'au primit 247 de răspunsuri.

Faptul că s'au adresat numai fetelor cultivate, comitetul îl motivează prin aceia că ele sunt mai lipsite de prejudecăţi decât lucrătoarele, funcţionarele şi alte fete care n'au primit o cultură sistematică; şi pentru că sunt mai în măsură să atace diversele probleme ale vieţii.

Fireşte că există femei, şi nu puţine, care nu au urmat şcoli superioare, dar îşi pot da o părere mai chibzuită decât o fată care a studiat ani de-arândul filozofia şi economia politică. Insă pentru o astfel de anchetă sunt mai potrivite fetele cu şcoala.

Ce rezultate a dat ancheta? O vom vedea imediat.

Majoritatea dintre corespondente au răspuns la prima întrebare afirmativ. Natural, vor să se mărite. Una din ele a răspuns cu o admirabilă sinceritate că, dacă ar avea posibilitatea să se mărite cu un bărbat potrivit, ar arunca imediat cărţile de fizică şi trigonometrie, „pentrucă menirea femeii, — motivează ea, — e să iubească şi să fie iubită, să aibă copii şi să-i crească."

Alta scrie că la măritiş nu visează numai fetele „cu o inimă aprinsă" ci şi fetele bătrâne. Şi dacă se întâmplă să se găsească o fată tânără căreia îi plac mai mult retortele, decât viaţa de familie, trebue trimisă la un psihiatru.

A treia adaugă la răspunsul ei afirmativ următoarele: „Sunt în al treilea an la chimie; dar când ne întâlnim noi, studentele, discuţia în 9 din 10 cazuri se învârteşte nu împrejurul reacţiunilor chimice, ci în jurul bărbaţilor şi al căsătoriei."

Toate, cu puţine excepţii, vor să se mărite; doresc o viaţă de familie şi văd în asta singurul sens al existenţei. „Cele mai multe se duc la cursuri în speranţa de a găsi un bărbat", — scrie, cam brutal, o studentă dela facultatea de drept.

Din 247 de fete care au răspuns la anchetă, numai 14 au răspuns negativ. Pe ele nu le interesează măritişul. Una din cauză că, în ordinea socială de azi, femeia e sclava bărbatului. Alta se teme de perspectiva de a pierde o mare parte din rolul ei social, adăugând că căsătoria e un arest la domiciliu pe timp îndelungat. Alteia îi plac cărţile prea mult şi nu vrea să le dea în schimbul unor scutice. A patra scrie că nu e destul de frumoasă ca să o ia cineva din dragoste, şi o căsătorie fără dragoste e un păcat. Din această cauză, a renunţat odată pentru totdeauna la gândul căsătoriei. In sfârşit, una din studente declară că nu s'ar mărita cu niciun preţ, pentrucă contactul cu un bărbat îi inspiră desgust. „Când mă gândesc, — scrie ea, — că unul din aceşti bărbaţi cu faţa ca o perie şi poate chiar cu barbă s'ar putea apropia de mine, mi se face rău".

* * *

La a doua întrebare: Cum priviţi amorul liber?—s'au primit prin aceste 247 de formulare complectate aproape tot atâtea răspunsuri diferite. Cele mai multe (180) cuprind o condamnare mai mult sau mai puţin severă a amorului liber. „Acesta este o destrăbălare sexuală numită cu un termen distins, o cursă în care cad destule fete încrezătoare". Alta scrie că amorul liber este „o invenţie diabolică a bărbaţilor întru nenorocirea femeilor".

„In amorul liber, — susţine alta, — este liber numai bărbatul. Pe el nu-l leagă nimic. El este din natură ca un fluture care sboară din floare în floare; pe când pentru femeie orice dragoste, — chiar şi amorul liber, — are urmări nu numai fizice ci şi morale."

„Pentru bărbat, — răspunde una din corespondente, — amorul liber e un joc, o distracţie; la început vede şi femeia o distracţie în aceasta, dar pentru ea această distracţie se termină cu o dramă."

„Eu sunt pentru amorul liber, — scrie alta, — cu condiţia ca legile şi societatea să apere pe femeia care a devenit victima unui astfel de amor şi pe copii, rodul unui asemenea amor. Insă, aşa cum e alcătuită astăzi societatea, trebue ca singura formă a relaţiilor dintre sexe să fie căsătoria, căci numai prin căsătorie se află mama şi copiii sub scutul legilor."

Amorul liber nu corespunde în cea mai mare parte numelui său, — susţine o studentă a facultăţii de medicină,— pentrucă în cele mai multe cazuri aduce pentru femeie pierderea libertăţii şi a posibilităţii de a dispune de ea însăşi.

Numai 67 de corespondente s'au exprimat pentru amorul liber, — ce-i drept, cu oarecare rezerve.

In zilele de azi rămân milioane de femei, din cauza si-

(Continuare în pag. II-a)

tuaţiei economice şi a altor motive, în afară de viaţa casnică. Argumentele cu privire la sfinţenia instituţiei căsătoriei sunt foarte frumoase, însă ce să facă acele fete cărora ea nu le este accesibilă. Numai în Viena se află peste 100.000 de femei care nu au nici o speranţă să se mărite. Trebue să se înmormânteze, fără să fi gustat plăcerile dragostei? In vechime a fost chiar aşa: Femeile cărora nu le-a fost dat să se mărite se vestejeau ca smochinul. Dacă una din ele ar fi avut curajul să iubească fără binecuvântarea religioasă, putea fi lapidată. Legea şi societatea au sancţionat cea mai mare greşeală ce se poate concepe cu privire la om. Acuma, societatea a devenit mai înţelegătoare, şi priveşte printre degete — cel puţin în ţările culte, — la dragostea „neconsfinţită de lege." Asta însă nu este de ajuns.

„Amorul liber — scrie o studentă — trebue să fie sancţionat prin lege şi trebue pus pe o treaptă de egalitate cu căsătoria."

Altele găsesc că nici atât nu e suficient.

„Recunoaşterea prin lege a amorului liber n'are să elibereze de suferinţe pe femeile care fac uz de el, în cazul când bărbatul le-ar părăsi. Aci nu poate ajuta nici o lege. Din această cauză, cele mai multe din corespondente văd în amorul liber „o fericire temporară şi o nefericire veşnică", — cum se exprimă una din ele. Alta scrie că mai bine ar muri decât să trăiască cu un bărbat, fără căsătorie. Dar nu pot toate să se mărite. Cea mai mare parte din bărbaţii care înconjoară femeile nu sunt deloc împotriva jocului dragostei, însă „ei se ascund cu teamă în găoacea lor îndată ce se deschide vorba de căsătorie", — scrie alta, probabil din experienţă proprie.

Rezumând concepţia celor mai multe în această problemă nerezolvabilă, exclamă o studentă dela institutul pedagogic: „Nu-i nici o soluţie. Doresc atât bucuriile dragostei, cât şi ale maternităţii, dar pentru mine ele sunt inaccesibile, de oarece nimeni nu vrea să se căsătorească cu mine şi o legătură temporară te poate nenoroci pentru întreaga viaţă."

* * *

Dar la întrebarea: Cum îşi închipuie viaţa în căsnicie? — au răspuns cele mai multe cu o vie satisfacţie. Se pare că ele se gândesc adeseori la aceasta. S'a atins aci o coardă plăcută şi foarte sensibilă. Numai cele 14 fete cărora le e teamă de căsătorie n'au răspuns la această întrebare.

Celelalte toate visează cu patimă o viaţă de familie şi plăcerile ei, fără să le fie teamă de laturea ei umbrită. Şi în primul plan al acestor visuri nu stă bărbatul, ci copiii.

„Copiii... ce fericire e aceasta! — scrie o studentă. — Să strângi la piept un trupuşor cald şi gingaş! Cea mai rece inimă se poate încălzi. Acesta e scopul şi sensul dragostei."

Este interesant că nici una din corespondente nu s'ar mulţumi cu un singur copil. Cele mai multe visează doi, altele chiar trei şi patru.

Una scrie: „Aş vrea să am câţi mai mulţi copii, atât de mulţi câţi am fi în stare să hrănim".

Alta o invidiază pe bunica ei care a avut o duzină. Nimeni nu se gândeşte la o căsătorie fără copii. Numai în aceştia văd corespondentele scopul, sensul şi justificarea căsătoriei. O medicinistă declară că, dacă s'ar căsători vreodată şi n'ar avea copii, şi-ar părăsi bărbatul, pentrucă „copiii sunt principalul şi chiar singura trăsătură de unire între bărbat şi femeie, mai ales la bătrâneţe."

O corespondentă propune un proect de lege foarte original: In cazul când, după trecere de câţiva ani, căsătoria a rămas fără copii, fiecare din soţi „are dreptul să rupă legăturile căsătoriei".

Ancheta a dovedit încă un fapt caracteristic al timpurilor noastre.

Fetele tinere posedă o mare doză de spirit practic. Ele nu mai sunt „Gretele" sentimentale care găseau că alături de iubitul său, şi cocioaba e un raiu. Ele au nevoie de o cocioabă care să fie înzestrată cu ultima expresie a confortului: mobilă frumoasă, covoare, perdele.

Numai a cincea parte dintre corespondente nu-şi pun chestiunea materială a căsătoriei. Numai să se căsătorească. Oricum o fi, vor putea să răzbată. Multe din ele declară că chiar după căsătorie vor lucra cu plăcere în specialitatea lor şi vor ajuta bărbatului să-şi câştige existenţa. Una scrie că ar fi în stare să se mărite cu un bărbat sărac şi să lucreze pentru amândoi. In chipul acesta şi-ar asigura şi o independenţă desăvârşită.

Din acestea însă nu sunt multe.

Cele mai multe visează o căsătorie cu un om bogat sau cu unul care are o situaţie frumoasă. „Să mai lucrez după ce m'oi mărita? Mulţumesc!" — scrie una. „Să-mi dea bărbatul satisfacţii şi confort."

Alta scrie: „Să-mi leg viaţa de-un om sărac şi să duc lipsă, nu vreau!"

Toate visează un trai îmbelşugat; multe visează automobile, recepţii fastuoase, şi-aşa mai departe. Iluziile epocii romantice s'au transformat în case de beton armat, chiar în palate. Iar un semn al vremii.

Acestea sunt în linii generale rezultatele anchetei cu privire la dragoste şi la căsătorie, care la urma urmei este mult mai interesantă decât multe alte anchete, cum sunt bunăoară cele cu privire la lungimea rochiei sau a părului, la culoarea ciorapului, sau cu privire la preferinţele în materie de „stele" cinematografice.

Lectura cea mai amuzantă pentru copii

URSULICĂ
Năzbâtiile pline de haz ale unui căţeluş năzdrăvan. Lei 40

GLUME PENTRU COPII
1000 glume minunat ilustrate Lei 40

CĂRTICICA PĂSĂRILOR ŞI ANIMALELOR
Descrie cu tâlc viaţa animalelor harnice şi păsărilor isteţe Lei 30.—

O CĂLĂTORIE IN LUMEA BASMELOR
de Selma Lagerlöff

HAPLEA LA BUCUREŞTI

INELUL PIERDUT

De vânzare pretutindeni. Editura „Adeverul" S. A.

A apărut în editura „ADEVERUL"

CATACLISMUL

ROMAN DIN ANUL 2000

DE UPTON SINCLAIR

De vânzare la toate librăriile

PREŢUL LEI 70

Viaţa amoroasă a Cleopatrei

Romantica întâlnire a Cleopatrei cu Antoniu

In calmul luminos al dimineţii, printre valurile purtătoare de albe coroane de spumă, îşi face loc, săltând pe munţi albaştri, o corabie strălucitoare, o galeră de aur, minune cum n'a mai văzut bătrânul Neptun, miticul stăpân al mărilor şi al întinselor oceane. Prora corăbiei e de aur, pânzele de purpură, iar lopeţile de argint masiv lovesc valurile în cadenţa muzicii languroase de pe bord. La pupă şi la proră două femei, înfăţişând sirene, conduc cârmele. Sunt blonda Charmion, svelta ateniană, şi bruna Iras, Persana cu ochii adânci şi negri, ambele confidentele Cleopatrei. Pielea lor fragedă, căci sunt atât de tinere, străluceşte albă printre ochiurile reţelei de argint, care le serveşte drept tunică. Suspendate pe frânghii, sau pitoresc grupate pe bord, tinere sclave, reprezentând nimfe şi nereide, împodobesc galera cu graţioasele curbure ale corpurilor lor goale, care oferă privirii un nou farmec cu fiecare mişcare nouă. Splendide femei cu sân bogat şi şolduri pline stau alături de graţioase adolescente cu torsuri de efeb şi picioare subţiri de cerboaică, toate însă, după mărturia lui Plutarch, de o desăvârşită frumuseţe. Iar amestecul acestor trupuri feminine perfecte alcătueşte un glorios tablou al unei minunate fantezii în alb...

Stăpâna mitologicei galere, fantastica Cleopatra, şade culcată sub un pavilion de aur şi mătasă în formă de scoică. Imbrăcată într'un văl străveziu de mătasă verde, culoarea divinităţilor marine, cu părul negru despletit, pe care vântul îl flutură în voe, ea reprezintă pe Aphrodita Anadiomene, pe fiica lui Zevs cea născută din valurile fecunde ale mării. In jurul ei, băeţaşi frumoşi şi durdulii, împodobiţi cu aripioare de argint, îndreaptă spre regină evantalii multicolore, ale căror reflexe purpurează obrajii ei delicaţi. Ei înfăţişează Cupidonii, care au sburat în jurul zeiţei Amorului în clipa când a eşit, strălucind de frumuseţă, din undele mării. Aşa cum stă culcată, cu divinul ei trup palpitând, sub transparenţa ţesutului, de o majestuoasă pudoare, Cleopatra întrece în frumuseţă pe însuşi Aphrodita, cea mai frumoasă dintre zeiţe. E greu de imaginat o femeie mai seducătoare.

Cleopatra contemplă, cu o olimpiană seninătate, pânzele umflate ritmic sub bătaia vântului, care o poartă spre glorioase destine. Deasupra ei cerul de un albastru minunat, iar de jur împrejur, tot atât de albastră, marea, care se întinde ca un satin de azur. Şi în acest decor de vis, ea reînviază o scenă petrecută cu trei ani în urmă. Era la Roma, în ziua Lupercaliilor, cu o lună înainte de asasinarea lui Cesar, şi, în ziua acea, Antonius era Lupercus. Dictatorul, îmbrăcat ca un rege, în togă de purpură, şedea pe un tron de aur, iar Antonius îi oferea diadema regală. Il revedea aşa cum stătuse, în ziua acea, în faţa lui Cesar, aproape gol şi gâfâind încă de oboseala alergării prin oraş. Aurul magnific al luminii tremura pe nuditatea-i superbă, numai muşchi şi nervi. Ce virilă armonie se degaja din liniile muşchiuloase ale braţelor şi ale picioarelor, din grumazul său puternic, din pieptul său de uriaş! Şi faţa sa! Aceaşi impresie de bărbătească frumuseţă şi de neîntrecută forţă fizică. Un păr cârlionţat, negru şi des, încadra această faţă dionisiacă, care radia veselie nemărginită, bucurie de viaţă împinsă până la extaz, încredere în sine, sinceritate. Totul arăta că natura a realizat cu dânsul apogeul perfecţiunii fizice.

Ce contrast cu Cesar, cu fruntea sa înaltă şi bombată de cugetător, cu privirea sa visătoare, rătăcită în depărtări! Unul reprezenta apogeul forţei spirituale, celalt apogeul forţei fizice.

„Sunt în adevăr aleasa zeilor, se gândea Cleopatra, căci sunt singura femeie căreia destinul i-a hărăzit să aibă ca amanţi pe bărbatul cel mai genial şi pe bărbatul cel mai frumos din lume. Cât sunt de fericită! Imi mai lipseşte încă puterea nemăsurată de împărăteasă a lumii şi voiu fi cu adevărat o divinitate, dubla divinitate a frumuseţii şi a puterii". Şi surâde, fericită, infinitelor bucurii ale viitorului, visului de nemărginită putere şi viziunii îmbrăţişărilor bărbatului, care era însuşi simbolul bărbăţiei....

In depărtare se profilează zidul violet al munţilor Taurus. Mitologica galeră se apropie de Tarsos... Parfumurile ameţitoare ale Arabiei şi ale Egiptului se înalţă în aburi grei de pe galeră şi inundă cheiurile portului. Şi pe când galera Venerei Nilului pătrunde în port, Antoniu îşi exercită funcţiunile de proconsul, în agora, înconjurat de o mare mulţime. Dar nu mică îi fu surprinderea, când se trezi aproape singur în piaţa publică. Ecoul uralelor, care veneau dinspre port, îl făcu să priceapă despre ce e vorba. Ce ameţitoare surpriză! A sosit aşa dar clipa cea atât de aşteptată. Şi fără să mai stea pe gânduri, uitând că regina trebue să vie la dânsul, alergă şi el spre port, întâmpinat de mulţime cu strigătele: „A venit zeiţa Venus să-l viziteze pe divinul nostru Bachus-Antoniu, spre fericirea Asiei".

Sub impresia rafinatului spectacol, ce se oferea privirii sale, Antoniu simţi nevoia de a-şi lepăda purtarea sa grosolană de centurion parvenit şi în cuvinte alese cu grijă, dar cu multă osteneală, căci limbajul său era foarte popular, el o invită pe Cleopatra la un banchet în palatul său. Dar, observând numai privirea sa extaziată de admirator îndrăgostit, regina înţelese că, de aci înainte, Antoniu va fi docilul ei prizonier şi de aceea îşi permise să refuze invitaţia atotputernicului triumvir, chemându-l ea la un banchet, pe care îl va da pe galeră, chiar în acea seară. Astfel, cu un singur gest, ea răsturnă situaţia în favoarea ei. Ea nu se mai ducea la Antoniu, ci triumvirul venea la dânsa.

In seara următoare, avu loc banchetul dat de Antoniu în onoarea Cleopatrei. După banchet, triumvirul Romei şi suverana Egiptului se retraseră în parcul care se întindea până la malurile Cidnusului. In minunata noapte caldă, plutea aroma florilor. Vârfurile chiparoşilor şi, în fund, banda fluviului erau luminate de lună. Strigătul strident al greierilor se înălţa din flori şi din iarba, care, spre malurile fluviului, se prefăcea în trestie. Pe o bancă de marmoră, aproape de fluviu, perechea augustă se aşeză. In sfârşit, Antoniu era singur cu Cleopatra. Regina Egiptului, înaltă şi sveltă, şedea imperturbabilă lângă Antoniu, iar el o privea. Fruntea ei înaltă şi mândră era încadrată de un păr negru şi bogat, prins, după moda greacă, cu o panglică albastră, care îi înconjura capul. Ochii, incomparabilii ochi ai Cleopatrei, negri, mari, pătrunzători, străluceau de atâta tinereţe, de atâta dor de viaţă. Buzele roşii şi subţiri mărturiseau temperamentul ei crud şi puternica-i sensualitate. Nasul puţin curbat, cu nările fine şi tremurătoare, o bărbie ascuţită şi energică, complectau acest profil nobil şi imperial, unic prin împreunarea graţiei şi energiei, dominatoare. Bustul delicat, talia lungă şi sveltă, ca tulpina unui palmier tânăr, fina curbură a şoldurilor, întreaga eleganţă şi armonie a corpului ei perfect, cizelat ca o cupă de Lisip, se desemna prin stola violetă, strânsă într'o centură de aur, căci, ca să-l flateze pe Antoniu, Cleopatra se îmbrăcase ca o femeie romană. Frumuseţea mată şi nobilă a orgolioasei regine strălucea. Din întreaga ei fiinţă emanau efluvii de voluptate şi un farmec ameţitor. „Nici un bărbat nu-i putea rezista, nici chiar cel mai înverşunat duşman al femeilor", ne spune istoricul Dio-Cassius, ostil, dealtfel, Cleopatrei. „Minunata ei frumuseţă fermeca sufletele", scrie Plutarch.

Antoniu se simţea intimidat de această femeie unică, deşi era atotputernicul potentat al Orientului şi deşi veneau spre dânsul, din fastuoasele lor palate, invizibilele prinţese ale Asiei, ca să solicite cu trupurile lor, docil oferite, tronuri şi provincii pentru soţii sau părinţii lor. Dar ce însemnau toate aceste regine, pe lângă Cleopatra, pe lângă această splendidă floare greacă răsărită sub ferbintele soare al bătrânului Egipt! Şi această femeie, pe care o iubea cu ardoare de cinci ani, de pe când era încă amanta lui Cesar, fără speranţă că visul său se va împlini vreodată, era acum lângă dânsul. Ce nespusă fericire umplea pieptul lui Antoniu!

„Te iubesc", şopti Antoniu

„Taci. Nu-mi vorbi astfel".

Antoniu, timid ca un adolescent în faţa iubitei sale, tăcu. Şi au stat aşa vreme îndelungată, fără să-şi vorbească. Se priveau doar şi privirile lor înlocuiau vorbele. Pe nesimţite, Cleopatra se apropiă de Antoniu şi încet, ca şi cum ar mângâia un copil ascultător, prin mişcări insidioase, îl făcu să se înfioare sub dulcea nuditate a braţelor ei. Apoi, degetele lor se înodară, obrajii lor se atinseră, părul lor se împreună. Sub atingerea epidermei delicate ca o petală de crin, Antoniu îşi pierdu orice putere de stăpânire şi mânile sale începură să se plimbe într'o voluptoasă dezmerdare pe braţele goale ale Cleopatrei, iar gura sa arzătoare căuta lacomă buzele femeii adorate.

După o scurtă rătăcire, Cleopatra se reculesese. Antoniu atinsese hotarul peste care, deocamdată, nu trebuia să treacă. Gustase din cupa vrăjită atâta cât să tânjească de aci înainte de dorul de a sorbi conţinutul întreg. Dar restul trebuia să-l bea abia la Alexandria. Şi deşi, sub magia sărutului viril, un fluviu de foc începu să treacă prin trupul ei plin de ardoarea celor trei ani de văduvie, trecuţi de la moartea lui Cesar, ea avu destulă putere, ca să-l îndepărteze pe Antoniu, căci într'însa orgoliul şi ambiţia puterii erau mai puternice chiar decât tropicala ei sensualitate.

„Nu atât de repede, dragul meu. Trebue să ne cunoaştem mai bine. Vei veni la Alexandria şi acolo... vom vedea.... încheiă ea, cu un zâmbet maliţios şi promiţător. Şi în ochii lui Antoniu treceau viziuni turburătoare. Imaginaţia lui evoca deliciul de a se învălui în mângâierea părului ei bogat, evoca parfumul săruturilor ei. Pălind sub intensitatea dorinţei, care îl împingea spre trupul reginei, el întinse braţele spre Cleopatra, dar ea se prefăcu că nu observă gestul de implorare.

„Vocea ta, sublimă Cleopatra, e mai dulce decât melodia harfelor eoliene, iar Himeros şi Eros plutesc în parfumul părului tău. Aphrodita mea adorată, singura mea zeiţă în cer şi pe pământ îţi voi da stăpânirea lumii. Orgolioasa Roma şi toate ţinuturile lumii, pământuri şi neamuri fără de sfârşit, ţi le voiu depune la picioarele tale divine".

„Iar eu îţi voiu da frumuseţea şi dragostea mea, bunuri pe care însuşi marele Cesar, le preţuia mai mult chiar decât stăpânirea lumii".

Şi în noaptea aromată de vară, sub bolta cerească brodată cu filigramele de aur ale astrelor, în vechiul oraş al lui Senacherib, sângerosul rege al dispărutei Asirii, destinele lui Antoniu şi ale Cleopatrei se uniră până la moarte. Amândoi minunat de frumoşi, amândoi puternici, ei vor alcătui o pereche, care va răscoli aşezările lumii, o pereche care va consuma regate în îmbrăţişerile lor şi totuşi o pereche tragică, atât de tragică! Noaptea aceia de la Tarsos, care a văzut unirea lor, este desigur unul din cele mai fascinante momente din istoria lumii.

FILIP HOROVITZ

A apărut:

Viaţa Romînească

REVISTĂ LITERARĂ ŞI ŞTIINŢIFICĂ

No. 9 şi 10 pe Septembre şi Octombre 1930

CU URMATORUL SUMAR:

Mihail Sadoveanu	*Măria-Sa Puiul Pădurii.*
Gala Galaction şi Pr. V. Radu	*In jurul Sfintelor Scripturi.*
Aureliu Weiss	*La moartea lui Georges de Porte-Riche.*
I. Petrovici	*Impresii din Italia (Imprejurimile Romei).*
Emil Virtosu	*Iordache Golescu şi întîmplările anului 1821.*
Otilia Cazimir	*Pasteluri: Lacul. — După ploaie (versuri).*
G. Topîrceanu	*Domnia lui Ciubăr Vodă.*
Ion Minulescu	*Cu plopii în ploaie (versuri)*
Nicolae Tolu	*Istorie şi artă.*
I. M. Marinescu	*Din Theocrit (versuri).*
Demostene Botez	*Fără anotimp (versuri).*
Radu Vulpe	*Staţiunea protoistorică şi daco-romană dela Poiana în Moldova de jos.*
Izabela Sadoveanu	*Cronică literară (Comemorările Romantismului).*
M. Sevastos	*Cronica teatrală.*
Dragoş Protopopescu	*Cronica engleză (Cultura engleză).*
P. Nicanor & Co.	*Miscellanea (D. Iorga filozof. — Conflictul cultural America-Europa). — Rubrica: „Recenzii". — Intelectualii comici. — Criza mondială).*

Recenzii, Revista Revistelor, etc.

PREŢUL 60 LEI

A apărut:

MANUAL DE SOCIOLOGIE

de D. I. Suchianu, Conferenţiar universitar

E un elegant volum, cuprinzând într'un stil foarte literar, toate problemele sociologiei generale precum şi ale sociologiei religioase, economice, juridice, politice, estetice, linguistice şi educaţionale.

Fântână părăsită

Azi, cumpăna fântânii, din adânc
Nu mai ridică cerul curs în ape, —
Şi nici un călăreţ — plecat pe oblânc —
Nu mai struneşte murgul să-şi adape...

In noaptea de cicoare nu mai cad
In ciutura plesnită stropi de stele, —
Şi-uitarea tot mai mult îşi face vad
Şi 'ntinde'n preajmă àripele-i grele...

Şi trec pe-alături şi se pierd în zare
Chervanele, în freamăte de strună,
Căci ceru'n apă n'o să mai coboare
Să cânte în fântână'n corzi de lună...

PAVEL NEDELCU

Insemnări

Un sectar

Membru al partidului liberal, George Demetrian care doarme astăzi somnul de veci, era un sectar fără pereche.

El nu avea legături de prietenie cu membrii celorlalte partide; nu citea decât oficiosul liberal; credea că oameni iubitori de ţară, cinstiţi şi destoinici sunt numai în partidul său şi socotea că toate nenorocirile ce au căzut peste noi: holera, seceta, cutremurele de pământ, invazia lăcustelor şi inundaţiile s'au întâmplat sub guvernele conservatoare.

Ca să vă daţi mai bine seama de mentalitatea acestui sectar, voi povesti două fapte petrecute în anul 1908.

Odată stam de vorbă cu George Demetrian şi pe când el voia să mă încredinţeze că doar în partidul liberal au fost şi sunt oameni mari, îi răspunsei:

— Şi eu sunt liberal, dar aceasta nu mă împiedică să recunosc că şi în partidul conservator s'au găsit şi se află oameni de mâna întâia. Lascar Catargi n'a fost un înflăcărat patriot şi Barbu Catargi un mare orator? Dar Petre Carp, Alexandru Lahovary, Maiorescu, Marghiloman, Take Ionescu, Filipescu nu ne cinstesc neamul?

— Ce aberaţiune! Indrăzneşti să aşezi alături de Ion Brătianu şi Cogălniceanu pe Lascar şi Barbu Catargi?

— Eu n'am făcut nici o comparaţie, dar spun că cei doi fruntaşi conservatori n'au fost oameni de rând.

— Petre Carp? Un zeflemist; Alexandru Lahovary? Un fanariot; Maiorescu? Un imoral; Marghiloman? Un sclivisit; Take Ionescu? Un flecar; Filipescu? Un impulsiv. Iată oamenii mari ai conservatorilor!

— Vrei să-ţi dovedesc că judeci cu patimă?

— Te rog.

— Când Fleva nu plecase încă din partidul liberal, era pentru tine „tribunul poporului", iar astăzi când este adversarul nostru, spui că este butoi fără fund. Ţi-aduci aminte ce părere aveai despre George Panu, când era şeful grupului radical şi despre Morţun, când era socialist? Acum, pentrucă ei s'au înscris în partidul nostru, îi ridici în slavă.

— Lasă-mă în pace! Cu tine nu se poate vorbi serios, îmi răspunse Demetrian, plecând furios de lângă mine.

Altădată sectarul vorbea la o întrunire publică:

— Nu trebue să uitaţi, iubiţi cetăţeni, că fără Brătianu, Cogălniceanu, Rosetti, fraţii Goleşti şi alţi fruntaşi ai partidului liberal, n'am fi avut pe 48, pe 56, pe 57, pe 58, pe 59, pe 66, pe 77—78 şi pe 81. Istoria partidului liberal se confundă cu istoria ţării.

La sfârşitul întrunirii m'am dus cu oratorul pe drum.

— Spune drept, ţi-a plăcut discursul meu?, mă întrebă George Demetrian.

— Să fiu sincer?

— Fireşte.

— Nu mi-a plăcut. Ce rost a avut înşirarea aceia de date?

— Prost eşti dacă n'ai înţeles nici atâta. Tu nu ştii că toate evenimentele însemnate din ţara noastră se datoresc partidului liberal? Mi-ar trebui o săptămână ca să vorbesc despre revoluţia de dincolo şi dincoace de Carpaţi, despre unirea principatelor, despre divanurile ad-hoc, despre convenţia de la Paris, despre alegerea domnitorului Cuza, despre aducerea dinastiei străine, despre războiul independenţii şi despre proclamarea regatului. Când vorbesc la întruniri publice, mă mulţumesc să pomenesc datele.

— Toate bune, dar când auzi pe cineva vorbind aşa ca tine despre 48, 56, 59, 77—78, îţi aminteşti de oratorii lui Caragiale.

— Crezi că eşti de spirit?

— Şi în orice caz trebue să veseşti, prin afişe speciale, pe cetăţeni ca să vie la întrunire cu Istoria Românilor.

— Toată viaţa ai fost un caraghios. Dealtminteri, tu n'ai fost niciodată disciplinat.

— De sigur. Cel care spune adevărul; care demască reputaţiile şi gloriile uzurpate, care desvălueşte caracterele false învăluite într'o atmosferă de bonhomie, care cercetează cutele vieţii noastre politice şi sociale şi care — mai ales — descoperă cu îndrăzneală misterele acestor cute, nu este un membru disciplinat al partidului. Eu aşa sunt şi astfel voi rămâne. Nu-mi voi prostitua niciodată gândirea pentru ca să mă răsfăţ în onoruri.

— Să ştii că de astăzi înainte nu-ţi mai vorbesc, îmi spuse Demetrian.

Cu câteva zile înainte de a muri, şi-a chemat soţia lângă el şi a rugat'o ca la înmormântare să nu se întrebuinţeze decât membrii partidului liberal şi deoarece, din întâmplare, amândoi dricarii din oraş erau conservatori, el a cerut cu stăruinţă să i se cumpere cosciugul din Bucureşti şi să fie aşezat pe un car, la care să se înjuge şase boi.

Surprind pe buzele dumneavoastră, cititoare şi cititori, un zâmbet. Vreţi să ziceţi:

— Fără îndoială că nici boii nu erau conservatori.

IONESCU QUINTUS

COPIII

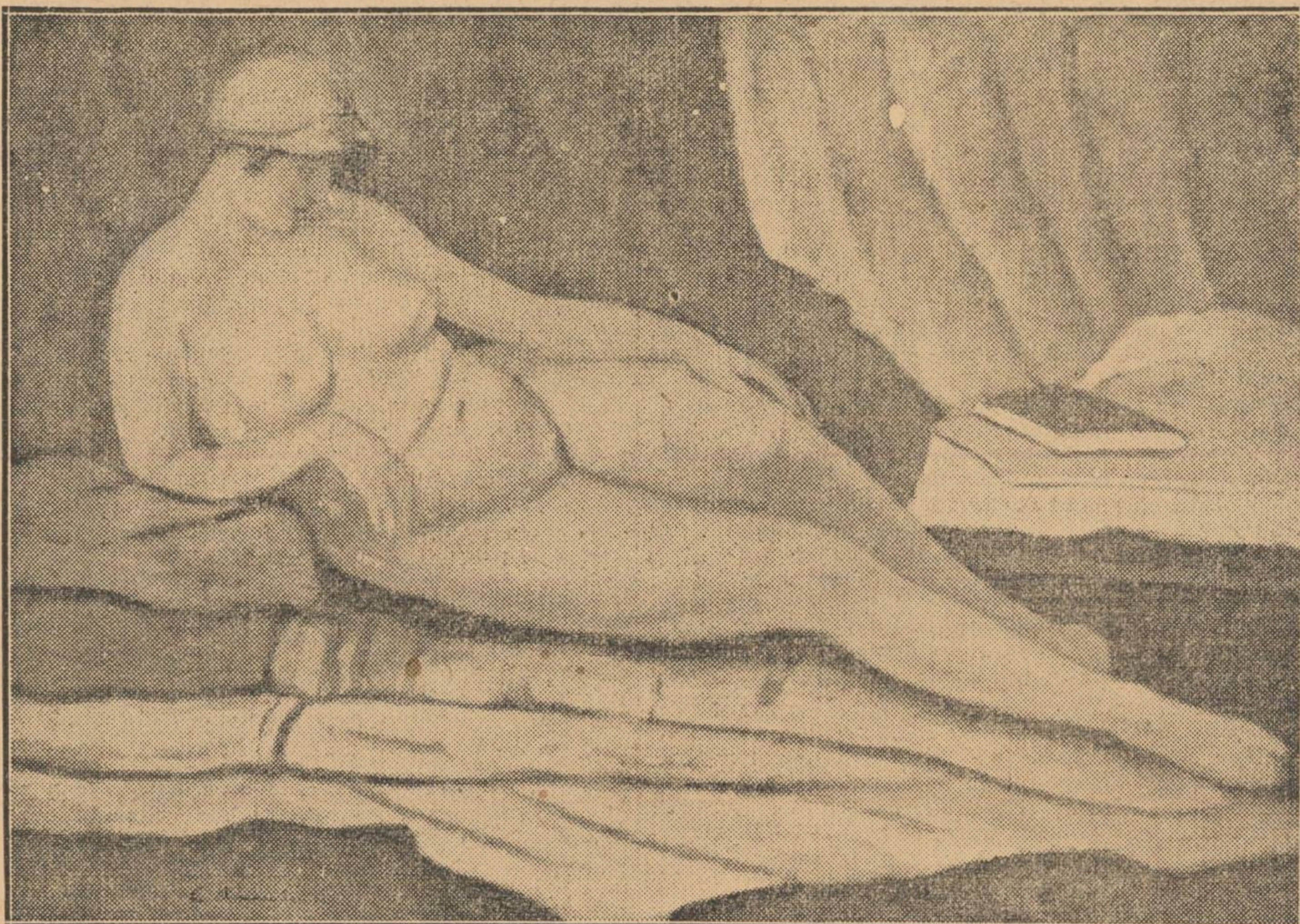
să citească cartea frumoasă

Irozii şi cântece de stea

de **Anton Pan**

pe hârtie velină, cu ilustraţiuni în culori. Preţul 20 lei.

De vânzare pretutindeni

C. Bacalu Nud

PLASTICA

Teoreticienii artei au pretins totdeauna profesioniștilor paletei să interiorizeze fenomenul la care se opresc, — materia pusă în valoare de pictor trebuind să corespundă unei stări sufletești, să oglindească o sensibilitate.

In toate vremurile au existat, însă, curente stimulate de public care au interzis celor ce practicau arta să se depărteze prea mult, în opera lor, de prezența fizică a modelului.

Și astăzi, sub titlul de sinteză, unii pseudo-artiști încearcă să sugrume în pânzele lor orice avânt lăuntric, limitând expresia plastică la ritmul tipic și banal al unei reproduceri seci.

La acești abili meșteșugari, preocuparea sufletească e cu totul absentă. Aspectul plastic se reflectă într'înșii în chip imprefect, superficial. Ei nu se interesează niciodată de caracterul particular al modelului, de trăsătura și corespondența intimă a fiecărei forme, de sensul deosebit, de sugestia plastică spontană ce se frământă în orice linie vie. Pentru ei portretul uman nu e o problemă de transpunere, ci o îndeletnicire mediocră în stil de serie, — asemănarea preocupându-i în primul rând.

Și ceiace se întâmplă cu portretul se poate generaliza la orice subiect.

De-acei o expoziție cu alt înțeles, cum este cea organizată de pictorul Constantin Bacalu în foyerul Teatrului Maria Ventura, merită o oprire specială.

Domnul Bacalu face parte din generația strălucită a școalei de Belle Arte din Iași, care ne-a dat pe Tonitza, pe Ștefan Dimitrescu și pe Han. Din tovărășia nedeslipită cu Tonitza, pictorul Bacalu a învățat și s'a pătruns până la religiozitate de taina delicată a culorilor. A muncit modest și cu rod, cumpănind totul calm, cu seninătate și bun simț.

Străin de orice grimase, nelăsându-se impresionat de elucubrațiile plastice importate — dintr'o lume care-și poate îngădui luxul oricărei răsturnări — și menite să deconcerteze sau să provoace delirul admirativ al snobilor, domnul Bacalu a știut totuși să meargă cu vremea, dominându-și materialul, dându-i viață, lumină, sensibilitate.

In afară de nuduri și de flori, panourile expoziției actuale sunt ocupate mai mult de peisaj — priveliști din Dobrogea, din Ardeal și din București.

Cineva, scriind despre aceste peisaje, a pomenit, cu intenția vădită a unei apropieri, de peisajele domnului Bunescu. Credem că nu poate să subsiste o astfel de apropiere. Pictura domnului Bunescu evocă o natură tristă, sobră, întunecată, — în griuri, brunuri și violeturi reci, — pe când natura domnului Bacalu e mult mai voioasă, are altă lumină, o gamă mai caldă, în care domină roșul și galbenul, iar griurile și violeturile sunt

G. Raicu Peisaj

mai limpezi și mai liniștit armonizate. Nimic din melancolia peisajului urban al domnului Bunescu nu se poate recunoaște aci. E, dimpotrivă, dragostea de viață care tresare, cu o poezie proprie, în seninătatea tonurilor.

* * *

La Ateneu expun domnii Pan Ioanid și Emilian Lăzărescu. Primul — hore; cel de-al doilea — siluete de bal, de teatru și de cabaret.

Nici-o schimbare în ceiace înfățișează domnul Pan Ioanid astăzi, față de manifestările d-sale anterioare. Și nici-o înaintare nu mai e posibilă. De-aceia, ar fi inutil să mai stăruim.

Domnul Emilian Lăzărescu practică un soiu de ilustrativ factice de revistă periferică, menit să satisfacă nevoile plastice ale oamenilor trecuți de o anumită vârstă.

* * *

In sala Mozart sunt deschise expozițiile domnilor Dimitrie Știubei, G. Raicu, Peer Merlöe.

Domnul Știubei e un diletant de talent. Mai mult nu se poate spune despre d-sa. Ii trebue studiu și stăruință.

G. Raicu Maica Zenaida

Uleiurile, aquarelele și guașele expuse, aduc unele notațiuni simpatice, care, însă, nu sunt suficiente pentru a anunța un artist.

Nici pictura domnului G. Raicu nu poate fi socotită ca o afirmare definitivă. Ai impresia că citești o carte fără sfârșit. Artistul nu izbutește să se realizeze deplin, să spună tot ce are de spus.

E totuși un efort onorabil, și conștiinciozitatea pe care am urmărit-o în cele mai multe din lucrările expuse e o indicație sigură a evoluției viitoare.

Sculptură decorativă în lemn, o operă de migală și dexteritate lăudabilă expune artistul danez Peer Merlöe.

D-sa ar trebui să încerce mai stăruitor înfăptuirile de artă aplicată.

H. BLAZIAN

Invietorul de morți

de I. C. VISSARION

Intr'o zi, o birjă dela gară, aduse într'un sat, un necunoscut, care, după ochelarii ce purta și după hainele nemțești cu care era îmbrăcat, se vedea a fi dela oraș. Pe deasupra hainelor negre și a pantalonilor cu dungă peste genunchi, purta o manta de dril menită să-l ferească de praf și poate și de ploaie.

Cam în dreptul bisericii, se întâlni cu o babă, făcu un semn cu bastonul în spatele birjarului, iar acesta opri.

— Ascultă, mămucă, — zise el către babă.

Mătușa se opri s'asculte.

— Ești din satul ăsta?

— Din satul ăsta, domnișorule.

— Unde stă popa?

— Popa al nostru?... ăl bătrân ori ăl tânăr?

— Cel bătrân.

— Apoi cel bătrân stă aci, în casele astea cu geamlâc; cel tânăr, stă în capul satului.

— Tot om de treabă a rămas bătrânul?

— Vai, domnișorule, da' când a fost el altfel?... Asta, tânărul, îl cam face de bani răi... Da' el slujește drept... și spune că i-a venit și vederea la loc...

Necunoscutul zâmbi, scoase o hârtie de un pol și o întinse babei.

— Pe ce?, — întrebă ea.

— C'ai pierdut vremea cu mine stând de vorbă.... Uite ce te mai rog... spune-mi d-ta, dar drept — mor în satul ăsta oameni tineri?

— Care n'are zile cum să nu moară, domnișorule! — răspunse baba.

— Ei vezi? ăsta e păcatul, — îi întoarse vorba necunoscutul, — dar ia banii, că mă ții cu mâna 'ntinsă.

— Dar pe ce, maică?

— N'auzi?, fiindcă stai de vorbă cu mine și fiindcă vreau să-mi spui drept.

— Lasă, domnișorule, ține-ți banii; că nu păgubesc dacă vorbesc.

— Băbuțo, — vorbi necunoscutul, — am spus că păcatul dv. e ăsta: credeți că mor numai oamenii care nu mai au zile... Iacă eu sunt doctor și am descoperit o mașină — o am aici în geamantan — prin care, pot să 'nviez oamenii! Nimenea pe lume, până acum, n'a mai fost în stare să facă așa ceva.

Baba, negreșit, auzind asta, se uită la ochelarii necunoscutului, la hainele lui scumpe și fără de cusur, și rămase cu gura căscată.

— Da, babo, dv., oamenii dela țară, nu credeți în știința noastră și vă lăsați să muriți cine știe din ce fleac, de o boală de nimic! Și cu toate astea, dacă v'ați gândi la minunile ce le vedeți și dv. cu ochii, ori le ascultați cu urechile, apoi nu vi s'ar mai părea și mașina mea de înviat morții, că ar fi cine știe ce grozăvenie minunată. Ia acolea o mașină, ca toate mașinele de azi, și lucrul ar fi înțeles.. Auzi pe sus: *sbârrrr... sbârrr...;* te uiți și vezi că e un *aerocârlan năzdrăvan*, adică un aeroplan sau mai multe!... Auzi o muzică, un cântec, sau un glas, care vorbește parcă dintr'o cutie și ce e?... *rad'o!* Vezi o sârmă, o drăcie mică, *sbârrr* un clopoțel ca de bicicletă, și: *alo*... ce e?... o nimica toată: un telefon!... Știi, drăcia, parcă ar fi un câine, cu coada în București și cu botul la Timișoara... Il strângi de coadă la București și el: *chealalau* pe malul Beghi, ori într'o odae la hotel *Coroana!*

La fel este și mașina mea... desgrop mortul, îi pui sârme la tâmple, la podul palmelor și la al picioarelor, dau drumul mașinii, hâr-sbârr-sfârr... și mortul se trezește, se freacă la ochi, cască, se 'ntinde și se miră: ce vis!... parcă eram pe lumea ailaltă!...

Apoi, negreșit, el pe lumea ailaltă se și dusese, dar eu l-am chemat îndărăt, pe lumea asta, să-și vadă omul de treabă!... Unul, de pildă, pe care l-am înviat eu, murise în ziua nunții! *Chiu! Vai!,* — mireasa! *Ah! Of!,* — socrii!

— Ho!, oameni buni, — eu de colo, — îl aduc îndărăt de urechi!... Asta nu se face, să lași o mireasă plângând și tu să-ți iei tălpășița!...

Și... hâr-sbâr-sfâr... l-am înviat!

— Maică, maică, ce-o mai fi și asta!... A ieșit dracul pe pământ!, — zise și baba.

— Astfel că, pot să 'nviez cu mașina mea, pe orice mort... Aveți azi vr'un mort în sat să-l înviez?...

— N'avem; a fost unul — da' ce mândrețe de bărbat, și bogat, și de treabă, și 'nvățat și frumos, dar l-a îngropat aseară....

— Păcat!, — zise necunoscutul, și-apoi urmă:

— De pildă, uncheașul dumitale, de câți ani e mort?

— Iiii!... păi... de vre-o douăzeci de ani și mai bine...

— Să-l înviez flăcău de 18 ani!

— Ai?! strigă baba mirată.

— Da, să ți-l înviez de 18 ani, flăcău cu puf pe obraji...

— Imîîîî... maică, maică,... să-l mai văz eu ca odată... Da' eu?

— Păi, d-ta rămâi așa cum ești... N'am ce-ți face....

— Da' să mă omor la noapte și să mă 'nviezi mâine?

— Nu; că trebue să-ți examinez inima!... Nu se poate; dar lasă să-l înviez pe el...

Baba se gândi nițel și apoi spuse:

— Flăcău de 18 ani, o să se uite la cele de 15 ani, iar mie o să-mi zică: uși, babornițǎ bătrână! Să-l înviezi ca atunci când a murit, tot e mai tânăr ca mine acum, și... sunt atâtea văduve de răsboi!... Inviază-l mai bătrân!... dar nu,... c'am mai făcut și eu doi copii după ce a murit el... și era uricios foc, pentru lucruri d'alea!...

Baba se mai gândi și vorbi tot ea:

— Ași vrea să-mi înviezi pe un băețel al meu ,e mort de 40 de ani... Uncheașu', lasă-l...

— Da' să înviem pe feciorul d-tale... Și acum uite ce ai d-ta de făcut. Eu îți înviez băiatul dumitale aproape gratis... dai o mie de lei... dar trebue să faci altceva... Lucrul ăsta nu trebue însă aflat de către Stăpânire. Stăpânirea nu ține la oameni: îi pune la biruri și atâta tot; iar ca să nu mai ceară pământ, când moare câte unul, zice: bogdaproste... Așa că, dacă vor auzi de mașina mea, n'o să-mi dea voe să înviez decât pe de-ai lor!... Te duci dar în sat — d-ta știi să dăscânți?

— Scol omul de pe lingoare! răspunse baba.

— Așa... te duci, la oamenii cei buni, la cei care au morți vrednici de înviat... Căci înțelegi d-ta: eu nu vreau să 'nviez un hoț, de care a zis satul bodaproste, când a auzit că l-a luat dracul; nu vreau să 'nviez un slut, de care au zis alții: bine că l-a luat Dumnezeu; și nici vre-un leneș, ori vre-un bețiv, de care s'a zis: bine c'a descurcat D-zeu pământul de el!... Vreau să 'nviez oameni tineri, femei tinere, ai căror părinți au să plătească taxa de trei mii de lei.

— Maică, maică, ce minune!... Și unde tragi, unde te poate găsi lumea? mai întrebă baba.

— La popa... aici la popa!... Dar să vie seara la mine, nu ziua... să n'audă Stăpânirea!

— Maică, maică... da ăsta... dumnealui,... de pe capră ?

— Vizitiul e surd de poți cânta cu goarna la ureche-i; altfel vorbiam eu așa de tare cu d-ta?...

— Atunci scrie-mă și pe mine: mătușa Dobra, doftoroaia... să învieze pe Mateică, feciorașul ei!...

Necunoscutul scoase carnetul și 'nsemnă.

— Și-acum, vezi de ei... bărbați tineri, femei, fete, flăcăi... Le spui, între patru ochi, și-i trimeți la mine.

Apoi el se dădu jos cu un geamantan în mână ,dete birjarului câțiva poli și-i făcu semn să 'ntoarcă și s'o ia îndărăt. In urmă porni spre casa popii, petrecut de babă, până la poartă.

La popa, ce-o fi spus, cum o fi sucit-o el, cine-știe, că popa i-a dat o odae pe seama lui și l-a lăsat în pace.

* * *

Seara au început să latre într'una câinii popii: veneau oamenii cei mai bogați, bărbați și femei, să plătească taxa și să-și înscrie morții, scumpi și neuitați lor, la înviere! Până în revărsatul zorilor scrise doctorul la nume de morți, luă bani și tutulor le spuse, că *învierea* se va face Duminică, când o mai fi două ceasuri până în ziuă.

Ziua doctorul dormi și pe seară, iar mai avu de lucru. Oamenii se vestiră pe ascuns și de prin alte sate, și veneau alții, să înscrie la înviere, pe iubiții și veșnic regretații lor morți!

Și-a treia noapte și-a patra noapte, doctorul scrise la morți pentru înviere.

Ajunse ziua Sâmbetei.

O femee tinerică, cea care-și îngropase bărbatul chiar în ajunul sosirii doctorului, și despre care vorbise baba, veni la doctor.

— D-ta... parcă te cunosc?... o 'ntrebă doctorul, — mai ai vr'un frate, sau vrei să-ți înviez și pe mămica?

— Domnule doctor — răspunse femeia încet și tremurând — eu m'am gândit d'atunci mereu... și... tot e mai bine cum a făcut Dumnezeu...

— Adică cum?

— Că a luat pe Ionică al meu!... De ce să fim noi în contra voinței Domnului, și să-i facem împotrivă?...

— Dar nu e nici un rău că-l înviem!...

— Ba este!... Cum, Dumnezeu: „Ia-l, Arhanghele!" și noi: „lasă-l!... Da' cine suntem noi?... Eu una nu mai vreau... Mă lipsesc de taxă, numai să rămâe cum a rămas: mort e, mort să fie!

— Dar cum, femee... dumneata ai leșinat de trei ori când ți-ai dus bărbatul la groapă!... Strigai — mi-a spus popa —: „ia-mă Doamne, că eu fără el n'am ce mai face pe lume!"'....

— Irai, domnule doctor... parcă Dumnezeu nu știa el, că zic și eu așa, de gura lumii!?... Tânăr, bogat și de treabă a fost, dar îl cunoșteam în deajuns; iar pe pământ, mai sunt destui alții și mai tineri și mai bogați și mai frumoși!... Nu, nu!... nu mai vreau!... Mă lipsesc de taxă, lăsați-l mort!

— Taxa, îndată ce te-ai scris, și-am făcut rugăciuni e îndoită; adică mai dai trei mii de lei și ți-l las mort.

— Of!... In ce belea intrai!... Baba Dobra strică!... Dar fie... bine că se poate și asta... Iată, domnule doctor, trei mii de lei și șterge-l de pe listă!

Ea desnodă banii din colțul tulpanului negru — că era cernită — îi puse pe masa doctorului și zise: „bodaproste!"... Doctorul îi șterse mortul și ea eși pe ușă veselă și 'nchinându-se.

Cum eși ea, alta intră, întrebând-o din ochi, când se 'ncrucișă cu ea pe ușă, ce-a făcut.

Doctorul surâse și așteptă.

— Al meu e mort de șas' săptămâni... dar era, Dumnezeu să-l ierte, cam afurisit: iubea pe altele, iar dacă săream și eu alături, mă omora ca pe hoții de cai... Te rog, nu-ți face păcat... Dac'a murit, eu n'am mai avut frică... Acuși el ar afla tot, și curat că m'ar omorî!...

— Ei?

— Lasă-l unde l-am băgat!... Tot mai bun e mort, decât viu!... Mort stă acolo, cu dinții rânjiți și nu zice nimic; da' viu ar fi tot timpul cu dinții pe mine!... Mă lipsesc de taxă, numai șterge-l de pe listă!...

— Am făcut rugăciuni pentru înviere!... dacă mai dai odată taxa îl șterg, de nu, îl înviez!

— Domnule doctor, mă nenorocești!

— N'am ce-ți face, femee.

— Domnule doctor, când era o zi mare se 'mbăta, mă 'njura și degeaba!...

— Nu pot!

— Am adus două mii... Ia-le p'astea... nu mai pot face alta.

— Adu-le încoaci, iar diseară vii și cu restul și ți-l șterg!

Femeia oftă și căzu în genunchi:

— M'am împrumutat și de banii ăștia!... n'am alții!.. Nu mai învia hoțul iar, că 'mi strici tot rostul!... Mă 'ngropi de vie!...

Și ea începu să se roage cu lacrimile șiruindu-i pe obraji.

Doctorul o privi, zâmbi, luă cele două mii, ce i le întindea și șterse un nume de pe listă.

Femeia îi sărută mâna și eși pe ușă.

Un bărbat intră, învârtind pălăria încet și fără rost, ca omul care nu știe să 'nceapă vorba și zise: „Sărut mâna!" Doctorul îi răspunse: „bună ziua" și-l întrebă tot cu ochii.

— Domnule doctor, mama s'a zăpăcit de bătrânețe!... îi răspunse el.

— Dragul meu, eu n'am venit să omor oameni, ci am venit să 'nviez oameni; — deci nu pot să fac nici un rău mamii dumitale!

— Vorbiți mai încet, domnule doctor, că vreau să nu știe nici pământul ce-om vorbi noi... Mama nu este zăpăcită, așa, ca să fie bună de dus la balamuc; este zăpăcită numai, fiindcă a scris pe frati-meu la înviere!.... Noi suntem cinci frați și cu el eram șase. Tata, om sărac, nu ne-a lăsat cine știe ce avere. Cum frati-meu ăsta, Stan, n'a fost prăsitor, n'a făcut cu nevastă-sa nici un copil. Murind el, nevasta lui a plecat, iar eu am intrat în casa lui și am plătit fraților ceva bani, dreptul lor de moștenire la casă. Mi-am făcut și eu rostul meu de

(Continuare în pagina IV-a)

om cum se cade... Inchipueşte-ţi acum, domnule doctor, că inviază frati-meu Stan. Tot rostul stricat, toată fala mea de om suflată 'n vânt! Să es din căsuţă, care de, am văruit-o şi eu, am bătut un cui pe ici pe colea... e păcat!... A hotărît Dumnezeu, în atotştiinţa lui, să ia pe frati-meu; dece să asculţi dumneata o babă zăpăcită, şi să nu laşi mortul la treaba lui!?... Nu-l mai învia dar, că-mi strici rostul, încurci lumea, şi ia dela mine şase mii de lei şi lasă-l mort!

— Bine, omule, — zise doctorul — ce-o să spui eu babei, mama dumitale?

— Ah!... Ce-o să-i spui?... spune-i... că e păcătos mare, ştiu eu, doar amândoi furam —

— Adu banii, dar să nu spui cuiva ceva.

Fratele, iubitor de frate, scoase şase mii de lei şi-i puse pe masa doctorului, iar doctorul şterse un nume din carnet.

— Bodaproste! Bodaproste!... o casă, pe vremea asta, n'o mai faci nici cu 'n teanc d'astea.

Şi el, ploconindu-se până la pământ, eşi pe uşă, spunând altuia ce era gata să intre: „E om bun mă, e sufletul lui Dumnezeu, are milă de noi păcătoşii!... Să trăiţi, domnule doctor”.

Intră unul, cu nasul cam roşu, cu faţa buhavă.

— Să trăiţi, domnule doctor, de.... dacă a eşit dracu pe pământ, ce stric eu...

— Bună ziua, dumneata?

— Eu sunt... Mihalache, cârciumarul...

— Treaba dumitale, faci bine că ai o meserie cinstită.

— Am venit să mă rog...

— Vrei să-ţi înviez pe tat-tău?

— Ferească Dumnezeu, era... of...

— Pe mamă-ta?

— Vai de mine... era coclită de bătrână şi se certa mereu cu nevastă-mea...

— Pe soacră-ta?

— Da ce-aşi avea draci ori năbădăi, să mai fac şi prostia asta!

— Ei bine, dar atunci, pe cine scrii la înviere?

— Pe nimeni, domnule doctor, pe nimeni!... Nici un mort nu mai merită învierea! Toţi au murit, când nu mai erau de nici o lege, ori erau bătrâni şi zăltaţi; ori tineri şi tâlhari; ori frumoase şi, mă 'nţelegi... Lasă-i morţi, ştie el Dumnezeu ce face, n'o să-l învăţăm noi!... Am auzit că mama unuia Petre, care a fost cârciumar, a venit să-i înviezi pe Petre... Lasă-l mort, domnişorule, că punea tutun în ţuică şi fel de fel de isenţuri, — eu tot dela el am învăţat, dar eu sunt mai cinstit... Eu pui esenţă de oţet, zaharină şi apă şi fac vin, da' el, nu punea zaharină, ci amestica vin dulce. De ce să mai înviezi hoţul să-mi facă concurenţă?... Că la urma-urmelor, dela moartea lui am înviat eu ca negustor!... Ştergeţi-l de pe listă, şi... plătesc eu taxa de trei mii de lei... Gândiţi-vă câte interese le răsturnaţi, câtă lume o să intre în fierbere!... Cel puţin să nu mai fiu şi eu în numărul celor necăjiţi.

El puse trei mii de lei pe masă şi se retrase spre uşă.

— S'a făcut; dar bagă de seamă, să nu spui nici nevesti-ţi!, îl povăţui doctorul.

D'aci toată ziua şi până noaptea târziu, veniră oamenii, şi plătiră toţi, iar câte trei mii de lei ca să le lase morţii morţi, aruncând fiecare fel de fel de motive.

După plecarea lor, doctorul, care-şi avea şi el motivele lui ascunse, stinse lampa şi se făcu că se culcă. Işi strânse însă tot al lui şi aşteptând să adoarmă toţi din casa preotului, se culcă îmbrăcat, d'a curmezişul patului. Fără să prinză de veste, se pomeni adormit.

O mână rece îl trezi însă din somn.

— Cine e?! întrebă el cam sperios.

— Nu răcni... sunt eu, domnule doctor, un tâlhar!

— Tâlhar!?...

— Da, dar n'am venit să-ţi iau banii, deşi am auzit c'ai umplut geamantanul... Am venit să-ţi fac o mare rugăciune...

— Pe unde ai intrat?

— Pe fereastră, pe unde vreai să intru... Uite, să lăsăm astea, eu sunt om cinstit şi am venit să te rog frumos, să laşi morţii în pace! Eu am omorît unul, pe care d-ta vrei să-l înviezi. Nimeni nu m'a văzut, dar el m'a văzut, şi înviat fiind, m'ar spune!... D'aci, pricepi şi dumneata: jandarmi, procuror, judecători, avocaţi, juraţi, belea!... Pe alţii i-am furat; pe alţii i-am bătut... Toţi ăştia s'ar pune martori falşi în contră-mi, ca să se răsbune... M'am gândit să viu să te ucid, şi iată-mă!... Dormiai cu gura căscată şi era gata să fac un hârş pe la beregată şi al meu era şi geamantanul! Dar m'am gândit, că-i învia şi tot o să mă afli... Dacă poţi să 'nviezi p'alţii cum n'ai putea să te 'nviezi pe Dumneata... Aşa, ce mi-am zis: ia s'o iau pe calea cinstită... să-i spui omului: astâmpără-te, nenişorule, ce altă treabă n'ai, că dai de dracul cu un nebun ca mine!... Te rog dar, lasă morţii morţi, şi ar fi bine s'o cam ştergi şi d-ta... să nu mai ai cu nimeni de vorbă... Mâine o să vie aici căpitanul de jandarmi, să-i înviezi şi lui, auzi, pe soacră-sa!... Şi ăstuia ştiu c'o să i-o înviezi gratis!... Apoi gândeşte-te mai departe... mai sunt mulţi ucigaşi neprinşi!... Aştia îţi vor coace turta... Lasă morţii în pace, nu-i mai învia, că i-a luat Dumnezeu tocmai atunci când trebuia luaţi...

— Măi vere, — răspunse şi doctorul, — tu ai dreptate, da, ai mare dreptate... Pentru tine, pentru liniştea lumii, pentru rosturile puse la cale şi stricate, uite, n'am să mai înviez pe nimeni!... Ieşi pe fereastră încet şi să taci şi tu din gură!... Am să mă fac mâine bolnav tare, şi n'am să mai înviez pe nimeni — doar pe soacra căpitanului de jandarmi, ca să nu piarză lumea credinţa în mine!

— Of! Of... las-o şi p'aia... că tot eu ştiu bine cine a omorît-o... I-a pus otravă în cafea chiar el, ginerele, şi zice aşa, fiindcă vrea să nu-l mai crează lumea ucigaş şi poate, fiindcă nu crede în maşina dv!..

— Du-te, du-te — bună seara... Oi vedea eu ce trebue să fac — dar de 'nviat, n'am să 'nviez pe nimeni... Aşa e, ăştia d'aici nu merită nici unul învierea!... toţi trebue să rămâie morţi!

Ucigaşul sări pe fereastră, iar doctorul rămase mult la geam s'asculte.

Când nu mai auzi nici un sgomot, îşi luă şi el geamantanul, bastonul şi bluza, sări pe fereastră încet, şi pieri de parcă se topi în întunericul nopţii.

Dimineaţa, când se duse servitoarea popii în odaia doctorului cu cafeluţa, găsi odaia goală şi nici un strai, şi nici un alt semn rămas dela doctor. Popa înţelese cu cine a avut de-aface, dar ca să n'aibă vre-o încurcătură cu autorităţile, hotărî să facă pe „nu ştie n'a văzut“... şi tăcu cu totul.

Astfel că, în satul acela, n'a mai înviat nici un mort, şi d'atunci nu s'a mai ivit prin sat nici-un doctor!...

I. C. VISSARION

AMINTIRI

La Păşcani

Tata, după înţelegerea avută în Rogojeni şi cu alţi doritori de pământ, trebuia să se oprească în Păşcani. Acolo urma să ia sfatul lui moş Manolache Postelnicul, negustor cu nume, şi al lui moş Iancu Teodoru, om purtat prin lume, amândoi rude după mama.

Mie unuia însă, după cele ce zărisem, în trecerea printr'o parte a satului, nu-mi prea ardea de rudenii, pe care le văzusem de câte ori veniseră prin Rogojeni.

Până atunci mai fusesem pe ici, pe colea. Umblasem prin Roşcani, Oarba, Cavadineşti şi Găneşti. In ziua aceia văzusem a doua oară Oancea şi întâia dată Slobozia Oancea. Prin urmare, după socoteala mea mă credeam destul de ros, dragă Doamne! Şi când colo... au mai fost să fie lucruri... pe care să nu le fi văzut prin sate până atunci! Şi de aceia, în vreme ce tata punea dinaintea Roaibei tainul de iarbă din căruţă ca să-şi şteargă gura, eu am tulit-o frumuşel, pe furiş... cu hotărârea să mă întorc iute şi cu nădejdea că n'or mai băga nimeni de seamă lipsa mea, cât or sta alde tata de vorbă.

Socoteala de acasă însă nu se potriveşte niciodată cu cea din târg!

Cât ţinea lungul satului, în partea de răsărit a drumului şi chiar pe marginea lui erau puse la rând case, lipite una de alta. Toate aveau aceiaş înfăţişare şi mărime. Uşile şi ferestrele date de păreţi.

Auzisem eu de multe ori vorbă — şi la noi în casă şi prin sat — precum că la Păşcani — azi Vlădeşti — ar fi fost târg şi că în acel târg ar fi fost o sumedenie de dughene. Dar nu-mi putusem închipui cum ar fi fost să fie aşezate prăvăliile unui târg. Se vedea treaba că şirul acela de case, coastă'n coastă, a fost să fie târgul!

— „Ehei, băeţele Ştefănache! — fac eu în gând, scărpinându-mă la ceafă şi aducându-mi-l, cu închipuirea, lângă mine, pe Grumeza Ştefan, vecinul meu de joacă din Rogojeni. Văzut-ai tu, până acuma vre-un târg, cum mă uit eu aci la târgul Păşcanilor?!

Şi eram furat cu totul de cele ce-mi vedeau ochii. Ba, mi se părea că dintr'odată, ca din vrajă, mai crescusem de-un cot în ochii mei.

Totuşi, alături de bucuria care mă copleşea îmi sporea şi un fel de teamă nelămurită. Păşeam încetişor. Cu cât îmi sporea dorinţa de a cunoaşte cât mai multe amănunte de ale târgului, cu atât îmi pâcâia mai tare inima. Iar asta din pricina sâcâelilor pe care mi le pricinuiau două întrebări. Puteam oare să mă apropiu mai mult?... şi cât de mult?... ca să mă uit prin uşile deschise ale dughenilor! Nu-mi puteam da nici un fel de răspuns la aceste întrebări şi de aceia, fără să ştiu, îmi răream paşii şi mă podideau sudorile.

Mă iţiiam numai pieziş, lăsând greutatea trupului mai mult pe un picior decât pe celălalt, înainte şi după trecerea prin dreptul uşii unei prăvălii. In felul acesta, fără să-mi dau seamă dacă am sau nu vre-o vină, bănuiam că n'ar fi putut să se lege nimeni că mă uit prin uşile oamenilor.

Numai dupăce am trecut aşa prin faţa mai multor prăvălii, am putut să mă lămuresc că fiecare, în parte, samănă pe dinăuntru cu dughiana lui Hascal din Rogojeni. Pereţii, tot ca la Hascal, căptuşiţi cu rafturi încărcate cu tot felul de mărfuri. Prăvăliile era despărţite una de alta numai cu pereţi — nu şi cu ogrăzi. N'am avut cum să mă dumeresc dacă podurile caselor din târg erau despărţite unul de altul, ori mergeau otova, într'o întinsoare.

Dacă oricare din ele îmi amintea dugheana lui Hascal, nicicând aceasta din urmă n'ar fi putut aduce, nici pe departe cu un târg ca al Păşcanilor. Aici puteai încărca multe tabere de care şi tot n'ai fi putut ridica toată marfa îngrămădită înlăuntru, apoi pe cea atârnată de costoroabe şi de stâlpi, ori pe cea întinsă pe tărăbile de pe-afară, dinaintea prăvăliilor.

Dintre toate, îmi lăsa gura apa şi 'nghiţeam în sec, decâteori îmi răsăreau înaintea ochilor borcanele de sticlă ghiftuite cu tot felul de acadele şi de zaharicale. Imi mai rămânea inima la şiragurile de covrigi de cei mari şi rumeni, atârnate de bagdadiile unor prăvălii cu băuturi, cum şi la movilele de pâne albă şi moale ca prăhaghiţa de pe la chitării. In sfârşit, cel mai mult, am zăbovit căscând gura la nişte săidăcării, pline, între alte lucruri, cu tot felul de bice, cu canafi roşii, atârnate în smocuri de uşorii şi de popii dughenelor.

Cum am dat de asemenea minunăţii de bice, mi-am şi închipuit c'aş fi avut şi eu unul. Am sburat apoi numaidecât cu gândul tocmai la moş Vasile, fratele mamei. Şi, tot visând cu ochii deschişi, mi l-am pus, iute-iute, şi el s'a prins fără cârtire, ca totdeauna, să-mi facă la biciul meu din Păşcani, un şfichiu de mătasă, împletit în trei, ca să pocnească tocmai ca o puşcă... Să mai poftească, dacă le-or da mâna, băeţii dela noi să se măsoare cu mine la pocnitul din biciu!

Şi aş fi zăbovit eu mult şi bine pe la săidăcării, dacă nu mi-aş fi aruncat ochii tocmai în capătul din jos al târgului, la o namilă de casă, cât toate zilele de mare.

Am pornit-o într'acolo şi-am înţeles că era hanul moşiei la drumul mare, care rămăsese, nu ştiu prin ce minune, nedărâmat încă. Aici, la acest han, mi s'a înfăţişat cea mai neauzită de mine minuni: peste crâşma şi peste celelalte odăi de jos, mai era o casă, cocoţată deasupra. Intre casa de jos şi cea de sus, dinspre drum, era înfipt pe dinafară, un cerdac. Deasupra casei de sus un acoperiş de olane despărţea toată casa de cerul lui Dumnezeu.

In casa de jos, vedeam limpede că-i crâşmă. Dar, ce-o fi fost oare? N'am avut chip şi n'am văzut nici o mişcare acolo. Priveam pentru întâia dată la o casă cu etaj.

M'am învârtit, m'am sucit, m'am înălţat pe vârful degetelor, de mă durea grumazul cătând în sus, dar nu m'am lămurit.

Am dat târcoale hanului, doar aş zări pe cineva umblând pe-acolo, pe-aproape de cer... dar n'a fost chip să găsesc un răspuns la o întrebare, care mă chinuia peste măsură. Oare — asta era întrebarea — de vor fi stând acolo oameni, cum s'or fi suind şi cum s'or fi coborând de-acolo?

— Unde umbli tu, măi neastâmpăratule? — mă 'ntreabă tata răstit, apucându-mă de mânecă şi trăgându-mă înapoi. Mi-am prăpădit o mulţime de vreme, alergând după tine să te caut. Hai degrabă, că ne-aşteaptă cu mâncarea!

Tata a simţit, se vede, că eu mă speriasem de supărarea lui. Fără să-i fi spus nici un cuvânt, a intrat, cu mine de mână, într'o prăvălie şi mi-a cumpărat, de câte un gologan acadele şi un covrig de cei mari şi rumeni.

Lucrul acesta mi-a potolit spaima şi-am prins din nou curaj. L'am întrebat îndată pe unde se sue oamenii în casa de deasupra hanului. El nu mi-a răspuns nici un cuvânt, dar a cârnit-o din loc spre han. Eu după dânsul, ca un căţeluş. Am intrat în crâşma hanului, mi-a arătat scara făcută din grinzi de stejar şi m'a silit să urc câteva trepte croite din scânduri groase de brad şi apoi ne-am întors iute la gazdă să 'mbucăm câte ceva şi să ne cătăm de drum.

Cât am stat la masă, mătuşa noastră cea bătrână de tot ne-a spus o poveste adevărată, pe care o mai auzisem şi dela bunica şi dela mama — povestea isgonirii din Rogojeni a Postelnicului celui bătrân, tatăl ei.

— Să fi tot fost ca băeţelul ista — începe ea, arătându-mă cu degetul — când ne-au alungat depe moşia Rogojenilor. Tată-meu, Dumnezeu să-l erte, era cel mai cu putere om din sat. Hărnicia lui, omenia lui, belşugul din gospodăria, dughiana lui — cea mai încărcată din târgul Călăraşilor depe podişul Rogojenilor, viile lui dela rădiul Văscului, moara lui din apa Prutului, cirezile lui de vite, stupăria lui vestită, argaţii lui... şi câte de toate, îl făceau să fie cel mai renumit din toate împrejurimile. Cât era el de bun, de milostiv şi de blajin cu cei slabi, pe atâta era el de iute la mânie şi de aprig la colţi cu cei tari. Şi, din harţa lui cu posesorul, i-a fost să i se tragă isgonirea lui de pe moşia, unde neam de neamul nostru deschisese ochii şi unde, la adânci bătrâneţe răposau întru Domnul.

— Fost-a, bietul tata, — urmează bătrâna — cu dreptatea lui şi la Eşi; îngenunchiat-a el şi la Divan şi tot n'a fost chip să rămână pe loc. Posesorul avea de sprijin chiar pe proprietarul moşiei, care era în sfatul domnesc — unul Păşcanu. Iacă, vedeţi? de nu era întâmplarea cu harţa lui, săream poate peste ceasul cel rău; iar noi şi până în ziua de astăzi am fi fost în Rogojeni! Aşa a fost să fie!... avere risipită şi viaţă stricată! Când am pornit de-acolo, cu harabalele încărcate cu bejenie, s'a luat după noi tot satul şi tot târgul. Şi ne-au petrecut mic şi mare, toată lumea, cu lacrămile pe obraz, până la Oancea. Ei, dragii mei, de te arde focul, ori de vine potopul, ori de pleci în bejenie,... nu-ţi mai vii în fire cât lumea şi pământul!

(Urmează) SPIRIDON POPESCU

Varia

— Cu prilejul împlinirii a 500 de ani dela naşterea lui François Villon va apărea o ediţie ilustrată a operelor sale.

— Premiul Brentano's, în valoare de o mie de dolari, a fost acordat doamnei Jeanne Galzy, pentru romanul său *L'Initiatrice aux mains vides*. Laureata a fost primită de d. Walter Edge, ambasadorul Statelor-Unite la Paris, care i-a remis suma indicată. O ediţie americană a volumului premiat va apărea în curând. Doamna Galzy a primit în 1923 premiul Femina pentru cartea *Les Allongés* care descrie viaţa din sanatorii.

— Am anunţat că scriitorul englez H. G. Wells a fost dat în judecată de Miss Florence Deeks, care-l acuza că a plagiat-o în cartea lui *Schiţă a istoriei universale*. Ea îi cerea ca daune 500.000 de lire sterline, adică patru sute de milioane de lei. Tribunalul din Torente s'a pronunţat în această chestiune, respingând cererea domnişoarei Deeks şi scoţându-l din cauză pe Wells.

— Frank Harris, care a fost redactor şel al mai multor reviste engleze, şi a publicat mai multe volume de critică despre Shakespeare şi alţi scriitori, anunţă că a început să lucreze la o biografie a lui Bernard Shaw.

De altă parte, se anunţă că în America se vor publica scrisorile trimise de Bernard Shaw actriţei Ellen Terry.

— Bibliotecile publice din Anglia publică în fiecare an un raport. Din raportul făcut de biblioteca din Croydon — mahala a Londrei — aflăm că în 1920, la o populaţie de 188.755 de locuitori, s'au împrumutat 583.971 de volume. Anul trecut, la o populaţie de 222.300 de oameni s'au împrumutat cu un milion de cărţi mai mult de cât în 1920. Proporţia e de 7,1 contra 3,1. Iată deci că radiul şi sporturile nu împiedică oamenii să citească. —

— James Joyce, autorul lui „Ulysse“, a sosit la Paris cu soţia şi cu fiica lui. In urma îngrijirilor care i s'au dat, se speră că boala de ochi de care sufere, şi care-l face cu totul orb, se va vindeca, cel puţin în parte.

— O telegramă din Newhaven anunţă că *premiul anual al revistei „Yale Review“*, în valoare de 2.000 de dolari, oferit autorului celui mai bun articol despre afacerile naţionale şi internaţionale privitoare la Statele-Unite, a fost decernat d-lui André Siegfried, pentru studiul intitulat: „Europa se va americaniza?”. André Siegfried, fiul unui fost deputat de Havre şi fost ministru de comerţ francez, e profesor la şcoala de ştiinţe politice. El a publicat mai multe lucrări despre Anglia, Noua-Zelandă şi despre Statele-Unite de astăzi.

— Romancierul englez William Pettridge, supranumit Dickensul secolului al XX-lea, a murit de curând în vârstă de 70 de ani. Romanele şi nuvelele lui au în general ca eroi pe dezmoşteniţii soartei şi cerşetorii care locuiesc în mahalalele marilor oraşe. Toată viaţa lui, Pettridge a studiat viaţa celor umiliţi.

— La 15 Dec. cor. va apărea la Berlin primul volum al „Memoriilor“ lui Stresemann, în limbile: germană, franceză şi engleză.

— Winston Churchill, născut la Saint-Louis (U. S. A,), în 1871, e cunoscut ca scriitor american. Din 1899 până în 1917 a publicat cinci volume. De atunci încoace, neglijând condeiul, s'a făcut dulgher. „E mai amuzantă meseria aceasta decât cea de scriitor”, — a declarat el de curând într'o adunare publică.

Publicitatea asta i-o fi servind în meseria cea nouă?

— Guvernul statului Kenya a alocat o rentă viageră de trei lire sterline unui negru cu numele de Matthew Wellington, despre care se crede că e ultimul supravieţuitor dintre servitorii negri ai lui David Livingstone, celebrul explorator şi scriitor englez (1813—1873).

— „*Candide*“ anunţă apariţia unei noui reviste franceze, cu titlul „*De Partout*“ care „va face pentru lumea întreagă ceiace „Candide“ face pentru Paris“. Cu alte cuvinte: o revistă destinată să informeze pe Francezi despre mişcarea culturală şi artistică a străinătăţii.

Aşteptare

Mă spovedesc singurătăţii mele
şi'n sihăstria albă, te aştept,
noaptea, cu ochii cititori în stele
ziua cu soarele încins în piept.

Atâta vrajă puse între noi
o linie cu capete uituce,
că astăzi depăn visul pentru doi
şi inima cu gândul face cruce.

Te-aştept cu drag şi te aştept cu teamă;
aş vrea să vii şi-aş vrea să'ntârzii mult;
te ţine gândul, inima te cheamă
şi'n amintire, cântecul ţi-ascult.

Rămânem vis, nu coborîm în faptă;
fii stea în raza gândului meu drept;
tu fericită că un cer te-aşteaptă,
eu fericit că în zadar aştept.

PETRE STRIHAN

Logodnica pictorului

Deşi pictorul Henri Rousseau (le Douanier) ajunsese la oarecare glorie, preţul tablourilor lui nu era prea ridicat: cu 300 franci — chiar la sfârşitul vieţei — se socotea destul de bine plătit. Vindea uşor. Un cerc de admiratori îi cumpărau lucrările, chiar depe şevalet.

Ar fi dorit să aibă o slujbă sigură, cu venit sigur, oricât de mic: *ar fi putut lua în căsătorie pe fata pe care o iubea din copilărie*. Era logodit cu ea din vremuri imemoriale, dar părinţii logodnicei — logodnică *în vârstă de 55 de ani* — mici burghezi nu îngăduiau căsătoria cu pictorul; aşteptau ca Rousseau să arate că are o ocupaţie cumsecade cu venit asigurat. Până la capătul vieţii a căutat o astfel de slujbă. N'a găsit-o şi de aceia a suferit până la sfârşit din pricina artei. Pentru el pictura nu era o problemă; picta, cum spunea, din pasiune, pentrucă nu se putea lăsa şi nici nu putea face un lucru mai de ispravă.

Aşa îl prezintă sculptorul H. care l-a cunoscut la Paris acum 25 de ani.

H. îi comandase lui Rousseau un tablou. Când s'a dus să-l ridice, fusese întovărăşit de soţia lui tânără, pe care Rousseau n'o cunoştea. L'au găsit... *dând lecţii de vioară* la trei băeţi care scârţiau cu arcuşurile, în timp ce maestrul bătea tactul cu picorul.

— Aşa-mi câştig existenţa. Şi merge! Lecţiile de vioară sunt ceva mai serios şi mai sigur decât pictura. Şi cred că am să conving până la urmă pe părinţii logodnicei mele de acest lucru. Cu muzica am să *fac* treabă, căci — şi glasul pictorului se făcu mai tainic — eu sunt un virtuoz...

Copiii ascultau cu gura căscată.

— Mai departe, leneşilor!... îi înjură Rousseau şi scârţâelile începură iar.

Voi să ofere ceva musafirilor. Scoase o sticlă de vin roşu dintr'o ladă şi luă paharul de lângă peria de dinţi Nu e de mirare că felul lui de viaţă, în care higiena nu ocupa locul de seamă, l'a dus la otrăvirea sângelui, şi la moarte. Rousseau a servit întâi pe doamna H. apoi a şters paharul cu o cârpă şi a oferit vin şi domnului H. La urmă a băut şi el un pahar.

— Unde mi-e tabloul? întrebă sculptorul H. după această tratare, privind în jur.

Rousseau spuse că l-a făcut, dar un client încăpăţânat a ţinut neapărat să-l cumpere. Şi cum avea atunci mare nevoe de bani, căci se apropia onomastica logodnicei sale şi ţinea să-i cumpere o broşă de mult făgăduită — a dat tabloul. A cumpărat broşa. Şi părinţii logodnicei se vor convinge acum ce venituri importante poate avea un profesor de vioară!

— Fii sigur, a încheiat pictorul, că tabloul pe care-l voiu picta pentru d-ta va fi tot atât de frumos ca celălalt. Tot 60 pe 80?... Bun. Şi ce să pictez? Tot maimuţe?...

— Da, maimuţe.

— Câte?... Şi ce să facă maimuţele?

— Să fie cinci, răspunse H. şi să-şi arunce una alteia portocale.

— Perfect. Peste o săptămână îţi aduc tabloul.

H. zări un tablou cu faţa la perete.

— Ce tablou e ăsta?...

— Nu-l vând, răspunse pictorul. Dar să ţi-l arăt.

Era un peisagiu: în mijlocul unei păduri ecuatoriale o sofa roşie de modă veche pe care sta tolănită o femeie goală.

— Recunoşti sofaua? întrebă Rousseau. E sofaua pe care şezi. Şi femeia e logodnica mea.

— Ţi-a pozat?... zise H., fără să se gândească prea mult, dar se căi. Rousseau era foarte jignit.

— Cum poţi să crezi aşa ceva? izbucni el. *Mais ce serait dégoûtant!*... O singură dată de atâţia ani de zile a venit logodnica mea aci în atelier; numai o jumătate de oră. A şezut pe sofa, în costum de stradă, şi drept amintire am pictat mai târziu acest tablou.

* * *

După o săptămână Rousseau a adus tabloul cu cele cinci maimuţe.

Logodnica îi scrisese, mulţumindu-i pentru broşă. Dar nu are încă încuviinţarea părinţilor.

— Ce bine vă e dv., amândorura, doi!... exclamă el, privind în jur. Când privirile lui căzură pe doamna H., izbucni în lacrimi.

Cei de faţă au încercat să-l consoleze, spunându-i că părinţii se vor îmbuna, şi că nu va mai trece mult până atunci. Pictorul s'a mai liniştit.

Şi nu mult după aceia, a murit. — *W.*

Toţi acei care iubesc arta şi frumosul, toţi acei cari caută senzaţiile emotive în lectură ca şi cele vizuale să-şi procure din vreme

ALMANAHUL CALENDAR al REVISTEI „Realitatea Ilustrată“

care este o comoară în orice casă; cel mai elegant şi mai perfect reuşit album de fotografii de pretutindeni şi în sfârşit depozitarul celor mai interesante şi reale statistici în toate domeniile.

Nu trebue să lipsească deci din casa nimănui, căci reportagiile, nuvelele de senzaţie, schiţele humoristice şi colecţia anecdotelor celebre publicate în acest almanah constitue cea mai superioară delectare sufletească.

De vânzare pretutindeni. Preţul 50 lei

O pagină de umor universal

FRITZ MUELER

Cocoşul roşu

Gara München. O dimineaţă încântătoare. Trenul de Lindau e gata de plecare...

Cumpărasem biletul de tren şi tocmai voiam să trec pe peron.

— O clipă, domnule, — spuse cineva, lângă mine, ducându-şi mâna la şapca pe care era scris „Cocoşul roşu".

— Aha! — mă gândii eu; mă ia drept străin şi vrea să-mi recomande hotelul „Cocoşul roşu".

— O clipă, domnule, — reptă el.

— N'am vreme, — răspunsei eu!...

— Dar, domnule, iertaţi-mă, aţi uitat să plătiţi pentru văcsuitul ghetelor.

— Imi pare rău, dar eu nu mi-am văcsuit ghetele!

— Bine, dar trebue să plătiţi.

— N'am nimic de plată.

— Iertaţi-mă, dar vă rog, aduceţi-vă aminte. Ce însemnătate are pentru dv. douăzeci de pfenigi!

— Mi se pare că mă iei drept altcineva. Eu am dormit la mine acasă, nu la „Cocoşul Roşu".

— Iertaţi-mă, domnule, dar aşa spun toţi cei ce nu plătesc.

— Lasă-mă'n pace, — i-am zis, — nu mi-ai văcsuit d-ta ghetele.

— Nu mă duceţi pe mine cu vorba; le cunosc.

— Ce cunoşti?

— Ghetele d-voastră.

Nu-i mai dădui nici un răspuns. Cu capul sus, mă îndreptai spre peron. Observând într'un compartiment un loc liber, lângă fereastră, mă dusei într'acolo. Uitasem de afacerea cu ghetele. Deschisei fereastra şi mă aşezai cu coatele pe pervaz.

— Domnule!...

De necrezut! „Cocoşul roşu" era acolo.

— Vă rog, domnule, pentru văcsuitul ghetelor.

— Dar pentru numele lui Dumnezeu, dă-mi pace! Nu sunt cel pe care-l cauţi d-ta!

— Lăsaţi, domnule, ştim noi!...

Lumea privea dela ferestre. Călătorii începură să se intereseze de întâmplarea cu ghetele. O doamnă râdea. Un voiajor zâmbea cu înţeles. Afacerea devenea din ce în ce mai neplăcută.

— Domnule, dacă nu-mi plătiţi, ştiu eu ce-mi rămâne de făcut.

— Fă ce vrei şi gata!

— Vă spun numai atât: o să vă pară rău, dacă nu-mi plătiţi îndată douăzeci de pfenigi pentru văcsuitul ghetelor.

— Dar plăteşte-i odată, pentru Dumnezeu! — se amestecă voiajorul de lângă fereastră.

— Ba să mă ierţi! Dacă nu sunt dator nimănui nimic...

— Nu prea cred, spuse o fetişcană dela o altă fereastră.

— Pentru văcsuitul ghetelor, — repetă „Cocoşul roşu" pe acelaş ton.

— Nu mai pot suporta gluma asta, — spuse voiajorul, scoţându-şi portmoneul. Dacă nu vrei să plăteşti omului pentru munca lui, atunci îi plătesc eu.

Perspectiva călătoriei până la Lindau cu nişte oameni care puteau bănui că n'am vrut să plătesc unui om plata ce i se cuvenea, nu-mi venea deloc la socoteală.

— Poftim! — strigai eu, scoţând din buzunarul vestei douăzeci de pfenigi. E absurd, dar ţineţi cei douăzeci de pfenigi.

Dar care fu culmea! Trenul se puse în mişcare. In clipa aceia sbură depe peron, prin fereastră, tocmai pe locul meu, o geantă. „Cocoşul roşu" îmi strigă din urmă: „Domnule, acum pot şi eu să-ţi dau geanta pe care ai uitat-o la „Cocoşul roşu".

Tot compartimentul râdea. Acum aveam o geantă pe care n'o mai văzusem în viaţa mea.

— Vă asigur că geanta asta mi-e cu desăvârşire străină.

Azistenţa zâmbea.

— Vă dau cuvântul meu de onoare, n'am nimic deaface cu geanta asta.

Dintr'un colţ, interveni un domn gras:

— Atunci dece i-ai mai plătit douăzeci de pfenigi?

Conductorul apăru în uşă. Eram salvat!

— Domnule conductor, — spusei eu cu demnitate, — cineva a aruncat aci din greşală o geantă străină. Vă rog s'o predaţi la biroul obiectelor găsite.

Aceasta era o dovadă evidentă a nevinovăţiei mele. Onoarea mea era salvată!

Călătoria până la Lindau se scurse monotonă. Acolo trebuia să aşteptăm legătura. Mă plictisisem. Mă hotărâi să mă duc în sala de aşteptare.

Trecând prin coridor, auzii pe domnul cel gras spunându-i voiajorului:

— Ştii unde se duce acum licheaua? La biroul obiectelor găsite, să-şi ia geanta înapoi.

Tradusă de Al. C.

Obişnuinţă

Marinarul cel tânăr: Nu-ţi face rău furtuna?
Marinarul bătrân: Care furtună?

Pe stradă

— Cine e domnul acela gras ?
— E un mare romancier. Are câteva volume.
— Se vede ! E voluminos !...

ARCADIE AVERCENCO

Ziua unei persoane ocupate

Ziua Ninocicăi, care avea cinci ani, începu ca de obicei. După ce Ninocica se sculă, dădaca o îmbrăcă, îi dădu ciaiul şi mormăi supărată:

— Şi acum du-te în balcon să vezi ce fel de vreme avem astăzi. Dar stai acolo mai mult, aşa ca o jumătate de ceas; bagă de seamă să nu ne apuce ploaia. Pe urmă vino la mine să-mi spui... Am nevoe să ştiu cum e afară.

Dădaca minţea cu mult sânge rece. De fapt nu-i păsa de vreme, dar voia pur şi simplu să scape o jumătate de ceas de Nina pentru a-şi bea în linişte ciaiul cu pişcoţi. Dar Ninocica era prea încrezătoare, prea mărinimoasă pentru a bănui cursa. Işi potrivi binişor şorţuleţul în faţă şi spuse:

— Bine, bine, cum nu, mă duc să mă uit...

Ieşi pe balconul aurit de soarele fierbinte. Se înapoe după o jumătate de ceas. Dădacă orânduise pe masă o bucăţică de stofă din care croia mâneci.

— Dădaco, n'o să plouă...

— Foarte bine.

— Ce faci?

— Nu mă încurca.

— Pot să mă uit?

— Nu, nu te rog. Mai bine du-te şi vezi ce face Liza.

— Şi pe urmă? — întrebă ascultătoare Ninocica.

— Pe urmă vino să-mi spui.

— Bine...

La intrarea Ninocicăi, Liza cea de paisprezece ani, ascunse repede cartea cu copertă trandafirie, dar văzând cine intră, o scoase iar la iveală şi întrebă nemulţumită:

— Ce vrei?

— Mi-a spus dădaca să viu să văd ce faci.

— Invăţ lecţiile. Nu vezi?

— Pot să mă aşez lângă tine? Stau liniştită.

Ochii Lizei strălucesc şi obrajii ei ard ca focul. N'are poftă de surioara sa.

— Nu se poate. Nu se poate. O să mă 'ncurci.

— Şi dădaca spune că o s'o încurc.

— Ei bine, iată ce e... Du-te şi vezi ce face Tuzik. Unde e?

— E desigur în sufragerie, lângă masă.

— Aşa. Du-te, uite-te dacă e acolo, mângâe-l şi dă-i pâine.

Nici o clipă nu-i trece Ninocicăi prin cap că vor să scape de ea. I se dă o însărcinare plină de răspundere, — iată totul.

— Şi dacă e în sufragerie să viu să-ţi spun? — întreabă Ninocica serioasă.

— Nu. Te duci la tata şi îi spui că i-ai dat de mâncare lui Tuzik. Dealtfel rămâi în urmă la el, înţelegi?

— Bine...

Ninocica îşi ia înfăţişarea unei bune gospodine grăbite şi aleargă în sufragerie. Il mângâie pe Tuzik, îi dă pâine şi apoi, plină de grijă, îl caută pe tată-său. (A doua parte a însărcinării, — să-l înştiinţeze pe tata că i-a dat lui Tuzik pâine).

— Tată!

Tata nu-i în birou.

— Tată!

Tata nu-i în salon.

Insfârşit... Tata stă în odaia lui Fraulein, aplecat tare deasupra ei şi îi ţine mâna în mâna lui.

La ivirea Ninocicăi, el se aruncă zăpăcit într'o parte. Vorbeşte cu bucurie puţin exagerată şi cu mirare.

— Ah! Ce văd? Prea stimata noastră fiică! Cum te simţi, lumina ochilor mei?

— Tată, i-am dat lui Tuzik pâine.

— Aha... Foarte bine ai făcut, draga mea: deoarece animalele astea fără mâncare... Şi acum du-te, puica mea scumpă...

— Unde, tată?

— Du-te, du-te, iată unde... Du-te... Hm... Du-te la Liza şi vezi ce face acolo...

— Dar am fost la ea. Invaţă lecţiile.

— Aşa, aşa! Foarte plăcut, foarte plăcut.

El schimbă o privire de înţelegere cu Fraulein, îi netezeşte mâna binişor şi mormăie nelămurit:

— In acest caz... du-te... la dădaca şi uite-te cu ce îşi petrece vremea.

— Coase ceva.

— Aha... Atunci... Stai!... Câte bucăţi de pâine i-ai dat lui Tuzik?

— Două.

— Tare mai eşti darnică! Oare e cu putinţă ca un câine atât de mare să se sature cu două bucăţele de pâine? Trebue să-i mai dai câteva, îngerul meu. Aşa cam vre-o patru. Şi bagă de seamă dacă nu cumva roade piciorul mesei.

— Şi dacă îl roade să viu să-ţi spun, da? — întreabă Ninocica, privindu-l pe tată-său cu ochi luminoşi şi limpezi.

— Nu, soro, nu vii să-mi spui mie, ci... Lizei. Acestea cad în competinţa ei.

Iar dacă la Liza vei găsi o carte nostimă cu poze, atunci... Te uiţi la ele frumos şi pe urmă îmi povesteşti ce ai văzut. Ai priceput?

— Am priceput. O să mă uit şi o să povestesc.

— Dar asta, soro, nu astăzi. Poţi să povesteşti şi mâine. Nu-i nici o grabă. Nu-i aşa?

— Bine. Mâine.

— Şi acum şterge-o.

Ninocica o şterge. La început în sufragerie, unde bagă cu atenţie trei bucăţi de pâine în botul lui Tuzik, apoi se duce în odaia Lizei.

— Lizo, Tuzik nu sgârie piciorul mesei.

— Pentru asta te şi felicit, — spune Liza distrată, citind mai departe în carte. Şi acum du-te.

— Unde să mă duc?

— Du-te la tata. Intreabă-l ce face.

— Dar am fost la el. Mi-a spus ca să-mi arăţi o carte cu poze. Trebue să-i povestesc mâine toate.

— Ah! Dumnezeule! Ce-i de făcut cu fetiţa asta? Na, ţine! Dar să stai liniştită. Altfel te gonesc.

Ninocica se aşează ascultătoare pe scăunel, desface pe genunchii surorii o geometrie ilustrată şi se uită îndelung la piramide, la conuri şi la triunghiuri.

— M'am uitat, — spune ea după o jumătate de ceas, răsuflând uşurată. — Acuma ce să fac?

— Acum? Dumnezeule! Uf! Ce copil fără astâmpăr! Du-te în bucătărie şi întreab-o pe Arişa ce avem azi la masă. Ai văzut vreodată cum se curăţă cartofi?

— Nu.

— Atunci du-te şi uite-te. Pe urmă să vii să-mi spui.

— Cum nu... mă duc.

Arişa are musafiri. Fata în casă a vecinei şi comisionarul cu şapcă roşie.

— Arişa, o să cureţi curând cartofi ? Trebue să mă uit.

— Ce curând! Nici peste un ceas n'o să mă apuc.

— Bine. Am să stau şi am să aştept.

— Bun loc şi-a găsit, nimic de zis... Du-te mai bine la dădacă şi spune-i să-ţi dea ceva.

— Ce?

— Ştie ea... ce...

— Să-mi dea numaidecât?

— Da, da, numaidecât. Şi acum du-te, cară-te

* * *

Toată ziua piciorușele grăbite ale Ninocicăi o poartă dintr'un loc în altul. Griji numeroase, — însărcinări până 'n gât. Şi toate însemnate, cu neputinţă de amânat.

Şi tocmai pe seară, intrând din întâmplare în odaia mătuşei Vera, Ninocica găseşte o primire într'adevăr bună.

— Ah, Ninocica, — îi sare înainte plină de vioiciune mătuşa Vera. — Tocmai am nevoe de tine. Ascultă, Ninocica. Mă asculţi?

— Da, tanti. Te ascult.

— Iată ce e, dulcea mea. La mine trebue să vie acum Alexandru Semionici. Il cunoşti.

— Acela cu mustăţi?

— Da. Şi tu, Ninocica (tanti răsuflă ciudat de greu şi ţine o mână pe inimă), tu, Ninocica... stai la mine atâta timp cât e el aci şi nu te duci nicăeri...

Ai înţeles? Dacă el spune că e vremea să te culci, să spui că nu vrei... Auzi?

— Bine. Va să zică n'o să mă trimeţi nicăeri?

— Asta e acum! Unde să te trimet? Dimpotrivă stai aci şi altceva nimic. Ai priceput?

. . . .

— Doamnă! Pot s'o iau pe Ninocica? A trecut de mult ceasul ei de culcare.

— Nu, nu, să mai stea cu noi. Nu-i aşa, Alexandru Semionici?

— Poate să se ducă să se culce, de ce nu? — spune acest tânăr, încruntându-şi fruntea...

— Nu, nu, n'o las. O iubesc atât de mult...

Şi mătuşa Vera îmbrăţişează cu braţe puternice şi fierbinţi corpul mititel al fetiţei ca un înnecat, care în ultima clipă a agoniei e gata să se agăţe de cel mai subţire fir de pai.

Dar după ce iese Alexandru Semionici, păstrându-şi expresia posomorîtă a obrazului, mătuşa cade pe scaun lipsită de puteri şi spune cu glas foarte deosebit de cel dinainte:

— Şi acum, du-te fetiţo, de te culcă. N'ai ce căuta aci. Nu-i bine pentru copii să stea târziu...

* * *

Pe când îşi scoate din picioare ciorăpiorii, Ninocica obosită, dar mulţumită, gândeşte pentru sine în legătură cu rugăciunea pentru mama cea moartă, pe care a ridicat-o spre ceruri în urma stăruinţelor dădacăi.

— Ce-ar fi dacă m'aşi prăpădi şi eu? Cine ar face atunci toate treburiie?

Din ruseşte de OLGA MONTA

Jules Renard : Gust si noroc

Nu e nevoie să dispreţuim pe oamenii bogaţi; e de-ajuns să nu-i invidiem. A fi fericit înseamnă a fi invidiat. Şi totdeauna se află cineva care să ne invidieze. E de-ajuns numai să-l găsim.

* * *

Omul sărac are dreptul să spue: nu voi face niciodată avere, pentrucă nu e în firea mea să fiu bogat.

* * *

Recunoaştem atât de bine şi de repede defectele altora, numai din pricină că le avem noi înşine.

* * *

Scopul nostru, să fim fericiţi: Dar ajungem cu încetul la fericire. E nevoe de o stăruinţă de fiecare zi. Şi după ce ne-am atins ţelul, ne mai rămâne încă mult de lucru: să consolăm pe ceilalţi.

* * *

Niciodată nu vei spune atâta rău despre mine, cât gândesc eu despre tine, dacă aşi gândi vreodată la tine.

* * *

Nu suntem buni, dar ne străduim să părem. Rezultatul e acelaş.

* * *

De ce să umblăm după delicii? A nu avea delicii e tot atât de amuzant şi oboseşte mai puţin.

* * *

Critica e uşoară, arta e grea — comodă nu e niciuna.

* * *

Are mai mult decât spirit: nu mai are inimă.

* * *

„Public" înseamnă vot obştesc în artă; nu-i ajunge politica?...

* * *

Trebue să scrim aşa cum vorbim — dacă vorbim bine.

* * *

Nu există dreptate. Există numai gustul nostru şi capriciul nostru. Criticul de artă are deci nevoe să-şi supravegheze gustul şi să-şi domine capriciul.

* * *

Pericolul succesului: să fii lăsat în seama celei mai mari nedreptăţi depe suprafaţa pământului.

* * *

Cum se pot uita criticii unii la alţii fără să râdă? Dar criticii sunt astfel educaţi, că nu se uită unul la altul, niciodată.

* * *

Trebue să trăeşti ca să scrii, nu să scrii ca să trăeşti.

* * *

Trebue să călătorim ca să ne îmbogăţim viaţa. Cei mai mari artişti, nu-i aşa? se găsesc printre voiajorii comerciali.

* * *

Nimic mai plicticos decât discuţiile dintre oameni care au călătorit. Au schimbat peisagiile, nu şi ideile.

* * *

Turismul: într'o discuţie de un sfert de oră mi-a banalizat tot universul.

* * *

De ce să călătorim? Natură, viaţă şi istorie găsim pretutindeni. — W.

ANECDOTE

Nimic prea mult

Mijlocitorul de căsătorii: Domnişoara de care-ţi vorbesc capătă tot atâtea milioane zestre câţi ani are.

Clientul: Şi câţi ani are?

Mijlocitorul: Opstsprezece.

Clientul: E prea tânără pentru mine.

Legături de rudenie

Un bărbat căruia îi face plăcere să-şi necăjească nevasta, trece cu ea pe lângă un cârd de gâşte, care gâgiie după automobil.

— Ai văzut cum te salută? — zice bărbatul. — Trebue să fie rude cu tine.

— Da, — răspunde femeia, — prin alianţă.

Spirit comercial

— Bébé, dacă eşti cuminte, îţi dau un măr.

— Cât timp trebue să fiu cuminte, şi cât e de mare mărul?

Regret

Doctorul : Tusea dumitale nu-mi place deloc.

Pacientul : Regret, dar alta n'am.

Călătoria scoţianului

— Spune-mi te rog, de ce te dai jos la fiecare staţie şi te întorci, gâfâind, tocmai în momentul plecării trenului ?

— Am fost mai înainte la doctor şi mi-a spus că pot să mor din clipă în clipă. De aceia nu mai iau bilet decât dela o staţie la alta.

Distracţia profesorului

— Ce faci aici, domnule profesor ?

— Vreau să mă spânzur.

— Atunci trebue să-ţi pui funia în jurul gâtului.

— Am încercat, dar atunci nu mai pot respira.

Foloasele sportului

Judecătorul : — Cum ai izbutit să-l prinzi pe acuzat ?

Gardistul : — E jucător de foot-ball şi s'a oprit cum a auzit fluerătura mea.

Insemnări ştiinţifice

1.

Progresul realizat în dezvoltarea ştiinţelor aplicate

Secolul al 19-lea a fost martor la o sumedenie de invenţiuni, care au contribuit la îmbunătăţirea condiţiilor de existenţă ale omului în societatea modernă. Drumul de fer, telegrafia electrică, fotografia, lumina electrică, tracţiunea electrică, medicina microbiană, telefonul, fonograful, cinematograful, razele X, radiul, fotografia în culori, telegrafia fără fir, aeroplanul, radiofonia... sunt tot atâtea cuceriri, pe care ar trebui să le vadă un grec de pe vremea lui Aristotel, ca să le simtă cu adevărat importanţa. Noi ne servim de toate aceste avantaje, pe care ni le-a creiat ştiinţa, ca şi cum ele ar fi existat de când lumea. Ne-am obişnuit cu perfecţionările industriei aşa de mult, încât nu ne mai gândim la sforţările, pe care a trebuit să le facă spiritul omenesc, pentru ca să ni le ofere în starea, în care le găsim astăzi. Ba unii chiar sunt înclinaţi să nege progresul şi puterea ştiinţei bazându-se pe faptul că sunt încă domenii, în care intervenţia ei s'a arătat neputincioasă. Ce are a face, că ştiinţa ne prezice cu exactitate, întunecimile de soare şi de lună ori apariţia cometelor, când ea nu ne poate spune cu siguranţă dacă mâine va ploua ori nu, dacă trebue să vârâm banii ce-i avem în exploatarea terenurilor noastre agricole în vederea unui an bun, sau mai bine să-i întrebuinţăm altfel? Ce are a face că progresul chirurgiei face să se înlocuiască organe din corpul nostru şi să ne vindece de boli, care înainte ne duceau cu siguranţă la moarte, dacă totuşi medicina nu ne garantează salvarea celor mai dragi ai noştri, de ameninţarea oricărei boale? Acesta e un straniu fel de a judeca: scepticism faţă de întreaga operă de cucerire a ştiinţei, pentru motivul că sunt încă domenii, în care luminile ei n'au recoltat succesul desăvârşit!

2.

Uitarea în care rămân inventatorii

Cu toate acestea, dacă adâncim puţin lucrurile şi ne gândim la ce era omul înaintea acestor descoperiri şi ce este astăzi, va trebui să privim cu admiraţie străduinţa atâtor genii, care cu mari sacrificii au muncit la îmbunătăţirea condiţiilor noastre de viaţă; va trebui să dăm la o parte vălul uitării, ce s'a întins odată cu vremea asupra autorilor acestor opere omeneşti, pentru a-i cinsti, aşa după cum merită. Mai ştie lumea astăzi, cine a inventat chibriturile, aceste neînsemnate beţişoare de de care ne servim de atâtea ori pe zi?... Cum era însă viaţa noastră înaintea acestei mici invenţii? — Era viaţa omului primitiv. Trebuia păstrat focul în vatră sub cenuşă, pentru a avea cu ce-l reaprinde a doua zi. Numărul caselor dintr'un sat era socotit după numărul focurilor. O îndepărtată imagine a acestei stări de lucruri, o putem avea şi astăzi, dacă ne-am duce într'un sat îndepărtat de munte, unde civilizaţia n'a pătruns încă, cu toate îmbunătăţirile dar şi cu toate neajunsurile ei. Vom vedea acolo, că chibritul este un obiect de lux, nu de prima necesitate. Cremenea şi amnarul îl înlocuesc. Vom avea atunci un moment de reculegere, în care vom gândi la inventatorul chibriturilor. Din cenuşa uitării va răsări figura lui Charles Sauria, care în 1831, la vârsta de 19 ani, cunoscând proprietăţile fosforului frecat, inventă chibriturile. Dar nu e nevoe să ne ducem la lucruri aşa de mici pentru a constata, cât de uşor uităm pe binefăcătorii omenirii. Maşina cu vapori a fost o invenţie, care uşurând mijloacele de comunicaţie între popoare a schimbat faţa lumii şi cine se mai gândeşte astăzi la mecanicul scoţian Watt (1736—1819), care a conceput-o, ori la fizicianul francez Papin (1647—1774), care şi-a dat cel dintâi seama de forţa elastică a vaporilor? După cum seara ne bucurăm de lumina oraşului nostru fără a ne gândi la isvorul care o alimentează, tot aşa ne folosim de miraculoasele descoperiri ale secolelor trecute, fără a ne gândi la munca şi energia cheltuită pentru a ni le aduce; iar autorii acestor descoperiri sunt uitaţi, de îndată ce am început să ne folosim de munca lor.

3.

Perfecţionarea astronomiei de poziţie

Dacă în ordinea descoperirilor, ce duc la îmbunătăţirea condiţiilor noastre de trai mai putem avea oarecare îndoeli şi reproşuri de făcut ştiinţei, în ordinea descoperirilor cu privire la cunoaşterea Universului, progresul e de necontestat. Astronomia de poziţie, adică ramura geometrică a astronomiei, care se ocupă de mişcările corpurilor cereşti şi mecanica cerească, care se ocupă de cauza acestor mişcări a ajuns la ultimul stadiu al desvoltării sale, la o stare vecină cu perfecţiunea. Ea determină cu o preciziune uimitoare, poziţia tuturor astrelor pe sfera cerească la orice moment al anului şi chiar poate prezice cu mult înainte, fenomenele astronomice, pe baza calculelor precise. Siguranţa este aşa de mare încât s'a ajuns la descoperiri, cum este aceea a lui Leverrier, prin care ne-a făcut cunoscut planeta Neptun, numai prin forţa calculului. De aceea a avut dreptate Arago, când a spus că Leverrier a descoperit această planetă „în vârful condeiului său".

4.

Rezultatele fizicei, cu privire la analiza luminii

In secolul al 19-lea, studiul astrelor a dat naştere unei ramuri noi a Astronomiei, prin contribuţia ce au adus-o la studiul cerului, metodele cele mai noi ale fizicei, de unde şi numele de astrofizică, dat acestei ştiinţi. Dintre toate corpurile cereşti, acela asupra căruia s'au aplicat mai întâi metodele de observaţie ale fizicei a fost soarele. Viaţa pământului este în strânsă legătură cu acest astru. Nu este nimic aici pe pământ, care să nu-şi aibă isvorul în soare. Lemnul ce-l punem pe foc este soare înmagazinat, din vremea când planta, din care l-am tăiat, creştea datorită căldurii solare. Animalele ce le întrebuinţăm îşi iau forţa lor din alimentele vegetale, produse şi ele sub influenţa soarelui. Forţa motrice rezultată din transformarea apei nu e posibilă fără căldură, care sub orice formă provine tot din soare.

Se vede atunci de ce mare interes este cunoaşterea acestui astru în toate amănuntele, mai ales în ce priveşte natura lui fizică şi chimică. Cunoştinţa aceasta n'o putem avea decât prin analiza luminii lui. Fizica a recunoscut natura vibratorie a luminii şi i-a numărat vibraţiile. S'a imaginat un mediu numit eter, care ar umplea vidul şi intervalele moleculare ale corpurilor transparente, susceptibil de a fi pus în vibraţie de corpurile luminoase şi de a transmite aceste vibraţii, din aproape în aproape până la ochiul nostru, tot aşa după cum vibraţiile aerului transmit undele sonore. De aceea s'a zis că *lumina este sunetul eterului*. Datele care o definesc şi de care trebue să ţinem seamă pentru a intra câtuşi de puţin în secretele ei sunt următoarele:

a) Lungimea de undă, care este spaţiul parcurs de unda de vibraţie, în timp cât se execută o vibraţie, timp numit perioadă.

b) Viteza de propagare a luminii, care este spaţiul parcurs de lumină în unitatea de timp socotit la 300.000 km. pe secundă.

c) Frecvenţa mişcării, care este numărul vibraţiilor dintr'o secundă. Din cauză că lungimea de undă este foarte mică şi viteza de propagare foarte mare, frecvenţa vibraţiilor luminoase e enormă.

Dacă am urmări o particulă de eter care vibrează, am înregistra milioane de vibraţii pe secundă, ceeace nici nu putem face cu simţurile noastre.

Lăsând să cadă pe o prismă un fascicol de raze luminoase vom observa pe un ecran, că lumina s'a descompus în 7 culori: violet, indigo, albastru verde, galben, portocaliu şi roş, din cauză că lumina albă a soarelui e compusă din mai multe lumini simple. Se zice că *spectrul solar* e compus din radiaţiuni simple, care se împart în trei categorii:

a) radiaţiuni vizibile cuprinse între roş şi violet
b) radiaţiuni invizibile, *infraroşii* dincolo de roş
c) radiaţiuni invizibile, *ultraviolete* dincolo de violet.

Radiaţiunile invizibile se constată prin aceea că desvoltă căldură într'un termometru. Anumite procedee au permis să se măsoare lungimile de undă ale diferitelor radiaţiuni şi s'a găsit:

roşul are optzeci de miimi de milimetru lungime
= 0,0008 mm.
galbenul are şase zecimi de miimi de milimetru „
= 0,0006 mm.
violetul are patru zecimi de miimi de milimetru „
= 0,0004 mm.

Dacă luăm în considerare aceste lungimi de undă ale radiaţiilor luminoase, vedem că lumina nu-i decât o mică parte din radiaţiile corpurilor. Ea cuprinde mai puţin decât o octavă. Există radiaţiuni, care cuprind mai multe octave, cum ar fi undele telegrafiei fără fir sau razele X. Ele au 40 octave.

In fond nu există nici o diferenţă între vibraţiile luminoase şi vibraţiile electrice, decât aceea care rezultă din diferenţa numărului lor pe secundă sau a frecvenţei lor.

Newton a fost acela, care a reuşit să separe unele de altele radiaţiunile vizibile ale diferitelor culori din spectrul solar. Fresnel a arătat mai târziu, că aceste culori nu sunt decât un fel de note muzicale, diferind prin numărul lor de vibraţii. In 1801 Wiliam Herschel descoperi razele infraroşii, notele grave ale scării muzicale şi în 1802 Wollaston descoperi notele ascuţite ale scării: razele ultra violete.

OCTAV HALUNGA

A APARUT

Almanahul ziarelor „Adeverul" şi „Dimineaţa"

pe anul 1931

320 pagini cu un bogat material literar, artistic şi ştiinţific. Toate evenimentele importante ale anului sunt trecute în revistă. Cronici documentate oglindesc mişcarea literară, culturală, teatrală, muzicală, sportivă, feminină, politică a anului 1930.

Numeroase clişee ilustrează textul. O frumoasă copertă în culori de pictorul G. Murnu şi 16 planşe de artă, colorate, pe hârtie cromo, dau un aspeect luxos acestei publicaţii.

Versuri şi proză semnate de: **I. A. Bassarabescu, Marin Simionescu Rîmniceanu, dr. N. Lupu, Const. Graur, Ioan Teodorescu, Gib. Mihăescu, Andrei Dănescu, Dem. Theodorescu, Ştefan Petică, Ing. Şerban, Iuliu Cezar Săvescu, I. Neoreanu, I. Pas, Mister Walk, I. St. Ioachimescu, F. Brunea-Fox, Sym. Veturia-Mileva Marcovici, Suzana Munte, H. Blazian, Vero, George Lesnea, Julieta Lupaşcu-Blazian, Bogdan Varvara A. Vogel, T. Teodorescu-Branişte şi A. Munte.**

PREŢUL UNUI EXEMPLAR Lei 40.—

A apărut în editura „Adevĕrul":

DRAMA din MAYERLING

de **CLAUDE ANET**

E tragedia petrecută în castelul din pădurea Vienei, care a zguduit un imperiu.

Drama din Mayerling

e romanul de dragoste al Arhiducelui Rudolf şi e menit să reabiliteze memoria acelei tinere care a fost Maria Vecsera.

Drama din Mayerling

e cel mai pasionant roman a cărui curiozitate e sporită de faptul că în întregime el e hrănit de documentele scoase la iveală odată cu prăbuşirea imperiului habsburgic.

Preţul 70 lei

Comenzile se pot face începând de azi, şi trebuesc adresate Editurei **„Adevĕrul"**. Volumele se găsesc de vânzare la orice librărie.

GUVERN DE PERSONALITĂŢI

Iată termenul la modă, este — după cei mai competenţi politiciani, — singura soluţie pentru asanarea economiei naţionale şi a creditului nostru extern.

CARE SUNT CELE MAI IMPORTANTE 20 PERSOANE DIN ROMÂNIA ?

S'a instituit un concurs dotat cu un premiu de

Lei 5000

la care poate participa oricare cetăţean

Concursul este publicat în

„REALITATEA ILUSTRATĂ"

No. 201, care a apărut recent, cu un bogat material şi peste 100 clişee fotografice şi ilustraţiuni în culori.

De vânzare pretutindeni. Preţul 10 lei

A apărut în :

„Biblioteca „Dimineaţa"

No. 131

REDESTEPTARE

Schiţe de GH. CARAPANCEA

Preţul 8 lei

Cronica Sahului

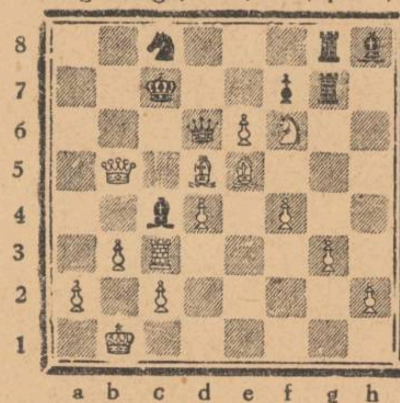
PROBLEMA No. 340

— Din concursul nostru de probleme —

Motto : „Paralizie infantilă" (inedită)

Negru:

Rc7, Dd6, Tg7 şi g8, Cc8, Nc4 şi h8, Pf7 (8).

Alb:

Rb1, Db5, Tc3, Cf6, Nd5 şi é5, Pa2, b3, c2, d4, é6, f4, g3 şi h2 (14).

Alb joacă şi face mat în 3 mutări

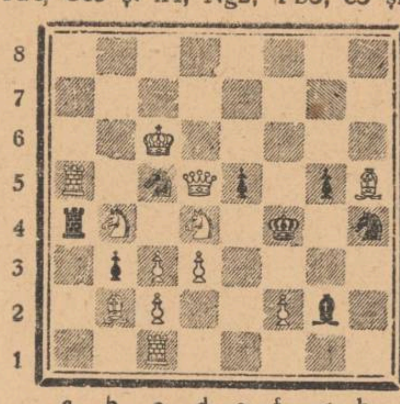
PROBLEMA No. 341

— Din concursul nostru de probleme —

Mottto : „Prometheus" (inedită)

Negru :

Rf4, Ta4, Cc5 şi h4, Ng2, Pb3, é5 şi g5 (8).

Alb :

Rc6, Dd5, Ta5 şi c1, Cb4 şi d4, Nb2 şi h5, Pc2, c3, d3 şi f2 (12).

Alb joacă şi face mat în 2 mutări

PARTIDA No. 148

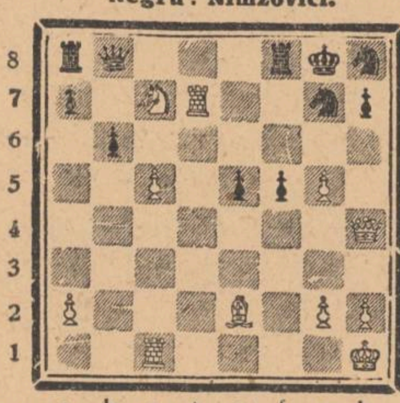
Jucată la concursul internaţional din Liège în August 1930.

Alb : F. Marshall **Negru : A. Nimzovici**

Partida pionului damei

1. d2—d4, Cg8—f6 ; 2. Cg1—f3, b7—b6 ; 3. é2—é3 Nc8—b7 ; 4. Nf1—d3, c7—c5 ; 5. 0—0 !, é7—é6 ; 6. c2—c4, Nb7×f3 ; 7. Dd1×f3, Cb8—c6 ; d4×c5, Nf8×c5 ; 9. Cb1—c3, 0—0 ; 10 Tf1—d1, Dd8—c7 ; mai bine ar fi fost Dé7. 11. b2—b3, Cc6—é5 ; mai bine ar fi fost poate Cé8 urmat de f5. 12. Df3—g3, Cf6—h5 ; Cc3—b5 !, replică neplăcută ; dacă negrul schimbă damele, alb rămâne cu avantaj. 13...., Dc7—b8 ; 14. Dg3—h4, g7—g6 ; negru ar fi putut lupta mai bine prin C×d3, urmat de Cf6. 15. Nd3—é2, Ch5—g7 ; 16. Nc1—b2, f7—f5 ? 17. b3—b4 ! !, Nc5×b4 ; 18. f2—f4, Cé5—f7 ; 19. Td1×d7 alb ameninţă Cc7, Df3, precum şi Df6 urmat de D×é6. 19...., g6—g5 ; rezistenţă disperată. Acum alb ar fi putut lua cu dama pionul din g5 (D×g5, C×g5 ; T×g7+ etc). 20. f4×g5, Nb4—c5 ; 21. Cb5—c7, Nc5×é3+ ; 22. Rg1—h1, é6—é5 ; 23. Nb2—c1, Né3×c1 ; 24. Ta1×c1, Cf7—h8 ; 25. c4—c5 !

Poziţia finală a partidei
Negru : Nimzovici.

Alb : Marshall.

şi negru abandonează, căci la b×c ar fi urmat Nc4+, Cf7 ; g6, h×g ; Df6, etc.

Ing. L. LOEWENTON
P. I. NEGREANU

Editura „ADEVERUL" S. A.

A apărut şi s'a pus în vânzare:

ŞTII SA-ŢI CREŞTI COPIII?

de ilustrul pedagog german

HEINRICH LHOTZKI

Traducere de A. TOMA

Carte-sfătuitor pentru părinţi şi pentru cei ce au de gând să devie părinţi, precum şi pentru educatori în genere.

Răspândită în Germania în

SUTE DE MII DE EXEMPLARE !

Un elegant volum, LEI 60

Cereţi la toate librăriile şi la Editura „ADEVERUL" Str. Const. Mille 7-11.

Curiozităţi

Pe insula Rey

Intreţinerea condamnaţilor la munca silnică, când aceştia aşteaptă transportarea de pe insula Rey spre Guiana franceză, costă foarte mult.

Prefectul departamentului Charente a iscălit acum câteva zile contractul cu furnizorii acestei inchisori. In 1931 deţinuţii de pe insula Rey vor consuma:

7.000 kgr. carne de vacă de calitatea întâi; carnea de miel şi de viţel e rezervată numai pentru bolnavi; 20.000 kgr. cartofi, 3.500 fasole, 1.500 linte, 1.300 mazăre şi 9.000 alte legume: varză, morcov, praz, ceapă, etc. Apoi 2.500 cutii de sardele, 2.800 kgr. zahăr bucăţi, 800 cafea, 1.300 ciocolată şi 9.000 litri vin negru.

In cifrele acestea nu intră cantităţile de hrană rezervată gărzii care păzeste închisoarea insulei Rey. In genere, în ciuda părerii contrarii care domneşte în societatea şi în presa franceză, deţinuţii de pe insula Rey, acest purgatoriu înaintea muncii silnice, sunt hrăniţi mult mai bine decât în celelalte închisori din interiorul Franţei. Acest fapt se explică foarte simplu: până la călătoria grea maritimă spre Guiana, deţinuţii sunt supuşi unui regim de supra-alimentaţie.

Bani fără stăpâni

In toate ţările băncile păstrează mari averi, moştenite de oameni care nu-şi pot valorifica drepturile de proprietate, până la trecerea tuturor termenelor legale. In Anglia, anul trecut, s'au adunat **şease miliarde de franci** care se cuveneau la 40.000 de moştenitori necunoscuţi.

Cauzele acestui fenomen sunt foarte variate: uneori nu se ştie adresa moştenitorilor, alteori ei n'au păstrat nici-o legătură cu ruda lor bogată.

Astfel, la Berlin, acum câţiva ani a murit o văduvă a unui comerciant, lăsând în urma sa câteva sute de mii de mărci aur. Doi ani au fost căutaţi moştenitorii prin publicaţii, până când într'o zi fură găsiţi în acelaş cartier al oraşului, în vecinătate cu casa bogătaşei dispărute, la distanţă de patru numere, pe aceiaşi stradă.

Statistica cinematografelor

In momentul de faţă numărul cinematografelor, în Europa, a atins cifra de 33,870. Dela 1916, numărul lor a crescut cu 11.445. Cifrele de mai sus se împart pe ţări în modul următor: Germania 5267, Anglia 4226, Franţa 4221, Italia 2800, Rusia 5200, Spania 3000, Suedia 1182, Belgia 930, Cehoslovacia 1845, *România 586*, Ungaria 542, Jugoslavia 400, Austria 869, Polonia 631, Grecia 230, Danemarca 380, Finlanda 265, Olanda 236, Elveţia 305, Norvegia 212, Bulgaria 131, Albania 3, Turcia 101, Portugalia 130, Letonia 83, Luxemburg 16, Lituania 45 şi Monaco 7. — *D.*

Editura „CUGETAREA" a pus în vânzare cel mai nou roman al lui MAURICE DEKOBRA:

SFINXUL A VORBIT

„Documentările şi lămuririle politice" ale d-lui C. Stere

au apărut în volum.

Sunt **„Preludiile"** în care se face analiza unui partid: partidul naţional-ţărănesc.

Sunt 270 pagini în cari e închisă întreaga istorie politică românească a ultimului deceniu.

Dar, mai presus de orice, e obârşia acelui **„Caz Stere"** de care printr'o stranie fatalitate pare legată viaţa tuturor partidelor politice în căutarea salvatoarei diversiuni.

„DOCUMENTARILE ŞI LAMURIRILE POLITICE" ale d-lui C. STERE formează o carte ce trebue citită de oricine care e preocupat de probleme obşteşti.

Citiţi:
Documentări şi lămuriri politice.
Preludii:
Partidul naţional-ţărănesc şi „Cazul Stere".
A apărut în Editura „Adevĕrul" S. A., 270 pagini. Preţul lei 120.

A apărut :

IVAN PETRUSKA

CONTESA

MARIA WALEWSKA

ROMAN

Minunata poveste de dragoste a lui Napoleon cu frumoasa contesă poloneză este scrisă cu mare putere de evocare de Ivan Petruşka. Cunoaşterea sufletului marelui împărat, pe faţeta sa cea mai subtilă — impresionează adânc cititorul.

De vânzare la toţi librarii. — Expediază ramburs la cerere. — „Adevĕrul" S. A. — Bucureşti.

Cel mai frumos dar de Crăciun!
5 plăci de gramofon: 100 Lei

20 lei o placă de patefon, care nu se sparge, se poate îndoi şi cânta de sute de ori cu acelaş ac. Ultima invenţie: placa „Tombild WECO", ultimele noutăţi cu 20 lei placa. De vânzare la toate magazinele şi librăriile Trimiteţi 100 lei şi primiţi imediat 5 plăci!

Depozitul general şi Reprezentanţa pentru România „NOVITAS" Bucureşti IV, Str. D. Onciu 11

Citiţi azi:

LECTURA No. 306

FLOAREA LITERATURILOR STRAINE

GUIDO MILANESI

Făgăduinţa

Lei 5. Scrierea completă la chioşcari şi librari.

Cărți și Reviste

Din proza necunoscută a lui Gr. Alexandrescu

In afară de versurile care i-au dat numele de cel dintâiu mare poet român, Gr. Alexandrescu a mai lăsat și câteva bucăți în proză. Dar dacă versurile-i sunt mai bine cunoscute (au circulat și circulă încă în numeroase ediții), din proza lui nu se cunoaște decât acel „Memorial de călătorie", *publicat în ediția dela 1863 (și reprodus în toate edițiile de până azi) a poeziilor sale.*

Publicăm în numărul de față două din poemele în proză necunoscute ale lui Gr. Alexandrescu. Intre 1870-73, ele au fost publicate și reproduse în diferite gazete și reviste ale timpului (Gr. Alexandrescu a fost totdeauna un scriitor căutat și cu numele lui se mândreau revistele); noi le copiăm după ce ne-a căzut mai întâiu în mână, — după Calendarul Ghimpelui pe anul 1874 *(pag. 46 și 116) aflat în Biblioteca Academiei Române.*

Iată cele două poeme în proză ale lui Gr. Alexandrescu, necunoscute azi, și care vor fi reproduse — credem — într'o viitoare ediție completă:

Inmormântarea poesiei

Poesia murise, izbită'n inimă de-o lovitură de compas.

Cu toate că n'o regretară de loc, voiră însă — în considerațiunea marelui rol jucat de dânsa altădată în lume — să trateze pe repausata ca pe-o împărăteasă văduvă și să-i facă îngropăciunea cuvenită rangului său.

Voiră s'o expuie pe un pat de paradă, în văluri de purpură și cu o coroană de flori pe frunte. Dar... la negutătorii de stofe nu se mai găsi purpură și'n nici o grădină nu se mai aflară flori: o brumă neașteptată le desființase pe toate.

Convenirâ dar, pentru ceremonial, să înlocuiască vălurile de purpură cu pânze zugrăvite cu iscusință și florile prin puțină muzică. Dar... nu mai era prin prejur nici un pictor, nici un muzicant.

Poesia murise!...

Se gândiră să facă cel puțin ca corpul să-i fie întovărășit de o deputațiune de june fete îmbrăcate'n alb.

Nu mai erau însă june fete: toate femeile erau palide și-aveau pielea sbârcită.

Poesia murise!...

Pentru a risipi întunericul, ei cercară un foc de veselie, alimentat cu toate cărțile de poezie, publicate de-o jumătate de secol. Dar... din acel jăratec eșiau plângeri și gemete, și lucirile sale, răsfrângându-se asupra lor, îi făceau să semene cu niște cadavre.

Incercându-se să-și ascundă rușinea și nemulțămirea, vrură să intoneze un cântec de triumf. Dar... numai strigări jalnice eșiră din piepturile lor și-și simțiră sufletele desbătându-se într'înșii ca să se desfacă de corpurile lor.

Poesia murise!...

Oamenii și natura întreagă se simțeau murind!...

Lorelei sau Stânca Lorei, frumoasa fermecătoare

Din propria-i voință, Lora se prezintă înaintea burgmaisterului:

— Sire burgmaister, eu am cauzat pierderea tuturor acelora cari m'au iubit, și numărul lor e mare. Ordonă să mă omoare: viața mi-e o povară!

Burgmaisterul era un bătrân viguros, cu fruntea căruntă, cu capul clătenitor: el o privește și se simte mișcat de compătimire.

— Copila mea, dreptul și justiția nu-mi aparțin. Cât despre mine unul, chiar de-ar trebui să mă expun la chinurile purgatorului, aşi refuza să-ți impun o singură oră de întemnițare. Dacă ești acuzată de magie, du-te de găsește pe episcop, doar de-o putea dânsul să te deslege.

* * *

— Sire episcoape, sunt o fermecătoare, zice lumea, și'ncep a o crede chiar și eu: am meritat moartea.

— Fiica mea, nimeni nu poate fi propriul său judecător. In ce constă magia ta?

— Știu și eu? In ochii mei, în timbrul vocii mele. Și cu toate astea nici vocea, nici ochii mei n'au putut opri pe-acela pe care-l iubesc. M'a părăsit... m'a trădat... nu voiu să mai trăesc!

— Lori, Lori, dar tu ești în adevăr o fermecătoare: o simt deja. Dacă te-aș face să mori, și eu aș muri de părere de rău.

Episcopul chemă trei cavaleri.

— Conduceți pe Lora la mănăstirea sfintei Berta. Mărturisește-te lui Dumnezeu, fiica mea. Numai el cunoaște care e leacul nebuniei tale.

* * *

Pe drum cavalerii se opriră și, încrucișându-și brațele și ridicând ochii la cer c'un aer de milă, ziseră:

— Să renunți la lume, sărmană Lori? Măritișul ți-ar conveni mai bine decât schitul: alege-ți unul din noi.

Lora-și întoarse capul.

* * *

Ea bătu în poarta mănăstirii, și mănăstirea refuză de-a se deschide unei afurisite fermecătoare.

Negăsind moartea și nefiind în schit, unde va putea ea să-și îngroape acea frumusețe fatală celorlalți și chiar ei înseși?

* * *

Se duce de-a dreptul la temniță.

— Sire guvernatore, pune să mă scoboare în cea mai adâncă din temnițe, să fiu băgată în lanțuri și părăsită uitării.

— Dacă ești nevinovată, Lori, eu nu te pot primi. Dacă ești vinovată, e treaba judecătorilor să te condamne. Intoarce-te c'un ordin de la dânșii și eu voiu fi sclavul, iar nu temnicerul tău.

Un om sălbatic, cu părul roșcat, cu privirea 'ngrozitoare, c'o sabie scurtă și lată la șold, se însărcină s'o conducă înaintea judecătorilor.

* * *

— Nu mai există dreptate pe pământ, își zise sărmana fată la jumătatea drumului. Insuși judecătorii vor refuza de-a mă condamna.

Și întorcându-se către conducătorul său:

— Fi-vei atât de bun, îi zise ea cu-o voce rugătoare, să-mi dai voe a mă sui pe-acea stâncă ca să mai privesc odată câmpiile și dealurile de prin prejur?

— Faceți cum vă e dorința, nobilă domnișoară, îi răspunde omul sălbatic, plecându-și capul și tremurând din tot organismul.

* * *

Lora se sui pe promontoriul de granit și se opri în creștetul lui, urmărind cu o ochii o barcă în care se aflau doi logodiți. Apoi, în loc de-a se 'ntoarce să-și urmeze drumul cu conducătorul său, ea se scobori pe stânca despre râu, cântând o melodie plină de dulceață.

Apoi se plecă, se 'ncovoie către abis — articulând niște nume care se pierd în aer — și Rinul se deschise ca s'o primească....

Intr'unul din numerele viitoare vom da la iveală și alte bucăți în proză, necunoscute, ale poetului Gr. Alexandrescu.

GEORGE BAICULESCU

Italia de azi, văzută de un German

Robert Michels, cunoscut sociolog și istoric, a scos de curând (Orel Füssli Verlag, Zürich-Leipzig) o carte dovedind o deosebită putere de gândire, chiar în felul cum pune problema nouii Italii. Politica Italiei este analizată de el în lumina psichologiei și a economiei politico-sociale a acestei țări; este poate mai degrabă o pagină din istoria culturii poporului italian, Italia privită dintr'un plan ce ar fi între politica de stat și istoria poporului italian.

Volumul începe cu analiza principiului național al Italiei așa cum a fost conceput de Mancini și oamenii Risorgimentului: Unitatea națională realizată prin crearea unui stat unitar italian. Istoria Italiei până la începutul fascismului a fost istoria împlinirii acestei concepții în care însă a slăbit mereu entuziasmul și a ajuns până la un fel de istovire efortul început cu renașterea: „Das stolze Schiff des Risorgimento hatte mit den Iahren ein böses Loch erhalten und trank gefährlich Wasser (mândra corabie a Risorgimentului a căpătat cu vremea o gaură urâtă și luase o primejdioasă cantitate de apă). Țara victorioasă de după războiu avea nevoie de o nouă credință. Mussolini a știut să găsească formula prin care să atingă coarda simțitoare a poporului italian și ast-fel s'a născut fascismul. Italia nu trebuie să trăiască, zicea el, de pe urma unei măriri trecute, ci din puterea ei de muncă. In Mussolini, însă, autorul vede mai mult simbolul concepției sale atât de clară în logica ei istorică și de aceia nu este destul de ascuțit în critica adusă fascismului. Ceia ce însă e pus în evidență ca punct esențial și de succes al fascismului este tocmai înlocuirea noțiunii de *stat* prin acea de *patrie* și *neam* în concepția politicii musoliniane. Cartea lui Robert Michels este plină de sugestii și de cugetări originale atinse abia în treacăt care aruncă o lumină neașteptată nu numai asupra problemelor Italici actuale, dar și asupra multor probleme ale politicii întregii Europe din ultimele timpuri. E o scriere de o înaltă ținută intelectuală și o expunere clară, strânsă și plină de putere intelectuală.

Intelectualii și Politica

Ziarul din New-York, *Nation*, observă că, de la războiu încoace, pare că o suflare înveninată s'a abătut asupra gândirii și vorbirii libere, iar politica a devenit mai ocolită de cât ciuma de intelectualii și oamenii de cultură din America. Aceștia se mulțumesc doar să dea la lumină, din când în când, afacerile necurate ce se petrec sub această firmă. Urmările au fost tot atât de rele pentru intelectuali ca și pentru treburile statului. Practica afacerilor de stat a fost lăsată pe mâna unor oameni pentru care cultura prețuiește mai puțin de cât o rogojină de șters pe picioare și care și-au manifestat pe față disprețul cel mai ofensător pentru toate operele pe care le numim culturale. Și autorul articolului privește cu râvnă listele parlamentarilor din Germania, din Franța sau pe acea a parlamentului englez, în care figurează numele cele mai de vază ale intelectualității acestor țări. „In Germania, zice el, nu este minister care să nu aibă în fruntea lui un doctor în filosofie". In Statele Unite în schimb cei ce se străduiesc să capete titlul de doctor, se dedau profesoratului lucrând fără zgomot în profesiunea lor, pe când în parlament doctorii în filosofie ca și scriitorii sunt tot atât de numeroși ca și miliardarii în *Grub street!*

De aceia, un savant, un gânditor ales în congres este un adevărat corb alb. De pildă, articolele, discursurile parlamentare și orice manifestare a deputatului socialist Heywood Braun sunt adevărate evenimente în New-York. El este un om de știință, un scriitor viguros și seducător și un cugetător productiv. Americanii îl prețuiesc pentru humorul său, dar și pentru răutatea observațiilor și virulența atacurilor sale în dezvăluirea afacerilor necurate. Ce ar fi dacă ar fi mai mulți de aceștia în viața politică din Statele Unite,—se întreabă ziarul Nation și o asemenea întrebare s'ar putea pune și la noi.

Curierul literar

— *„La Mort du Tigre"* de Jean Martet.

Primele trei volume ale d-lui Jean Martet despre Clemenceau : *Le Silence de M. Clemenceau, M. Clemenceau peint par lui même* și *Le Tigre,* relatau chiar vorbele marelui om politic, pe care autorul le-a cules și stenografiat.

Noua lucrare a lui Jean Martet are cu totul alt caracter. Autorul scrie în prefață.

„Nu mai redau aici vorbele lui Clemenceau. Il schițez puțin și din depărtare; nu-l las să vorbească decât foarte puțin. Arăt în deosebi și dau cuvântul oamenilor din jurul lui, detractorilor și admiratorilor, cari se pronunță despre opera, acțiunea și cugetările lui, ajungând la concluzii provizorii și fragmentare cu privire la această viață lungă și plină de peripeții.

„Am procedat astfel din două motive: întâi fiindcă am stat prea aproape de sfârșitul acestui om, pentru a putea zugrăvi acest sfârșit așa cum a fost, cum l-am văzut, ceeace l-a precedat, înconjurat și urmat.

Nu m'am simțit nici îndrituit, nici în stare să-l descriu cu sânge rece și atât de curând. Admir pe acei pictori care pot sta ceasuri întregi lângă patul de moarte pe care se află o ființă scumpă, pentru a cerceta culorile livide și vinete ale figurii. In cartea mea nu-l veți vedea pe Clemenceau nici murind, nici mort".

* * *

— *Le tour du Monde sur un „Champion des Mers"* de Alfred Renou. Peripețiile palpitante ale călătoriei lui Renou, nu sunt produsul unei imaginații neînfrânate. Fiecare pagină a fost trăită de autor, când a întreprins prima sa călătorie în jurul lumii. De atunci a navigat pe mai bine de patruzeci de vapoare; dar pe nici unul n'a întâlnit o adunare mai plăcută de oameni decât echipagiul de pe vasul *„Cannebière"*. Viața de pe bord e descrisă cu mare putere sugestivă.

— *La Révolte* de Ioseph Roth este povestirea tragică a unui mutilat care s'a întors din războiu patriot înfocat. Deoarece și-a făcut însă prea multe iluzii, invalidul a ajuns la închisoare. Autorul ne prezintă pe un *Crainquebille* al invalizilor de războiu.

Joseph Roth face parte din generația scriitorilor germani de după războiu. *La Révolte*, care este prima sa lucrare, a fost foarte bine primită; ea a apărut dăunăzi în traducere franceză.

* * *

— *„Anglais, Français et Espagnols"* de Salvador de Madariaga. Autorul încearcă o caracterizare a acestor trei tipuri naționale. In ce privește pe francezi, Salvador de Madariaga ajunge cam la aceleași concluzii ca și germanul Sieburg în studiul său *„Dieu est-il Français?"*

Lucrarea autorului spaniol, deși nu provoacă atâtea discuții ca studiul lui Sieburg, este totuși foarte comentată de presa și revistele franceze.

Se pare că după viețile romanțate și biografiile scriitorilor și oamenilor politici, a venit rândul națiunilor.

Aproape simultan cu volumele de mai sus, a apărut o lucrare analoagă asupra Franței de italianul Concedo Pettinato, corespondentul parisian al ziarului Stampa. Deasemenea, englezul Philip Carr a publicat la Londra un volum *„Les Français chez eux"*. Veritabil anglo-saxon, Carr teoretizează mai puțin decât confrații săi latini sau germani, el preferă observațiunile concrete.

Se mai anunță încă un volum de Léo Ferrero, fiul marelui istoric italian, despre Paris și viața parisiană.

* * *

— *Documentele secrete ale archivelor rusești.* — Un grup de istoricieni și juriști din care fac parte d-nii de Lapradelle, profesor la facultatea de drept din Paris, Eisenmann, B. Mirkine-Guetzevitch și Renouvin, profesori la Sorbona, au pregătit primul volum din importanta colecțiune care poartă denumirea de *„La documentation internationale"*.

Primul volum din această colecție prezintă traducerea integrală a tuturor documentelor secrete din vechea archivă a ministerului de externe rus, privitoare la negocierile dintre Aliați, în timpul marelui războiu, despre Constantinopol și Strâmtori.

Aceste documente au fost publicate de guvernul sovietic; editorii francezi au tradus exact și integral textul rusesc.

Cartea a fost editată de către d. de Lapradelle și ediția nu are un caracter comercial. — *D.*

Au apărut în Ed. „CUGETAREA"

MEMORIILE

LUI

E. LOVINESCU

O adevărată frescă a vieții noastre literare și culturale dela 1900-1916 cu portrete vii ale celor mai însemnate personalități (T. Maiorescu, N. Iorga, Vasile Pârvan, Oct. Goga, Aurel Vlaicu, P. Cerna, M. Sadoveanu, etc. etc.), cu bogate informații inedite anecdotice, tablou plin de vervă și de pitoresc, care constitue o galerie unică.

Citiți azi **Realitatea No. 202**

:: Cu numeroase ilustrațiuni și un bogat sumar :

5 culori — 10 lei

Iohan Tauler

Eckart era un cântăreț al iluminării sufletești; Iohan Tauler (1300—1361) însă, e un exemplu viu al greutăților drumului. „Omul, spune el, e compus din trei aspecte. Acel animalic, perceptibil simțurilor fizice, acel al inteligenții și rațiunii, și însfârșit al treilea aspect, omul interior, divin". Cu cât acesta e superior celorlalți, o arată bine maestrul lui Tauler, Eckart: „Ochiul prin care văd pe D-zeu este acelaș prin care D-zeu mă vede pe mine. Ochiul meu și al lui D-zeu este acelaș ochiu, aceiași cunoaștere, aceiași simțire." Insă Tauler nu vede urcarea spre divinitate numai ca o lărgire a intuiției lui proprii, sporire cantitativă numai a capitalului său conștient. El nu vrea să gândească pe D-zeu ci să se gândească dumnezeește. Prin aceasta, cunoștința lui nu va fi îmbogățită, ci schimbată. Acel care trăește în D-zeu nu știe **altceva** decât cercetătorul naturii, dar știe **altfel.** Cu alte cuvinte e vorba de o schimbare de plan, de dimensiune, intrarea într'o lume esențial deosebită de a noastră.

Nu trebue să se creadă că Tauler își închipuia că acest om interior e însuși D-zeu. Intreaga lui gândire era dominată de acest raționament: nu ne putem despărți de individualitatea noastră. Deaceia, nu cunoaștem substanța în toată puritatea ei ci primim numai un reflex de al ei în partea cea mai adâncă a sufletului nostru. Accentuând asupra rolului de satelit al sufletului nostru, asupra lipsei lui de originalitate, îi subliniază în acelaș timp și puterea lui de receptivitate; putere, care după Tauler e principala lui caracteristică. Și aceasta dă ocazie lui Tauler să introducă noțiunea Cristului, să creștinizeze o filozofie care la prima vedere ar putea părea mai degrabă neoplatoniciană. „D-zeu, spune el, își creiază opera în sufletul omenesc. Tatăl concepe pe eternul său fiu în spirit tot așa de adevărat cum l'a conceput în Eternitate; întru nimic mai puțin aici ca acolo." Ce-l interesează mai mult nu este cunoașterea însăși a Substanței, ci calea, asceza care poate învinge forțele inferioare ale personalității îngăduind să atingă regiunea superioară a esenței primordiale (Allwesen). Moralist deci mai mult decât contemplativ. Principala lui preocupare e să pregătească pe om pentru iluminare. Avea credința profundă că printr'un anumit fel de viață, lucrul acesta e posibil. Cu cât omul se simte mai mult părtaș al acestei lumi cu atât mai puțin îi va fi posibil să ajungă la D-zeu: „Dacă omul vrea să devie una în Adevăr cu D-zeu trebue ca toate puterile lui să tacă și să moară". „Voința trebue să fie moartă chiar față de bine." „Omul trebue să-și stăpânească toate simțurile, să-și interiorizeze toate puterile, și să vie într'o completă uitare de sine și de toate lucrurile." „Căci cuvântul adevărat și veșnic al lui D-zeu va fi spus numai în deșert când omul smuls lumii și sie-și stă gol, pustiu și singur."

Intrebarea pe care Tauler și-o pune în mod natural e următoarea: Cum poate omul, ca individ singularizat să-și distrugă tocmai ce-i constitue diferențierea. Această diferențiere îi condiționează existența lui, cel puțin din punct de vedere lumesc. Nu poate decât să simtă spaimă, din reflex de apărare, față de D-zeu, care este infinit, nediferențiat. De-ai atinge orice grad în perfecțiune, este întotdeauna unul superior, sunt perspective mai înalte, posibilități mai complete. Niciodată nu putem deduce din momentul de față cum va fi cel de mâine. O țintă atinsă este începutul unui nou drum căci în lumea spiritului pur o țintă înseamnă o treaptă în evoluție; evoluția însăși e nemăsurată. Nu pot să știu acum unde voi ajunge mai târziu. **Recunoașterea ideii de dumnezeire are drept urmare, acest lucru teribil, că impune o succesiune implacabilă și logică de gesturi și atitudini de care nici nu ne dăm seama în momentul recunoașterii.** Pentru un profan se pare că momentul cel mai greu în calea spre D-zeu, este admiterea existenței divinului; e o bagatelă pe lângă înlănțuirea fatală de evenimente și gândiri care urmează.

In orice face pe lumea aceasta, omul poate într'o măsură să prevadă ceia ce i se va întâmpla după cele ce i s'au întâmplat. Cu toate că nu în măsura în care se credea, deducțiunea se adeverește în orice activitate pământească. Unită cu bunul simț, nu este întâmplare, nu este fapt pe care nu poate să-l prevadă în liniile esențiale. Cunoașterea istoriei și a caracterului omenesc permit să se întrezărească drumul pe care îl va lua viitorul. La fiecare epocă au fost oameni care au prezis cu destulă exactitate evenimentele posterioare timpului lor fără să aibă nevoe de altceva decât de logică și perspicacitate.

Insă pentru viața înaltă interioară, truismele acestea nu au valoare. Obiectul nu mai este exterior. In celelalte domenii există, precisă, continuă dualitatea cercetător și lucru cercetat. Nici un moment nu putem face confuzie. Pe când în lumea cauzelor, calea însăși este obiect, drumul este identic cu ținta, imboldindu-se unul prin celălalt, nefiind în acelaș timp nici unul nici celălalt, schimbându-și înfățișarea la fiecare nouă treaptă, proteic, crescând în exigențe, în mărime, geometric, ca pietricelele depe vârful unui munte, care rostogolindu-se devin avalanșe...

Deaceia Tauler poate spune foarte bine și precis ceia ce nu trebue să facem, însă îi este imposibil să spue ce trebue să facem. Orice perspectivă, orice bază îi lipsesc, deoarece este vorba de o lume în care comparațiile „șchiopătează cu amândouă picioarele", neputând exista termen de asemănare cu ceia ce vedem în lumea aceasta vizibilă. Neputința caracterizării pozitive este o trăsătură profundă a vieții mistice. Chiar și biserica o spune: „D-zeu e mai just definit prin negațiuni decât prin afirmațiuni".

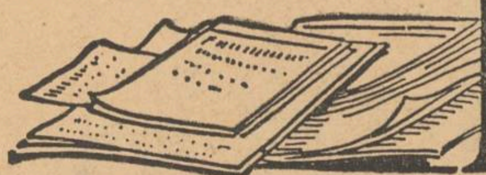
Pentru ca să sfârșesc, vreau să ating în discuția aceasta scurtă punctul așa de misterios al învățătorului. Oricine e familiarizat puțin cu mistica își va da seama de importanța chestiunii.

Tauler declară că tot ce-a expus el nu este rezultatul unei filozofii personale, unui sistem elaborat încetul cu încetul, ci al comunicărilor unui Maestru pe care îl numește „Prietenul lui Dumnezeu din Oberland" (Gottesfreund von Oberland) în cartea sa „Das Buch des Meisters". E o știință comunicată, impusă din exterior în interior. S'a încercat să se explice că Tauler înțelegea prin Maestru, propria lui inspirație și că maestrul din Oberland nu a existat niciodată. Insă preciziunea detaliilor, afirmațiunile categorice fac imposibilă o astfel de interpretare.

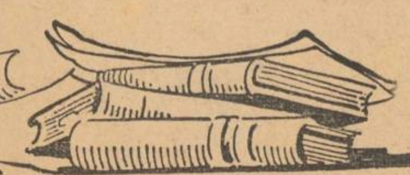
Ceiace un Invățător spune elevului său este **exclusiv** de domeniul raportului Sufletului cu D-zeu. Când s'a coborât în adâncul său, omul nu mai simte acțiunea opacizantă a forțelor naturale, individualizate în el. Acolo nu mai vorbește omul, vorbește numai D-zeu. Acolo, el nu vede lumea sau pe D-zeu ci D-zeu singur se vede pe dânsul. Omul a devenit una cu D-zeu. E cu totul insuficient ca această învățătură să fie numai în Rațiune: ea trebue să devie **carne**, să-și înfigă rădăcinile în părțile cele mai adânci din om, să-și tragă hrana din el, să devie una cu el. Acesta este discipolatul.

Invățătorul nu e acela care „cunoaște" pe D-zeu, ci acel care trăește în el. O anumită predispoziție sufletească, o maturitate care nu are nici un raport cu maturitatea lumească, ci mai degrabă, e „conferită"; o aptitudine înăscută și confirmată printr'o „încercare" iată ce-ar putea defini vag pe un maestru; depozitar, interpret al legilor misterioase și auguste care conduc universul. Invățătura lui este impersonală, ea se colorează numai exprimându-se. Niciodată un adevărat Maestru nu va alerga după singularitate, după originalitate. Și **tocmai** pentrucă nu o caută, o are așa profundă; cași artistul mare care se străduește spre banalitate. Cauza cea mai adâncă a imposibilității așa de tragice a omului de azi de a deosebi esențialul de neesențial este fațada exterioară, periferia încâlcită care distrage pe drumeț de ținta lui. Deaceia experiența mistică este cea mai adequată disciplină spre o nouă aristocratizare a Spiritului; poate chiar singurul mijloc. Căci aristocratul în sensul pur al cuvântului este acel care trăește în esențial.

VASILE LOVINESCU

INSEMNĂRI

Treizeci de ani dela moartea lui Oscar Wilde

O notiţă exilată la coada unei coloane dintr'un jurnal literar francez mi-a adus aminte că s'au împlinit în toamna asta treizeci de ani dela moartea lui Oscar Wilde.

Mi-am imaginat ziua aceia posomorîtă de târzie toamnă pariziană în care a fost dus la groapă trupul celui ce fusese, la un moment dat, dandy-ul răsfăţat al Londrei. Convoiul funebru a pornit din rue des Beaux-Arts, Hôtel d'Alsace, un mic hotel de studenţi, ieftin şi întunecos, cum sunt atâtea în Cartierul latin. Pe cosciug o singură coroană: din partea locatarilor hotelului. In urma lui, doi, trei boemi; nimeni din iluştrii prieteni de odinioară, niciunul din fanaticii admiratori de altădată. Oscar Wilde făcea cea din urmă călătorie, uitat, şi ignorat — şi ignorat cu voinţă de toţi cei care îl cunoscuseră.

Oscar Wilde

Oscar Wilde a trăit una din cele mai frumoase aventuri literare de la sfârşitul veacului trecut. A cunoscut, în plină tinereţe, o glorie nemaipomenită. Piesele lui se jucau, la Londra, pe 3 sau 4 scene deodată In acelaş timp, primit de cea mai bună societate londoneză, Wilde a jucat, în capitala Angliei, rolul de arbitru al gustului şi al eleganţei, pe care îl avusese odinioară, în Roma antică, Petronius.

S'au scris multe despre procesul scandalos intentat lui Wilde de marchizul de Quensbury. Datele şi desbaterile acestui proces au rămas până astăzi obscure. Wilde a fost condamnat la doi ani de muncă silnică. Rezultat: „De profundis" — una din cărţile cele mai adânc omeneşti care s'au scris vreodată.

Wilde a fost un curios amestec de bluff şi de genialitate. La el limita între snobism şi sinceritate nu este niciodată bine definită. A fost, însă, cu siguranţă un mare artist şi un pătimaş consumator de frumuseţe.

Dacă n'am cunoaşte nimic din viaţa lui Wilde, opera lui n'ar avea poate prestigiul pe care îl are. El singur spunea: Mi-am pus geniul în viaţă şi talentul în operă. Prestigiul lui Wilde printre oamenii care l-au cunoscut a fost enorm. A fost un causeur neîntrecut. Paradoxele lui şi vorbele lui de spirit erau celebre în lumea literară pariziană şi londoneză. Opera lui Wilde are câteodată aparenţa neglijentă a unui exerciţiu de diletant. E o causerie — sau fragmente dintr'o lungă causerie, notate în fugă. Sunt într'adevăr notaţiuni câteodată geniale, întotdeauna sclipitoare de spirit şi mai ales minunat scrise. „Dorian Gray" (cea mai bine închegată şi cea mai semnificativă din operele lui) a fost scrisă în câteva zile, în urma unui pariu. Piesele lui sunt bine compuse — dar nu întrec, orice s'ar spune, piesele bulevardiere obişnuite — exceptând, poate, „Un soţ ideal". Wilde nu s'a putut hotărî niciodată să compună o operă de lungă durată. I-au lipsit, pentru asta, răbdarea, timpul, concentrarea necesară. De asta opera lui se prezintă fragmentară.

„Salomeea" (pe care a scris-o în franţuzeşte) este, fără îndoială, capo-d'opera de artă a lui Wilde, în care a pus tot geniul lui de artist.

„Dorian Gray" e cea mai omenească din operele lui. Este povestea tragică a propriului său suflet. Romanul acesta mai are şi altă semnificaţie. Este, sub forma lui simbolică, o foarte limpede mărturie a ipocriziei britanice, de pe urma căreia Wilde a avut de suferit. Dorian Gray este omul cu existenţă dublă. Portretul lui (pe care fiecare acţiune urîtă îl deformează) este aspectul lăuntric, dosul respectabilităţii britanice, spatele decorului. Destinul lui Wilde a fost tragic numai pentrucă Wilde a fost cetăţean englez. In oricare altă ţară a pământului Wilde n'ar fi fost nici dat în judecată, nici condamnat la muncă silnică pentrucă i-au plăcut paradoxele, bluff-ul şi adolescenţii frumoşi.

In literatura mondială opera lui Wilde are un loc de frunte încă şi astăzi şi e probabil că va dura mai mult decât credea şi decât voia chiar el. Indrăznelile lui, paradoxele lui, butadele lui, vor vrăji mereu tineretul. Asta e cea mai sigură garanţie pentru durabilitatea lui Wilde. — *Ph.*

Gaston Rageot

D. Gaston Rageot, preşedintele Societăţii scriitorilor francezi, a fost câtva timp oaspetele capitalei noastre.

Reputat ca literat de seamă, d. Rageot se distinge şi prin concepţiile d-sale larg umanitare, şi lucrează intens la realizarea unei cooperări intelectuale universale. In programul d-sale de activitate, figurează, ca un prim punct, convocarea unui congres internaţional al scriitorilor, care să aibă loc în cursul anului viitor. Vizita pe care ne-o face urmăreşte şi propagarea acestei idei.

Intrebat de un redactor al ziarului „Dimineaţa" despre intenţiile cu care a venit la noi, d. Rageot a răspuns:

— „Sentimentul care m'a determinat să vă vizitez diferă poate numai sub un oarecare raport de acela al confraţilor mei.

Pentru cine mi-a urmărit activitatea, nu-i un secret faptul că atât în opera mea scrisă, cât şi prin aceia vorbită — în calitate de conferenţiar, — vizez o cooperare intelectuală universală, menită să se opună acelei tendinţe, din ce în ce mai pronunţate, de mecanicizare a vieţii intelectualilor.

Intelectualul de astăzi se aseamănă cu lucrătorul unei uzine. Conduita lui tayloristă îl duce către o depersonalizare progresivă, şi această depersonalizare constitue, prin excelenţă, tragicul conştiinţei contemporane, căci ea va ajunge să-l supună unei domnii a mecanicismului.

Acestei forţe materiale trebue să-i opunem, pentru echilibrul civilizaţiei, forţa intelectuală.

Am venit în România ca să iau contact cu intelectualii de aci şi să pregătim congresul în care, printre altele, se va discuta şi această problemă".

In scurtul d-sale popos, d. Rageot a ţinut şi două conferinţe publice.

Cea dintâiu, ţinută la Fundaţia Carol I, a urmărit caracterizarea modernismului literar francez. D. Rageot a arătat că elementul generator al creaţiilor de artă modernă e un sentiment de nelinişte, frământarea în faţa neprevăzutului.

A doua conferinţă, ţinută la Ateneul Român, a avut ca obiect o paralelă între fata americană şi cea franceză.

In tânăra fată americană, — a spus d. Rageot, — în mentalitatea şi concepţia ei de viaţă se reflectă însăşi structura morală a lumii americane. In viaţa socială a Americii domină două concepţii de viaţă opuse: Puritanismul protestanţilor refugiaţi peste ocean, pe ale căror virtuţi ancestrale şi ideal moral se întemeiază întreaga civilizaţie americană, cu rigoarea legilor, cu principiile de abstinenţă; şi cealaltă, concepţia uşoară, liberă, rezultată din bogăţia extraordinară a pământului şi a condiţiunilor atât de favorabile muncii. Se pare însă că efectul marilor bogăţii ale Americii a anihilat idealul puritan. Dacă technicienii pot cu drept cuvânt să se entuziasmeze de maşinismul american, care a ajuns să-l distrugă pe om, observatorii de moravuri se cred în măsură să afirme că viaţa morală a societăţii americane a ajuns la un nivel cu totul scăzut.

In timp ce bărbaţii duc o viaţă de muncă istovitoare, femeia înţelege să profite în toate sensurile de libertatea ei personală. In căsnicie, fata americană aduce o independenţă atât de voluntară şi o atât de mare indiferenţă faţă de viaţa sufletească a soţului, încât o viaţă intimă de cămin, cu contopirea morală pe care ea o implică în concepţia şi sensibilitatea europeană, este exclusă. Această trăsătură sufletească este un rezultat al sistemului de „coeducaţie", sistem de strânsă camaraderie între băeţii şi fetele de aceiaşi vârstă, şi care face din viitorul soţ un sceptic, iar din viitoarea soţie o tovarăşe apatică, prinsă numai de viaţa exterioară familiei.

După ce face elogiul grijii tradiţionale pe care Franţa a înţeles să o acorde problemei educaţiei tinerei fete, — care nu ţine seama de sisteme, colegii sau programe, ci e în funcţie de mediul familiei, — conferenţiarul cere toată atenţia pentru această problemă care închide în ea fericirea omenirii.

Evelin Graham

Evelin Graham a produs acum doi ani în Anglia o mare zăpăceală printre întreprinderile de editură, cărora le-a oferit spre publicare o serie de biografii ale celor mai de seamă contimporani din Europa şi Asia. Lista acestor monografii caşi fragmentele de probă oferite editorilor, permiteau să se întrevadă o competinţă nebănuită a autorului în materie: se constata cu surprindere că Graham era în relaţii de prietenie cu cele mai distinse cercuri, şi chiar cu capetele încoronate.

Seria de biografii anunţată cuprindea descripţii senzaţionale din viaţa regelui Angliei, a reginei, a principesei Mary, a ducesei de York, a reginei Maria a României, a mareşalului Foch, a regelui Spaniei, a reginei Belgiei, a maharadjahului de Pathial, a profesorului Einstein, a prinţului de Walles, a Papei, etc. In ultimii doi ani Graham a şi publicat următoarele monografii: „Viaţa prinţului de Walles", „Viaţa principesei Mary", a regelui Spaniei, a reginei Spaniei, a regelui Belgiei; apoi „Lordul Dareing şi celebrele-i procese judiciare", „Patruzeci de ani din viaţa justiţiei".

Cu toate sforţările depuse de editori şi de ziare, nimeni n'a putut încă stabili personalitatea lui Evelin Graham şi adevăratul lui nume. Un mijlocitor dintre Graham şi editor a făcut o „destăinuire", scriind, „cu permisiunea clientului său", că acum un an şi jumătate primise dela un necunoscut propunerea să colaboreze la manuscrisele misteriosului scriitor, redactându-le şi pregătindu-le pentru tipar, în schimbul unui onorar destul de însemnat.

El răspunse afirmativ şi, primind de la Graham primul manuscris, fu mirat descoperind că invizibilul său client e complect agramat şi nu ştie să compună o frază. Dar în acelaş timp aceste greşeli păreau făcute cu intenţia ascunsă de a-şi tăinui şi mai bine identitatea. Acest prim manuscris, intitulat „Viaţa regelui Alfons al Spaniei", i-a cerut multă muncă de corijare minuţioasă. Onorarul de 1.050 lire sterline fu apoi împărţit în două. Primirea banilor se făcea printr'o bancă care nici ea nu cunoştea pe autor şi el n'a putut nici până azi să descopere pe generosul său client.

Acum două săptămâni, presa engleză a relevat din nou o monografie recent apărută: „Viaţa Ducesei de York". Insăşi ducesa a protestat vehement împotriva cărţii, asigurând opinia publică engleză, că autorul n'a fost niciodată în casa ei, dar fără să afirme că tot cuprinsul broşurei e de domeniul fanteziei... Cu toate aceste desminţiri şi indignări, cărţile lui Graham au un permanent succes de librărie, fiindcă cititorului îi place să afle despre oamenii mari, tot ceiace fac la ei acasă, în viaţa lor de toate zilele. Cunoscătorii în materie afirmă chiar, că acest misterios Graham cunoaşte din ce în ce mai multe amănunte intime asupra personagiilor alese de dânsul pentru „destăinuiri", şi că treptat capătă în scrierile lui un stil specific şi original. — *N.*

Congresul mondial al scriitorilor revoluţionari

La 5 Noembrie a avut loc la Charcov, în capitala Ucrainei, al doilea congres internaţional al scriitorilor revoluţionari. Au participat delegaţi din 23 de ţări diferite. Germania a fost reprezentată de către Ludwig Renn, I. R. Becher, Egon Erwin Kisch, Anna Seghers, F. E. Weisskopf şi Ernst Glaeser. Americanii au delegat pe Michael Gold, editorul revistei *„New Masses"*, şi Groper, unul din conducătorii grupării *„John Reed Clubs"*. Din Franţa au sosit surrealiştii Aragon şi Sadoul. Japonia a fost reprezentată de către Kanagata. Afară de ruşi au participat foarte mulţi emigranţi revoluţionari unguri.

Guvernul sovietic ucrainian a pregătit delegaţilor străini o primire foarte bună, organizând diferite excursii pentru a arăta scriitorilor străini operele de organizare comunistă a Sovietelor.

Congresiştii s'au ocupat în deosebi cu problema literaturii proletare. Chestiunea a fost discutată nu din punct de vedere al convingerilor politice, ci din punct de vedere estetic, al formei şi metodelor de creaţiune artistică, în vederea obţinerii unei calităţi mai superioare a operelor literare.

In cursul discuţiunilor s'au desemnat două curente. Un curent maximalist de stânga care afirmă că literatura şi cultura proletară nu pot fi create decât de proletari; nu pot fi decât un produs al clasei muncitoare revoluţionare. Acest curent nu recunoaşte alt criteriu, în judecata operelor literare, decât dacă autorul aparţine clasei muncitoare sau nu. Literatură proletară este literatură creată de proletari.

Impotriva acestei teorii s'a ridicat un curent mai moderat care, bazat pe concepţiile lui Lenin, recunoaşte valorile create de tradiţia burgheză şi cere ca ele să fie folosite în favoarea clasei care se ridică.

Acest curent pune pe primul plan problema calităţii, findcă s'a constatat că mulţi autori de origină proletară n'au ştiut să învingă convenţionalismul şi maniera îngustă a micului burghez în creaţiunile lor literare. Scriitori din lagărul burghez, care s'au manifestat prin forma şi concepţiile lor radicale, nu trebue să rămână izolaţi; dimpotrivă, ei trebue să fie sprijiniţi şi înregimentaţi în frontul unic al năzuinţelor proletare. Misiunea principală a congresului este organizarea literaturii revoluţionare.

Awerbach, teoreticianul şi criticul literaturii proletare din Rusia Sovietică, analizând ambele curente, a tras concluzii eclectice, arătând că în primul rând trebue analizată concepţia despre lume a scriitorului revoluţionar, dar că nu trebue neglijată nici valoarea calitativă a producţiilor literare.

Din discuţiile care s'au încins în jurul problemelor stilistice, reesă absoluta negare o romanului psichologic. Cei mai mulţi oratori s'au pronunţat pentru marile descrieri de ansamblu, pentru acel gen literar care, istoriceşte, a fost inaugurat de Cervantes şi Grimmelhausen.

Se cuvine să relevăm că acest congres revoluţionar s'a terminat, adoptând o formulă mai mult decât moderată: ba chiar conservatoare... — *D.*

Mărunte

— Royal Society din Londra a decernat Medalia-Darwin pe anul 1930 profesorului danez Johannes Schmidt, savantul conducător al Expediţiei-Dana, pentru lucrările sale oceanografice şi genetice. Profesorul danez este foarte apreciat pentru cercetările sale în domeniul psichologiei animalelor.

— Recolta ştiinţifică a Expediţiei Sven Hedin pare a fi foarte bogată. La Stockholm au sosit foarte multe lăzi cu obiecte importante, expediate de membrii expediţiei din China. La Stockholm se aşteaptă sosirea lui Sven Hedin la începutul anului viitor.

— Săpăturile de lângă foburgul Lindenthal, în apropiere de Colonie, au dat rezultate uimitoare. Pentru întâia oară au fost descoperite rămăşiţele unui sat neolitic (spre sfârşitul epocei de piatră).

— In muzeul oraşului Cremona, transferat de curând în splendidul palat Affaitati, a fost inaugurată o sală a lui Stradivari.

Colecţia Stradivari se compune din modelele şi sculele marelui constructor de vioare.

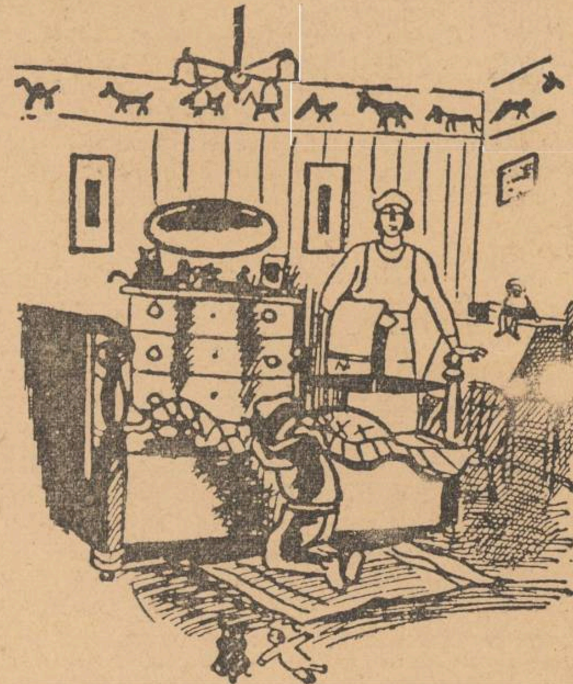
— Japonia este, probabil, singura ţară din lume unde există şi funcţionează birouri de plasare a *şomeurilor intelectuali.*

Se pare că aceste birouri fac servicii reale, căci în Japonia şi în celelalte ţări din Extremul-Orient există o supraproducţie neliniştitoare de muncitori intelectuali.

Cu toate aceste, năzuinţa formidabilă a tineretului spre învăţământ nu este în descreştere; dimpotrivă.... Acest fenomen impresionant se poate constata, deopotrivă, în Annam, Indochina, China şi Japonia. — *D.*

— In Germania s'a înfiinţat un premiu literar care poartă numele lui *Heinrich Heine* şi e destinat să permită poeţilor din Rhenania o călătorie de studii în Franţa.

Rugăciunea unui copil modern

— Doamne! dă sănătate tatei, mamei, şi nevestii de a doua a tatei, şi logodnicului mamei!

La ţară

Ţăranul. — Facem nunta Marţi, dacă plouă.
Fata. — Dece, dacă plouă?
Ţăranul. — Pentrucă dacă e frumos mă duc la seceriş.

Unul care promite

Tatăl, cu mândrie. — Uite ici. Băiatul nostru o să ajungă departe! La ziar au scris două coloane despre spargerea pe care a făcut-o în Parcul Bonaparte!

La circ

Băeţelul. — Uite, mamă, ce om stângaci: Nu stare să nimerească femeia!

TIP. „ADEVERUL" S. A., STR. CONST. MILLE (SABINDAR) No. 7—11

ANUL IX. ... No. 525 Număr ... Crăciun 12 ...

Adevĕrul Liter... şi A...

FONDATORI: AL. V. BELDIMAN 1888 – 1897; CONST. MILLE 1897 – 1920

CIR 6

...Veşti şi Poveşti [1)]

Spune-mi o poveste,
ca să-mi aduc aminte decând eram copil
şi încă nu cunoşteam suferinţa.

de MIHAIL SADOVEANU

Doamna Genoveva dormi somnul adânc al durerii până la amiază şi avu visuri fericite. Atunci se deşteptă cu ...ea soţului său în priviri şi-şi răcori obrazul cu apă proaspătă. Asupra acestei ape neîncepute suflase Berta un descântec misterios, a cărui lucrare se simţi îndată. Vrăjmăşia sufletească a nopţii se topi ca o pâclă. Doamna Comitesă începu a se uita la lume cu seninătatea ei obişnuită. Avu chiar bunătatea să adreseze un zâmbet încă mâhnit cameristei sale.

Ieşi pe terasă, subt mărul înflorit, şi, aşezându-se în scaun, putu citi mai cu luare-aminte scrisoarea dela Brabant.

„Pe prea iubita noastră copilă Genoveva, noi Ducele Valentin şi Ducesa Batilda o binecuvântăm cu dragoste".

Aşa începea cartea.

„Află, prea iubita noastră fiică, despre noi veste bună. Din mila prea bunului Ziditor o ducem potrivit cu sănătatea şi aflând despre un doctor celebru la Colonia, am trimis de l-au adus oameni de credinţă ai noştri până aici cu mare cheltuială; şi el ne-a pus lipitori din lacul Constanţa pe piept şi pe pântece şi astfel ne-a uşurat astmul pe care îl aveam amândoi. De asemeni acel doctor ne-a cerut să ajunăm în fiecare Vineri cu stricteţă, scriindu-ne şi o rugăciune pe care o purtăm la piept în punguţe de piele de elan. Şi datorită mai ales acestor rugăciuni scrise cu slove haldeice, putem spune că sănătatea noastră progresează din zi în zi. Şi trecând aceşti cinstiţi neguţători la afacerile lor în valea Rinului, iată le-am dat cartea noastră ca s'o ducă la Trever. Şi dorim să aflăm ştiri despre sănătatea ta şi a soţului tău, şi a copilului vostru, dacă s'a milostivit Dumnezeu asupra voastră. Iar dacă nu, cere soţului tău Comitele să trimită un om al său cu veste până aici, ca să vă întoarcem rugăciune scrisă dela doctorul nostru pentru ceiace vă lipseşte. Te îmbrăţişăm cu dragoste, şi am scris cu mâna noastră, punând noi înşine sigiliul nostru".

Doamna Genoveva rămase cu ochii duşi asupra cărţii desfăcute, chemând în amintire chipurile vioaie şi rumene ale părinţilor săi. Ii vedea numai la masă şi veseli; altfel nu şi-i putea înfăţişa. Şi aceiaşi bună dispoziţie părea că a adus în ea cartea pe care o ţinea pe genunchi.

— Berta? întrebă ea încet.

— Aicea sunt, Doamnă, răspunse camerista.

— Unde vor fi fiind acuma cavalerii care au plecat? Se duc fără îndoială departe.

— I-am ascultat când vorbeau, Mărită Doamnă. Trebuie să umble întâiu cale lungă până ce intră în Franţa. După ce se unesc cu cavalerii din acele ţinuturi, se duc şi mai departe, până la nişte munţi mari. Străbătându-i, se vor coborî în câmpiile Spaniei. Se zice, Doamnă, că se duc să se bată cu Maurii la Ronceveaux, spre a răzbuna moartea cavalerului Roland, spulberând de pe faţa pământului aşezările necredincioşilor.

— De unde ştii tu asta, Berta?

— Despre asta grăiau, Măria Ta, astănoapte, la masă, cavalerii. Insă Măria-Ta erai prea tulburată şi nu ascultai.

— Aşa este, Berta. Deci se duce departe şi va lipsi mult.

Berta tăcu. Doamna Genoveva suspină.

— Stăpână, vorbi cu glas învăluitor camerista, nu porunceşti să chem pe neguţători?

— Care neguţători?

— Cei care au adus cartea. Să-i întrebăm ce-au văzut cu ochii lor la Brabant şi ce-au auzit cu urechile lor.

— Ai dreptate, Berta. Ii uitasem. Să vie.

— Ii chem îndată, stăpână. Aşteaptă demult. M'aşi ruga să îngădui Măria-Ta să se înfăţişeze cu ei şi părintele meu Andrei Vânătorul. Aşi vrea ca, după ce vor vorbi şi vor spune ce au de spus neguţătorii, să povestească şi să spuie şi tatăl meu ceva despre neamuri străine şi ţări depărtate, ca să fie o petrecere pentru Doamna mea în aceste ceasuri de mâhnire.

— Bine, Berta, să vie şi tatăl tău.

Domnişoara cameristă se retrase; dar se întoarse curând, aducând la treptele terasei pe cinstiţii neguţători şi pe tatăl său. Veni şi domnul Golo şi aruncă o privire scrutătoare asupra adunării. Doamna binevoind a-şi coborî asupra lui privirile, el zâmbi şi i se închină adânc. Măria Sa îi mulţămi pentru salut printr'o închidere de pleoape şi-i făcu semn să steie. Era foarte elegant îmbrăcat în straie de modă italienească şi Doamna Comitesă avu imediat înţelegerea acestei găteli, zâmbind ascuţit spre Berta.

Neguţătorii se arcuiră din şale, cu cuşmele în mână, apoi tuşiră, lipindu-se cot la cot. Andrei Valahul îngenunchie bătând metanie; după asta se retrase subt mărul înflorit.

— Spuneţi-mi, cinstiţilor neguţători, dacă aţi văzut pe slăviţii mei părinţi? întrebă Doamna Comitesă.

— Ne-am înfăţişat, luminată Doamnă, la scaunul măritului Duce Valentin şi ne-am închinat, răspunse cu respect Matia Roşu. Şi am găsit şi pe măritul Duce şi pe mărita Ducesă în bună sănătate, numai cât tuşeau puţin. Dar au binevoit să cumpere dela noi o rădăcină binefăcătoare, pe care o fierb într'o litră de apă şi o beau. Aşa că acuma trebuie să se fi vindecat.

Doamna Genoveva zâmbi, cu ochii duşi spre cetăţuia copilăriei sale.

— Luminata Ducesă mi-a poruncit, urmă cinstitul evanghelist, să comunic Măriei-Tale că a fătat căţeaua cea mare daneză trei căţei, dar că au pierit doi şi nu i-a mai rămas decât unul. L-ar fi trimes aici bucuroasă, dar se teme să nu piardă sămânţa acelor zăvozi; şi nici noi nu ne-am fi putut lua răspunderea unui asemenea transport de preţ.

— Atâta? zâmbi Doamna Comitesă.

— După cât m'ajută memoria, Măria-Ta, mai am de înfăţişat o veste: A murit Rudolf.

— Care Rudolf?

— Nu ştiu care; ştiu numai ce mi s'a poruncit să spun, că a murit Rudol...

— Poate e vorba de curierul cel bătrân al Ducelui, care mă purta în braţe şi mi-a construit odată o moară mică de vânt.

— Nu pot şti, M... decât atât ... ar fi murit Rudolf.

Doamna Comitesă ...spină, cătând şi vrăvuind oarecum în amintirile sale.

Ioan, cel mai tânăr dintre neguţători, zâmbi întâiu ascuns către Berta, apoi ghionti pe fratele său din dreapta, îndemnându-l să spuie ceva.

— Ce mai este? întrebă Doamna Comitesă.

— Măria-Ta, îndrăzni a ridica glas Luca; fratele acesta mai tânăr al nostru ne îndeamnă să vorbim despre monstrul care a fost văzut în Dalmaţia.

— Bine, spuneţi; s'aud şi eu despre ce-i vorba.

căci ... rită ... cuţă ... într'u... chi-l... care ... partea cea ... două cozi. Avea barbă lungă şi coarne de-asupra urechilor; şi sâni ca muierile; ş'o gură prelungită în laturi, cu colţi; iar mânile, din patru degete despicate până la subsuori. Ş'avea şi două aripi de peşte subt vintre. Intr'o zi, muierile din sat aflându-se cu rufele la spălat, dihania s'a apropiat pe dedesubt de una ş'a cuprins-o, trăgând-o după el la adânc din toate puterile. Apa era mică; femeia a început a răcni şi a se lupta, lovind monstrul în cap cu maiul de rufe. Au sărit şi celelalte femei şi atâta au ţipat la el şi l-au bătut, până l-au omorât. L-au scos la mal şi pe urmă l-au transportat la Ferrara, ca să-l vadă doctorii dela universitate.

— E cu putinţă aşa ceva ? se uimi Doamna Genoveva.

— E cu putinţă, Doamnă, interveni cavalerul Giuseppe, mândru de acea ispravă din patria sa.

— E foarte adevărat, Măria-Ta, întări Matia, căci am auzit cu urechile mele dela un neguţător respectabil, vrednic de credinţă. Iar în luna Septemvrie, în iarmaroc la Lipsca, am aflat alta: că în regatul Franciei, lângă apa Loarei, aproape de târgul Lionului, a plouat cu sânge. Au rămas pietrele crunte; iar creştinii s'au spăimântat foarte. Aceasta s'a întâmplat chiar anul trecut, în ziua de sfântul Pantelimon, în Iulie 27, şi prietinul meu Bernard, cu care mă vedeam la Lipsca a paisprezecea oară, s'a jurat pe sufletul lui, ş'al muierii lui, ş'al pruncilor lui, c'a văzut el cu ochii asemenea minune.

— Ciudat! murmură Doamna Castelană, pe gânduri.

— Intr'adevăr, interveni iar cavalerul Giuseppe; dar mai vrednic de mirare socot că are să ţi se pară, Doamnă, faptul pe care l-a povestit într'o zi Andrei luminatului nostru Domn Comitele.

— I-a povestit ceva Andrei Comitelui? se interesă Doamna Genoveva. Şi i-a plăcut?

— I-a plăcut foarte mult.

— Atunci s'auzim şi noi.

Cinstiţii negustori se traseră cuviincios mai la o parte, vădind, cu toată stăpânirea lor de sine, nemulţămire pentru favoarea în care intra alt povestitor. Dar Matia zâmbi către Marcu, încredinţându-l prin acest zâmbet că desfide pe orice muritor să ştie mai mari minunăţii decât cele care se cunosc la iarmaroacele Euro... Andrei Valahul, vânătorul Comitelui nu păşi cu îndrăzneală înainte, ci rămase la locul său, subt mărul înflorit. Era un om de cincizeci de ani, încă neîncăruntit, cu toate suferinţele robiei lui. Avea în ochi agerimea pe care Doamna Castelană o observase şi la domnişoara sa cameristă; asta o făcu să bănuiască numaidecât o înţelegere între vânător, cavalerul Giuseppe şi Berta. Era însă o înţelegere pentru alinarea gândurilor şi suferinţelor ei.

— Spune, omule, porunci ea.

— Luminăţia-ta, vorbi vânătorul, ce pot să spun eu mai frumos decât acest cinstit neguţător? Eu am trăit în vremea mea la munţi, în hotarul Cumanilor. Şi având noi acolo aşezare între nişte poieni, părintele meu, care era vânător caşi mine, îmi arăta cum să prind şi să învăţ şoimii. Aşa fac şi aici, precum făcea părintele meu acolo. Intâiu prind cu laţul o pasere care se chiamă botgros. Şi pe acea pasere care se chiamă botgros o pun subt reţele, după ce i-am astupat ochii cu două foiţi de ceară. In asemenea stare ţipă şi chiamă, şi o aude eretele ori şoimul şi vine asupra ei s'o răpească în căngi. Atuncea hoţul acela intră în reţele şi se prinde. Eu îi leg ghiarele şi-l ţin în loc ferit trei zile, fără a-i da nimic de mâncare şi fără să vadă alt chip omenesc; aşa că numai pe mine mă vede şi mă cunoaşte. Din a patra zi îi dau apă şi carne. Dar carnea i-o dau fluierând spre el şi chemându-l s'o ieie depe pumnul meu stâng. Aşa îl învăţ patruzeci de zile şi pe urmă vine când îl chem şi se duce când îi dau semn. După această învăţătură, ies cu el în fânaţ la potârnichi. Şi-i leg cu cureluşe un zurgalău mic în creştet. Şi împreună cu cânii stârnim o potârniche şi-i dau drumul, s'o prindă. Il caut în ierburi după sunetul zurgalăului, îl găsesc şi-i dau capul potârnichei. Acesta-i dreptul lui: îl desface şi-l ciuguleşte cu pliscul. Vine când îl chem şi se duce când îi spun, căci şi o pasere, Măria-Ta, învaţă orice ca şi omul, numaicât trebuie răbdare.

— Deaceia spune soţul meu că are cei mai buni şoimi de pe văile Mozelei şi Rinului, îşi aduse aminte Doamna Comitesă.

— Se poate, Măria-Ta, dar eu toate acestea le-am învăţat în munţi la noi, dela părintele meu. M'am veselit mult, Măria-Ta, când m'am dus cu el la urşi, fiind eu un băiat numai de optsprezece ani. Avea el obiceiu să aşeze în furca unui teiu, în singurătăţile pădurii, un ştiubeiu gol, cu câţiva faguri de miere. Ursul se zgrepţăna pe trunchiul teiului şi se aburca la ceiace-i place lui mai mult. Dar între ştiubeiu, care era anume ridicat mai sus şi între unghiul furcii, sta aninată în lănţug o căpăţână rotundă de lemn. Ursul da cu laba ca s'o înlăture din cale; căpăţina se întorcea şi-l lovea peste bot. Ursul, mormăind, iar o da la o parte. Ea se întorcea iar şi-l pălea în cap. Pe cât se îndârjea el mai tare, pe atâta căpăţina îl pălea mai cu răbdare şi mai fără greş. Aşa se necăjea el ca un dobitoc tâmp ce este, până ce-l ameţea, doborându-l la rădăcina teiului. Acolo de multe ori părintele meu l-a omorât ori l-a prins viu.

— Ai prins şi tu asemenea fiare, în acelaşi chip?

— Am prins şi eu Măria-Ta, acolo la noi. Ş'am învăţat şi lupii să-i urlu, într'o oală de lut. Ş'am urmărit cu părintele meu şi bouri, pe potecile munţilor, în locuri pustii. Şi cunoşteam unde sunt iazurile castorilor, ş'am deprins multe viclenii ca să-i pot prinde. Veneau către

(Continuare în pag. II-a)

1) Capitol din romanul *Măria-Sa Puiul Pădurii.*

N. N. Tonitza — **Copilul Sfânt** (După o icoană din Ţara Moţilor)

Insomnie

Toată noaptea s'a sbătut inima mea,
Toată noaptea ne-am supravegheat.
A fost ca un om care nu'nchide ochii.
Mai era parcă cineva 'n odae:
Un bolnav ce răsufla cu greu.
Toată noaptea nu a contenit bătaia ei;
A fost un om ascuns în mine,
Un om în agonie, cu capul pus pe pieptul meu.
Şi mi-a fost milă de inima mea...

* * *

Sunt obosit şi'n pace mă afund
Ca'n nefiinţă;
Numai inima mea e condamnată la viaţă
Fără de odihnă.
Ea singură-mi trece viaţa din lumea asta în cealaltă
Şi înapoi,
Cu sufletul şi trupul ei mic de păsărică.
Astă noapte a obosit inima mea.
Am simţit că nu mai poate,
Şi mi-a fost milă de inima mea.

* * *

Timpul a stat neclintit lângă pat
Uitându-se la noi;
I-am văzut umbra neagră peste tot
Şi ochii ficşi,
Şi poate-o vreme inima m'a vegheat dormind,
Ca o femeie care mă iubeşte şi mă ştie bolnav...
Şi mi-a fost milă de inima mea...

* * *

Da. — Trebue să mor
Ca să se odihnească inima mea.

DEMOSTENE BOTEZ

[...]singurătatea mu[...] s'a aflat o mioară a lui care i-a vorbit cu glas omenesc şi l-a înştiinţat de pieire. Mai este, Măria-Ta, spre graniţa Cumaniei o apă unde se adapă bourii, cu mult mai largă şi mai adâncă decât Rinul şi se chiamă Moldova. Iar dincolo de acea apă se întinde negura pustiei cine ştie până unde, la un loc fioros. Acolo se află o peşteră afundă prin care se poate răzbate pe tărâmul celălalt. Stă în acel loc, pe celalalt tărâm, căpcăunul cel mare, c'un ochiu în frunte, care-i Domnul şi stăpânul seminţiilor[...]rele. De-acolo vin toate; bat şi pustiesc locurile noastre. Pe unii creştini îi ucid, pe alţii îi prind şi-i coboară prin acea peşteră. Iar căpcăunul îi pune la îngrăşat, îi taie şi-i mănâncă.

Doamna Genoveva suspină cu plăcere şi îngăduinţă. Toate acestea poate erau basme, dar poate erau şi adevăruri. Lumea lui Dumnezeu e frumoasă şi înfricoşată.

Ascultau şi neguţătorii, bucuroşi că află, — fără a mai păstra vânătorului domnesc niciun fel de duşmănie. Tânărului evanghelist Ioan îi plăcea zâmbetul visător al Bertei. Iar cavalerul Giuseppe râdea cu dinţii ascuţiţi, necrezând nimic, ori poate neascultând nimic; căci Domnia-Sa n'avea ochi decât pentru Doamna Comitesă, către care ar fi vrut iarăşi să îngenuncheze şi să-i sărute pătimaş piciorul cu conduraş galben, eliberând vorbele fără noimă care-i clocoteau în piept.

MIHAIL SADOVEANU

A APĂRUT
NUMĂR SPECIAL DE CRĂCIUN
MAGAZINUL
No. 2, în 132 pagini pe hârtie chromo cu numeroase ilustraţiuni şi clişee fotografice în 6 culori.
Materie bogată, cuprins extraordinar.
PREŢUL 40 LEI

La Gâtu-Cămilei şi mai departe

— Iaca, măi Spirule, vezi tu curmătura cea de deal? — m'a întrebat tata îndată ce-am scăpătat dintre viile dela Ţolica. Pe-acolo ni-i drumul. Să ştii că locul acela se chiamă Gâtu-Cămilei.

— Da' dece-i zice aşa? întreb eu nedumerit.

— Pentrucă samănă cu un gât de cămilă.

— Adevărat! — ţip eu de bucurie, ajutat de chipul cămilei, care mi-a răsărit numaidecât în minte, din cartea de cetire a băeţilor de-a patra... Da' parcă spuneai că în vremurile vechi nu erau [c]ărţi de-ale noastre, ci numai de cele bisericeşti. De unde văzuse oamenii chipul cămilei, de-au putut să [...] nume aşa de potrivit? Uită-te colo[...] capul [...] şi nasul, gura — cu buza crăpat[...], gâtul — îndo[...], grebănul — dintre umerii dinainte, ghebul — dep[...]nare... să juri că-i cămilă!...

— Cum? Ce? se răpede tata... ori lasă, că tu n'ai de unde şti!... Ascultă! Pe vremea copilăriei mele, n'aveam cărţile voastre, cu cămila pe hârtie. Să ştii însă că până la tren şi până la corăbiile mari, cămila ţinea locul lor, pentru toată negustoria care venea de peste hotarele dinspre răsărit. Fiecare cămilă îşi avea Turcul ei, ori Armeanul ei, ori cine mai ştie ce altă naţie. Aduceau tămâe, smirnă, cruciuliţe dela Sfântul Mormânt, lemn de cel sfinţit, iconiţe dela Sfântu-Munte, mărgele, inele, cercei, şaluri, covoare şi tot felul de zorzoane, de dresuri, de flecurele şi de „gătele pentru fete şi neveste tinerele". Umblau şi strigau prin toate satele marfa lor. Aduceau şi-un fel de cofeturi de Ţarigrad...

— Tiii! — întrerup eu în gând — ce păcat că nu mai vin şi acum!... nu s'ar simţi aşa de tare lipsa lui Ali.

— Tată, da'i naltă cămila? — întreb tare.

— Cum să nu fie? Ca să poţi încăleca pe dânsa, ea se pune pe pântece, cu picioarele îndoite sub dânsa. Dacă nu vrea să se aşeze jos, n'ai cum să te sui, decât cu scara. Ei, dar cum să mai porţi şi scară la drum. Tot aşa, dacă nu vrea să plece capul, n'ai cum să-i pui frâul...

...Inchide-ţi gura, măi băete, că-ţi intră muştele!...

— Ce păcat că nu văd şi eu o cămilă vie! — întrerup eu iute pe tata, ca să-şi schimbe vorba despre felul cum ţineam gura căscată, când auzeam ceva nou. Nu-i chip să văd şi eu o cămilă, tată? — mai întreb cu tărăgănare şi alintătură în voce.

— Poi... ai să vezi!

— Unde, tată? — întreb eu grăbit, sărind iar în sus de pe scândură şi bătând în palme de bucurie.

— La Galaţi.

— Ia mai dă, tată, cu biciuşca'n Roaiba!...

Cum am trecut de Gâtu-Cămilei, care, o bucată de vreme, stătuse deacurmezişul privirii noastre înainte, am văzut că drumul o ţinea, într'o întinsoare, către o casă aşezată între bălţi.

— Vezi tu casa ceia? — m'a întrebat tata, arătându-mi înainte c'o uşoară aruncătură din cap. Să ştii că acolo îi Cialmăul. Suntem taman la jumătatea drumului dela Rogojeni la Galaţi.

— Cum, tată?! — sar eu ars — matale nu ţi-a fost de prujă, cu ajunsul la Galaţi, tocmai pe mâni-dimineaţă?

— Ba n'am vrut de fel să te-amăgesc, măi băete!

Eu îmi şi pusesem buza, gata-gata pentru plâns, dar am văzut că tata îşi dregea glasul — semn [c]'avea să mai spună nu ştiu ce. Şi mi-am înghiţit nodul, care mi se urcase în gât.

— Casa asta, de care ne-apropiem — urmează el — îi singurul rateş din câmp, care se mai ţine în picioare, dela tren încoace. Ba, vorbind drept, mai este încă unul, „Hanul lui Bacalbaşa", un rateş pe dealul Ţigârei, deasupra Tuluceştilor, numai o jumătate de poştă până la Galaţi. S'ar fi dărâmat şi casa asta de colea, dacă n'ar fi făcut şi slujba de chirhana, aici între bălţi. Cealmăul apoi mai era şi un semn depe un hotar, căci până aici ajungea raiaua Brăilei.

— Da' ce-i raiaua, tată?

— Apoi ce să fie? Nici eu singur nu prea ştiu ce putea să fie. Cred că trebue să fi fost un fel de stăpânire de-a Turcilor. — Iaca, uitam să-ţi spun, că'nveţi la şcoală. Balta asta din dreapta să chiamă Covurluiul; în ea dă un pârău, care se chiamă tot aşa; din ea curge spre Prut un pârău căruia încă i se zice tot aşa. De-aici şi-a luat numele tot ţinutul Galaţului, care se chiamă Covurluiul.

La Cealmău ne-am oprit numai cât am adăpat pe Roaiba.

Şi nu făcusem mai mult de-o sută de paşi, că ne-am şi întâlnit cu zăbava'n cale.

Drumul ne era pieziş, spre Ruptură, ca să urcăm apoi pe deal, deasupra Stoicanilor. Mii de fălcii, cât ţine limpezişul şesului dintre balta Covurluiul, Stoicani şi toată partea dinspre Prut, erau acoperite cu lăcuste, lăsate din sbor. Un strat, cu o grosime mai mare decât o palmă, astupa totul.

In scurta mea viaţă de până atunci, eu nu văzusem lăcuste. In acelaşi an chiar, pe primăvară, fusesem luat de corvadă peste Prut, pe moşia lui Caravasile, când erau lăcustele numai cât furnicile. Acolo le-am strâns şi le-am strivit, cu picioarele suflecate, prin şanţuri şi le-am dat gata. Dar nici pe departe nu putea să fie vorba de-atâta lăcustărie! In alţi ani văzusem şi lăcuste trecând în sbor — întunecau soarele — dar nu era asemănare cu ceiace-aveam acum înaintea ochilor! Altădată s'au lăsat, la noi la Rogojeni, pe lanul de păpuşoi. Am alergat tot satul cu tălănci, cu tinichele deşarte, cu tingiri, cu coase scoase din toporâşte, cu pânze de sape şi cu tot ce poate să facă sgomot. Degiaba alergătura, de prisos tot sbuciumul, zădarnică desnădejdea! Când ajungeam cu sgomotul aproape, se ridicau depe tulpinele ciungi de frunze şi de păpuşi şi se aşezau numaidecât în urma ta, pe alte tulpine. Privisem, la urma urmei, cum rămânea pământul negru şi gol, ca şi când, de când lumea, n'ar fi avut verdeaţă [...]sul... Dar nu închipuia nici pe departe prăpădul peste care trebuia să trecem acum!

Ştiţi cum fierbe apa. Inchipuiţi-vă un cazan, cu o [l]argime nemărginită, plin cu apă în clocot. Asemănarea cu clocotul apei venea din lupta, pe care o purtau lăcustele de deasupra stratului, ca s'ajungă la iarba roa[...] fălcile celor de desubt. Acelea, apăsate de greutat[ea celor] dintâi, se lehameteau de praznicul ierbii şi câu[...] iasă deasupra.

Tata a avut mare greutate până să hotăras[că] Roaiba să calce în stratul de lăcuste. Schimbarea [...] picior era urmată de un fel de pârâitură, care a[...] sunetul făcut de călcarea ierbei uscate de pe câmp, [...] o săcetă mare. Mergea mai anevoe decât prin no[...] se vedea că simte moartea năprasnică pe care o semă[...] copitele ei.

Nu numai că nu putea să fie vorba de un cât de tărăgănat trap, dar părea că-şi face socoteala fiecărui pas. Işi ţinea, de fiecare dată, o clipă, copita în aer, ca să se mai scurgă din zămurile lipite de ea, şi numai apoi o afunda din nou.

La Ruptură, tata a secat o fântână întreagă, scoţând ciutură după ciutură, până ce a curăţit şi a limpezit roatele căruţei şi picioarele Roaibei de murdăria respingătoare şi la vedere şi la miros.

— Acuma — începu tata — ai să'nţălegi o întâmplare, pe care, dacă ar fi auzit-o cineva, fără să fi văzut pacostea prin care trecurăm noi, n'ar fi putut s'o creadă. Alde bunică-meu îi dăduse mamei, între alte lucruri de zestre şi zece nuci. Eu am apucat acei pomi. Ne duceam cu mama toamna, după Sfântu-Ion, îi băteam, încărcam un car zdravăn de nuci şi ne înfruptam dintr'ânsele toată iarna, care şi pe unde ne aflam pela stăpâni. Intr'o vară însă, o fi fost ca azi, ori ca mâni — că tot pe vremea asta sboară lăcustele, decând lumea şi pământul — a venit o negreaţă de lăcuste, cum nu se mai pomenise. A acoperit toată verdeaţa câmpului şi a grădinilor din Hănăseni şi din toate împrejurimile. S'au aşezat şi pe nucii mamei. Erau nuci bătrâni de sute de ani. Aveau trunchiul cât bolobocul, iar crăcile pornite din trunchiu treceau de grosimea omului. Ei bine, lăcustele s'au aşezat pe dânşii şi s'au agăţat apoi unele de altele — ca albinele, când se prind strugure în roiu — încât greutatea lor a desbinat toate crăcile groase şi a doborât toţi nucii la pământ. Iar după acea întâmplare, biata mama n'a mai înjugat boii şi n'a mai pus scoarţe de scânduri la car, ca s'aducă toamna nuci dela Hănăseni.

(Urmează) SPIRIDON POPESCU

Editura „Cultura Naţională"

Pasagiul Macca No. 2 — Bucureşti (I) — Telefon 382|24

Ce scrie critica competentă despre:

Tudor Arghezi:

Poarta Neagră

„Limba d-lui Arghezi, echivalentă, ea singură, cu depozitul istoric al limbei noastre... „Poarta neagră" al doilea volum al marelui prozator, e un nou act de ctitorie al limbei române moderne". *(Ş. Cioculescu).*

Ion Vinea:

Paradisul Suspinelor

„Paradisul Suspinelor" are ceva din misterul însemnărilor lui Malte Laurids Brigge a lui Rainer Maria Rilke şi poate şi din profund poeticul Nils Lihne a lui Jakobsen". *(Lucian Boz).*

Camil Petrescu:

Ultima noaptă de dragoste Intâia noapte de războiu

„Această operă capitală îi înseriază pe Camil Petrescu între primii scriitori ai leatului nostru de renaştere literară". *(Camil Baltazar).*

Ion Barbu:

Joc Secund

„Poemele ciclului „Joc secund", adevărate filtruri de melodie şi simbol, descântece pentru intelect, formule poetice ale unui ritual magic". *(Perpessicius).*

Octavian Goga:

Precursori

„Am cetit „Precursorii" lui (Oct. Goga) cu bucuria frenetică a unei regăsiri. Cunoşteam răzleţ toate capitolele. Le-am mai mângâiat odată cu ochii umezi. Mi l-am regăsit pe Octavian Goga întreg. Nu pe cel care trece: pe cel care rămâne. Pe poet. Pe cel care ştie să clădească imnuri ale iubirei înflăcărate pentru Eminescu, pentru Coşbuc, pentru Vlaicu, pentru Şaguna, pentru St. O. Iosif şi chiar pentru iremediabilă nulitate literară a lui Iosif Vulcan, din care a făcut pagină emoţionantă". *(Nichifor Crainic).*

T. Scorţescu:

P O P I

„Această curioasă coincidenţă de elemente, comic şi violenţă, Scorţescu ne-o presintă într'o concentrare artistică, ce nu ştiu să fi reuşit încă egal vreunui alt meşter. In această compoziţie atât de armonică, el dovedeşte instinctele artistului de energică vocaţie, siguranţă de virtuoz deplin rutinat. Presentarea ingenioasă a motivelor, amplificarea lor prin insistenţe savante, abilitatea în transiţii şi contraste, echilibrul delicat între plastic şi dramatic, unitatea în care sunt atât de corect ţinute culori şi desene, şi pese tot stăpânitoare, sobrietatea elegantă, înscriu povestirea lui Teodor Scorţescu la loc bun în inventarul artei narative europene". *(Paul Zarifopol).*

Leon Donici:

Noul Seminar

„Dacă mai sunt oameni simţitori şi cetitori serioşi, dacă n'au pierit cei de rasa de sacrificiu a idealiştilor, ei trebue să se îndrepte spre această carte apărută azi". *(Romulus Dianu).*

Editura „Cultura Naţională", S. A., a fost constituită cu scopul de a sprijini şi încuraja pe autorii români, în special talentele tinere, şi de a publica, în ediţii definitive, pe scriitorii noştri clasici

S'au înfiinţat trei colecţi diferite:

1. BIBLIOTECA PORTATIVĂ (format 12,5 × 19 cm.). Fiecare text e întovărăşit de portretul autorului sau de ilustraţii în raport cu textul, executate de artişti cu renume;

2. Colecţia ROMANELOR (12,5 × 20 cm.);

3. EDIŢIILE DEFINITIVE ALE SCRIITORILOR CLASICI ROMÂNI (forma 17 × 25 cm.). Textele sînt întovărăşite de prefeţe, introduceri explicative şi de notele editorului; de câte ori lucrul este necesar, se înregistrează variantele la textul respectiv. Fiecare volum cuprinde planşe afară din text: portretul autorului şi reproduceri facsimilate de pe manuscrisele autorului.

Bibliofililor le sînt reservate exemplare numerotate din fiecare lucrare, trase pe hârtie de lux (format 17 × 21 cm. şi 17 × 25 cm.). Exemplarele de lux din colecţia ROMANELOR sînt întovărăşite de portretele autorilor.

Tudor Arghezi
Poarta Neagră
(Note din închisoare)
Volumele de lux cuprind un portret inedit de Ionescu-Sin.

Camil Petrescu
Ultima noapte de dragoste
Intâia noapte de războiu
Roman

Ediţia II-a care se află sub tipar va apărea în Ianuarie 1931.

I. L. Caragiale
O P E R E
Ediţie îngrijită de Paul Zarifopol
Tomul I
NUVELE ŞI SCHIŢE

Cetiţi versuri de:
ION BARBU:
JOC SECUND
cu un portret inedit de Marcel Iancu
D. IACOBESCU:
Q U A S I
cu un frontispiciu de N. N. Tonitza
AL. A. PHILIPPIDE:
STANCI FULGERATE
cu un portret de Iser
ION MINULESCU:
Strofe pentru toată lumea
cu vignete de A. Brătescu-Voineşti
B. FUNDOIANU:
PRIVELIŞTI
cu un portret de C. Brâncuşi

Tablete

Scrisoare de Crăciun

La început, stă scris în Sfintele Scripturi, era cuvântul. Mai târziu, a fost iarăş cuvântul şi cuvântul a rămas până azi, nedeslipit de viaţă şi pecetluit în posteritate. La început cuvântul umbla pribeag: acum cuvântul se tipăreşte: fragilitatea vorbelor împreunată cu fragilitatea hârtiei, a dat naştere materialului nou,, literatura, care se prezintă timpului cam ca piatra de calcar.

O dată cu cuvântul, a fost la început vocea. Niţel tărăgănată şi legănată de voce, vorba se făcuse cântec. Cântecul însoţea munca şi odihna oamenilor, îndulcea întristrrea, aţâţa bucuria şi purta biruinţa. Incurcate cu greerişul din tihna toamnei la culesul grădinilor, vocile încete, urzite, ale lucrătoarelor, încercuiesc cu smalţ delicat urciorul albastru sonor, care cuprinde nemărginirea...

Dar cântecul nu poate să fie rostit, ca vorbele, de toată lumea. Şi, la ceasul când se opresc şi uneltele, vioara suspinătoare şi cobza mărturisirilor şoptite, rămâne să stăpânească vorba. Pentru vorbe nu e nevoe de un meşteşug învăţat. Vorbele pleacă din plinul inimii şi cei care le iubesc cu deosebire, când sunt rostite în umbra lămpii sau la lumina crepusculară, sunt copiii şi femeile. Vorbele cu rostire vijelioasă şi mânate de zgomot, sunt ale bărbaţilor, care, ca să se bucure de imaginile rechemate din timpurile când bărbaţii goi călăreau caii fără şea, îşi întreţin avânturile şi luciul armelor în adunări. E ziua vorbelor şoptite, a graiurilor încetinate şi a oftatului silabic.

Dacă n'ar fi fost dragostea, din care se împărtăşeşte durerea lumii necurmat, ca dintr'o nesleită nădejde — şi dacă n'ar fi fost copiii, care catifelează viaţa şi dau gândului sălbatec frăgezimea petalelor de bujori şi aroma pomilor înfloriţi tot anul, nu am fi avut nici cântece, dar nici basme şi vorbe. Aceste jucării verbale, care se strică mereu şi mereu se reîntregesc, parcurg printre maşini şi lupte, dela începutul anului la sfârşitul lui, toate drumurile grele.

A venit Moş Crăciun. Bătrâneţea lui vioaie e cunoscută de toţi copiii, care îl aşteaptă, nerăbdători că luna lui Decembrie merge mai încet decât toate celelalte luni. Două vorbe nu se sting: vorba Mamă, vorba Tată, ca nişte chemări la leagăn şi la patul alb, din stelele de aur: ca nişte voci de printre tufănici; ca nişte şoapte de izvoare: izvorul bunului cuget împrospătat. Şi nu se va stinge niciodată nici poza de Crăciun a lui Moş Crăciun.

Toţi copiii îl cunosc fără să-l fi văzut, întocmai ca părinţii lor pe Dumnezeu, cu care Moş Crăciun este sau frate mai tânăr sau tiz. Fără îndoială, mai repede, că urîndu-i-se cu îngerii şi cu Paradisul, — pe care din aceeaş nelinişte de zăpadă, oamenii îl caută şi-l doresc, — fără îndoială o dată pe an şi în anotimpul cel mai greu, pe vifor, pe îngheţ şi pe ploaie rece; fără îndoială că Dumnezeu ţine să petreacă o vacanţă de 15 zile pe pământ... Până să ajungă la pământ, Sfinţia Sa are de îndurat însă nu atât geruri cumplite, cât mai ales nămeţii mari de zăpadă ai norilor, în care se împiedică potcoavele cailor lui mici. Dumnezeu nu călătoreşte decât în sanie şi cu cai mărunţi ca ai noştri, din Teleorman, cu care poate să vorbească româneşte şi care nu înţeleg altă limbă. Vine ce vine Dumnezeu, şi pe urmă lasă sania legată pe undeva, pe la Dunăre, poate că pe la Comana, şi intră în Bucureşti pe jos, îmbrăcat în haine de Moş Crăciun. Zăpada, lapoviţa şi frigul de pe pământ nu se prind de el, pentru că-l recunosc şi se dau de-oparte de obrajii lui rumeni, de barba lui albă, de nodurile mânilor lui: el le-a făcut pe toate, cum să-l supere pe făcătorul lor? Cât priveşte celelalte oraşe şi sate, e altceva: el avu grije de cu vară să facă atâtea mântăi şi reverende roşii, câte nume de locuri şi pământuri sunt în ţările româneşti şi îmbrăcând câte un suflet, căruia i s'a făcut dor de acasă, în straiele pregătite, a trimis sufletele cu traista'n spinare pe la copii.

Niciun copil nu se poate îndoi că este Moş Crăciun, după cum nici o mamă şi nici un tată nu se îndoesc că este Dumnezeu. Şi dovadă că sunt, amândoi, şi că se aseamănă unul cu celălalt, jucăriile, pe care le aduc amândoi şi copiilor şi părinţilor. Pe de o parte, copiilor le dă unul jucării şi pe de altă parte celorlalţi, celălalt le dă copii, tot nişte jucării.

T. ARGHEZI

Din Literatura Vedică

Himn Soarelui

Preotul Vedic, rosteşte acest imn soarelui, înainte de a frânge pânea împărtăşaniei

Tu eşti o rază din ochiul Domnului, o Soare !
Fie slăvită puterea ta, puterea Lui.
Svâcneşte viaţa energii din caldul tău isvor.
Cu buze umede de rouă îţi sorb lumina trandafirii,
Şi rădăcinile se înfioară, când mângâi dimineaţa,
Cu cele dintâi raze, culmile.

Sub dulcea ta privire sacră,
Nasc aburii pe-oglinda apelor şi iată
Se 'ncheagă nourii în ceaţă
Născuţi din soare şi pământ, — un duh al Vieţii !

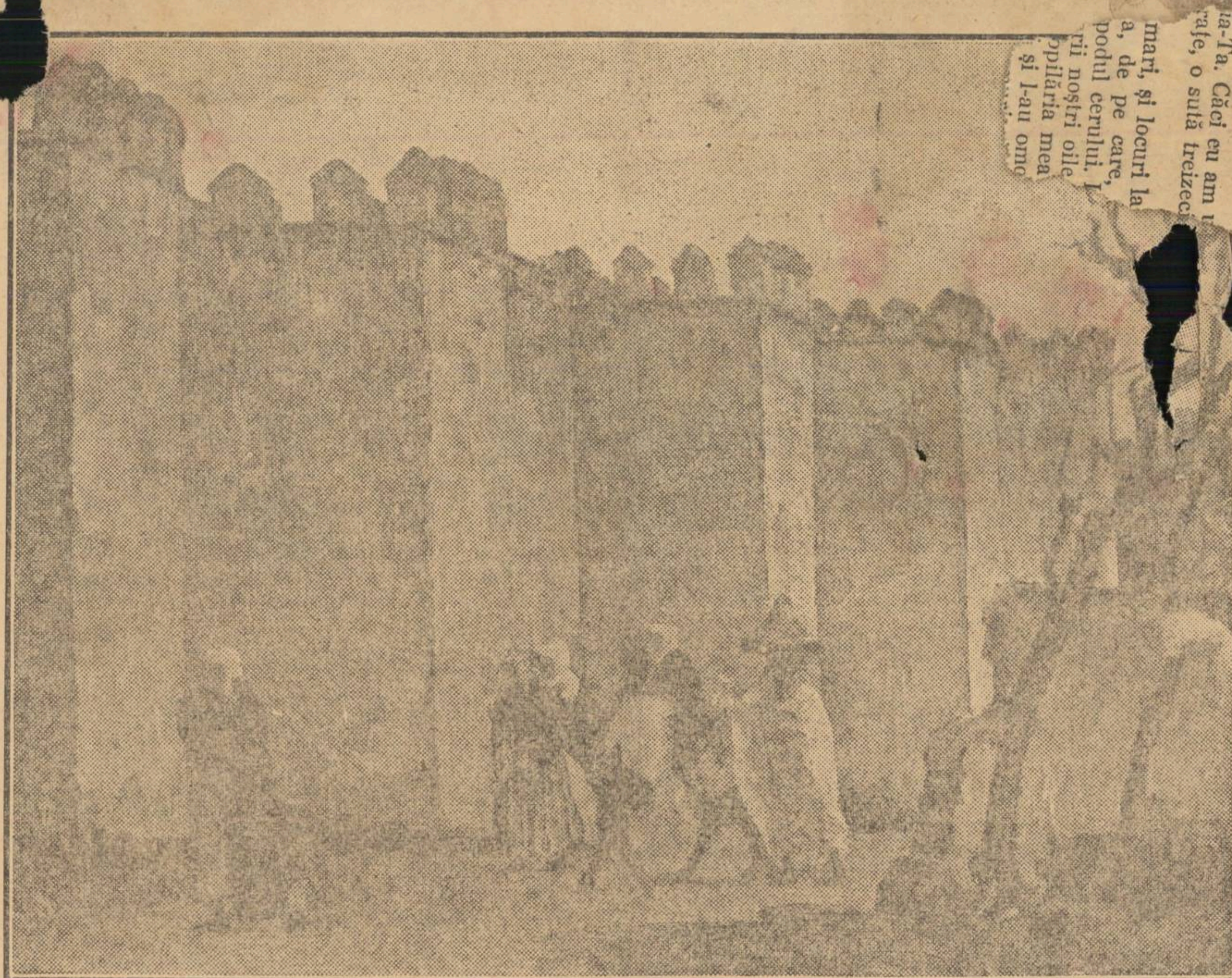
Ei repede se prind în horă
Şi risipesc belşugul hranei
De asupra ţarinei mănoase :
Tot aurul de spice,
Tot mustul fructelor
Şi seva ramurilor înverzite,
Ne-aduce'n dar dela Părintele cel Bun.

In câte mii de felurite feţe
Se schimbă energia ta, o, Soare !

Dacă te-ai stinge tu, s'ar stinge totul !
Dar Cineva 'ngrijeşte vatra ta,
Să nu se stingă 'n veci de asprul vânt
Ce-l face aripele morţii
Când fâlfâe din largul nopţii spre pământ...

Şi ca o protestare 'n faţa ei,
Ca un Arhanghel care birui pururi
La poarta vieţii veşnice, — Tu stai ca pază!

D. NANU

Ştefan Popescu — Kasba în Marrakeş

PLASTICA

Căutând să surprindă linia în sinuozităţile ei capricioase, în toate ondulaţiunile ei ritmice sau contradictorii, s'ar părea că un desenator nu mai poate vedea aerul şi lumina. Henri Delacroix crede chiar că desenatorul se sileşte să nu le vadă şi chiar atunci când culoarea lui e tot atât de sinceră, strălucitoare şi limpede ca la colorist, ea va fi lipsită totuşi de ceiace face viaţa culorii.

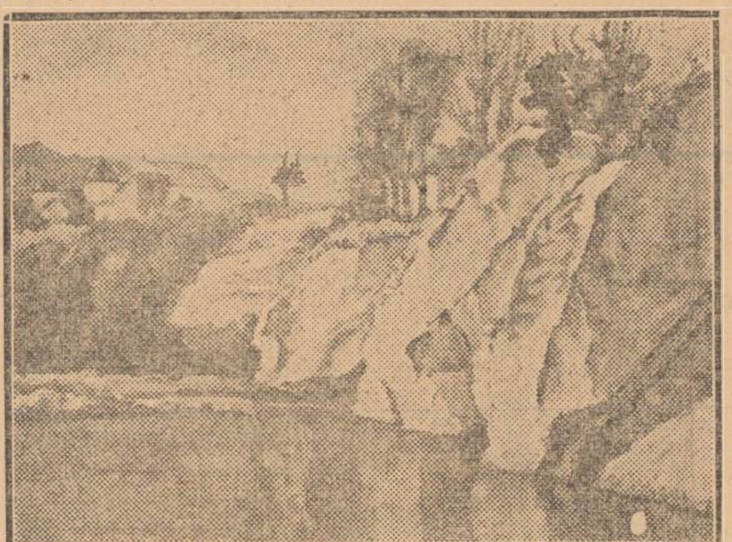

Ştefan Popescu — Desen

La desenator, spune Bracquemond, umbrele sunt întunecate, pe când la colorist ele sunt luminate. La cel dintâi valorile obscure n'au alt rol decât să încadreze valorile clare, umbra fiind disimulată printr'o atenuare sistematică, printr'o unificare de coloraţie şi de valoare care are de scop să îndrepte privirea spectatorului acolo unde trebue să se oprească.

Cel obişnuit să caligrafieze natura, s'ar părea astfel că nu poate izbuti să o şi coloreze.

Intre viziunea grafică şi cea cromatică se presupune, aşa dar, un divors definitiv.

Ştefan Popescu — Pe valea Trotuşului

Au fost într'adevăr mari desenatori care n'au cedat niciodată ispitelor paletei sau penelului.

Pictură, însă, fără o stăpânire temeinică a desenului nu s'a putut face niciodată. S'a constatat, astfel, că cel ce e în stare să simtă, să distingă şi să redea armonia de culori a naturii, e capabil oricând să o şi rezume în linii şi umbre.

Un exemplu foarte edificator, în sensul celor arătate mai sus, ne slujeşte expoziţia domnului Ştefan Popescu, deschisă zilele acestea în strada Dionisie No. 84.

Păstrând în fiecare gen stilul corespunzător tehnicei, stilul care se adaptează mai bine materialului şi intenţiilor artistului, domnul Ştefan Popescu înfăţişează în uleiuri, aquarele şi desen o putere de expresie deopotrivă de originală şi de preţioasă.

Schiţele grafice sunt tot atât de vibrante ca şi compoziţiile de culoare.

Desenul n'a alterat viziunea pictorului, după cum nici coloristul n'a putut împiedica pe desenator să reprezinte sugestiv oameni, privelişti, gânduri şi sentimente, în conturări expresive de alb şi negru.

S'ar părea, totuşi, că, în acele lucrări în care convenţionalul trece înaintea artisticului, pictorul nu adânceşte deajuns simţimântul pe care vrea să-l exprime. Decorul e mai puternic decât emoţia lăuntrică.

Şi echivalentul plastic al acestui fenomen e că artistul nu mai lucrează subiectul *din culoare* şi pentru culoare, ci se mulţumeşte să realizeze un simplu *desen colorat*.

Observaţia aceasta, însă, nu poate cuprinde întreaga manifestare de astăzi a domnului Ştefan Popescu. Factura celor mai multe tablouri e bazată pe construcţie şi echilibru cromatic. Clădind în culoare, linia îşi păstrează ritmul ei, — fie că paleta pictorului dă viaţă pustiului înfierbântat de arşiţă, florilor şi apelor, sau bisericilor şi zidurilor părăginite.

Din peisajul Dobrogei noastre, nimitor de bogat în colorit şi luminozitate rară, domnul Ştefan Popescu se refugiază în Stambulul trist şi monoton, în Marrakeşul posomorît al caravanelor ce lunecă şovăitor în umbra palatelor roşietice, — pe care le cunoaştem atât de bine din ilustraţiile cărţilor cu poveşti orientale, — şi ne aduce, din aceste locuri, crâmpee de viaţă şi de natură nouă.

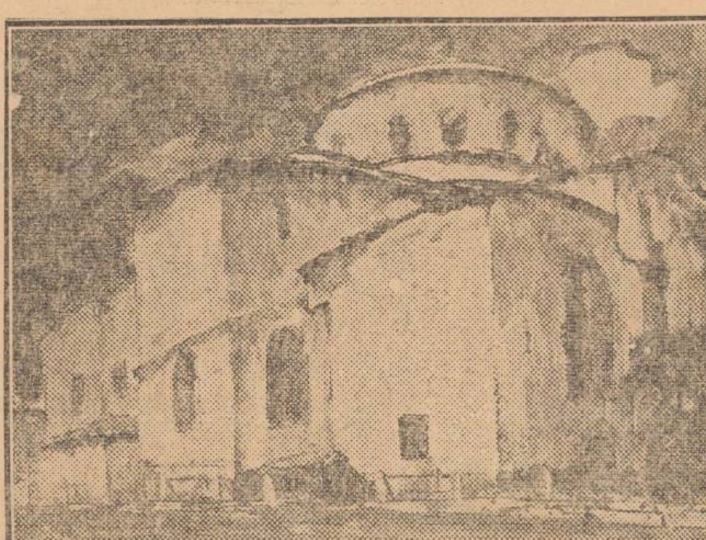
Ştefan Popescu — Bab Kemis (Desen)

Faţă de alte realizări de acest fel, priveliştile evocate de domnul Ştefan Popescu sunt superioare sub raportul artei, prin faptul că izbutesc să delimiteze pentru spectator pitorescul întâmplător, de ceiace alcătueşte permanenţa frumuseţii şi expresivului artistic.

Din acest punct de vedere, artistul e determinat de multe ori să facă sacrificii şi concesii. Domnul Ştefan Popescu, însă, ştie să se oprească la vreme, ca să nu dea niciodată prilej slăbiciunii să devină manieră.

Expoziţia actuală nu reprezintă ultimul cuvânt al artistului. Domnul Ştefan Popescu, nu-şi caută astăzi drumul, — pe care şi l-a găsit de mult; — încearcă numai să-şi schimbe direcţia. Şi în acest efort atât de generos anunţat, îl vom urmări cu acelaşi interes şi cu încrederea pe care am avut-o totdeauna în talentul şi intuiţia d-sale.

H. BLAZIAN

Ştefan Popescu — Sf. Irina (Aquarelă)

[illegible]r[illegible]tistic

[illegible] pământ [illegible], şi sfârşeşte od[illegible]

Viaţa nu-i dec[illegible] joc monoton în care eşti sigur vei câştiga două lot[illegible] durerea şi moartea. Ferice copilul care a murit în ziua în care s'a [illegible]cut ! Fe[illegible] mai ales de acela care nici n'a venit p[illegible]me !

Nu căuta nici un p[illegible]eten în acest bâlciu pe c[illegible] străbaţi. Nu căuta, mai a[illegible]es, un adăpost sigur. Cu[illegible] mă vitează, întâmpină durerea şi nu te gândi [illegible] procuri remediul pe care nu-l vei găsi. In nefericir[illegible], surâde ! Nu cere nimănui să-ţi surâdă, îţi vei pierde timpul.

Roata se învârteşte, nepăsătoare de calculele savanţilor. Renunţă la forţarea zadarnică de-a denumi astrele. Meditează mai bine, asupra acestui singur lucru adevărat: Vei muri, nu vei mai visa, şi viermii mormântului sau câinii rătăcitori îţi vor devora cadavrul.

Mi-era somn. Inţelepciunea îmi zise : „Rozele Fericirii nu îmbălsămează niciodată somnul. In loc să te laşi pradă acestui frate al Morţii, bea vin! Vei dormi o eternitate".

Creatorul universului şi-al stelelor într'adevăr s'a întrecut pe sine când a creeat durerea. Buze asemănătoare rubinului, bucle îmbălsămate, câte oare sunteţi în pământ ?

Nu pot zări Cerul. Mi-s ochii plini de lacrimi ! Flacările Infernului nu sunt decât o neînsemnată scântee faţă de flacările care mă consumă. Raiul, pentru mine, e-o clipă de pace.

Somn pe pământ, somn sub pământ. Pe pământ, sub pământ, trupuri culcate. Neant pretutindeni. Pustiu al neantului. Unii se nasc, alţii se duc.

Bătrână lume pe care o străbate în galop calul alb şi negru al Zilei şi-al Nopţei, tu eşti tristul palat în care o sută de regi au visat gloria, în care o sută de regi au visat iubirea, şi s'au deşteptat plângând!

Vântul de sud a veştejit trandafirul căruia privighetoarea îi înălţă imnuri. Trebue oare să-l plângem pe el sau să ne plângem pe noi ? Când Moartea ne va veşteji obrajii, alţi trandafiri vor înflori.

Uită că ar fi trebuit să fi răsplătit ieri şi că n'ai fost. Fii fericit. Nu regreta nimic. Nu aştepta nimic Ce ţi-este sortit, e scris în Cartea pe care o răsfoeşte la întâmplare vântul Eternităţii.

Când aud vorbindu-se de bucuriile rezervate Aleşilor, mă mulţumesc să spun : „N'am încredere decât în vin ! Bani peşin, iar nu făgădueli ! Sgomotul tobei nu-i plăcut decât din depărtare"...

Bea vin ! Vei trăi o veşnicie. Vinul este singura băutură magică care poate să-ţi redea tinereţea. Divin anotimp al trandafirilor, al vinului şi-al prietenilor sinceri! Bucură-te de această clipă fugară care e viaţa.

Abia şoptind, argila spunea dorului care o frământa : „Gândeşte-te c'am fost odată ca tine... Nu mă brutaliza !"

Macul îşi trage coloarea din sângele unui împărat îngropat. Micşuneaua răsare din aluniţa care înstela chipul unui adolescent.

De miliarde de secole, sunt răsărituri şi apusuri. De miliarde de secole, astrele îşi urmează cursul. Calcă pământul cu băgare de seamă, căci micul bulgăre de pământ pe care îl sfărîmi, a fost poate ochiul visător al unui adolescent.

Rădăcinile acestui narcis care tremură pe malul râului, poate că-şi trag viaţa din buzele descompuse ale unei femei. Paşii tăi abia să atingă iarba ! Spune-ţi că ea a încolţit în cenuşa unor obrazuri frumoase care aveau strălucirea lalelelor roşii...

Eri am văzut un olar dinaintea roţei sale. Modela toartele şi mijlocul oalelor. Frământa cranii de sultani şi mâini de cerşetor.

Binele şi Răul îşi dispută superioritatea aici pe pământ. Cerul nu-i răspunzător nici de fericirea nici de nefericirea pe care ne-o aduce. Nu mulţumim Cerului şi nici nu-l învinui... El e nepăsător şi faţă de bucuriile tale şi faţă de durerile tale.

Dacă ţi-ai altoit în inimă trandafirul Iubirii, sau dacă ai căutat să asculţi glasul lui Dumnezeu, sau dacă însfârşit ai închinat plăcerii paharul, surâzând, n'ai trăit de prisos.

Ai grije, călătorule: drumul pe care-l străbaţi e plin de primejdii! Sabia destinului e foarte ascuţită. Dacă în drum vei da de migdale dulci, nu le culege, — sunt otrăvitoare.

O grădină, o tânără fată mlădioasă, o cană cu vin, dorul şi amărăciunea mea : — iată Paradisul şi Infernul meu. Dar cine a străbătut Cerul şi Infernul?

Tu, al cărei obraz umileşte floarea de răsură, tu, al cărei obraz seamănă cu acel al unui idol chinezesc, ştii oare că privirea-ţi catifelată a făcut pe regele Babylonului asemenea nebunului din jocul de şah care se dă înapoi dinaintea reginei?

Viaţa trece. Ce-a mai rămas din Bagdad şi din Balk? Cea mai mică lovitură e fatală trandafirului prea înflorit. Bea vin şi contemplă luna, evocând civilizaţiile pe care le-a văzut stingându-se.

Ascultă ceeace Inţelepciunea îţi repetă zilnic: „Viaţa e scurtă. Tu n'ai nimic comun cu plantele care cresc din nou după ce-au fost tăiate".

Traducere de AL. T. STAMATIAD

EDUARD HERBERT

Traducerile Bibliei

Dacă m'ați întreba, care e cartea care a[illegible]ut cea mai mare înrâurire asupra r[illegible]ei omenești, [illegible]i răspunde: Biblia. Din întreaga [illegible]eratură a lumii, [illegible]astă carte epocală, prin nenumăra[illegible]ei traduceri și tra[illegible]teri dealungul veacurilor, a [illegible]uențat gândirea, su[illegible]tul și destinele omului într'o [illegible]ură uriașă și uimitoa[illegible]

E in[illegible]sant și instructiv să urmărim câteva din cele mai imp[illegible]nte traduceri prin care această mare operă, care a influențat limba și gândirea întregii creștinătăți, a fost nu numai conservată, [illegible] și predată mai departe popoarelor până în zilele noa[illegible]re. Biblia a trecut în decursul gene[illegible]or dela o trad[illegible]ere la alta, cu rezultatul că astăzi, această carte sfântă [illegible]lumii întregi e citită în mai mult decât 500 de limbi și dialecte.

Incepând cu Septuaginta făcută în Alexandria, au urmat mai multe traduceri grecești. Dar versiunea alexandrinică a fost făcută în mod atât de eronat, încât învățații creștini au găsit în curând că autoritatea ei era cu totul șubredă. Se făcu deci o nouă traducere de către Origene, un filosof al veacului al treilea. Dar vai, Origene nu cunoștea îndeajuns ebraica, așa că munca lui a fost de mică valoare. Cât despre Septuaginta, ea trecu treptat dela sinagogă în biserică, așa încât mai toate traducerile ulterioare ale bibliei, în afară de cea siriacă, au fost bazate pe Septuaginta. S'au făcut traduceri și în alte limbi antice și câteva asemenea traduceri au apărut în academiile ebraice din Palestina și Babilon. Prima limbă în care a fost tradusă biblia, a fost cea *arameică*.

Sub dominațiunea babiloniană, limba arameică a devenit limba maternă a evreilor. In Galilea, limba arameică trebuie deasemenea să fi fost dialectul vorbit; căci altfel, de ce a chemat Isus, în ceasul agoniei sale, pe Tatăl său din ceruri în limba arameică și nu în cea ebraică? Răspunsul poate fi numai acela, că limba arameică era limba vorbită a lui Isus și limba pe care privitorii puteau să o înțeleagă.

In cursul veacurilor, s'au efectuat mai multe traduceri din biblie, astfel încât această minunată operă și-a îndeplinit menirea de a fi un călăuzitor spiritual nu numai pentru o națiune sau credință specifică, ci pentru întreaga omenire.

E interesant de remarcat însă că înainte de veacul al XVI-lea, din toate cărțile existente, biblia era cea mai puțin citită. Și chiar acei relativ puțini care o citeau, erau, după expresia lui Milton, cu adevărat „buni deși puțini", compuși în mare parte din cler și studenții academiilor, dar nu din oameni laici. Pentru creștinul profan, biblia a fost inaccesibilă un timp îndelungat; biserica catolică interzisese traducerea ei într'o limbă populară. Nici măcar clericii nu erau familiarizați cu textul bibliei, căci cunoșteau numai versiunea romano-catolică (Vulgata), în care cele mai fundamentale adevăruri erau cu totul întunecate. A trebuit să vină *Luther*, care, mai mult decât toți contimporanii săi, a înțeles necesitatea imperioasă a unei traduceri corecte și mai bine ca oricare alt învățat creștin, și-a dat seama de importanța extremă a unui text exact și cu autoritate. Luther a întreprins să traducă biblia în limba germană. Dar în primul rând, el a trebuit să cunoască bine ebraica și în această străduință el se bucura de sprijinul unor învățați evrei. Contimporanilor săi li s'a părut că cuvântul Domnului a fost revelat acum pentru prima oară. Această voce clară era nouă pentru urechile lor, nemai auzită până atunci. Astfel, antichitatea ebraică a reîntinerit o întreagă generație. Traducerea engleză, care a urmat ceva mai târziu, e cunoscută sub numele de „versiunea regelui Iacob".

E un fapt cunoscut de toată lumea și de toți care studiază pe marele dramaturg, că Shakespeare datorează o mare parte a inspirației sale, bibliei. Intr'adevăr, cine știe dacă el ar fi dăinuit până în zilele noastre, dacă nu ar fi fost atât de erudit în Sfintele Scripturi, de unde și-a luat idei și expresii. In urma acestor desvoltări, catolicii au fost însfârșit siliți să desconsidere bula papală și să predea poporului biblia într'o limbă înțeleasă de massele aderenților lor.

La evrei, biblia a avut o soartă cu totul specială. Citirea și întrebuințarea ei nu erau oprite, ci dimpotrivă poruncite. Părți din biblie trebuiau citite de trei ori pe săptămână: Luni, Joi și Sâmbătă, așa încât acela care nu știa să citească, a putut cel puțin să o audă. Și cu toate acestea, în evul mediu, biblia începu să fie neglijată și la dânșii, însă din motive cu totul altele. Anume, în evul mediu, toată cultura și învățătura era considerată a fi concentrată în *talmud*. A fi învățat în lege, însemna a cunoaște talmudul. A fi renumit ca învățat, această glorie putea să vină numai dela talmud. Și astfel, studiul talmudului fu considerat ca fiind de cea mai mare importanță, iar biblia trecu pe al doilea plan. Existau oarecari traduceri evreo-germane destul de timpurii, dar nimeni nu le citea în afară de femeile bătrâne și pioase. Până când veni filosoful și reformatorul evreu Mendelsohn, care, așa precum Luther a redat creștinilor biblia, o redădu el evreilor, și care, întocmai ca și savantul creștin, a avut multe de îndurat pentru îndrăzneala aceasta.

Incepând din anul 28 după era creștină, cunoaștem texte de traduceri ale bibliei. Există numeroase așa numite „codice", adică manuscrise de-ale bibliei, care se trag din acea vreme. In România, prima traducere a bibliei este aceia a mitropolitului Theodosiu. In 1668 s'a tipărit biblia pentru prima oară în românește, iar în 1714, o a doua ediție părăsi tiparul. Românii nu prea sunt mari cititori ai bibliei și întocmai ca și francezii și italienii, se țin cam departe de Sfânta Scriptură. Firește că clerul cultivă, totuși, cu multă asiduitate interesul pentru Sfânta Scriptură. E interesant, că în vre-o 800 de biserici din Moldova, nu s'au găsit decât vre-o 50 de exemplare de-ale bibliei. Așa încât Societatea Britanică pentru răspândirea Bibliei a găsit în Țările Românești un câmp vast de activitate și astfel până în 1838 vre-o 20 000 exemplare de-ale bibliei fură distribuite numai în Moldova de către zisa societate și de atunci încoace ea împarte anual câteva mii de biblii în toată țara. România are astăzi o traducere recunoscută de către Sf. Sinod și clericii cucioși nu întrebuințează traducerea efectuată în Anglia, care nu este destul de ortodoxă.

Dintre traducerile în limbile exotice ale bibliei, cel mai mare interes îl prezintă acelea în limba chineză. Se crede că prima traducere a bibliei în China a fost efectuată de către un prim ministru chinez în anul 637 cu concursul unui misionar creștin. In provincia Shen s'a găsit o traducere, interesantă ca document cultural. Manuscrisul purta pe margine inscripții care se refereau la o traducere a Sfintei Scripturi în chinezește, efectuată cu mult înainte. In 1806, un anume Bengal întreprinse să facă o traducere chineză a bibliei sub îndru[illegible] pastorului David Brown, starețul școalei din Fort [illegible]s. In 1823, Robert Morrison efectuă o traducere [illegible] manuscris luat din British Museum, dar se vede [illegible]orrison a urmat prea orbește textul Vulgatei și [illegible]a e departe de preciziune. Astfel de încercări au f[illegible]tinuate mai târziu în 1850 și în deceniile următ[illegible]re. Nici una însă nu putea satisface, nefiind exacte deca[illegible] oarecare aproximație. Cea mai bună și universal recunoscută traducere a bibliei în limba chineză, este aceea supranumită „Biblia celor două degete", efectuată de către episcopul Schereschewsky. Acest personagiu merită să ne oprim ceva mai mult asupra lui, deoarece tragedia vieții sale prezintă un înalt interes uman.

In 1832, Schereschewsky se născu într'un mic orășel din Lituania, din părinți evrei, umili și săraci. In atmosfera bigotă a vieții de atunci, el își primi educația numai într'o școală evreească. Pe atunci, în școlile evreești de copii nu se învăța, firește, decât limba ebraică și talmudul. Tânărul ambițios se perfecționă în studiul talmudului dar nu-i fu îngăduit să învețe nici o limbă sau cunoștință profană. In Rusia evreii n'au trăit niciodată ca în paradis. Restricțiile nesfârșite și umilințele impuse evreilor de guvernul țarist din acea vreme, au făcut ca soarta populației evreești să fie cât se poate de nenorocită. Exact ca în evul mediu, evreii erau siliți să trăiască în anumite centre și chiar înlăuntrul acestor teritorii, ei nu aveau dreptul să exercite orice profesiune. In 1854, tânărul Schereschewsky își terminase tocmai studiile într'o școală talmudică. Nepregătit pentru viața practică, el nu avea nici un mijloc de a-și câștiga existența. Nu se știe cum, dar pe la sfârșitul aceluiaș an, tânărul învățat evreu debarcă pe țărmul Americei, la New-York. El sosi acolo fără un ban și fără să cunoască un cuvânt englezește. Numărul populației evreești din New-York nu era prea mare pe acea vreme și comunitățile existente de evrei orientali sau spanioli nu se prea ocupau de emigranți. Schereschewsky nu găsi nici măcar un om cu care să se împrietenească, o casă în care să fie primit cu bunăvoință. Se simțea străin în țară străină și fără nici o perspectivă pentru viitor. Singurul mediu care îi arătă oareșicare prietenie, a fost acela al societății misionare pentru evrei. Schereschewsky, pus între alternativa de a muri de foame sau de a îmbrățișa o altă credință, preferă aceasta din urmă. Nu și-a schimbat însă numele și a rămas în toate — după nume, aspect, erudiție și probabil și după starea sufletească interioară — evreu, așa precum fusese înainte. Samuel Iosif Shereschewsky deveni un membru al bisericii presbiteriane din New-York. Indată după convertirea sa, el intră în seminarul teologic și în Iulie 1859, emigrantul străin fu numit diaconul unei biserici protestante. Schereschewsky a refuzat o situație ce i se oferi în America și preferă o misiune în China. După mai puțin de o lună, el se afla în drum spre orientul îndepărtat. In cei doi ani care au urmat, el a stat la Shanghai, învățând limba chineză, obișnuită și clasică. Incercând să citească cartea venerată de dânsul — biblia — în una din traducerile chineze existente, el descoperi într'însa multe greșeli și denaturări și atunci îi veni ideia să facă el o traducere exactă. El formă un comitet de cinci oameni ai bisericii, care împreună cu dânsul să lucreze la această traducere. In foarte scurt timp el termină traducerea evangheliei Matei, a „Scrisoarei către evrei" și a „Revelației". Ceilalți tovarăși nu-l putură urma în acelaș ritm și renunțară la urmă cu totul de a continua traducerea. Schereschewsky o făcu de atunci încolo cu totul singur. In 1874, el termină măreața lucrare a traducerii vechiului și noului testament în limba chineză. Incă în acelaș an, cartea fu dată la tipar în Japonia.

Lucrările literare îi ședeau lui Schereschewsky în genere mai bine decât treburile bisericești propriu zise. Reîntors la New-York, el fu ridicat la rangul de episcop al diocesei New-Yorkeze și se ocupă de atunci încolo de opera educativă. Idealul său însă era să înființeze o școală a misiunii în China. După puțin timp, el se și întoarse în împărăția cerului și începu să revizuiască corecturile traducerii bibliei. In 1881, el fu lovit de dambla, pierdu graiul și nu se mai putu mișca pe picioare. Șase ani de zile el a trăit în această stare de mort pe jumătate și în acest timp, el complectă și șlefui opera sa. Neputând mișca decât cele două degete mijlocii ale fiecărei mâni, el bătu la mașină, cu aceste două degete, manuscrisul traducerii sale, cunoscută până în ziua de astăzi printre învățații chinezi, sub numele „Biblia celor două degete". S'ar părea că însăși puterea divină i-a lăsat aceste două degete neatinse de teribila boală, pentru ca să poată desvălui cu ajutorul lor cuvântul sfânt celor ce umblă în întuneric. Și astfel, întocmai ca și legislatorul chinez Confucius, Schereschewsky dădu celor 400 de milioane de mongoli, o lege divină.

Ritm vechiu

D-lui I. N. Moroianu

De mult erau zâmbiri mai calde
Și 'n lume suflete de prunci;
De mult era cum nu e astăzi...
Și... nu știu cum era atunci!

Era... Ah, nu mai știu anume
A fost sau numai mi-a părut?
— Pierdut azi simt ceva din mine
Ș'a fost frumos ce mi-am pierdut...

De-atunci stingher cu cât prin vremuri
Mă pierd, sau m'adâncesc mereu
Mă simt tot mai străin de mine
Și cel de mult nu mai sunt eu.

Azi, resemnat, în ritmul vechiu
Imi bate sufletu-mi pustiu
Și fără vorbe-mi spune blând
Povestea care n'o mai știu...

CONST. A. POP

Sacco și Vanzetti

Ultimele clipe și executarea lor

Publicăm continuarea dării de seamă scrisă de avocatul Thomson în urma convorbirii ce a avut-o cu Sacco și Vanzetti, în celula condamnaților la moarte din închisoarea dela Charleston.

I-am spus lui Vanzetti că mă aștept să facă o declarație publică prin care să recomande prietenilor să nu-l răzbune prin violență și să nu recurgă la represalii. I-am spus că, cetind istoria, se poate vedea cât de greu birue adevărul atunci când violența e urmată de contraviolență. I-am mai spus că știe foarte bine că nu sunt de acord cu toate părerile lui și cu toată filozofia sa dar că pe de altă parte, nu pot decât să respect un om care a nutrit principii altruiste și și-a dat viața pentru ele. Am adăogat că, dacă mă înșel eu, iar ideile lui sunt juste, nimic nu ar putea întârzia succesul lor ca ura și teama pe care ar deștepta-o represaliile violente. Vanzetti mi-a răspuns că, după cum o știu și eu, el nu dorește să fie răzbunat pentru cruzimile pe care le-a suferit; dar a adăugat că, cetind istoria, a văzut că toate cauzele mari, care au slujit binele umanității, au luptat pentru existența lor împotriva abuzului de putere și a eroarei și că, din această pricină, el nu poate da prietenilor sfatul de care i-am vorbit. Mi-a mai spus că în asemenea lupte se opune ferm să se facă vre-un rău femeilor și copiilor. Mi-a cerut să mi-aduc aminte de cruzimea pe care a îndurat-o în cei șapte ani de închisoare cu alternativele lor de nădejde și de teroare. Mi-a amintit cuvintele atribuite judecătorului Thayer de câțiva martori, în deosebi de profesorul Richardson, și m'a întrebat dacă îmi dau seama de starea de spirit ce o indicau aceste cuvinte. M'a întrebat: cum poate cineva, de bună credință fiind, să creadă în imparțialitatea unui judecător care, vorbind de inculpați, spune „acești câini de anarhiști", și dacă nu socotesc că toate rafinamentele de cruzime, la care s'a recurs atât împotriva lui, cât și împotriva lui Sacco, merită o pedeapsă.

I-am răspuns că el îmi știe prea bine opinia despre astea, dar că aceste argumente nu răspund exact la obiecția mea. L-am întrebat dacă nu ar prefera răzbunării triumful credinței sale, chiar dacă cei pedepsiți ar merita din plin pedeapsa. Aci convorbirea s'a oprit puțin.

Fără să-mi răspundă direct, Vanzetti a început să-mi vorbească despre originea primelor lupte și a progreselor marilor mișcări pentru ameliorarea omenirii. Mi-a spus că toate marile evenimente altruiste au luat naștere în creerul unui om de geniu, dar apoi au fost greșit înțelese și pervertite din cauza ignoranței populare și a sinistrului interes particular. La toate mișcările care se împotriveau moravurilor conservatoare, opiniilor moștenite, instituțiilor statornicite și egoismului omenesc, s'a răspuns prin violență și persecuție. Pentru aceasta s'a referit la Socrate, la Giordano Bruno, la Galileu și la alții, italieni sau ruși, al căror nume l-am uitat. Trecând apoi la Creștinism, Vanzetti mi-a spus că acesta a început într'un chip simplu și sincer, și că a fost întâmpinat cu persecuții și oprimări; dar mai târziu a devenit clerical și tiranic. I-am arătat că progresul Creștinismului nu a fost stânjenit de clericalism și de formalism, ci dimpotrivă în jurul lui s'au strâns mii de oameni umili; și aceasta numai mulțumită supremei încrederi pe care a avut-o Isus în ideile sale și care l-a îndemnat să-i ierte, chiar depe cruce, pe dușmanii, pe persecutorii și pe calomniatorii săi.

Atunci, întâia și singura dată, l-am văzut pe Vanzetti manifestând în această convorbire o ură personală împotriva dușmanilor săi. Mi-a evocat cu elocvență suferințele îndurate și m'a întrebat de cred că ar putea să-i ierte pe cei care l-au torturat și l-au persecutat în timpul celor șapte ani de mizerie inexprimabilă. I-am repetat că știe câtă simpatie am pentru el și că i-am cerut numai să se gândească la viața cuiva cu mult superior și lui, și mie, și la o forță cu mult mai mare decât a urei și a răzbunării. I-am spus că forța iubirii trebue să covârșească forța urei, și l-am rugat să-și ierte dușmanii, nu pentru ei, ci pentru liniștea sa proprie, și pentrucă exemplul unei asemenea iertări ar putea mai curând să convertească oamenii la credința sa sau să-i convingă de nevinovăția sa.

Aci, convorbirea noastră s'a oprit din nou. M'am ridicat și ne-am privit în tăcere un minut sau două. In sfârșit Vanzetti mi-a spus că se va mai gândi la ceiace i-am cerut.

Am făcut apoi aluzie la posibilitatea unei nemuriri personale, cu toate că îmi dau seama de dificultățile credinței în nemurire, asigurându-l totuși că, dacă ar exista o nemurire personală, el ar putea să aibă parte de ea. Această observație Vanzetti a ascultat-o în tăcere.

Incepu apoi să discute vițiile organizației sociale, susținând că pricina tuturor relelor e posibilitatea pe care această organizație o dă celor puternici, pentrucă sunt mai abili și mai bine situați, de a-și oprima frații mai simpli și idealiști, și socotind că numai violența va putea învinge egoismul care se află la baza organizației actuale și care vrea ca o minoritate să perpetueze un sistem ce-i îngădue să exploateze majoritatea.

Am redat numai esențialul acestei convorbiri, dar cred că i-am relevat toate punctele și am dat impresia exactă a sensului general al observațiilor lui Vanzetti. De-a lungul întregii convorbiri, — cu excepțiile pe care le-am indicat, — Vanzetti s'a arătat convins de adevărul ideilor în care credea și de izbânda lor finală. Am fost izbit de puterea lui spirituală, de imensitatea lecturilor și de cunoștințele lui. Nu vorbea ca un fanatic; deși era absolut convins de dreptatea ideilor lui, putea să asculte cu calm și să înțeleagă expunerea unor concepții în contrazicere cu ale sale. La această ultimă întâlnire, mi-am complectat și mi-am întărit ideia pe care mi-o făcusem despre el în curs de trei ani: că era un om cu o puternică inteligență, cu un temperament dezinteresat, cu un caracter chibzuit și sigur, devotat unui ideal înalt. Nu am văzut nici un semn de slăbiciune sau de teroare la apropierea morții. La plecare mi-a strâns mâna cu căldură și m'a privit cu o expresie care-i desvăluia adâncimea sentimentelor și puterea de stăpânire.

M'am dus apoi la Sacco. Sta culcat pe un pat de campanie, în celula vecină și putea să audă convorbirea cu Vanzetti. Cu Sacco am stat mai puțin de vorbă. S'a ridicat de pe pat, mi-a vorbit cu emoție, în linii generale, despre dezacordul ce există între noi asupra unor chestiuni și mi-a spus că ar dori ca deosebirile de opinii să nu fi întunecat relațiile noastre personale. Mi-a mulțumit pentru tot ce i-am făcut, fără să dea vre-un semn de teamă, și strângându-mi mâna ne-am luat rămas bun. Și atitudinea lui mi-a desvăluit un suflet sincer. M'a impresionat generozitatea lui de-a nu vorbi cu mai multă precizie despre deosebirile noastre de opinii, pentrucă avea convingerea — adesea exprimată — că toate sforțările făcute în favoarea lui pe lângă tribunal sau pe lângă autoritățile publice vor fi inutile; nici o societate capitalistă — credea el — nu-i putea face dreptate. Dar în această ultimă convorbire s'a ferit să-mi spună că rezultatul justifica opinia lui, nu pe-a mea.

Am vorbit apoi cu gardianul, care mi-a spus că a ascultat toată convorbirea mea cu Vanzetti. In celulă era liniște și nu mai vorbea nimeni. I-am arătat notele, o dată cu cele spuse de Vanzetti despre Vahey și Graham. Le-a cetit cu atenție și mi-a declarat că ele corespund în totul celor vorbite, dar că am uitat observația lui Vanzetti privitoare la femei și copii. Mi-am amintit-o și am adăugat-o la însemnări.

Sfârșitul

Era în noaptea de 22 August 1927. Inchisoarea din Charleston parcă avea de susținut un asediu. Cinci sute de policemen, detectivi și soldați se adăugase la garda obișnuită a închisorii. Erau înarmați cu mitraliere, aruncătoare de gaze, granate, revolvere. Zidurile dinspre sud și sud-vest ale casei morții și toată aripa dinspre calea ferată aveau în față un șir de mitraliere așezate la câte douăzeci de metri și niște proectoare în grupe de câte trei. De cealaltă parte se vedeau patrulând pe apă corăbii prevăzute cu lumini electrice și proectoare care luminau zidurile închisorii. Toate străzile care duc spre închisoare erau barate și păzite, iar prăvăliile din apropiere erau închise. Patrule de sergenți de stradă, în grupuri mici, supravegheau mulțimea nervoasă care se agita dincolo de linia polițiștilor. Indată după miezul nopții, Sacco întâiu, și apoi Vanzetti ieșiră din celulă ca să treacă în sala de execuție.

Sacco, care a fost executat cel dintâiu, a intrat cu pași siguri în sala de execuție și, la un semn al gardianului, se așeză pe scaunul electric. In acelaș timp, strigă în italienește: „Trăiască anarhia!" Apoi se liniști și spuse într'o engleză stricată: „La revedere, soție, copii și prieteni!". Privind apoi în jurul său la încăperea pe care o vedea întâia oară, spuse martorilor adunați aci: „Noapte bună, domnilor". Când i s'a pus capușonul a mai murmurat în italienește: „La revedere, mamă!"

Vanzetti a fost introdus câteva minute după aceia. Era calm și vioiu. Intrând cu pas hotărît, strânse mâna supraveghetorului închisorii și la trei gardieni pe care îi cunoștea. Se așeză pe scaunul electric și, înainte de a fi legat, începu să vorbească încet către cei de față. „Vreau să vă spun, zise el, că sunt nevinovat. N'am omorît niciodată, dar am păcătuit uneori". Apoi, întorcându-se către șeful gardienilor: „Iți mulțumesc pentru tot ce mi-ai făcut. Nu sunt vinovat de nici o crimă, nu numai de aceia care mi s'a imputat, dar de nici o altă crimă. Sunt nevinovat". Se opri iar și apoi, cu dorința ce-l caracteriza de a fi bine înțeles, Vanzetti își rosti ultimele cuvinte: „Țiu să iert câteva persoane pentru ceiace mi se întâmplă astăzi".

#Ințepături

Unei artiste, care a jucat în travesti pe Voevodul Nenoroc.

Destinul i l-ai complectat,
Peltic și știrb, când l-ai jucat.
Sărmanul prinț — mi-am spus pe loc —
Acum e și mai... Nenoroc.

Dialog linguistic

La teatrul Regina Maria se joacă „Molima" de un inspector al teatrelor.

— Că 'n teatru este o epidemie
De piese proaste, lucru azi se știe!
— Epidemie nu-i corect, amice,
In limba noastră „Molimă" se zice...

T. M.

A apărut:

Viața Romînească

REVISTĂ LITERARĂ ȘI ȘTIINȚIFICĂ
No. 9 și 10 pe Septembre și Octombre 1930
CU URMATORUL SUMAR:

Mihail Sadoveanu — *Măria-Sa Puiul Pădurii.*
Gala Galaction și Pr. V. Radu — *In jurul Sfintelor Scripturi.*
Aureliu Weiss — *La moartea lui Georges de Porte-Riche.*
I. Petrovici — *Impresii din Italia (Imprejurimile Romei).*
Emil Virtosu — *Iordache Golescu și întîmplările anului 1821.*
Otilia Cazimir — *Pasteluri: Lacul. — După ploaie (versuri).*
G. Topirceanu — *Domnia lui Ciubăr Vodă.*
Ion Minulescu — *Cu plopii în ploaie (versuri).*
Nicolae Tolu — *Istorie și artă.*
I. M. Marinescu — *Din Theocrit (versuri).*
Demostene Botez — *Fără anotimp (versuri).*
Radu Vulpe — *Stațiunea protoistorică și daco-romană dela Poiana în Moldova de jos.*
Izabela Sadoveanu — *Cronică literară (Comemorările Romantismului).*
M. Sevastos — *Cronica teatrală.*
Dragoș Protopopescu — *Cronica engleză (Cultura engleză).*
P. Nicanor & Co. — *Miscellanea (D. Iorga filozof. — Conflictul cultural America-Europa). — Rubrica: „Recenzii". — Intelectualii comici. — Criza mondială).*

Recenzii, Revista Revistelor, etc.

PREȚUL 60 LEI

A apărut în:
„Biblioteca „Dimineața"
No. 131
REDESTEPTARE
Schițe de GH. CARAPANCEA
Prețul 8 lei

Jules Supervielle

La ieslea din Betleem

Vecinii veniră să vadă pe Isus și pe Fecioară. Sunt oameni săraci și n'au ce dărui decât bucuria luminată a chipului lor. Boul și măgarul, deoparte, se întreabă ce impresie vor face Copilului, care încă nu i-a văzut.

— Nu suntem monștri, la urma urmei, — zise măgarul.

— Dar mutrele noastre care nu sunt asemenea chipului său și al părinților lui, ar putea să-l sperie.

— Ieslea, staulul, stâlpii care nu seamănă cu el, nu l'au speriat.

Dar boul nu era împăcat. Se gândea la coarnele lui și rumega:

— Ce urît că nu te poți apropia de cei care ți-s dragi fără să pară că-i ameninți. Trebue să iau seama mereu să nu lovesc pe cineva: deși nu sunt din firea mea bătăios. Nu fac rău și nu sunt veninos. Dar mă ivesc pretutindeni cu coarne și mă deștept dimineața cu ele și chiar când sunt covârșit de somn și merg în ceață, cele două vârfuri ascuțite și tari, nu mă uită. Și le simt la capătul viselor mele în puterea nopții.

Boul fu prins de teamă la gândul că se apropiase prea mult de copil, când a suflat asupră-i, să-l încălzească. Nu cumva l-a lovit cu cornul?...

— Să nu te apropii prea mult de copil, — șopti măgarul, care ghicise gândul tovarășului. Ai fi în stare să-l lovești sau să-l mânjești cu balele. De ce faci bale, când ești mulțumit? Și dece nu le ții pentru tine? Nu e nevoe să le arăți tuturor... (Boul tace).

— Eu o să-i dau urechile: sunt moi, fără oase, se clintesc și într'o parte și într'alta. Plac copiilor.

— Inteleg. N'am zis niciodată altfel. Nu sunt stupid.

Apoi adăogă, spre a mai tăia din bucuria măgarului:

— Dar să nu te apuci să ragi copilului în obraz — că-l omori!

— Mocofane! zise măgarul.

— Vino de-l vezi, zise într'o zi Fecioara către bou; apropie-te.

Indrăznet, boul veni lângă Isus care-i apucă botul cu amândouă mâinile. Boul își reținea răsufletul, care nu mai era de folos. Fericirea boului era mută. Ea luase forma însăși a corpului lui și-l umplea până'n vârful coarnelor.

Copilul se uita la bou și la măgar pe rând, măgarul cam prea sigur de sine și boul simțindu-se de-o opacitate extraordinară alături de acest obraz luminat delicat pe dinăuntru, cași cum prin perdele ușoare s'ar vedea trecând o lampă dintr'o odaie într'alta, într'o foarte mică și îndepărtată locuință.

La înfățișarea boului, atât de întunecată, Copilul începu să râdă cu poftă.

Rugăciunea boului.

— Nu trebue să mă judeci, Ceresc Copil, după mutra mea uluită și stupidă N'ar fi cu putință odată să nu mai fiu asemenea unei stânci care înaintează?... Coarnele astea sunt numai un fel de podoabă. Nu m'am slujit de ele, îți mărturisesc, niciodată. Iisuse, pune din lumina ta în toate aceste mizerii și nelămuriri care sunt în mine. Iți mulțumesc că pot sta îngenunchiat în fața ta, minunat Copil, și să trăesc astfel în tovărășia stelelor și a îngerilor. Mă întreb uneori dacă e dreptul meu să stau aci: ai băgat de seamă că am un semn pe spate și coastele sunt jumulite de păr. Ar fi putut fi aleși, din familie, frate-meu sau verii mei. N'ar fi fost mai drept să ai alături un vultur sau un leu?...

Și alte viețuitoare veniră să vadă pe Iisus.

Intâi dobitoacele înveninate, fiecare cu credința că li se cuvenea această dreptate târzie. S'a băgat de seamă, cu acest prilej, tactul șerpilor care s'au ferit să se uite la Fecioară, trecând de ea cât mai departe. Și au eșit din staul cu o liniște și o demnitate de parcă ar fi fost porumbei sau câini de pază. Alte viețuitoare au fost atât de mici că n'au fost zărite bine nici când au venit, nici când au plecat. Atunci au avut nevoe de un ceas întreg ca să dea ocol ieslei.

Câinii s'au arătat foarte uimiți: nu li s'a dat și lor voe să rămână în staul, ca boul și măgarul. Dar au fost mângâiați de Iosif și de Fecioară, și au plecat mulțumiți.

Când s'a simțit după duhoare că se apropie leul, boul și măgarul n'au prea fost liniștiți. In fața leului se simțeau paralizați. Nu le-ar fi dat în gând să-l atace, cum nu le-ar da în gând să atace fulgerul sau trăznetul. Și boul, flămând, se simți aerian.

Leul se ivi cu blana pe care n'au pieptănat-o decât vânturile deșertului, și cu ochii melancolici care spuneau:

— Sunt leu și — fără voia mea — regele animalelor.

Se vedea că marea lui grijă era să apuce loc cât mai puțin în staul și nu era ușor să respire fără să clintească ceva în jur, să-și uite ghiarele și maxilarele puse'n mișcare de mușchi puternici. Inaintă cu pleoapele lăsate, ascunzându-și dinții admirabili ca o maladie rușinoasă și cu atâta modestie că ținea, se vedea bine, de rasa leilor care aveau să refuze trupul martirei, sfânta Blandina. Fecioarei îi fu milă și voi să-l mângâie c'un surâs din colanul de surâsuri păstrat pentru Copil. Leul privi drept înainte ca și cum ar fi spus, și mai disperat ca adineaori:

— Cu ce-am păcătuit ca să fiu atât de mare și de puternic? Știți bine că n'am mâncat decât împins de foame și de aerul liber. Și pe urmă ce era să mă fac cu puii de lei? Am încercat toți mai mult sau mai puțin să devenim ierbivori. Dar iarba nu e pentru noi se pare...

Capul lui enorm ca o explozie de coamă se înclină și se lăsă jos cu tristețe și pensula finală a cozii păru covârșită ca și capul, într'o tăcere mare care duru pe toți.

Când fu rândul tigrului, el se strivi la pământ astfel, că păru, prin modificări și torturi, un adevărat covoraș de picioare, lângă ieslă, jos. Apoi într'o clipă se reintegră deplin, cu o rigoare și o elasticitate de necrezut și plecă fără nici un cuvânt.

Girafa s'a arătat numai în ușa staulului. N'a mai intrat. Era deajuns.

La fel elefantul: s'a mulțumit să'ngenuncheze în prag și cu trompa să facă un fel de mișcare asemeni unei cădelnițe, care a plăcut mult tuturor.

Un berbec cu lână enormă ceru stăruitor să fie tuns pe loc. I s'a lăsat lâna, aducându-i-se mulțumiri.

O mamă de Kanguri voi neapărat să lase un pui lui Iisus, pretextând că face darul din toată inima și că mai are alții, acasă. Dar fecioara nici nu vru s'audă și mama fu silită să plece cu puiul în geanta din pântec.

Strutul fu mai norocos; profitând de un moment de neatenție a ouat într'un colț și a șters'o pe nesimțite. Suvenir care a fost găsit a doua zi dimineața. L'a descoperit măgarul. Nu mai văzuse un ou atât de mare și de tare și crezu că e o minune. Iosef a făcut dovada că era un ou adevărat: l'a spart și l'a prăjit în tigae.

Peștii neputând veni din pricina respirației lor defectuoase, au delegat un scatiu. Păsările au venit și au lăsat în urmă cântările, porumbeii iubirile, maimuțele ghidușiile, pisicile privirea, turturelele catifeaua gușii lor.

Ar fi voit să se arate și viețuitoarele care n'au fost încă descoperite și așteaptă în sânul pământului și al apelor adânci, fără stele, fără lună.

Se simțea bătând în aer sufletul acelor viețuitoare care nu putuseră veni sau întârziaseră, altele care, locuind la capătul lumii, au pornit-o pe labele lor de insecte, atât de mici că abia ar fi mers într'un ceas distanța unui metru și cu viața atât de scurtă că abia puteau nădăjdui să străbată cincizeci de centimetri — și încă, adică în cazul cel mai bun.

S'au petrecut minuni: turtureaua fu grabnică, stârcul a făcut pași mici, hipopotamul a fost grațios în numeroasele lui îngenunchieri, papagalii n'au scos un cuvânt.

Unele dobitoace au fost date afară cu sila, căci nu mai voiau să plece, cum a fost cazul veveriței.

Câțiva fluturi crepusculari, folosindu-se de faptul că erau în coloarea bârnelor, au petrecut noaptea deasupra ieslei. Dar au fost descoperiți a doua zi, la întâia rază de soare.

Iosif care s'a svârcolit toată noaptea, s'a ridicat din culcuș cu brațele la cer. El, care de-obicei e atât de măsurat în vorbă și gesturi, i-a deșteptat pe toți.

— Dumnezeu mi s'a arătat în vis. Trebue să plecăm numaidecât.

Fecioara își ia copilul în brațe, cași cum s'ar fi și arătat în ușă Irod, cu cuțitul în mână. Mângâind boul, îi zise:

— Nu plecăm la drum, firește. Ne-am pregătit așa, numai ca să te speriăm. Se'nțelege, ne'ntoarcem îndată,— adaose ea. — Mergem să luăm puțin aer cu Copilul, care e cam palid.

— Intocmai, zise și Iosif.

E minciuna sfântă. Boul înțelege și nevoind să turbure pe cei care se gătesc de călătorie lungă, se face că adoarme adânc. E minciuna lui.

La revărsatul zorilor, când vecina a intrat în staul, boul nu mai rumega de mult.

W.

Legenda Ma[illegible] Domnului

Zice că în *Vifleemul Iudeii,* unde s'a născut Domnul nostru Isus Christos, era un boier mare și avut, anume *Crăciun.*

Boerului acestuia i-a adus într'o zi un om necunoscut o scrisoare, în care era scris că are să-i vie oaspeți: un *împărat* mare pre care nu l-a văzut niciodată în viața sa.

Crăciun, cum a cetit scrisoarea aceasta, îndată a și apucat a se pregăti de oaspeți mari.

Cu vre-o câteva zile însă mai nainte de aceasta, voind împăratul de pe atunci să știe câți oameni de toți are în împărăția sa, dete poruncă ca fiecare supus să se ducă la locul, de unde i se trage vița și sămânța, și acolo să se înscrie.

Și fiindcă prea curata fecioara *Maria,* Maica Domnului, se trăgea din Vifleemul Iudeii, cetatea lui David, de aceea s'a dus și ea la Vifleem ca să se înscrie.

Sosind în Vifleem cam pe la apusul soarelui și neaflând unde să tragă de mas, fiindcă toate ospătăriile erau bucsite de mulțimea cea mare de oameni, cari sosise mai 'nainte decât dânsa, de aceea se abătu ea din întâmplare, tocmai la *Crăciun,* căruia cu puțin mai înainte de aceasta îi sosise scrisoarea în care i se spunea că are să capete oaspeți mari, și începu a striga la ușă ca să-i dea drumul în nuntru.

Auzind *Crăciuneasa* soția lui *Crăciun,* că strigă cineva, a ieșit afară să vadă cine-i și ce dorește. Și când se uită, vede pre o femee foarte simplu îmbrăcată, care i se roagă s'o primească peste noapte de mas.

Crăciuneasa se întoarce în nuntru și spune soțului său că o femee străină așa și așa îmbrăcată se roagă să fie primită de mas.

Du-te și spune-i că n'am unde-o primi, pentru că mie au să-mi vie oaspeți mari! — strigă *Crăciun* mânios. Nu putem să te primim, că suntem gătiți de oaspeți mari!

Dacă nu mă puteți primi în casă — zise preacurata fecioara Maria mai departe, — atunci vă rog să mă primiți măcar în grajd, căci eu, drept să-ți spun, nu numai că sunt foarte ostenită de drum, ci tot odată, fiind și îngreunată, tocmai acuma mi-a sosit ceasul ca să nasc!

Crăciuneasa, auzind aceasta, i se face milă de dânsa, o duce în grajd și acolo apoi îi așterne în ieslea viților ca să se culce.

Maica Domnului fără a spune cine-i, cum o chiamă și de unde-i, se roagă să n'o lase la greu, ci să vie și să-i fie moașă.

Crăciuneasa, întorcându-se acasă, spune lui *Crăciun* cum a așezat-o pe femeea cea străină în grajd ca să mâe, cum s'a culcat ea și a adormit.

Crăciun nu zice la această nimică, ci se culcă și el și, fiind ostenit de pregătire, cum s'a culcat îndată a și adormit ca dus.

Crăciuneasa însă rămâne sculată și așteaptă mai departe oaspeți. Iar după ce a adormit *Crăciun* bine, merge în grajd ca să-i ajute femeii străine, adică să-i fie moașă.

Și iată că tocmai când ajunse ea în grajd, născu și prea curata fecioară Maria pre Domnul nostru Is. Chr.

Crăciuneasa îi ridică pruncul, îl înfășă în scutece și apoi, grijind și de maica sa și puindu-l la piept, se întoarce în casă. Intorcându-se și intrând în casă, începe a griji și a mătura prin odaia unde era *Crăciun* culcat.

Crăciun, care tocmai atunci se trezise din somn, văzând-o că-i încruntată pe mâni, o întrebă zicând:

De ce ești pe mâni cu sânge?

Crăciuneasa îi răspunse:

Fiind femeea cea străină, care am primit-o în grajd de mas, îngreunată și sosindu-i ceasul ca să nască, n'am lăsat-o să moară cu zile, ci i-am ajutat, i-am fost ca moașă!

Atunci *Crăciun* se mânie foc, apucă o secure și-i taie amândouă mânile de pe la coate zicându-i:

Eu te-am pus să fii tu tocmai acuma, când avem să căpătăm oaspeți, moașă la o femee străină și săracă!

Crăciuneasa văzându-se fără mâni și neștiind alta ce să facă, aleargă în grajd și-i se jeluește *Maicii Domnului* zicând:

Iacă ce-am pățit pentru că te-am ajutut la greu!... Bărbatul meu mi-a tăiat mânile!

Maica Domnului, făcându-i-se milă de dânsa, îi zise:

Du-te de iea, cum îi putea, cu *monturile* mânile tăiate, strânge-le la piept și vină de grabă cu dânsele încoace!

Crăciuneasa se duce în casă și cu mare greu ia mânile și aducându-le i-le dă Maicii Domnului.

Preacurata fecioara Maria iea mânile le pune lângă fiul său Is. Chr. în iesle și apoi zice *Crăciunesei:*

Lipește monturile lângă mâni!

Crăciuneasa ascultă și face așa cum i s'a spus.

Și iată că, minunea minunilor, mânile i s'au lipit la loc cum au fost mai nainte. Ba, ce este încă și mai mult, ele străluceau ca aurul de la coate înainte.

Intorcându-se după aceasta *Crăciuneasa* cu mânile sănătoase în casă, află că bărbatul său *Crăciun* se tânguește cu mare părere de rău că i-a tăiat mânile, nu zice însă nimică, ci se apucă de lucru prin casă.

Crăciun aude pre cine-va hodorogind, dar crede că e vreo argată. Nu mult după aceasta însă vede pe soția sa că intră cu mătura în mâni în odaia în care se afla el și se apucă de măturat. Și cum o vede, nu-i vine a crede că e soția lui și de aceea se înspăimântă așa de tare că rămâne ca împietrit locului. Și numai într'un târziu, revenindu-și puțin în ori, o întrebă zicând:

Mare minune!... ce e cu tine?... Eu știu că ți-am tăiat mânile și tu iară le ai la loc?... Cine și cum ți le-a lipit iară?

Mama copilului pe care l-am moșit!... răspunse *Crăciuneasa.*

Cum așa?

Iac'așa!... Cum mi-ai tăiat tu mânile, eu îndată m'am dus la femeia aceia străină din grajd și, arătându-i monturile, m'am jeluit spunându-i ce mi-ai făcut. Ea mi-a spus atunci să mă întorc de grabă în casă, să iau cum voi putea, mânile cu monturile și să i-le duc ei. Eu am făcut ce-am putut și i le-am dus. Ea le-a luat, le-a pus lângă copilul său și apoi, lipind monturile de dânsele, s'au prins la loc, și acuma sunt cu mult mai frumoase de cum au fost mai nainte.

Auzind aceasta *Crăciun,* se scoală spăimântat de pe locul unde era și strigă cu glas mare:

Vai și amar mie, scumpa mea soție!... Copilul despre care mi-ai spus tu că l-ai moșit, e de bună seamă împăratul cel mare, pentru care ne-a venit nouă știre că avem să-l căpătăm ca oaspe!

Și cum rosti cuvintele acestea, se duse în grajd și căzând în genunchi, se rugă de iertare atât pruncului nou născut, adică Domnului nostru Is. Chr., cât și maicii sale, preacuratei fecioare *Maria,* pentru marea greșeală ce a făcut-o, că a tăiat mânile soției sale.

Și cum s'a rugat el de ertare și *Maica Domnului* dimpreună cu fiul său îi ertă greșala, îndată a și văzut îngerii lui Dumnezeu plutind în aer de-asupra lui Is. Chr. și cântându-i cântece de laudă și preamărire.

(Din „Legendele Maicii Domnului")

SIM. FL. MARIAN

Andrea del Sarto — *Madonă*

Paul Valéry

Aforisme

Ce de copii, dacă privirea ar putea feconda!

Ce de morți, dacă ea ar putea ucide!

Străzile ar fi pline de cadavre și de femei însărcinate.

Motivele care ne fac să ne abținem de la crime sunt mai rușinoase de cât crimele înseși.

Pedeapsa deprimă moralitatea căci dă crimei o anumită compensație. Ea reduce oroarea crimei la oroarea de pedeapsă; — de fapt o iartă și face din crimă un lucru negociabil, ce se poate măsura: *poți cădea și la tocmeală.*

Disprețul de oameni și de sine însuși, dezgustul, decepția, generalizate, fac pe omul profund să nu poată suferi de cât societatea frivolă.

Pentru cine privește ca un martor destul de îndepărtat, *injuria* nu se fixează în punctul unde este îndreptată: *Fiecare scuipătură descrie o curbă închisă.*

A APARUT

Almanahul ziarelor „Adevarul" și „Dimineața"

pe anul 1931

320 pagini cu un bogat material literar, artistic și științific. Toate evenimentele importante ale anului sunt trecute în revistă. Cronici documentate oglindesc mișcarea literară culturală, teatrală, muzicală, sportivă, feminină, politică a anului 1930.

Numeroase clișee ilustrează textul. O frumoasă copertă în culori de pictorul G. Murnu și 16 planșe de artă, colorate, pe hârtie cromo, dau un aspect luxos acestei publicații.

Versuri și proză semnate de: **I. A. Bassarabescu, Marin Simionescu Râmniceanu, dr. N. Lupu, Const. Graur Ioan Teodorescu, Gib. Mihăescu, Andrei Dănescu, Dem. Theodorescu Ștefan Petică, Ing. Șerban, Iuliu Cezar Săvescu, I. Negreanu, I. Pas, Mister Walk, I. St. Ioachimescu, F. Brunea-Fox, Sym, Veturia-Mileva Marcovici, Suzana Munte, H. Blazian, Vero, George Lesnea, Julieta Lupașcu-Blazian, Bogdan Varvara A. Vogel, T. Teodorescu-Braniște și A. Munte.**

PREȚUL UNUI EXEMPLAR Lei 40.—

Vântură[illegible]rii de vorbe

Fragment din romanul terminat cu acelaşi titlu —

I

Cum află Vasile Ţurcan c'a venit la putere

După ce-a lucrat trei săptămâni în pădure la tăiatul copacilor, la curăţitul lor de coajă, Vasile Ţurcan s'a scoborît în sat, spre casă.

Pe drum îşi făcea în minte tot soiul de socoteli. Împărţea cei o mie două sute optzeci de lei la toate nevoile gospodăriei lui. Ii mai rămâneau şease sute de lei pe care n'avea cum să-i împartă, pentrucă nu avea nici o nevoe să-i cheltuiască. Şease sute de lei, veneau câte o sută cinci zeci de lei pe săptămână. Altădată îi rămânea mai puţin şi tot a făcut economie şaizeci de mii de lei pe care-i ţine tăinuiţi în pod, sub coardă. Numai acuma mai are nevoie să strice banii. Pe urmă îi va pune pe toţi deoparte, în pod, ca să se simtă bogat.

Nici nu băgă de seamă când intră în sat.

In sat era întuneric cum e de obicei după ce înserează când luna nu se plimbă pe cer ca să lumineze. Nici un ochi de sticlă la case nu lumina, poate n'avea lumea „gază" sau poate a trudit în timpul zilei şi s'a culcat devreme, odată cu găinile, cum e lumea deprinsă la sate. Nu i-a ieşit nici un câine'n cale, nici o vietate nu l-a întâmpinat până la jumătatea satului. Ţurcan nici n'a băgat de seamă că străbătuse jumătate din sat, aşa era cu gândul la banii lui, pe care-i strângea ca să aibă omul avere. Auzise că dacă ai bani eşti om „cu stimă". Acum, el se minuna că are bani în pod, sub coarda pe care el o ştie, dar nu vedea lângă dânşii şi „stimă". N'o vedea nici pe dânsul. Cât trebuie să aibă, se întreba, ca să vie şi aceia, care vine la alţii, a văzut el bine, că doar are vederea bună?

Când a ajuns la jumătatea satului, s'a oprit ca de o minune. Auzea mare gălăgie. Işi dete seama că nu putea veni decât dela crâşma lui Pintilie. Crâşma deschisă, se întrebă, ce să fie? Crâşmarul era tânăr, n'avea de ce să moară; crâşmăriţa a lepădat acum şase luni, deci nici o primejdie din partea ceia. Foc nu era că nu se arăta de nicăieri pară.

Atunci..., mare ţi-i minunea, Doamne, să fie vre-o nuntă, boala dracului, că ştie că 'n satul lui nunţile se fac de două ori pe an, niciodată la 'nceputul toamnei.

Mergea şi auzea mai lămurit zgomotul.

Gălăgia pornea dela crâşmă. Acolo se îndreptă şi el să afle ce s'a întâmplat în lipsa lui. Când se apropie văzu prin geamuri mulţime de oameni şi muieri. După ce s'a apropiat bine, se opri şi privi înlăuntru. Deosebi feţe cunoscute lui, ba şi prieteni. S'a 'ntâmplat ceva mare, îşi zise, şi hotărît grăbi în crâşmă, măcar că acasă-l aştepta muerea pe care o vestise cu două zile înainte că în ziua aceia se 'ntoarce acasă cum o scăpa dela fabrică.

A intrat în crâşmă. Numai cunoscuţi şi prieteni. Primarul, jandarmul, popa nu erau ca altă dată când ei stăteau înlăuntru până noaptea târziu şi cealaltă parte din oameni dormeau liniştiţi pe la casele lor. Altă lume era în crâşmă acuma, altă făină se măcina, asta a văzut-o deodată Vasile Ţurcan. Crâşmarul era cu ei, nici nu se putea să fie altfel.

Cum l-a văzut văru-său, Ion Strungariu, l-a îmbrăţişat, parcă nu l-ar fi văzut de cine ştie când, l-a cinstit cu câteva pahare de rachiu de drojdie, pe care le-a băut, fiind însetat şi dorit de asemenea băutură. S'a aşezat pe un loc gol pe o laviţă, a privit în fugă mulţimea gălăgioasă, care parcă nici nu-l vedea pe dânsul, Vasile Ţurcan.

— Ei, frate, îi vorbi Strungariu, s'a isprăvit de-acuma. Am venit la putere, guvernăm.

Ţurcan întinse capul atent.

In trei săptămâni de lucru la pădure uitase de politică, uitase că era membru în comitetul comunal, uitase de toate câte le făcea când n'avea de lucru. Acum i-au revenit toate în minte.

— Ce zici? întrebă. Primaru nu mai e primar? S'a schimbat?

— Vezi bine, dacă am venit la putere. Ce, ţinea Panduru crâşma deschisă dacă n'am fi noi? O deschidem când vrem, o 'nchidem când vrem; noi puterea, noi legea.

Vasile se desmorţi.

— Va să zică am venit, întrebă ca să se asigure.

— Venit, măi, nici dracu nu ne mai scoate.

— Păi dacă am venit, să vie-o jumătate. Pandurule, strigă Strungariu către crâşmar, pe domnul consilier nu-l cinsteşti?

— Consilier, se gândi Vasile, aducându-şi aminte c'a fost pe la toate întrunirile partidului, numai consilier? Nu i-au făgăduit la „centru" că-l fac deputat?

Bău şi jumătatea adusă, pe urmă a grăbit spre casă, cu gândul ca 'n zorii zilei să plece la centru, să-şi primească răsplata făgăduită ani şi ani de zile.

Inainte de plecare avu grijă să iee din pod, de sub coardă, banii pe care îi vârî bine în brâu, căci se gândea că dacă-i bogat, are mai multă trecere.

Ce i se întâmplă în oraş

Plecă omul cu trăsurica lui spre târg şi se minună că nimeni nu-i dă bună-ziua, parcă n'ar fi la putere. Asta îl întristă puţin, dar iarăşi păstră speranţele. Acolo, în târg, se gândea, cum are să fie primit când l-or vedea pe el, Vasile Ţurcan, la guvern. De-e-e gloabă, răcni la iapa care abea scoase căruţa dintr'un hop.

Ce-au să se 'nchine la mine, se fudulea în sinea lui, cum or să mă roage: domnule Vasile, ia te rog, şezi ici lângă mine; domnule Vasile, are să-l tragă de cojoc secretarul, ia loc lângă mine, aşa cum făceau altădată, cum au făcut ani de-arândul. Când ai venit, domnule Vasilică, are să-l întrebe şeful şi are să-l tragă de mânecă lângă dânsul, are să-l ţie de mânecă să nu-l scape. Şi el ce-o să se arate! Cum o să-i înveţe minte el, acum îi guvernează.

Aşa se gândea până a ajuns în târg, făcându-şi fel şi fel de planuri. Omul trăia în al nouălea cer. Când să intre într'al zecelea, trecuse de rohatcă şi se pomeni cu un negustor că-i opreşte calul şi-l întreabă: bade bădişor, ce ai de vânzare?

Vasile se trezi de-al binelea. Trase o înjurătură şi voi să plece mai departe.

— Ce te superi, spuse negustorul, dacă n'ai nimic de vânzare, cu atât mai rău pentru dumneata, aşa să am eu bine. Parcă am vreme să stau de vorbă degeaba. Iacă, du-te; poate vrei să cumperi ceva, îţi dau eu marfă, ce să umbli pe la alţii. Parcă n'ai mai cumpărat de la mine.

Ţurcan se încruntă la negustor. Voi să deie bici calului, însă se opri şi se mulţumi cu un îndemn: di-e-e, cal, die-e-e iapă.

— Poate-ai venit cu interese politice, întrebă negustorul, de ce nu-mi spui dela început.

Ţurcan lăsă hăţurile în voe. Negustorul observă mişcarea.

— Ce-i la *clup*, se văicără negustorul. Unu intră, zece iesă, sau zece iesă şi unu intră, aşa ceva n'am mai văzut. Şi hărmălaie! Intră veseli şi ies furioşi; noi la „şcoală" intrăm furioşi, ieşim veseli. Ci au de împărţit? Parcă zece se fac prefecţi? Unul numai. Pe urmă? Patru deputaţi, doi senatori, gata treaba. Mai costă ceva, ţară bogată. Ce-atâta ceartă pentru nimic, zău nimic, bade Vasile, ziceai că-mi aduci o căruţă de leţuri?

Leţuri? S'aducă leţuri tocmai acum când e la putere, la asta se gândea Vasile Ţurcan? De data aceasta nici nu voi să mai asculte ce-i spunea negustorul, dete bici iepei şi porni. Negustorul s'a dat în lături, s'a scărpinat în barbă, a surîs şi şi-a văzut de treburile lui.

Hotărît să nu se oprească nicăieri, opri drept la centru.

Centru pentru Ţurcan, era clubul. Intrarea era străjuită de doi jandarmi. Asta nu-i prii. Ce caută jandarii, se întrebă. Dete de câteva ori ocol cu căruţa lui, doar l-o vedea cineva de la ferestre, însă nimeni nu se gândea la el, nimeni din cei din lăuntru nu se uitau ca altă dată pe fereşti să-i facă repede semn cu mâna, ba chiar să-i deschidă geamul pe cel mai mare ger şi să-l cheme pe nume.

Văzând că n'are încotro, Ţurcan opri căruţa lui în dreptul jandarmilor şi întrebă:

— Fraţilor, bine v'am găsit.

— Bine-aţi venit, îi răspunseră jandarmii.

Merge bine, îşi zise Ţurcan. Puteau să-mi arate drumul pe ici încolo, cu tot cu căruţă.

— Adevărat, întreabă, după ce s'a scoborît din căruţă, că s'a schimbat guvernul?

— Păi! răspunse unul, acuma ai aflat?

Lui Vasile îi veni inima la loc.

— Voi ce păziţi, aicea, îi întrebă.

— Aşa avem *orden*. Eri colo, azi aici, nouă ce ne pasă. Treacă zilele, să sune liberarea.

De răspuns îi fu ciudă lui Vasile care era „puterea", dar îşi aduse aminte că atunci când făcea şi el armată, număra zilele până la liberare, nepăsător de ceeace face, cu grija să nu-şi scurteze o zi dintr'ale lui.

Judecata lui nu mergea mai departe, nici nu putea merge. Cum n'a înţeles el de ce face armată, de ce-ar înţelege şi alţii care veneau după dânsul?

Simţea că face armata atunci când ieşea pe străzi ca să potolească pe civili. Atunci era autoritate. După ce intra în cazarmă, nu mai era nimic, sau era un biet suflet care gândea la satul lui şi ce plin de ferîciri era satul îndepărtat. Totdeauna o prăpastie i se căscase în calea gândurilor. Când credea c'a închis-o, atunci i se deschidea mai prăpăstioasă.

Cei doi jandarmi nu l-au lăsat să intre în casă, care era ca a lui. De astă dată, şi tocmai când era la putere, trebuia să stea de vorbă cu jandarii.

— Fraţilor, eu's cu guvernul, nu-s eu la putere. ştiti voi asta?

— Noi ştim, dar avem *orden*, să nu lăsăm pe nimeni să intre.

— Da, dar cine-s, că văd oameni?

— Ei îs, cine vrei să fie?

— Păi, dacă nu-s şi eu?

— Dacă avem orden.

— Eu am intrat în casa asta, oricând voiam.

— Poate, *atunci;* azi avem orden.

— Ce ordin, ai ordin scris?

— Scris, nescris, lasă-ne 'n pace, omule.

Când i-a zis „omule", lui Ţurcan să se ia cu mâinele de păr.

Ţurcan înjură şi voi să intre în casa care ştia că-i ca şi a lui.

Jandarmii l-au înşfăcat, l-au dus repede până la poliţie, l-au dat cu chitanţă de primire domnului poliţai, pe urmă au plecat la „centru".

Aşa am venit la putere, se gândea Ţurcan, oare nu mi-or fura iapa şi căruţa? Dare-ar boala 'ntr'înşii să dea. Auzi, să mă batjocorească pe mine, eu care, se chiamă, sunt la putere?

Ce-a văzut la club

Ce boală caut eu aici?, se întrebă Ţurcan. Aici s'a mutat clubul nostru când am venit la putere?

Incepând dela sergentul de serviciu, trecând prin subcomisari, comisari până la poliţai, toţi s'au purtat cu dânsul cum nici nu se aştepta. Toţi i-au vorbit frumos cu „ce mai faci, domnule Ţurcan, te felicităm că eşti la putere. Cu ce ocazie pe la noi? Sau poate v'a supărat cineva?"

Vasile se uita la ei pieziş şi se gândea, nevenindu-i încă răspunsul potrivit. Să spuie c'ai lui l-au trimis la poliţie, nu-i da mâna. Simţea că s'ar micşora în faţa lor, ceiace nu voia în ruptul capului. Parcă i se părea că 'n întrebările ce i s'au făcut era şi un aer de bătae de joc. Să-şi bată joc de dânsul, care în opoziţie de atâtea ori a ameninţat poliţia fără ca nimeni să se atingă de el? Să vie la poliţie când era la putere? Socotelile astea nu le putea descurca. Pe urmă oamenii aceştia se purtau foarte delicat cu el. Din bădie nu-l mai scoteau. Şezi jos bădiţă, îi spuse poliţaiul arătându-i scaunul din faţa biuroului lui.

— Ia spune, ce vânt te aduce pe la noi?

Mare şmecher, îşi spuse Ţurcan. N'o fi 'nţeles cu şeful nostru?, se întrebă şi le trase la amândoi o sudalmă 'n gând.

— De-e, ca omul, răspunse Ţurcan, politica asta. Zice că s'a schimbat guvernul, eu ce ştiu.

— Cum să nu ştii dumneata? vorbi poliţaiul. Dumneata care ai mers la toate întrunirile, ai strigat din adâncul bojoclior: jos guvernul. Iacă ţi s'a împlinit dorinţa.

— De, plinit, pe dracu, oare ce-o fi făcând căruţa mea şi iapa?

— Cum, ai venit cu căruţa? Se interesă poliţaiul.

— Vezi bine, cu căruţa. Iapa-i nemâncată şi n'am adăpat-o, c'am fost la centru. Imi vine să mă duc să-i dau o găleată de apă şi'un pumn de fân, am berechet în căruţă.

— N'ai lăsat-o la „centru"?

— Lăsat, lua-i-ar boala. Nu m'am băgat nici-odată cu căruţa înăuntru. Să bag şi iapa?! Ce să caute acolo? Era 'nchisă poarta din dos, c'o băgam eu acolo.

— Cum, a 'nchis poarta? se 'nteresă prefăcut poliţaiul.

— Zicea c'a pierdut cheia, sau mai ştiu eu ce. I-o fi sete, poate să facă lindini, Doamne fereşte.

Oare ce are de gând cu mine, se întrebă Ţurcan, de mă tot poartă cu vorba. Ia să încerc, îşi zise, să aflu povestea.

— Apoi cu bine, domnule Poliţai, noi ne cam ducem, c'avem multe daraveri.

— Cu bine, domnule Ţurcan, zise poliţaiul şi mai poftim pe la noi.

— Da de poftit, îşi spuse Ţurcan, mai pune-ţi pofta 'n cui, nu mă mai prinzi pe-aici.

Plecă fără să-l oprească nimeni, fără să-l mai întrebe ceva.

Ce-o mai fi însemnând şi asta, se întrebă Ţurcan pe drum. Găsi căruţa lângă gardul Poliţiei. Iapa îşi întoarse capul spre dânsul şi-l privi cu ochii ei mari, negri, înţelegători. Ii deslegă frâul de gard, se urcă în căruţă şi mînă încet spre un han, unde adăpă iapa, olegă de coada căruţei şi-i puse dinainte fân pe care mai întâi îl vântură cu mâinele, ca să se mai aerisească. Pe urmă se gândi ce să mai facă. Trebuia să dea ochii cu „centru". Nu se putea altfel. Nu de asta venise la târg? Nu era la putere? Depănă în minte lucruri din trecut, din care nu-i rămăsese decât „jos guvernul", trăiască „dimocraţia", „Ţurcane, tu ai să fii deputat!"

Deputat, se gândea Ţurcan, nu-i rău. Slujbă uşoară. Mergi cu trenul alături de boeri; te duci acolo la Cameră, unde şezi pe un scaun moale. Numai că şezi şi baţi din palme, îţi deschide uşa un om îmbrăcat numai în fireturi, altul îţi ia sumanul din spate şi ţi-l aşează în cuer, alţii îţi deschid alte uşi, în sfârşit unul te plăteşte pentru munca asta. Ce-i, puţin lucru să faci toate astea? Banii, plată bună, se socoti Ţurcan. Intr'un an ce moşie mi-aşi face!

Pusese de mult ochii pe câteva fălci de pământ. Acum i se părea că sunt chiar ale lui. Bun pământ.

— Bine-ai venit, domnule deputat, îi spuse dirigintele oficiului poştal. Nu te-am văzut pân' acum prin târg. Ai fost la Bucureşti? Cum e pe acolo?

Ţurcan nu ştiu ce să răspundă, se încurcă, dădu din umeri.

— Lasă, că te faci, parcă nu ştim noi, zise şeful bătându-l pe umeri şi îndreptându-se pe ici ţi-i calea, lăsându-l singur şi mai încurcat în socoteli.

Asta îi mai dădu curaj. Porni hotărît spre „centru", dar cum se apropia, încetinea mersul. Pe urmă se hotărî. Nu era „centru" casa lui, a nevoilor obşteşti? Cine să-l oprească? De l-o mai opri cineva, lasă pe el!

Merse hotărît. In faţă un jandarm moţăia. Urcă scările. Cu cât se apropia cu atât sgomotul era mai mare. Sus, uşile deschise, lume, gălăgie. Cum l'au văzut, au venit la el pe rând şeful, vicele, secretarul, casierul, toţi i-au vorbit la o parte la ureche. I-au spus toţi acelaşi lucru: că delegaţiile votează cine să fie candidat şi fiecare din ei l-au rugat să-i susţie lista. El se uită la liste, se încruntă că nu-şi vede numele scris pe nici una, tăcea şi se uita la ei cu o privire pe care ei o luau drept înţelegere.

Ceartă în toi. Lumea se împărţise în tabere. Cutare nu-i bun pentru motivele arătate, cutare altul nu-i iarăşi bun. Nici una din liste nu avea majoritatea, afară de şef care figura pe toate listele.

Părintele Colac, cum era poreclit, se strecură până la Ţurcan, îl luă la o parte şi-i spuse: Vor să ne păcălească, pe mine nu m'au pus la Senat, tu nu eşti la Cameră. Ţi-aduci aminte că ne-au făgăduit că vom fi puşi pe liste? Vor să pună transfugi. Auzi? Noi de ce-am luptat? Pentru ce ne-am sacrificat în opoziţie? De ce-am cheltuit? Ca să vie transfugii să ne iee locul? Mai mare batjocura. Aici ce facem? Să ne facem de ocară?

— Ce să ne mai facem, părinte; pe mine nu m'au dus la poliţie?, că de-acolo vin.

— Cum? Te-au arestat! Stai că iau cuvântul.

— Fraţilor, tună părintele. S'a întâmplat un fapt extraordinar în flagrantă contradicţie cu democraţia. Prietenul nostru Vasile Ţurcan a fost arestat la poliţie!

— Jos poliţia *oligarhică*, izbucni din zeci de piepturi.

— N'a fost arestat de poliţie; poliţia l'a eliberat. A fost trimis la poliţie vrednicul nostru luptător de cineva de aici, care are tot interesul ca prietenul şi luptătorul nostru iubit Vasile Ţurcan să nu poată lua parte la votarea listelor de candidaţi. Poliţaiul i-a dat drumul, că n'are nici o vină omul.

— Am să-l mut, tună preşedintele; să-l învăţ eu minte cum să se poarte.

— Mai mare ruşinea, continuă părintele Colac, ca cel mai vrednic dintre luptătorii noştri, stâlpul democraţiei în judeţul nostru să fie dus la poliţie.

— Aşa-i, strigară câteva zeci de glasuri.

— Dacă-i aşa, continuă popa, să amânăm alegerea după amiază, până s'or mai linişti spiritele.

— S'o amânăm, izbucniră aceleaşi glasuri.

Preşedintele se făcu că se supune voinţei celor de faţă — aşa-i în democraţie — şi-i pofti pe toţi la o gustare în odaia alăturată, unde sticle de vin şi de rachiu neîncepute aşteptau să se strecoare în pântecul democraţiei române şi legale.

Ţurcan se întoarce acasă

Iapa cunoştea drumul spre casă. Stăpânul, Vasile Ţurcan, cu hăţurile împletite în jurul mâinei drepte, moţăia în căruţă. Rarcori deschidea ochii şi atunci, din obişnuinţă striga: „di-e boală". Iapa-i cunoştea toate obiceiurile. Nu silea, dar mergea la pas. Abea la doi chilometri de casă a iuţit pasul. Când a ajuns acasă poarta era închisă. Ţurcan dormea de-abinelea în căruţă. Iapa a început a necheza, dând de veste că au sosit. Nevasta se trezi din somn, bombăni până găsi chibriturile, aprinse lampa, o aşeză în fereastră, apoi ieşi afară. Deschise poarta, trase iapa de zăbală înăuntru, închise poarta, deshămă şi pe urmă strigă: hai' scoală odată, ori vrei să dormi afară, că iar vii *bat* acasă, lua-o-ar dracu de politică cine-a mai scornit-o.

— Taci, măi muere, vorbi Vasile, taci câ-â...

Era să cadă din căruţă, însă îl sprijini nevasta, ajutându-l să se deie jos.

— La putere, măi nevastă, ştii tu, am venit.

— Da de putere, că nici nu te ţii pe chicioare, îi spuse ea.

— Dacă-ţi spun...

— Spune dracului, că şi azi a venit *argentul*.

— Nu mai plătim.

— Hai, boala dracului, intră odată 'n casă că sperii copchiii.

Ţurcan intră în casa lui, în odaia lui mică, săracă, înpodobită pe pereţi cu calendare cu chipul tuturor şeflor până la cel mai mare, cu pozele şefilor din judeţ şi cu un singur pat lat în care dormeau el, nevasta şi cei patru copii, învelindu-se cu lăicerele pe care le luase de zestre.

Vasile avea poftă de vorbă, nevastă-sa, trudită, de somn. Ea îşi învăli copiii care se desveliseră în somn, pe urmă îşi făcu cruce şi se culcă lângă dânşii.

Vasile sudui ce sudui, se răzbună pe cine se răzbună, pe urmă se trânti pe marginea patului şi adormi de îndată. Nevasta se sculă încetişor, stinse lampa, apoi îşi luă locul ei în pat între copii şi bărbat şi blestemă ziua în care s'a legat de Vasile, nici ea nu ştie ce-o să iasă din el.

VASILE SAVEL

Romanul lui PITIGRILLI

FECIOARA DE 18 CARATE

publicat în româneşte de editura „Cugetarea", obţine un extraordinar succes de librărie. Peste câteva zile va apare şi al doilea roman al lui PITIGRILLI

COCAINA

DE SARBATORI

Cel mai frumos dar

ESTE

O CARTE!

Drama din Mayerling

de CLAUDE ANET

Cel mai pasionant roman.

PREŢUL 70 LEI

CATACLISMUL

ROMAN DIN ANUL 2000

de UPTON SINCLAIR

PREŢUL 70 LEI

Literatură şi Ştiinţă

400 PAGINI CU 20 CLIŞEE

de H. SANIELEVICI

PREŢUL 120 LEI

ARIEL sau viaţa lui SHELLEY

Viaţa pitorească a unui om de geniu

de ANDRE MAUROIS

PREŢUL 60 LEI

Regină un an

Romanul unui concurs de frumuseţe

PREŢUL 50 LEI

Ştii să-ţi creşti copii?

Traducere de A. TOMA

PREŢUL 60 LEI

Documentări şi lămuriri politice

de C. STERE

PREŢUL 120 LEI

A apărut în editura „Adevĕrul":

DRAMA din MAYERLING

de CLAUDE ANET

E tragedia petrecută în castelul din pădurea Vienei, care a zguduit un imperiu.

Drama din Mayerling

e romanul de dragoste al Arhiducelui Rudolf şi e menit să reabiliteze memoria acelei tinere care a fost Maria Vecsera.

Drama din Mayerling

e cel mai pasionant roman a cărui curiozitate e sporită de faptul că în întregime el e hrănit de documentele scoase la iveală odată cu prăbuşirea imperiului habsburgic.

Preţul 70 lei

Comenzile se pot face începând de azi, şi trebuesc adresate Editurei „Adevĕrul". Volumele se găsesc de vânzare la orice librărie.

Toţi acei care iubesc arta şi frumosul, toţi acei cari caută senzaţiile emotive în lectură ca şi cele vizuale să-şi procure din vreme

ALMANAHUL CALENDAR al REVISTEI

„Realitatea Ilustrată"

care este o comoară în orice casă; cel mai elegant şi mai perfect reuşit album de fotografii de pretutindeni şi în sfârşit depozitarul celor mai interesante şi reale statistici în toate domeniile.

Nu trebue să lipsească deci din casa nimănui, căci reportagiile, nuvelele de senzaţie, schiţele humoristice şi colecţia anecdotelor celebre publicate în acest almanah constitue cea mai superioară delectare sufletească.

De vânzare pretutindeni. Preţul 50 lei

GUVERN DE PERSONALITĂŢI

Iată termenul la modă, este — după cei mai competenţi politicieni, — singura soluţie pentru asanarea economiei naţionale şi a creditului nostru extern.

CARE SUNT CELE MAI IMPORTANTE 20 PERSOANE DIN ROMÂNIA?

S'a instituit un concurs dotat cu un premiu de

Lei 5000

la care poate participa oricare cetăţean.

Concursul este publicat în

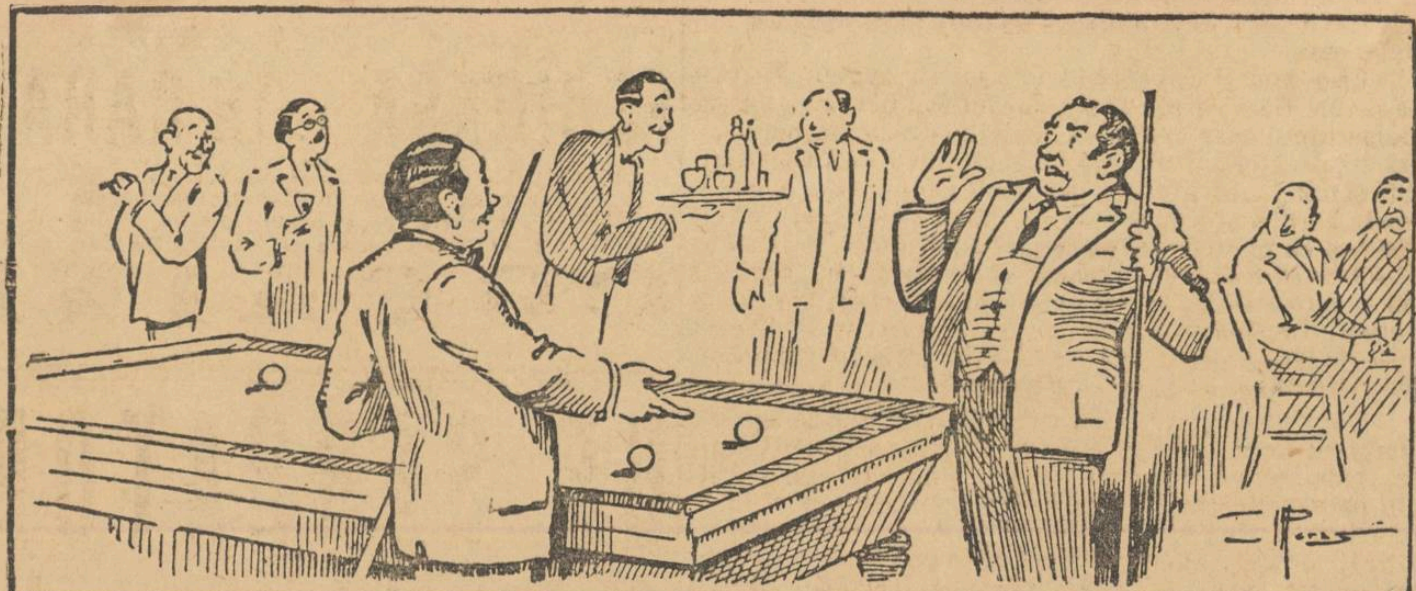
„REALITATEA ILUSTRATĂ"

No. 201, care a apărut recent, cu un bogat material şi peste 100 clişee fotografice şi ilustraţiuni în culori.

De vânzare pretutindeni. Preţul 10 lei

O pagină de umor universal

Consecvenţă

— Eu, în locul dumitale, domnule deputat, mi-aşi da bila ceva mai spre dreapta.
— Cu neputinţă, domnule! opiniile mele se opun!..

ARKADI AVERCENCO

Femeia cea frumoasă

Plimbându-se prin pădure, impiegatul Pliumajev ajunse pe malul râului şi lăsă ca privirea să-i alunece fără ţintă pe suprafaţa liniştită a apei.

Vederea mioapă a impiegatului Pliumajev atinse celălalt mal, trecu la cabina cea mică de baie şi se opri asupra unui corp, care stătea până la genunchi în râu şi îşi turna cu pumnii apă în creştet, peste boneta verde.

— Femee! — gândi Pliumajev şi strânse aşa de tare ochii, încât din ei nu se mai văzură decât două liniuţe subţiri. Pe legea mea, o femee ! Şi tinerică după cât se pare.

Genunchii lui uscaţi de bătrân tremurară şi prin spate îi trecu un fior uşor.

— Uf! — gemu Pliumajev. — Afurisită miopie ! Ce obicei nerod să nu iau binoclul la mine.

Işi frecă ochii şi suspină.

— Văd ceva alb, văd ceva vărgat, dar ce... să mă tai şi nu disting... Aha ! Iată colo iese o moviliţă din apă. Voi sta subt tufiş, voi aştepta. Poate înnoată mai aproape. Ehe ! he !

Se sui împleticindu-se pe moviliţa observată. Abea îşi desprinsese mânile tremurătoare de tufişul crescut des, când privirea îi căzu asupra unei şepci de licean, care stătea nemişcată, ascunsă de ramuri. Restul corpului liceanului era îmbrăcat într'o bluză colorată şi în nişte pantaloni cenuşii.

— Ia te uită, ştrengarul ! Şi-a găsit un loc minunat !.. — suspină cu invidie Pliumajev şi abea atunci observă că liceanul întins pe jos ţinea în mână un binoclu negru, îndreptat spre malul opus.

Liceanul se întoarse, îi făcu din ochi cu veselie lui Pliumajev, zâmbi şi spuse :

— Aha ! Şi dumneata !...

— Pungaşul ! Incă mai are nas să fie şi familiar, — gândi Pliumajev şi voi să-l mustre pe licean, dar amintindu-şi de binoclu, se aşeză alături de el pe iarbă şi râse linguşitor.

— He ! He! Eşti curios ?

— Frumuşică !— vorbi liceanul, — Stă acum pe o parte. Se văd şi genunchii: bine făcuţi, albi. Pe cuvântul meu.

— Dar sânii ?... Dar sânii ? — întrebă cu buze tremurătoare Pliumajev.

— Fermecători. Puţin cam mari, dar, se vede, foarte elastici.

— Elastici?

Pliumajev îşi trecu vârful limbii pe buzele uscate şi spuse cu şovăială :

— N'ai putea să-mi... împrumuţi pentru o clipă... binoclul ?

Liceanul dădu din cap.

— A, nu, dragul meu ! Asta nu merge. Trebuia să ţi-l aduci pe-al dumitale.

— Dă-mi-l. Numai o clipă.

— Doamne păzeşte. Ce? Degeaba l-am şterpelit din dulapul mătuşei? Imi pare că, dacă'ai avea un binoclu, nici dumneata nu mi l-ai da.

— Dă-l încoace odată !

— Ia ascultă. Lasă-mă'n pace. Ia vezi !...

Liceanul se ridică puţin şi apăsă atât de tare binoclul în ochi, încât capul lui fu ameninţat de o adevărată primejdie.

— Ah! Ah ! Ah! Intoarce spatele... Ce spate... Nu mi-aşi fi închipuit niciodată că are o ceafă atât de frumoasă....

Stăteau culcaţi unul lângă altul. Pliumajev se întoarse cu o prefăcută indiferenţă, dar buzele îi tremurau de tainică mânie şi de indignare.

— De fapt, — începu el cu glas nepăsător şi aspru, — dacă e vorba aşa, n'ai drept să te uiţi la cei care fac baie ! Asta e un lucru imoral.

— Dar ce, nu m'ai rugat să-ţi dau binoclul ? Va să zică dumneata ai voe şi eu nu ?

— Dac'aşi vrea, ţi-aşi lua binoclul. Ba ţi-aşi putea trage şi o sfântă de bătae. Uite-te încoace, eu sunt mai puternic...

— Oho ! Incearcă să mi-l iei ! O să ţip atât de tare încât toţi vilegiaturiştii o să alerge încoace. Mie nici n'o să-mi pese, eu sunt un băieţel, dar despre dumneata o să se afle în tot ţinutul şi o să fii batjocorit toată vara. O să se mire lumea cum un om în toată firea, bătrân, se ţine de aşa prostii.... Acum iar s'a întors cu faţa... Are un trup... Vrei să-ţi spun tot ce văd ?

— Du-te la dracu!

— Cară-te singur acolo! — răspunse flegmatic liceanul.

— Neobrăzatule !

— Neobrăzat cine spune !...

Pliumajev scrâşni din dinţi şi hotărî ca, după ce îl va răsplăti pe băieţel cu un pumn în spate, să fugă imediat acasă. Dar în loc să facă aşa, înghiţi în sec, se întoarse spre licean şi spuse cu glas mieros şi făţarnic :

— Dar gâlcevitor mai eşti, frate... Iată ce e, dragul meu, dacă nu vrei să-l împrumuţi pentru o clipă atunci... vinde-l.

— Da... să-l vând şi pe urmă să-mi arăte mie tanti ce însemnează să vând binocluri străine !

— Te asigur, tinere, — spuse Pliumajev curtenitor, — că tanti nici nu se gândeşte la dumneata... Acum slugile sunt atât de hoaţe... Eu ţi l-aşi plăti imediat pe deantregul... Ei, ce zici ?

Se vedea pe obrazul liceanului că în el se dădea o luptă între două sentimente protivnice. Stătea gânditor.

— Hm... Şi cât îmi dai ?

— Trei ruble.

— Trei ruble? Ai fi putut să oferi cu o jumătate de rublă mai mult. In prăvălie, costă opt.

Liceanul ridică din umeri plin de dispreţ şi se întoarse din nou spre malul opus.

— Ei, bine, — cinci ruble vrei ?

— Dă-mi zece.

— Asta e porcărie curată. Singur ai spus că unul nou costă opt şi acum îmi ceri zece. Chilipirgiule !

— Ce ştiu eu ! Câteodată ai da şi douăzeci... Iacă aşa... Acum s'a îndoit... Are nişte şolduri minunate... A trecut într'un loc unde apa e mai scăzută şi i se văd picioarele. Are pulpe rotunde, ştii... Extraordinar...

Inainte liceanul se înflăcăra fără scop. Acum însă o făcea în scop comercial şi entuziasmul lui se îndoi.

— Ah ! Dar ce văd ? Are gropiţe pe umeri... Intr'adevăr... Şi mânile albe, albe... Şi ce coate frumoase... Şi la îndoituri gropiţe....

— Tinere, — îl întrerupse Pliumajev cu glas răguşit, — ascultă, o să-ţi dau opt ruble..

— Nu, zece....

— N'am... mai mult... Iată punga... Opt ruble şi zece copeici... Poţi să păstrezi şi punga. Când a fost nouă, a costat trei ruble...

— Nouă, da... Dar veche... ce valoare are ?.. Vre-o jumătate de rublă....

Pliumajev ar fi vrut să răspundă că şi liceanul cerea cu neruşinare pe binoclul cel vechi un preţ dublu cât făcea, dar se temu, în taină, că băiatul să nu se simtă jignit.

— Aha! S'a întors cu spatele şi se apleacă... Ce e asta ? A ! Desigur !.... Işi scoate costumul de baie şi..

— Ascultă, — strigă Pliumajev cu voce turburată de emoţie. — O să-ţi mai dau în afară de opt ruble şi de pungă, un briceag şi o ilustrată picantă....

— Nostimă ?

— Da, foarte nostimă. Am cumpărat-o abia eri.

— Dar ţigări ai ?

— Am. Am. Imi dai voie să-ţi ofer una ?

— Nu, să mi le dai toate. Aha ! Tabacheră de piele... Iată. Dacă îmi dai tabacherea cu ţigările, briceagul, ilustrata, punga şi banii, atunci îţi dau şi eu binoclul...

Pliumajev ar fi dorit să-l înjure pe lacomul băiat, dar se mulţumi să spună :

— Bine, fie... Dar lasă-mi câteva ţigări... pentru drum....

— Ia te uită! Altă noutate... Sunt cu toate şase... Acum vrei să schimbi învoiala, nu se poate....

— Bine, bine.... Ia-le, ia-le... Uite-te, poţi să numeri : opt ruble şi zece copeici! Iată şi briceagul! Ascultă...Dar ea... n'a plecat ?...

— Nu, e încă acolo. Acum stă pe o rână. Ţine. Uite-te.

Liceanul îşi strânse întreaga comoară, flueră mulţumit, îl pişcă pe Pliumajev cu veselie de picior şi dispăru în desişul pădurii.

Pliumajev zâmbi cu voluptate, potrivi binoclul îl puse la ochi şi privi : pe o grămăjoară de nisip ,în faţa cabinelor de baie, stătea, într'un costum vărgat, nevasta lui Pliumajev, Maria Pavlovna şi ţinea mâinile în sus pentru a-şi potrivi boneta.

Inaintea ochilor lui Pliumajev se iviră cercuri roşii... Mormăi ceva, scutură cu furie, apoi aruncă drept în apă binoclul devenit inutil.

Dela puntea de unde puteai să te duci la malul pe care se afla vila lui, trebuia să umbli trei verste.

Picioarele îl dureau şi i se împleticeau, murea de poftă să fumeze, dar.. ţigări nu mai avea.

Din ruseşte de OLGA MONTA

ŞALOM ALECHEM

Vinul şi beţivii din Casrilivca

— Scene tragicomice —

— „După un astfel de dejun n'ar fi rău un păhărel cu vin!"

Aşa mă gândesc eu şi zăresc o firmă: „se vând tot soiul de vinaţuri".

Cobor într'o pivniţă întunecoasă printre butoae, polobocele, ciubere şi sticle şi văd că într'un colţ stă un cogeamite gligan aplecat peste o covată, legat la o falcă, şi toacă nişte stafide cu satîrul.

— Dar un'ţi-i stăpânul? îl întreb eu.

— Stăpânul? zice haidăul şi bagă în gură un pumn de stafide mânjindu-se pe obraz, începând să le mestece cu poftă. Stăpânul e în cămară, face „şampanie"!...

— Cum aşa, zic eu, ce înseamnă că face „şampanie"?

— Vrei să ştii, îmi zice el, cum se face „şampanie" la noi în Casrilivca? Se ia stafide şi le toci bine, le baţi şi le torni într'un butoi mare, îl umpli apoi cu apă din fântână, pui nişte drojdie că începe să fiarbă şi când fierbe se face o duhoare de te înăduşi. Apoi iei câteva vedre de „spirt" şi mai pui un fel de praf; în urmă strecori tot vinul cu o vadră şi scrii cu cridă pe butoi: „Şampanie Akerman", iar dacă vrei ca vinul să fie roş, iei acelaş vin şi'l boeşti cu un fel de boia roşie şi scrii pe butoi: „Malaga roşie". Iar cunoscătorii din Casrilivca îl sorb de-şi ling şi degetele. Ssst, iată că vine stăpânul, arză-l para să-l ardă!

Văzându-l pe stăpân, gliganul începe să toace stafidele din răsputeri.

— Ce pofteşti d-ta? — mă întreabă stăpânul, un Evreu roşcovan, nu prea înalt de statură, cu vocea răguşită şi cu un ochiu pe care-l ţine deschis pesemne şi când doarme...

— Un păhărel de vin! — zic eu.

— Un singur păhărel de vin? — zice el, scobindu-se într'o ureche şi privind în tavan.

— Un singur păhărel de vin! — zic eu iar.

— Atunci de ce te-ai scoborît în pivniţă? — zice el. Dece nu te-ai urcat sus? Urcă-te sus şi apucă, mă rog, la dreapta!

Mă urc sus, apuc la dreapta şi intru într'o odae întunecoasă, plină de fumărae şi noroi, cu nişte scaune murdare şi şchioape pe care Evreii stau fumând ţigări şi bând „şampanie"; ei nu cântă, nu strigă, nu ţipă, nu bat cu pumnul în masă şi nu fac nici un scandal. Dar ce fac? Stau şi sorb „şampanie" din pahare, aprind câte-o ţigară, suspină şi oftează şi vorbesc în şoapte.

Iată doi Evrei care stau la masă, cu capetele plecate. Se vede cât de colo că nu mai au ce vorbi, dar unul dintr'înşii se trezeşte deodată:

— Ce zici, bre, Simon-David, de şampania asta?

— Ce să zic de şampania asta? — se trezeşte şi celălalt ca din somn. E o şampanie dumnezeiască! Şampanie, bre, nu glumă!

— Ar trebui să-l întrebăm dacă o să aibă şi de Paşti şampanie dintr'asta.

— De pe acum te gândeşti la Paşti? Se vede treaba că ai de toate şi nu-ţi mai trebue de Paşti decât şampanie!

— Dă, vorbesc şi eu aşa, vai de capul meu!

— Chiar aşa, vai de capul tău dacă trebue să stai aici toată ziulica ca să te ascunzi de nevastă-ta să nu-ţi ceară de cheltuială pentru Sâmbătă!

— Nu-mi mai aminti de nevastă-mea, mai degrabă trage-mi un pistol în piept... Ce pot să-i dau? Doară necazurile şi amărăciunile mele; vai şi amar de mine!

— Şi crezi că mie mi-i mai bine? Of şi vai!

— Ştiu că şi ţie ţi-i rău, vai de noi! Vivat, — hai să fim sănătoşi.

Alţi doi Evrei stau la o masă, unul într'un caftan întreg şi celălalt într'un caftan zdrenţuit. Cel cu caftanul întreg vorbeşte şi cel cu caftanul zdrenţuit îi cată drept în ochi şi dă din cap:

— Amù ai priceput cum învârte Leib-Iţic afacerile? Leib-Iţic se poate băga, amesteca şi încurca, încurcându-se pe el şi încurcând mai cu seamă pe altul — căci la urma urmei ştie să se descurce!... Pe când eu când dau de o afacere, mai întâiu o miros, sssst! încetişor, nu mă reped... Şi după ce o miros bine ca să ştiu cum stă afacerea, o iau şi pe deandoaselele, — una, alta, tura-vura, poate aşa, poate altfel, „mă rog dumitale, ce pierzi?" Vorba celuia: „las' să fie o clipă bună!" Iar dacă văd că el întoarce privirea în altă parte şi că nu-i bună treaba, mă dau deoparte, ssst! Facă-se afacerea făr' de mine ! Dacă-i dat să se facă, s'o face şi aşa; şi dac'o trebui să se facă, ş'un drum se va face... Că doară de asta există un Petersburg! Ştim noi unde se deschide o uşă... ne pricepem şi la asta... cunoaştem şi noi regulele!... Şi dacă e nevoe de hârtie, se găseşte şi cine s'o scrie... Vorba e ca totul să se petreacă ssst! în linişte...

Şi băgându-şi pumnul în gură, amuţeşte de tot.

La o altă masă stau alţi câţiva Evrei cu tot soiul de caschete şi vorbesc toţi laolaltă şi aşa fel că vorbele lor se amestecă între ele şi iesă un miş-maş despre: negustorie, politică, vinaţuri, vremuri apuse, copiii din ziua de azi, doftori, biruri, tramvai şi tot aşa într'una, despre bogătaşii din Casrilivca — dar'ar holera într'înşii! — că-i greu să aşterni pe hârtie tot ce se vorbeşte aici; iar într'o parte, retraşi, stau nişte Evrei străini care nu beau şampanie, dar care au intrat numai ca să audă ce se mai discută şi totodată să se mai încălzească puţin...

Un alt cerc de Evrei stau în jurul mesei şi beau „şampanie" şi cântă cu toţii un cântec rusesc, dar molcom, fără gălăgie, aşa cum se îngână cântecele religioase...

Uneori isbucnesc cu furie, cu putere adică, iar alteori se moaie toţi deodată, îşi apleacă toţi capetele şi fac cu mânile taman ca un cantor evlavios în faţa altarului... Iar la urmă încep a plânge cu lacrimi ca nişte copilaşi...

— Ai-ai-ai! zice unul dintr'înşii, un Evreu cu şapca pe ceafă şi ochii somnoroşi, care abia mai mişcă limba în gură. Ce ar fi adică — zice el — dacă ni s'ar da ţara înapoi, ţara noastră sfântă, adică Palestina, ai?! Iancule, tu ce zici, Iancule? Că tu multe ştii, ai?!

— Palestina? zice Iancu, întinde gâtul şi se scarpină sub guler... Palestina? Da, se 'nţelege că n'ar fi rău... Cică în privinţa asta fac ei ceva, cum li se zice... ăştia... ăştia....

— Ţioniştii?! îl ajută un altul... Gunoi! N'o să se aleagă nimic din toată afacerea asta!...

— De ce? Toate au rostul lor!

— Eu dacă spun, ştiu eu ce spun! Mie nu-mi place să dau aşa din gură degeaba... Tu ştii că dacă zic ceva, ştiu eu ceva!...

— Sunteţi toţi nişte dobitoci! zice un Evreu cu caftanul lustruit, care vorbeşte cumpănit, numărându-şi parcă vorbele, pune degetul pe nas, ţine gura într'o parte de parcă ş'ar zâmbi a plăcere sie-şi... iar obrajii îi ard !

— Sunteţi nişte vite, pre legea mea de Evreu, zău nişte vite! Mă uit la voi, stau şi ascult ce vorbiţi... Ţionişti, para ţionişti... habar n'aveţi... Dacă doriţi, vă spun eu cum stă chestia! Povestea e aşa... dar s'ascultaţi cu băgare de samă!...

Şi vârându-şi bărbuţa în gură, închide ochii, se gândeşte mult, mult de tot, se trezeşte ca dintr'un somn şi zice stăpânului pocnind din degete:

— Ian'ascultă, domnule! Spune să se mai aducă o sticlă de şampanie...

Româneşte de C. SATEANU

MIHAIL ZOŞCENKO

Punct de vedere...

Egorka Glazov m'a dus cu căruţa lui până la staţia Leski.

Intrarăm în vorbă.

— Ei, — îl întrebai pe Egorka, — sunt ţăranii conştienţi în judeţul vostru ?

— Ţăranii ? — răspunse Egorka, — sunt conştienţi. Ce să facă ?

— Dar ţărancele cum sunt ?

— Ţărancele? Şi ţărancele sunt conştiente. Ce să facă ?

— Sunt multe femei conştiente ?

— Destule, — zise Egorka, — deşi, ca să vorbim fără înconjur, nu sunt chiar aşa de multe. Poţi să le numeri pe degete. Puţine de tot. A fost una în judeţ... Dar nu se ştie ce-o să fie cu ea... Poate să moară.

— Dar ce are ?

— Ce să aibă?, — zise nelămurit Egorka. — Are un bărbat turbat. Klopov, Vasili Ivanovici. O vorbă ajunge şi te pocneşte cu bâta peste bot. Mare bătăuş...

— Ei, şi ea tace ?

— Katerina ? De ce să tacă ? Răspunde : „Asta nu se poate, zice. D-ta, zice, Vasili Ivanovici, ia-o mai domol cu bâta. Alte vremuri, zice".

— Mai bine s'ar plânge Sovietului...

— Ce poate Sovietul? S'a dus la Soviet. Foarte bine, nevastă, că ai venit. Chestiunea feministă în primul rând, aşa-i acum... Despartă-te, drăguţă, de bătăuşul tău şi gata... Ei, dar ea nu vrea. Mai aştept, zice, niţel. Fiindcă, zice, n'am poftă să divorţez... Apoi a răbdat cât a răbdat şi a plecat în oraş. Şi a adus nişte prafuri. A luat ea unul, iar pe celalt îi l-a turnat lui. Ea îi tot turna, iar el se certa şi o bătea. Cu un singur praf nu-l putu dovedi. Incepu să-i toarne câte două şi lua şi ea două. Degeaba, iar sărea la bătaie... Ajunse până la şease şi s'a îmbolnăvit. Acum nu se mai poate mişca. Tare mi-e milă de ea! O singură femeiuşcă conştientă în judeţ şi iacătă că poate să moară....

— Dar celelalte femei sunt, într'adevăr, şi mai întunecate ?

— Celelalte sunt şi mai întunecate,—răspunse Egorka. Celelalte sunt şi mai puţin conştiente... Una l-a dat în judecată pe bărbatu-său, după bătaie. L-a încolţit judecătorul şi l-a amendat. Cinci ruble... să-ţi treacă pofta de bătaie, golane !... Acum plânge femeia şi se vaită. Cu ce să plătească ? Muiere proastă şi inconştientă !... A mai fost una care a cerut divorţ. Ţăranul s'a bucurat, e vreme de iarnă, şi acum rabdă de foame, gâsca întunecată!..

— Prost, — zisei.

— Prost, fireşte ! — încuviinţă Egorka. — Ţăranii noştri pricep toate, pătrund toate şi ştiu ce şi cum, iar muierile şchiopătează şi rămân în urmă cu desvoltarea...

— Prost !— repetai şi mă uitai la spinarea lui Egorka.

Spinarea lui era uscăţivă şi zdrenţuită. Şi bucăţi de vată galbenă spânzurau pe alocuri...

trad. din ruseşte de F. DIMA

Fran Mazuranici

De ce?

[B]ătrânul Ali ibn Soliman (însoţească-l pretutindeni b[inec]uvântarea lui Alah) a călărit alături de mine două zil[e î]ntregi, fără să mă întrebe: cine sunt şi ce sunt?

A treia zi, când am descălecat ca să ne odihnim, a zis: „O fi departe de-aici ţara ta?"

— Da.

— Se găsesc cai pe-acolo?

— Da.

— Şi nutreţ pentru om şi cal?

— Şi...

— Şi apă de băut?

— Da.

Atunci, grăi în şoaptă ca să nu ne audă drumeţii mai tineri:

— Sunt şi destule femei?

— Destule, mai multe decât vrei!

— Dacă e aşa, dragul meu, te rog să-mi spui de ce ai părăsit tu o ţară atât de bine-cuvântată?!...

Trad. de F. DIMA.

Pe drumuri

De dimineaţă gazda noastră plecase în taină la oraş. Nu ştiu dacă gândul îl avu decuseară, dacă îi veni peste noapte, ori a căpătat vreo ştire nouă în zorii zilei. La cină nu păru mai neliniştit decât alte dăţi, de câteva zile în şir, nici nu băgarăm de seamă să facă vre-o pregătire de drum. Adevărat că veşti nouă cădeau, nici nu mai ştiu de unde, ca paseri moarte din văzduh, mai de multe ori pe zi, aici la conac, în mijlocul pustietăţilor toamnei. Când unul când altul dintre bejenarii care ne adăpostirăm aici se trezea spunând o noutate: în cutare sat au ars oamenii hambarele proprietarului pline cu porumb, într'altul i-au luat oile, cârdul întreg, într'al treilea au dărâmat moara. Rareori se întâmpla să se poată ajunge până la întâiul izvor al vestii. Toată lumea se mulţumea cu ştirea şi o credea numai decât, oricât de fioroasă era. Nimic nu ne mai părea cu neputinţă. Eram într'o stare de toropeală sufletească în care gândul bate greu din aripi şi puterea de iniţiativă seacă. Se părea chiar că în faţa primejdiei care tot ameninţa de câteva săptămâni dar nu se mai arăta, devenirăm insensibili. Totuşi veştile rele, de câte ori cădeau între noi, ne creşteau frigul din suflet, şi ne uitam la ele ca la nişte lucruri, ca la nişte pasări moarte.

Când ne-am sculat dimineaţa gazdele noastre, stăpânul şi stăpâna moşiei, nu se văzură nicăiri. Nu mai era nici căruţa sub şopron. De când începură să umble veştile rele, de când se aprinse răscoala ţăranilor şi se tot apropia de conac, mă treziam dimineaţa tot mai ostenit, după un somn adânc şi greu, ca de plumb. Vedeam aceeaşi oboseală şi pe feţele celorlalţi. Numai copiii erau plini de veselie, şi rar de tot tăceau şi ei uimiţi, ca în aşteptare, cu grumajii întinşi: când vre-o veste nouă ne aduna în grup şi o cântăream pe de'ndelete. Intâiul lucru pe care l-am băgat de seamă mai întâi în dimineaţa aceea fu dispariţia căruţii de subt şopron. In mai puţin de un sfert de ceas toţi bejenarii ne-am trezit în bucătărie: ştiam că la vremea aceea stăpânii erau acolo.

Nime nu ştia nimic, nici slugile n'au simţit nimic. Stăpânul nu luase cu el decât pe nevastă-sa.

— De bună seamă le-a venit o veste peste noapte! zise unul în nepăsarea generală. Intr'adevăr nimeni nu era mirat că stăpânii fugiseră, nici revoltat că ne lăsară, — străini bejeneri cum eram — în mijlocul câmpului. Numai frigul din suflet crescu. Simţeam că de-acum primejdia era foarte aproape. Aveam sentimentul că fiecare, — cum tăceam cu capetele în pământ, ne gândeam la un singur lucru: „până unde vor fi ajuns cu pârjolul?"

— Aseară au ars conacul din Baimaclia, spuse cineva, intrând în bucătăria care abia ne încăpea, lăsând să iasă perdea grea de aburi prin uşe. „Zice că i-au făcut-o de Sfântul Niculae, boerului". Era un cioban, în cojoc miţos cel care intră.

Baimaclia era sat vecin, ştiam cu toţii. Dar gândul cel dintâi ce-mi veni fu aducerea aminte că azi era praznicul sfântului ierarh Niculae. Şi-mi pare că şi alţii la aceasta s'au gândit mai întâi. Mai mulţi ziseră de odată „Am şi uitat că azi e sfântul Niculae".

— Pe boer l-au prins? întrebă cineva într'un târziu.

— „Ei, prins! A şters putina din bună vreme, ca toţi de soiul lui", vorbi cu glas gros, dela vatră, o slujnică bătrână, cu obrazul încreţit ca o prună uscată.

In bucătărie se făcu tăcere. La foc se auzea clocotind căldarea în care fierbeau cartofi pentru porcii de Crăciun. De câte ori se deschidea uşa prin ea năvăleau perdele de aburi şi nu se mai vedea omul care intra sau care eşia. Pe geamurile mici se prelingeau mereu şiroaie de apă. Afară se pusese frig, dar nu era încă ger.

— „I-a mirosit, se vede, şi boerului nostru", zise într'un târziu păcurarul, care trăgea amarnic dintr'o lulea de pământ. In loc de tutun nu mai avea decât cotoare tăiate mărunt şi amestecate cu tot felul de burueni uscate. Fumul lui aducea aminte, ca'ntr'o ceaţă, de focurile aprinse când se curăţă fânaţele.

— „Numai de nu i-ar prinde pe drum", zise slujnica cea bătrână. „Pe fugari nu-i iartă!"

— „Parcă de-i prind în vizunie îi iartă!" vorbi o slugă ce descărcase chiar acum lângă vatră un braţ de lemne. Ce braţ? Era o sarcină întreagă. Mă uitai cu mirare la braţele lui lungi, ca şi când acum le-aşi fi văzut mai întâi, deşi omul era dela curte şi-l întâlneam zilnic. Un gând, de care nu-mi puteam da seama, pentru ce era chinuitor, mă stăpâni o vreme: „Era grozav cât încape în braţele acestui om."

Unii băură ca de slusbă, ca de mântuială, lapte cald din ulcici de pământ, alţii eşirăm în curte, rătăcind fiecare pe altă cărare. S'ar fi părut că fiecare voia să rămână cu gândurile lui. Nu ştiu. Cât mă priveşte, nu aveam nici un gând. Imi simţeam capul pustiu şi trupul greoi. Mi se părea că sunt plin c'un fel de leşie.

Ziua era posomorâtă, nu se vedea nici până la poalele dealurilor ce înconjurau canalul. Brumă groasă acoperea pajiştea săracă, arsă mai de mult de îngheţ, şi negura rară ce plutea peste întinderi părea că are o legătură tainică cu covorul de brumă, de care nu se depărta. Toate buruenile, spinii şi scaii uscaţi de pe lângă gard înfloriseră alb, păreau arătări ciudate imitând forme de lucruri şi vietăţi. In spatele cirezilor cu pae simţii că-mi zvâcneşte inima: îmi păru un soldat îngenuchiat, la fântână, un brustur enorm, albit de brumă.

Era sur şi greu văzduhul. Aşteptam să ningă. Din când în când, cum rătăceam prin curtea largă, ori în jurul ei, ne întâlneam cu alţii dintre cei eşiţi din bucătărie, dar nu aveam ce ne spune. Cei mai mulţi intrară în casă.

Pela ceasurile zece înainte de prânz izbucni de-odată din neguri, prin poarta deschisă, căruţa stăpânului. Cei doi soţi săriră din căruţă, dădură buzna în casă, prin odăi, adunară în braţe lucruri ce le cădeau la îndemână, — stăpâna urcă în podul casei de unde coborî cu un braţ de piei negre de miel şi le duse în căruţă. Voi să se mai întoarcă odată, dar bărbatul care era în curte o înhăţă şi o aruncă în căruţă. Sări pe capră şi dădură bici cailor. Nu mai eşiră pe poartă ci prin grădina şurii şi trecură printr'un pârlaz al gardului. Doi dintre bejenari fugiră un răstimp după căruţă ducându-le unul o blană a stăpânului, altul o cojeciţă pentru stăpână. Acum se întorceau în pas cu lucrurile în mână.

— „Ce prostie! Să nu-şi ia, pe frigul ăsta, de ce-a veau mai mare lipsă!" zise unul.

Ne adunarăm cu toţi în curte în jurul celor doi.

— „Da'ce, au amuţit? Să nu spună nici de unde vin nici unde se duc?"

— „Şi apoi ce să facem noi cu averea lor aici? Pe cine au lăsat poruncitor? Cine răspunde?"

— „Ei, cine să răspundă? O fi cum s'o potrivi!"

— „O fi ca şi în alte părţi."

— „De dus se duc la Leova, dar nu pe drum," se auzi un glas. Aşa a spus stăpânul Ion. Şi-a mai zis că-i mult până diseară şi ne calcă şi pe noi.

Intoarserăm capetele spre cel ce vorbea: era unul dintre ai noştri, un bejenar şi el, unul c'un frumos palton de iarnă îmblănit.

— „Tu ai vorbit cu el?"

— „Atâta mi-a spus."

— „Dar bine, trebue să aibă oamenii bani, bilete de depuneri la bănci. Au pornit aşa val vârtej, şi nu ne-au dat nici o îndrumare. Ne-au fost gazde bune şi ni-s prieteni. Cum să le lăsăm avuţia aici?", vorbi altul din mulţime.

— „Dar ce să facem cu ea?"

— „Să chibzuim!"

Dar din chibzuială nu eşi nimic. Căutarăm prin dulapuri şi găsirăm, printre vestminte, prin lăzi, bilete de depuneri cu sume mari. Bani nu găsirăm nicăiri. Nici lucruri de preţ mai mare. Ne împărţirăm spre păstrare vesminte şi albituri de-ale stăpânilor cu gândul să li le mântuim de prăpăd.

Dar hambarele erau pline de grâne, de orz, de porumb. Şi nişte hrube adânci şi largi pline cu sute de caşi, cu brânză tilimea, cu butoae de unt. Ce era de făcut? Cum să le mântuim averea? N'avem nici unul nici un cal ori car cu noi.

— „Chiar dacă am avea, zise cineva, unde să-i ducem avuţiile? Nu suntem înconjuraţi de sate răsculate? Dacă le luăm cu noi nu sunt mai păzite ca aici."

— „E drept ce spune dumnealui", ziseră mai mulţi.

Stăteam adunaţi grămadă în curte şi sfătuiam. Copiii uitaseră jocurile şi ascultau cu urechea întinsă. Trecu de mult vremea amiezii, dar nimeni nu se mai gândea la mâncare.

In ceaţa aceea sură înserarea se cobora grabnic.

— „Dar ce ne facem noi?" întrebă deodată prietenul cu palton de iarnă blănit.

— „Ce să facem?" răspunseră mai mulţi. „Rămânem aici. Unde am merge?"

— „Sunteţi nebuni? In noaptea asta o să aprindă şi aici".

— „N'au decât! Vom privi şi noi la foc! Ce-i de făcut?

— „Să plecăm în sat, să căutăm un adăpost", zise soţia unui negustor, pripăşiţi şi ei pe-aici.

— „Nu mergem nicăeri din simplul motiv că nu avem unde", începu altul. „In sat, cum suntem toţi în strae nemţeşti, n'o să ne primească nime. Nu suntem decât nişte „burjui", nu mai suntem azi nici români, nici moldoveni, nici creştini pravoslavnici.

— Dar bine, frate, cum să rămâi? Dacă aprind tot, cum vom rămânea cu copiii sub cer, în caz de iarnă?

Tot mai multe fură glasurile care stăruiau să plecăm în sat. Dar nu făcurăm nici o pregătire de plecare până ce se abătură pe la conac doi călăreţi, în uniforma armatei ruseşti. Descălecară şi întrebară de stăpâni. O fetişcană, slujnică la curte, ştia ruseşte şi le spuse că stăpânii au fugit. Aceia începură a vorbi cu aprindere şi a da din mâini, arătând spre noi.

— „Zice că voi cine sunteţi? zice că şi voi sunteţi burjui", ne spuse fata.

— „Spune-le că suntem bejenari", o îndemnă unul dintre noi.

Unul din muscali, la cuvintele fetei, se apropie de cel cu blană, îl prinse de guler şi începu a răcni.

— „Zice că bejenarii n'au de-astea şi că să plecaţi de aici. Că dacă vor veni ai lor, ei nu mai răspund de nimic", ne tălcui fata.

Cei doi încălecară şi se cufundară în neguri.

Noi am început a ne desgheţa: trebuia să plecăm în sat, fie ce-o fi.

Şi fiecare începurăm a răscoli prin odăile locuinţei ce ne adăpostise şase săptămâni, să ne adunăm lucrurile. Făcurăm legături, umplurăm cufere şi coşuri şi le scoaserăm în curte. Dar cum să le ducem în sat?

Abea atunci ne aduserăm aminte că stăpânii aveau vr'o şase care cu boi. Dar când începurăm să căutăm abea am mai aflat un car şi doi boi, cei mai slabi şi bătrâni, şi nici o slugă care să-i înjuge. I-au înjugat bejenarii cu slujnicuţa care mai rămăsese singură la curte. Noi n'am băgat nimic de seamă ce s'a petrecut la curte după fuga stăpânilor. Dar seara, neaflând nici o slugă, bănuiam cum s'au făcut nevăzute şi carele şi boii.

Calabalâcul nostru abea încăpu în car, şi când pornirăm spre sat era întunerec bine. Slujnicuţa mergea înaintea boilor.

Satul era la vre-o şase kilometri de conac. Dar nime nu dormea când am ajuns noi. Era un sat curat de moldoveni, şi lumea fierbea pe uliţi. Toate ferestrele luminau. In jurul casei parohiale era o strajă de oameni. Se zvonise că unii vor să-l calce şi pe popa.

Impotriva temerilor noastre am aflat, tot întrebând dela o poartă la alta, adăpost peste noapte. Dar când ne-am deschis legăturile, rupţi de osteneală şi de foame, să îmbucăm ceva, am văzut că nu luasem dela conac nici unul nimic de-ale mâncării.

Ne dădură de ospătat gazdele pe la care ne pripăşirăm.

In noaptea aceea tăbărîră vre-o trei sate asupra conacului. Dar nici răsculaţilor nu le trebuiră nici caşii din pivniţă, nici untul şi telemeaua, nici grâul şi porumbul. Pârjoliră totul. Dimineaţa fumegau ruinele şi vântul aducea până în sat mirosul grăsimii şi al bucatelor arse.

I. AGÂRBICEANU

„Documentările şi lămuririle politice" ale d-lui C. Stere

au apărut în volum.

Sunt „Preludiile" în care se face analiza unui partid: partidul naţional-ţărănesc.

Sunt 270 pagini în cari e închisă întreaga istorie politică românească a ultimului deceniu.

Dar, mai presus de orice, e obârşia acelui „Caz Stere" de care printr'o stranie fatalitate pare legată viaţa tuturor partidelor politice în căutarea salvatoarei diversiuni.

„DOCUMENTARILE ŞI LAMURIRILE POLITICE" ale d-lui C. STERE formează o carte ce trebue citită de oricine care e preocupat de probleme obşteşti.

Cititi:

Documentări şi lămuriri politice.

Preludii:

Partidul naţional-ţărănesc şi „Cazul Stere".

A apărut în Editura „Adevĕrul" S. A., 270 pagini. Preţul lei 120.

Cronica cinematografică

„Adio Madrid" şi cântecul lui Novaro

Când într'un film joacă Ramon Novaro avem quasi-certitudinea că este un film agreabil. Calitatea acestui actor este un fel de *acurateţă* în tot ce face; are ceva copilăros, pur şi distins în acelaş timp. L'am urmărit dela debutul său mai important din „Midshipman", apoi în Ben Hur, Romanţa, Sânge pătimaş, Ultima dragoste a Lordului Astor, Cântecul păgân, Flota zburătoare, Serenada Dragostei şi în sfârşit Adio Madrid. Dela primul lui film a dat tot ce se poate da. Dela început a fost perfect, şi nici-un progres nu a mai fost făcut de atunci. E caracteristic că atunci când a început să facă Cinema Cântător, — felul său de a cânta nu s'a arătat a fi mai prejos de felul său de a juca, dar nici vice-versa. Acelaşi lucru în ce priveşte filmul vorbitor. Vorbeşte exact aşa cum joacă, anume cu acceaş „acurateţă" în felul de a pronunţa cuvintele pe care o are în felul de a clipi din ochi sau de a surâde.

Observăm numaidecât că în aria vorbei Novaro e mai bun decât toţi ceilalţi parteneri ai săi; şi de altfel originea sa mai mult sau mai puţin iberică dă o muzicalitate specială vocii lui şi mai multă inteligibilitate cuvintelor pe care le spune.

Asupra unui lucru aş vrea însă să insist puţin, căci în această chestiune Ramon Novaro poate sluji ca profesor pentru toţi, şi anume: asupra felului său de a cânta.

Desigur, nu are o voce extraordinară. Dar nu arta importă. Interesant e *cât de cinematografic ştie el să cânte.* Aceasta însă necesită oarecari explicaţiuni.

* * *

Obiceiul este să se cânte în genul Rio Ritta, Cilly, Parada dragostei, etc., unde orice eveniment se transformă inopinat în melodie şi orice exclamaţie degenerează în bella voce. Auzim conversaţii ca acestea:

— S'a isprăvit! Am păţit-o; la-la-la-la-la.

La care un altul răspunde, cu un aer conspirator:

— Ai dreptate. Am păţit-o; ta-ta-ta-ta-ta-ta; etc. etc.

Cusurul în toate acestea este că actorul în loc să *cânte cântece, cântă libretul piesei.* Or, a cânta cântece e un lucru curent, care se poate întâmpla oricui în viaţa de toate zilele; pe când a cânta ceiace ai de gând să faci, a-ţi cânta programul de activitate al zilei, a-ţi cânta micile treburi şi comisioane — este o operaţie irealǎ, care nu se întâmplă niciodată în viaţă şi care dela început apare ca falşă şi caraghioasă.

Când cântă omul în viaţa curentă?

In primul rând, când suntem singuri. Atunci putem să ne dăm drumul vocii, fără teamă de ridicol. Când lucrăm şi suntem singuri, cântând pe deoparte şi lucrând pe de alta, avem sentimentul că mintea noastră poate hoinări mai lesne. Căci cele două operaţiuni: cântatul şi lucrul ne împiedică să fim atenţi la ce se petrece în jurul nostru; pe de altă parte lucrul şi cântecul devin numai decât maşinale; iar amintirile şi gândurile pot atunci veni şi se pot combina în voie.

Am spus: lucrul şi cântecul; dar primul element nici nu-i indispensabil; aceiaşi intimitate-în-unul-singur ni-o dă cântecul chiar când nu lucrăm, chiar când stăm degeaba, mulţumindu-ne numai a visa.

O altă împrejurare reală în care omul cântă, este dorinţa de a face plăcere altuia, de a-l distra dacă nu chiar de a-l seduce. Cântăm foarte adesea pentru a „da gata" pe cel sau pe cea pe care îl sau o iubim. In deosebi în ţările de origină iberică se practică sistemul acesta al serenadei artistico-amoroase.

Ramon Novaro este acela care a înţeles cel dintâi foarte bine toate aceste necesităţi ale cântecului cinematografic. In „Pagan love" cântă fiindcă se plictiseşte; sau cântă fiindcă vrea să cucerească atenţia şi inima unei fete. In Adio Madrid cântă pentru că e la chef cu camarazii; sau face o directă serenadă graţioasei Miss Dorothy Yordan. In sfârşit în „Serenada dragostei" realizează idealul cântecului de ecran; deaceea vom insista puţin asupra unui exemplu.

* * *

La un moment dat falşul lacheu şi cu domnişoara marchiză pleacă la plimbare călare. Se opresc. Descalică. El se reazimă de un pom; el, la zece metri de ea, se aşază cu spatele la un alt pom. Tăcere. El se uită la ea; ea întoarce capul. Şi asta de mai multe ori; şi de fiecare dată altfel. Suntem *în plin cinematograf.* Atunci el o întreabă: „domnişoară marchiză, vreţi să vă cânt serenada aceea pe care am cântat-o zilele trecute?" „Nu, mulţumesc", răspunde destul de rece domnişoara. Şi atunci iar o tăcere jenată, extrem de cinematografică. Atunci el începe să mormăe melodia în chestiune, apoi să o fluere aşa, neglijent şi intermitent, trăgând din când în când câte o privire pe furiş la efectul pe care îl produce. Incetul cu încetul, se produce un dublu fenomen. Ea devine mai atentă, mai dispusă să asculte; pe de altă parte fredonarea lui indistinctă capătă pe nesimţite volum, capătă corp, devine note limpezi, la început amestecată cu muzica orchestrei care acompaniază filmul, apoi dominând-o din ce în ce, devenind mereu mai patetică şi mai autonomă. Totuşi nu autonomă *complect.* Căci continuă a rămâne ca un accesoriu al *jocului* pur mimic al lui Novaro, joc care el este şi rămâne *principalul.*

Recunoaştem că trebue multă măestrie pentru a păstra aceste delicate raporturi de poziţie între valori. Intre altele este nevoe ca nici un moment cântăreţul să nu aibă acea căutătură artificială a tenorului profesionist în exerciţiul funcţiunii. Simţim bine că n'avem a face cu D-l Novaro care se produce muzical în faţa microfonului, ci cu tânărul din piesă care îşi urmăreşte micile sale interese sentimentale. El cântă nu ca şi cum ar fi preocupat de reputaţia lui de cântăreţ, ci de singura dorinţă de a place fetei pe care o iubeşte.

Ca dovadă, după ce fata cade, băiatul nu mai cântă. Ceiace merita felicitări pentru simţul cinematografic al realizatorilor filmului. Din contra: în orice superfilm" din acele din care ni se servesc, vai, atât de multe de o bucată de vreme, niciodată eroii nu cântă mai cu râvnă decât *după* ce şi-au căzut în braţe. Intâi se sărută copios, şi *pe urmă* încep să-şi spună pe cale muzicală cât de bine le pare că s'au văzut.

In două cuvinte: cântecul în film nu trebue cântat ci *jucat.*

Acelaş lucru se întâmplă şi cu aria pe care Novaro o cântă văcsuind cele şapte perechi de pantofi ai Domnişoarei Marchize. Este un altul din cazurile tipice, de care vorbeam mai sus, când cântecul poate deveni cinematograf.

In „Adio Madrid" constatăm aceleaşi calităţi. Iată de ce am vorbit mai amănunţit asupra felului de a cânta al lui Ramon Novaro.

Această chestiune este însă deosebită de aceea a *filmului muzical,* cum a fost excelentul „King of Jazz" despre care ne rezervăm să vorbim altădată.

D. I. SUCHIANU

Librăria Universala ALCALAY & Co

Calea Victoriei No. 27 colţ cu Bulevardul Elisabeta

Bogat asortată cu cărţi române, franceze, germane şi engleze pentru cadouri de sărbători *pentru toate vârstele recomandă următoarele:*

ARTA

Enciclopedie des Beaux-Arts (2 vol. splendid legate, cu planşe în colori)
Rubens, Delacroix, Rembrand, Ingrés (Colecţia Classiques de L'art. ilustrate)
Le Prado, les, offices, Louvre, National Gallery (Colecţia Les Musées splendid legate)
Dictionaire des Peintres, Sculpteurs etc. (3 vol. cu autografe şi reproduceri)
Colecţia Les Peintres ilustres (cu reproduceri în culori vol cartonat Lei 45)

ŞTIINŢA

L'air et sa conquête, Le Ciel, La Mer, La Terre, Les animaux, Les Plantes, L'Atmosphère (volume legate cu numeroase ilustraţiuni şi cu planşe în culori)
Colecţia Les Merveilles du Monde: dela France, de l'autre France, des Races humaines, des Sciences et de l'Industrie, de l'épopée Napoléonienne (volume splendid legate cu planşe)

ISTORIE

Histoire générale des peuples. Histoire de France. La France heroïque et ses alliés Histoire de l'armée Française (volume legate ilustrate

CALATORII

Paris et ses environs, La France, La Belgique, Les Etats-Unis, L'Italie, L'allemagne contemporaine, La Suisse, La Japon, L'Espagne et le Portugal, (volume splendid legate, cu numeroase planşe şi ilustraţiuni).
Colecţia les Beaux-Pays (volume artistic executate cu coperta în aquarele şi ilustraţiuni în sepia şi aquarele volumul Lei 195).
Colecţia Jules Verne (volume legate splendid, cu coperta aurită).

LITERATURA

Histoire de la Litterature Française (2 volume legate).
Colecţia Contes et Légendes de tous les Pays (volume cartonate cu planşe colorate Lei 96).
Colecţia Nelson (cei mai renumiţi scriitori ai Franţei) (volume cartonate cu coperta în culori) . . . . Lei 45—
Bibliotheque Rose (volume legate) . . . . „ 98—
„ de Ma Fille Cartonate . . . . . Lei 84 broşate Lei 60—
„ „ Suzette „ . . . . . „ 67 „ „ 42—
„ „ Familia „ . . . . . „ 42
„ amusante pour la jeunesse . . . . „ „ 84—
(traduse din italiană de Contesse de Gencé).

Ultimile noutăţi apărute la vitrina Librăriei

Anquetil. G: L'Homme et la marionetté . . . . Lei 130—
Toulemon. A: La Question du Jour . . . . „ [illegible]
Lods A: Israël (des origines au milieu du VIII siécle) . . . „ 260—
Loiseau H: Gotne et la France . . . . „ 175—
Trotsky: L'Internationale comuniste aprés Lénine . . . . „ 130—
Siwek: L'ame et les corps d'aprés Spinoza . . . . „ 162—
Ruyer: L'Humanité de l'avenir d'aprés Cournot . . . . . „ 195—
Ruyer: Esquisse d'une philosophie de la structure . . . . „ 325—
Lemeny: De la guerre totale à la paix mutillé . . . . . . „ 98—
Sieburg: Dieu est-il français ? . . . . „ 98—
Munier: Silhouettes d'hier (le Barreau de Paris) . . . . . „ 78—
Bac. Ferd.: La cour des Tuileries . . . . „ 78—
Villeboeuf: C'etait le bon temps . . . . „ 78—
Gros: Poincaré mémorialiste . . . . „ 78—
Poincaré: au service de la France vol VI Les tranchées . . „ 195—
(rappel: Le lendemain d'Agadir, les Balcans en feu L'Europe sous les armes, L'Union sarvée, l'Invasion)
Mordacq: Le ministére Clemenceau (2 vol.) . . . . Lei 234—

Se primesc abonamente pentru toate ziarele şi revistele române şi străine cu preţurile originale. Comenzile pentru provincie se expediază şi contra ramburs.

Sirena Neagră *)

— *Fragment* —

Ce senzaţie făcuse în tot portul apariţia Natei!

Oriunde se arăta creola: pe stradă, pe cheu, la plajă, atrăgea toate privirile pe urmele ei, plantă exotică, animal de specie rară.

O siluetă fină, sveltă, mlădioasă; deşi copilă încă, desvoltată bine, crescută din plin ca o plantă de Sud cu sevă bogată, tropicală.

O frumuseţe aproape sălbatică. Pielea de culoarea şocolatei. In ochi avea scânteiri de fosfor, ca ochii de pisică. Părul aspru, creţ, era de un negru cu reflexe albastre.

Un zâmbet candid, copilăresc, îi flutura veşnic pe buzele ei cărnoase, vişinii. Şi când râdea îi sclipea albeaţa şiragului de dinţi mărunţi ca la un pui de lup. Umbla îmbrăcată c'o graţie bizară. Se drapa c'o stofă indiană, în galben sau în roşu. In loc de pălărie, îşi răsucea cu artă pe cap un fel de broboadă, ca un turban de mătase aurie cu bande verzi; colţurile ridicate, ca două cornițe, îşi schimbau direcţia la fiecare pas.

Când apărea Nata pe cheu, în ritmul unui pas elastic, poleită de lumina aurie a zilelor de toamnă, cucerea toate privirile în drumul ei spre plajă. Ochii avizi o măsurau prin geamurile birourilor din port. Binoclurile se îndreptau de pe puntea vapoarelor dealungul cheului. Femeile curioase şi fetele geloase, o spionau după perdele, cu ochii lor pismaşi. Bărbaţii, tineri şi bătrâni, cărora ea le furase, fără să ştie, somnul, o sorbeau c'o voluptate ascunsă. Şi toţi, cu ochii lacomi, o desbrăcau din mers. Iar ea, neştiutoare de furtuna deslănţuită în urmă, trecea senină, sigură pe sine, păşind cu armonie, graţioasă şi mândră ca o regină din orient. Turbanul îi da frumuseţei sale un aer biblic, oriental.

La plajă, pe patul cald de nisip, se desbrăca liniştită, c'o impudică şi senină candoare. Aproape goală, cu tricoul lipit, întins pe rotunzimile trupului ei şerpuitor; cu sânul viu, fraged, abea format, apărea în picioare, cu silueta fină, pozând lucie sub razele soarelui, în decorul mării, ca o sacră statue antică, sculptată în marmură neagră.

Cu îndrăsneală şi siguranţă, dintr'un singur salt, se arunca în apă. O clipă dispărea în mijlocul unui vârtej de spumă, şi apărea departe spintecând ritmic valurile, ca un delfin în larg. După ea, pe faţa mării, se deschidea ca în urma unei torpile vii un evantaliu imens de spumă albă, dantelată, cu rigle lungi, întinse până la ţărm.

Cei mai buni înotători se încercau zadarnic s'o ajungă. Plecaţi în grupe, ca la curse, se întreceau înnot până ce oboseau pe rând şi renunţau; storşi de puteri se înapoiau la mal.

Ea singură departe, rămânea în larg. Culcată, întinsă ca o planşă, cu mânile sub cap, cu ochiii ţintă în albastrul cerului, fără să mişte un deget, plutea cu voluptate ceasuri întregi — era în elementul ei — lumea-i spunea: *Sirena neagră.*

Jean Bart

Mai greu era pe uscat de cât în apă. Sirena Neagră, cum îi spuneau unii; sau Miss Şocolat, cum îi spuneau alţii, căzuse parcă din lună pe pământ. Intrase într'o lume nouă, străină şi neînţeleasă. Privea la început în jurul ei sfioasă, nesigură, căutând să pătrundă cu mintea ei fragedă lumea văzută prin vălul magic al tinereţii. Atâtea enigme avea de deslegat. Cu ce frică intrase în lumea asta nouă. Se temea că n'are să poată învăţa limba ţării în care debarcase. Vorbea o franţuzească muzicală, îndulcită cu un uşor accent creol. Româneşte învăţă repede. Greceşte mai greu. In patria ei, peste Ocean, Nata fusese crescută în şcoala catolică franceză a călugăriţelor misionare.

Şi după atâta vreme scursă, ea vedea încă seara, în pat, cu ochii pe jumătate închişi, printre gene, ca într'un vis, dormitorul nesfârşit al internatului în care-şi trecuse copilăria.

Paturile albe, înşirate la rând. Lumina pală a candelei pâlpâind la picioarele Fecioarei de ipsos din perete. O umbră cu voalul alb al surorilor păşea mută alunecând pe luciul parchetului — rondul de noapte al maicii de serviciu.

Copilă, se trezise la mânăstirea-şcoală a misionarelor, n'avea nici patru ani când îi murise mama, muşcată de-un scorpion.

Tată-său, neştiind ce să facă, o adusese în braţe la mânăstire. Fu primită în secţia orfanelor. Crescuse acolo de mică, îngăduită, mângâiată şi răsfăţată de toate maicele, ca un mic animal sălbatic şi drăguţ.

„Păpuşa de şocolată“, ageră, îndrăsneaţă şi de o sămătate voioasă, era la carte, ca şi la jocuri, cea dintâi. Sora Augustina o ocrotise c'o dragoste de mamă. Ea se legase instinctiv de maica asta duioasă, cu chipul de mucenică, întocmai ca icoana Sfintei Varvara.

Intr'o zi, pe când mergeau în cârd cu şcoala la plimbare, afară din oraş, un păzitor beat, la capul unui pod, le tăiase drumul. Sora Augustina era în primejdie. Bețivul îi pusese mâna în piept şi o sgâlţâia înjurând. Fetele, înspăimântate, o luară la fugă ţipând. Singură mica Nata sări în ajutor. Se repezi ca o pisică sălbatică, zgâriind cu unghiile şi muşcând cu dinţii până la sânge. Vioae, deşteaptă, învăţase cu uşurinţă. Sârguinţa îi fusese răsplătită cu micile distincţii. Păstra cu pietate cordoane, panglicii şi medalii cu sfinţi. Creşterea religioasă îi rafinase sufletul. Fermecată de legendele din „Viaţa Sfinţilor“, prinsese gustul cititului. Trecuse dela cărţile evlavioase la literatura romanelor, mai mult sau mai puţin inocente, pe care le devora luându-le adesea pe ascuns din biblioteca şcoalei.

Ce emoţie în toată şcoala când a plecat creola. Superioara, maica stariţă, văzu cu durere planurile ei risipite. Fata asta, care părăsea comunitatea ca să se piardă în lume, fusese de mică anume educată pentru rolul de misionară creştină în colonii. Câte iluzii... şi Nata visase ca să ajungă odată să obţină şi ea voalul de mireasă a lui Christ. Schimbând brusc macazul vieţei, creola intrase într'o lume nouă. Trăia visând. Se lăsa dusă plutind pe valurile vieţii. Măgulită, adulată, înota cu desfătare în farmecul eternului miraj. Căci din prima zi, fără să cunoască limba şi ţara în care debarcase, un lucru sigur înţelesese bine: era frumoasă, făcea efect.

Instinctiv simţise că are preţ, că-i admirată şi cota ei la bursă urca din zi în zi.

O droae de tineri, de felurite naţii, roiau în jurul ei. Agenţii de vapoare, curtierii levantini, din lumea comerţului maritim, n'o mai slăbeau din ochi. Toţi băieţii mai fercheşi de la birouri s'apucaseră să înveţe franţuzeşte. Amploiaţii spilcuiţi şi gravi, din lumea diplomatică a Comisiei Europene a Dunării, îi serveau regulat reviste ilustrate şi flacoane de parfum, venite fără vamă direct de la Paris.

Subprefectul, un burlac prezentabil, cărunt dar bine conservat, o plimba cu barca, discret şi cam jenat, în nopţile cu lună plină. Judele de instrucţie, un tânăr magistrat integru şi rigid, sedus şi el la urmă, se îndulcise în conversaţii lungi ţinute în franţuzeşte pe când o acompania la plajă.

Doctorul Lascu, pentru Nata îşi neglija ţânţarii. O pândea de cum ieşea din casă. Şi când nu reuşea s'o prindă, trecea atras ca de-un magnet la fiecare oră pe sub balconul ei.

Un borcan mare de lut, pentru castraveţi muraţi era aşezat în colţul balconului, spre stradă. Doctorul, foarte miop, saluta respectos, convins că acolo-i creola în colţul ei favorit.

Păcăleala doctorului fusese răspândită în tot portul de „Leoaica“ nevasta şefului vămii, care nu-l mai putea suferi pe doctor de când venise în vacanţă băetul ei cel mare: Ovidiu — fiindcă era în anul întâi de medicină, familia îi spunea *doctorul*. De aci o regretabilă confuzie de titluri şi o răceală în raporturile dintre biroul vamal şi laboratorul bacteriologic din port.

In jurul creolei se formase un fel de suită, o curte de cavaleri rivali, care o însoţea pretutindenea.

„*Prinţesa Dolarilor*“, cum îi spuneau mulţi, atrăgea ca vraja de necunoscut, ca un ţinut străin, exotic şi misterios. In escorta adoratorilor constanţi se distingea dintre toţi un tânăr brunet, cu'n nobil nas grecesc.

Fifachi Papagalanis, pentru că debutase urît la cluburile din Atena, după o aventură galantă în lumea mare, fusese expediat de familie, la loc de pocăinţă, în Valahia, trimis pe lângă unchiul său în colonie, ca diplomat de carieră, secretar la Consulatul Elen la Dunărea de jos.

Din prima zi în care debarcase îşi cuceri titlul de arbitrul eleganţei. Cravata şi-o schimba de două ori pe zi. Sacoul turnat pe trup. Şi pantalonii albi, de tenis, călcaţi perfect pe dungă, făceau senzaţie în tot portul.

Volubil, graţios, avea o voce muzicală şi o conversaţie elegantă. Vorbea curent o franţuzească de salon şi nu-l trăda de cât accentul nelipsit al veşnicului *ţe* grecesc.

Unchiul, consul, vechiu diplomat de carieră, curtezan tomnatic, c'o lungă experienţă în viaţă, îl dăscălea mereu:

— Asigură-te de tânăr, băete! Odată îţi bate norocul la uşă. „Comoara neagră“ îţi stă la dispoziţie. Numai să întinzi mâna. Mergi repede la ţintă. Indrăsneala, voinţa cuceresc femeea cea mai tare. Americanul e un vulpoi bătrân, dar n'o să aibă încotro, va fi forţat la urmă să cedeze...“.

Nata însă rămânea aceiaşi. Senină, egală. Cu zânbetul ei dulce, cu aceaş franchetă şi candoare le vorbea la toţi, fără să arate vreo preferinţă nici unuia din suspinătorii care compuneau suita. Şi ochii ei fosforici, strălucitori de tinereţă şi sănătate, păstrau aceeaş privire curată, îndrăsneaţă şi nevinovată.

Nimic nu ascundea, pentrucă nici nu avea nimic de ascuns.

JEAN BART

1) Fragment din romanul *Eoropolis*.

Biruinţă

Am încercat din suflet să te smulg,
Dar chipul tău de ură nu se teme —
Cum nu se teme de întâiul fulg
Grădina cu trufaşe crizanteme.

Azi — deget după deget — ţi-am deschis
O mînă prinsă 'n suflet ca o ghiară;
Şi, liniştit, am scos un manuscris
Cu peisagii proaspete de vară.

Dar capul peste foi s'a prăbuşit...
... Imi pare că începe să mă 'mbete
Mireazma fragedă de fân cosit —
Mireazma ce ţi-ai strecurat în plete.

YACASSA.

ADELAIDE KRAPSI

Triadă

Trei lucruri liniştite:
Fulgii de zăpadă...
Zorile...
Şi gura omului —
în clipa morţii...

Trad. de F. DIMA

De vorbă cu d. I. Petrovici

Am întâlnit în cancelaria Şcoalei Superioare de Ştiinţe Administrative din Bucureşti — unde venisem să caut un prieten — pe d. profesor I. Petrovici, distinsul literat şi om politic. D-sa predă la această şcoală cursul de filozofie şi tocmai eşea de la curs.

Iată un prilej fericit — mi-am zis eu — ca să-mi pot satisface o veche curiozitate, aceia de-a şti care sunt operele literare de predilecţie pe care le citeşte în ceasurile de răgaz?

I-am mărturisit — nu fără sfială — curiozitatea mea şi d. Petrovici a binevoit să-mi răspundă la următoarele întrebări:

Ce scriitori români sau străini preferaţi şi anume ce opere?

Care e cartea d-voastră de căpătâiu?

— Mai întâi aşi vrea să stabilesc — *începu să-mi spună d. Petrovici* — că nu întotdeauna operele preferate, aparţin autorilor celor mai preferaţi.

Iată, de exemplu, scrierea filozofică şi totodată superior artistică „L'Evolution Créatrice“, a lui Henri Bergson, o socotesc una dintre cele mai divine creaţii ale spiritului omenesc. Totuşi n'aş putea să susţin că autorul ei, este filosoful pe care îl prefer sau măcar dintre aceia pe care îi prefer în prima linie. Multe din poziţiile esenţiale ale filosofiei bergsoniene — consemnate cu deosebire în „Les données immédiates de la conscience“ şi în „Matière et Mémoire“ — nu le pot aproba. Şi totuşi când ar fi vorba să constitui o colecţie de scrieri geniale, de capodopere ale omenirii, nu pot face abstracţie de „L'Evolution Créatrice“.

Ion Petrovici

Să iau un alt caz de proporţii mai modeste. Dacă m'ar întreba cineva care sunt cele mai bune piese în versuri pe care le-am cetit, n'aş omite să menţionez între ele „Medeea“ lui Catulle Mendès, care are un act formidabil pe lângă alte două frumoase, fiind în întregime neasemănat superioare platitudinii cu acelaşi nume a lui Legouvé care se joacă, în traducere, la noi. Şi totuşi nu mi-ar trece prin minte să enumăr pe Catulle Mendès, printre autorii preferaţi, întru cât, afară de „Medeea“ aproape tot ce am mai citit de dânsul (romane, nuvele, poeme, şi alte piese) nu mi-a lăsat o impresie excepţională, uneori nici simplu mulţumitoare.

In cele mai multe cazuri voiu recunoaşte totuşi, că operele preferate aparţin autorilor preferaţi. Dar şi aci pot face o clasificare în două categorii. Pe de o parte autori preferaţi, din opera cărora n'aşi putea scoate de preferinţă o scriere înaintea altora. Aşa se prezintă pentru mine, cazul lui Anatole France, ale cărui volume au o perfecţie egală şi uneori am ajuns să preţuesc la fel orice linie eşită din pana acestui maestru, în care Dumnezeu şi Dracul se împerechiază într'o miraculoasă armonie. Cam la fel este şi cazul lui Maeterlinck, alt autor care mă farmecă, aproape la fel şi cazul poeziilor lui Eminescu, mai ales de când editorii au luat obiceiul de a trece în apendice bucăţile lui începătoare şi a nu constitui volumul decât din creaţiile cu adevărat geniale, unde odată alegeam, dar astăzi nu mai pot alege.

Pe de altă parte am şi autori preferaţi, în opera cărora însă pot face mai lesne distincţii, să stabilesc trepte şi culmi. Aşa de pildă Tolstoi, pe care, neapărat, îl admir în întregime punând totuşi la un loc aparte romanul „Războiu şi Pace“, cel mai considerabil roman al tuturor vremurilor. De asemeni Shakespeare, altă divinitate la care mă închin, fără a putea pune pe aceiaşi linie cu cele cinci-şase drame neîntrecute şi — îmi permit să zic — neajunse de nimeni, întreaga operă a acestui uriaş, care conţine şi lucrări mai neisbutite, pe care ar fi putut să le lase în colbul bibliotecilor veneraţia cam indiscretă a teatrului Naţional din Bucureşti.

Măreţie shakesperiană, cu acelaşi suflu de genialitate au unele pagini — destul de multe — ale Memorialului lui Napoleon, înlănţuit pe stânca din ocean, şi nu pot să spun ce penibilă impresie mi-a făcut un erudit de talia lui Lanson, care trecând cu vederea minunata putere de expresie a unei gândiri geniale, s'a apucat să numere cu meschinărie neregularităţile de gramatică şi licenţele stilistice ale prozei marelui împărat.

Dacă nu mi-aşi da seama că prezenţa muzicii este ceiace ridică pe înălţimi vertiginoase dramele lui Ricard Wagner, ar trebui să-l menţionez şi pe dânsul în această galerie a preferinţelor... Dar talentul compoziţiei muzicale nu este prevăzut de întrebările la care răspund, iar pe de altă parte nu am convingerea că textul operelor wegneriene — deşi conţin nenumărate frumuseţi — rezistă şi fără muzică unei comparaţii cu Shakespeare.

Am istovit oare întregul panteon al admiraţiilor mele celor mai înalte? Simt că alte opere şi alte nume de autori îşi revendică şi ele dreptul lor de menţiune. Când e vorba de scrieri dramatice îşi cer cu stăruinţă locul, invocând puternice suvenire, Sofocle cu copleşitorul „Oedip-rege“, Racine cu „Fedra“, Goethe cu „Faust“ şi „Goetz von Berlichingen“, Daudet cu „Arlesiana“, pe care poate o ridică — întocmai ca şi în cazul lui Wagner — minunata muzică luminoasă, purceasă din geniul lui Bizet. Ca român nu pot omite nici „Scrisoarea pierdută“, nestimată durabilă a literaturii noastre. Iar dacă vorbim de romane îşi mai cer deasemenea dreptul, Zola cu două-trei opere de-o brutalitate grandioasă, Sienkiewicz, Bulwer Lyton cu rezurecţiile lor istorice şi încă alţii.

Dar a trage un hotar precis între operele cele mai preferate şi altele cu un grad mai puţin, este un lucru foarte greu. Mă întreb nu numai dacă n'am uitat ceva de seamă, dar tot odată dacă nu cumva, n'oi fi înglobat şi aşezat pe aceiaşi linie, opere care în realitatea admiraţiei mele nu stăteau chiar pe acelaşi plan, ci — unele — pe o insensibilă pantă coborâtoare, pe care n'am putut-o observa dintr'odată...

Cartea de căpătâiu ar fi — dacă înţeleg eu bine — o carte pe care după ce ai citit-o, o reciteşti şi o reiei la intervale nu tocmai depărtate, pentru a-i parcurge, fie şi pe sărite, unele pasaje care te desfată. Intr'un cuvânt o carte „cu lipici“.

Pentru moment aşi putea să-ţi declar că n'am o astfel de carte, deşi pe vremuri am avut. Mă aflu într'o epocă de febrilitate de-a citi cât mai mult, în domenii cât mai variate şi a nu lăsa să-mi scape nimic interesant. Nu-mi vine să-mi micşorez astfel timpul disponibil cu recitiri — la care totuşi mă obligă din vreme în vreme îndatoririle profesionale şi mă resemnez când nu pot face altfel.

Altădată, cum spuneam, am avut cărţi de căpătâiu. N'aşi putea spune că erau totdeauna în absolută dependenţă de valoarea lor intrinsecă — fiindcă se mai adaogă şi cauze accesorii, subiective, la fixarea preferinţelor. In vremea când aveam o adevărată pasiune pentru teatrul în versuri, când citeam integral pe Racine, şi din Corneille tragediile mai slabe, am avut — aşi putea zice — cărţi de căpătâiu pe „Ruy-Blas“ şi „Ernani“ de Victor Hugo, după cum am recitit de nenumărate ori — câte odată făcând lectură şi altora — „Fântâna Blanduziei“ şi „Ovidiu“ de Alecsandri. Ultimul care a mai beneficiat de această pasiune — de care într'o mai slabă măsură profitase şi François Coppée cu „Lăutarul din Cremona“ şi „Severo Torelli“ — a fost Edmond Rostand al cărui „Cyrano“ şi al cărui „Aiglon“ au stat pe masa mea de noapte vreme îndelungă, până când au ajuns din cărţi noui-nouţe, un maldăr de file dislocate...

Când m'am mai emancipat de lectura teatrului, şi chiar înainte de asta, îmi amintesc de alte cărţi de căpătâiu. De pildă romanul „Toute une jeunesse“ de François Coppée, desigur o carte agreabilă şi duioasă, însă nu un roman de primul rang, — dar care se lega de unele amintiri din copilărie, care mă tot făceau să revin la dânsul şi să-i recitesc capitole întregi.

Mai în raport cu valoarea lor obiectivă a fost ameţeala vicioasă pentru scânteetorul roman „La famille Cardinal“ al lui Halévy, pentru unele nuvele de Maupassant, Anatole France şi altele de Caragiale...

In altă ordine, o carte de capătâiu mi-a fost „Istoria Politică a României contimporane“ de Titu Maiorescu, atât pentru amănuntele ce cuprindea cât mai ales pentru senzaţia de perfecţiune pe care mi-a dat-o totdeauna stilul maiorescian.

„Cuvinte adevărate“ de N. Iorga şi „Neamul românesc din Bucovina“ de acelaşi autor şi-au făcut deasemeni stagiul lor îndelungat pe masa mea de noapte, — recitind mereu şi cu nesaţiu pagini de polemică fosforescentă şi de vijelioasă poezie... Deasemeni „Amintirile dela Junimea“ ale lui Gh. Panu şi Iacob Negruzzi, — fiindcă povesteau pitoresc despre o epocă a cărei vraje mă urmăreşte şi azi.

Te vei mira poate că n'am citat cărţi de specialitate, de filozofie. In noţiunea *carte de căpătâiu* se cuprinde pentru mine şi ideia unei destinderi, a unei desfătări distractive. Iar lucrările de specialitate, oricât îmi păreau de admirabile unele, presupuneau totuşi o încordare...

Cu toate acestea unele polemice ale lui Wundt, încărcate de o ironie incisivă, pasaje strălucitoare de Schopenhauer sau din scrierea „Zur Analisis der Wirklichkeit“ a lui Otto Liebmann le-am recitit adesea ca pură delectare.

Când furia de înoire a lecturilor îmi va îngădui insule de răgaz intelectual, e probabil că voi reveni la cărţi de căpătâiu, pe care deocamdată nu le pot prevedea, după cum nu pot nici să asigur dacă vor rămânea definitive. Dacă totuşi ar fi să fac cu orice preţ un prognostic, aşi putea să consider ca o viitoare carte de căpătâiu, una care poate nu se va întocmi niciodată: o antologie care să extragă din toţi scriitorii lumii, cele mai frumoase comparaţii literare.

Autorul „Amintirilor unui băiat de familie“, al „Momentelor Solemne“, al „Impresiilor din Italia“ şi al atâtor alte lucrări de analiză subtilă mi-a dat răspunsul pe care îl aşteptam. Literatul de talent, dublat de profesorul de filosofie ne dă în toată plenitudinea autorităţii sale, un adevărat indicator literar şi desvăluie încă o lature din comoara de cunoştinţe care îi servesc de călăuză în politică.

L. LEONEANU

Colind

Florile dalbe Ier de măr,
Scoală, scoală ici domn bun.
Florile dalbe Ier de măr,
Şi fă focul mare, mare,
Şi-mi aprinde-o lumânare
Şi-o lipeşte'ntre icoane.
'Ntinde masa
'N toată casa
Peste masă
Grâu revarsă,
Că ţi-au venit juni d'ăi buni
Ţi-au venit colindători
Să-ţi colinde
Şi să-ţi cânte
Şi ţie şi fetelor;
Feţi frumoşi s'or pomeni
Şi pe noi ne-or dărui,
Cu daruri dela părinţi,
Cu colaci de grâu curat,
Cu colacul lui Crăciun.
Pe faţa colacului,
Plata colindatului.
Buna vremea'n astă casă,
La boeri, la dumneavoastră.

Femeia de azi

Fericire americană

O călătorie în America, fie şi numai cu gândul, e o incursiune profitabilă în viaţa noastră dintr'un viitor mai mult sau mai puţin apropiat. De acolo, ca dintr'un laborator prim, ne-a precedat timpul: maşinismul şi viteza vieţii, goana exagerată după câştig, sportul exagerat, mustăţile rase, super-cinematograful şi frumuseţile „miss". Ne-au venit deavalma şi s'au instalat unde au găsit loc şi unde n'au găsit; busculând mândriile noastre de civilizaţi mai vechi, detronând predilecţia europeană pentru *inutil:* toate acele lucruri, poezie, iubire, contemplaţie, joc de idei, care nu se pot echivala numaidecât în bani.

Viaţa americană, ca toate strălucirile, seduce mai cu seamă pe femei. Libertate, automobil, bani mulţi... americana posedă des acest ideal-miraj care orbeşte la fel pe midinetă, pe intelectuală şi pe femeea severă, — dar chiar posedându-l a rămas şi pentru ea ideal, tot miraj.

Libertate... Cuvântul ar fi atotputernic dacă viaţa în doi a căsniciei nu l-ar pune sub semnul unei oarecari abandonări sufleteşti de care femeea, din orice parte a lumii, nu s'a felicitat niciodată. Ideea de fericire, nu s'a despărţit încă de aceea de dragoste, în concepţia de viaţă a niciunei femei până acum.

Americana vrea totuş s'o despartă şi s'o lege numai de ideea de automobil şi de aceea a unei libertăţi pe care o folosesc destul de rău, în primul rând lipsind toată ziua de acasă. Numărul mare de cluburi feminine în care ea îşi trece ziua, arată în mod statistic dezertarea aceasta dezorientată.

Asemenea cluburi nu le au în Europa decât femeile stinghere. Avem şi noi unul, şi încă pe baze practice; al divorţatelor. Femeia americană măritată se denunţă prin aceste cluburi: e tot o femee singură.

Şoţul, dus după afaceri, preocupat numai de unicul gând că ar putea câştiga azi numai zece dolari când eri a câştigat unsprezece, e singur la rândul toată ziua, ia prânzul automat dela butonul unui bufet, iar seara, gentleman desăvârşit, îşi duce soţia la cinema, unde filmele, rulând fără pauze, el îşi poate continua liniştit în gând calculele de afaceri.

Dar iată adevăratul rău: americana îl admiră astfel, nici nu-l admite decât ca pe o sursă de dolari şi egoismul le este perfect reciproc. Ceeace perpetuiază între ei depărtarea sufletească este tocmai această prea deplină, să zicem aşa „potrivire de caracter".

Viaţa modernă, criza care bântue aproape pretutindeni, au impus şi la noi un ritm mai aspru, un spaţiu îndărătnic între suflete, o înrăire între oameni, nevoiţi să strivească pentru a nu fi striviţi . Dela acest ritm sdruncinător, femeea care are un cămin, se mai poate sustrage. Totuşi nu vrea, şi imită, şi activează încă agitaţia sufletească şi exterioară a soţului, când rolul ei, mai mult ca oricând, ar fi acela de potolire şi echilibrare.

Ne amintim de zilele rele ale războiului, când fraţii şi prietenii noştri veneau acasă în scurte permisii de pe front. Noi îi primeam cu elanuri patriotice, cu hărţi gătite în stegulete, cu o reculegere tristă care trebuia să-i satisfacă. Dar ei nu voiau să ne vadă astfel, nu pomeneau de război, nu ne cereau decât glume, râs mult, uitare, — destindere.

Femeii americane, sau, cum spuneam, femeii noastre de mâine şi puţin şi de azi, nu-i place să ştie că, după lupta zilnică pentru pâine, bărbatul se întoarce la cămin ca în scurte permisii de pe front.

ALICE GABRIELESCU

Sărutul

Filmele vorbitoare au distrus un mijloc care excela în transformarea unui film monoton într'unul sprinten şi plin de interes. Cât timp mai sunt filme care tac, sau tac măcar 50 % după expresia consacrată, mijlocul tot poate folosi.

Din când în când, în timpul reprezentaţiei, închideţi ochii cât se numără până la cincizeci. Scenele se înoadă astfel pe sărite cu un neprevăzut care pasionează.

Dacă aţi pierdut momente capitale, un asasinat, o catastrofă, un sărut deciziv, urmarea devine cu atât mai izbitoare. Dar nu, sărutul nu-l veţi pierde în întregime niciodată. Spuneam că ţineţi pleoapele lăsate numai cât se numără până la cincizeci.

Sfârşitul lui Leiba Zibal

Fotografii din viitorul film românesc „Leiba Zibal" s'au pus prin vitrine, precedând vizionarea. Sunt scene cu lume bună, în nelipsitul decor de *lux şi fast* al filmelor de succes.

Ne îngrozim de ceeace va fi clădit peste nuvela definitivă a lui Caragiale, periculoasa fantezie cu bune intenţii, a regisorului. Ne stă încă pe ochi Ciuleandra cu preotul holtei care s'a îndrăgostit în locul doctorului din roman, şi mai vechiul film scos dintr'un roman al d-lui M. Sadoveanu, mai just, purtându-i titlul, căci în „Venea o moară pe Siret" se afla tot ce nu se gândise să zămislească imaginaţia autorului: sonde incendiate, fugi în noaptea nunţii, cazinouri cu femei uşoare, şi lipsea tocmai moara care vine pe Siret, scenă principală şi desigur fotogenică, iar la sfârşit, faptul culminant: răzbunarea lui Vasile, desfiinţat, zice-se, pentru cruzimea gestului. Măcar de s'ar fi putut situa în actele dintâi şi repara în urmă...

Dacă pentru a nu răni sensibilitatea femeilor, clientele cele mai bune ale filmelor, se atenuiază, diformându-le, atâtea subiecte frumoase, ar fi şi timpul să protestăm. Teatrul nu ia doar asemenea precauţiuni delicate şi inutile. Crizele de nervi şi leşinurile au eşit din curs odată cu vechile romane ale lui Marcel Prévost. Mai mult ca de orice, ne temem de surpriza unui Leiba Zibal la eşirea din ospiciu, creştinându-se într'o sonoră slujbă religioasă la catedrala capitalei de judeţ, unde, prin efectul de lumânări şi fum de tămâe, să distingem pe Gheorghe argatul, cuminţit şi bine îmbrăcat, trecând timid proteza de cauciuc a mânii arse pe după talia unei viitoare logodnice.

Buletin de modă

Supărarea croitorilor

Ofensiva pe care casele de „haute couture" din Paris au întreprins-o în contra imitatorilor de modele, se desfăşură înainte pe tonuri grandilocvente. Pusă pe planul Artei, al psihologiei feminine, al studiului savant în legătură cu manifestările epocei, Moda, cu armata ei de pictori, modelişti, inovatori şi executanţi îşi apără dreptul de proprietate ca orice asociaţie de creaţie artistică. Interesul comercial odată deslănţuit, nu s'a putut opri însă la timp şi a deviat în reproşuri contra clientelei.

Pentru ce, spumegă marii croitori, pariziana alege întotdeauna modelele cele mai simple? Când tocmai modelele cele mai complicate şi împodobite au necesitat sforţări artistice mai mari.

Pentru ce pariziana alege, din gama nesfârşită a culorilor mereu şi mereu *negrul?*

Pentru ce apoi persistă în deprinderea sportivă de a nu schimba rochia după fiecare ceas al zilei?

Crezând că va stimula ambiţiile, o patroană aruncă ironic observaţia unei doamne străine, probabil vreo excentrică sud-americană:

— Când vin la Paris, port ce am mai vechi. Cu rochiile noi, am mereu aerul că sunt gătită „de Duminică".

Toate aceste reproşuri se strâng într'un mănunchi de elogii la adresa parizienei. Dacă n'ar fi spiritul ei de discernământ şi de epuraţie a modei, unde ne-ar duce oare arta prea dornică de câştig a croitorilor, între alţii şi pe noi, destul de sud-americane în plăcerea de eleganţă *vizibilă.*

Simplicitatea nu-i certată cu eleganţa fără adjectiv, dimpotrivă. Casele de croitorie mai trebue să ţie seamă că suntem grăbiţi, nu putem ţine viaţa în loc schimbând rochiile. Dacă eternul *deux* şi *trois-pièces* din anii trecuţi, care se păstra la orice ocazie, a fost detronat, obiceiul se continuă cu o rochie mai puţin simplă: i s'a zis rochia de cinema. Din mătase unie sau imprimată, fără decolteu la gât, cu, sau de preferinţă fără mâneci, ea se arată numai de sub mantou în timpul zilei, e perfect potrivită pentru ora bridge-ului, merge destul de bine la un spectacol de seară şi chiar la supeul de după spectacol.

Schimbăm totuş geanta de zi cu anvelopa din piele de ren, prevăzută cu cele necesare: porte-cigarette-ul şi bricheta — aur cu safire, tubul de email pentru pastilele de aspirină, fără să mai vorbim de obiectele care nu s'ar putea uita vreodată: pudra compactă şi rouge-ul.

Schimbăm în grabă şi pantofii, în locul celor de stradă, din antilopă şi piele marron, punem escarpini de mătase deschisă, oricare ar fi culoarea rochiei, sau mai nou, sandale de lamé cu laniere încrucişate până pe glezne.

Bijuteriile sunt voluminoase: pendantivul dreptunghiular de la gât şi cele cinci alte dreptunghiuri legate cu aur care formează brăţara sunt tăiate din acelaş *jade* ca ovalul inelului solitar de pe deget.

Josefina Baker, vedeta de la Casino de Paris, vrea să-şi impue recucerirea în stagiunea aceasta a unei jumătăţi din faima ei trecută, lansând colierul exotic din boabe enorme de oţel.

Negresa milionară mai are încă pesemne nostalgia poverilor pe ceafă din copilăria ei chinuită.

LYGIA

Cronica Sahului

PROBLEMA No. 342

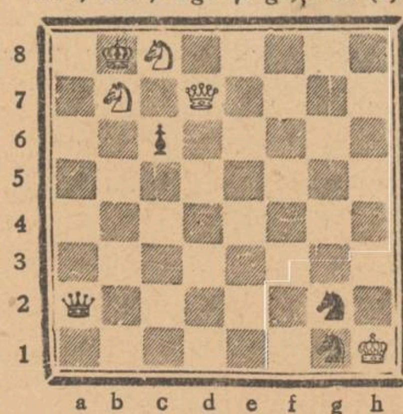
— *Din concursul nostru de probleme* —

Motto : „Meredith"

(inedită)

Negru:

Rb7, Da2, Cg1 şi g2, Pc6 (5).

Alb:

Rh1, Dd7, Cb7 şi c8 (4).

Alb joacă şi face mat în 3 mutări

PROBLEMA No. 343

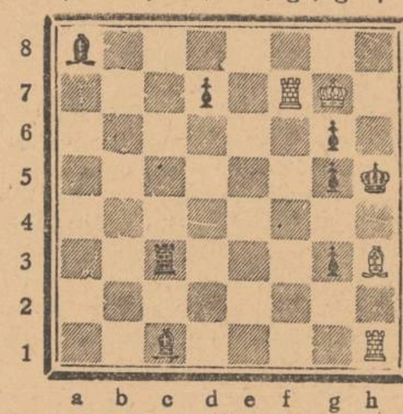
— *Din concursul nostru de probleme* —

Mottto : „Ad pugnam !"

(inedită)

Negru:

Rh5, Tc3, Na8 şi c1, Pd7, g3, g5 şi g6 (8).

Alb :

Rg7, Tf7 şi h1, Nh3 (4).

Alb joacă şi face mat în 2 mutări

PARTIDA No. 149

Jucată la concursul internaţional din Stockholm în zina de 22 Octombrie 1930.

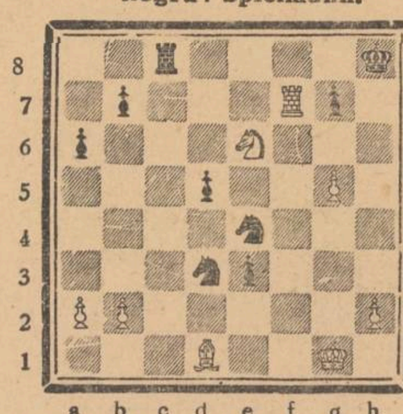
Alb : L. Kashdan **Negru : R. Spielmann**

Partidă franceză

1. d2—d4, é7—é6 ; 2, é2—é4, d7—d5 ; 3. Cb1—c3, Cg8—f6 ; 4. Nc1—g5, Nf8—é7 ; 5. é4—é5, Cf6—d7 ; 6. Ng5×é7, Dd8×é7 ; 7. Dd1—d2, 0—0 ; 8. Nf1—d3 ?; ar fi fost indicat Cd1 sau f4. 8...., c7—c5 ; 9. Cc3—b5, a7—a6 ; 10. Cb5—d6 la Cc7 negru ar fi respins prin Ta7 urmat de b6 şi alb pierde calul. 10....., c5×d4 ; 11. f2—f4, Cb8—c6 ; 12. Cg1—f3, f7—f6 ! 13. Cd6×c8, Ta8×c8 ; 14. é5×f6, Dé7×f6 ! ; 15. 0—0, Df6×f4 ; 16. Nd3×h7+, Rg8—h8 ; la R×h7 ar fi urmat Cg5+ cu câştigarea damei. 17. Dd2×f4, Tf8×f4 ; 18. Nh7—d3, é6—é5 ; 19. Cf3—g5 T4×f1 +; 20. Ta1×f1, é5—é4 ; 21. Nd3—é2, Cc6—é5 ; 22. Né2—d1, Cd7—f6 ; la d3, ar fi urmat : c×d, C×d3 ; Ng4 !, Cé5 ; Cf7+, C×f7 ; N×d7 cu avantaj pentru alb. 23. Cg5—é6, d4—d3 ; 24. c2×d3, Cé5×d3 ; 25. g2—g4 ; singura şansă. 25....., é4—é3 ; 26. g4—g5, Cf6—é4 ; 27. Tf1—f7,

Situaţia partidei după a 27-a mutare a albului

Negru : Spielmann.

Alb : Kashdan.

Cd3—f2 ; la Tc1 ar fi urmat : g6 !, T×d1+ ; Rg2, Td2+, Rf3 !, Tf2+ ; R×é3 şi negru nu mai poate câştiga, căci trebue să retrocedeze figura câştigată. 28. Nd1—é2, Cf2—h3+ ; 29. Rg1—g2, Ch3×g5 ; Cé6×g5, Cé4×g5 ; 31. Tf7×b7, Tc8—f8 ! ; 32. Né2×a6, Tf8—f2+ ; 33. Rg2—g3, Cg5—é4+ ; 34. Rg3—g4, é3—é2 ; Spielmann îşi îngreuiază prin aceasta câştigul, deşi câştigă o piesă. Mult mai tare ar fi fost Cc5 ! cu probabila continuare : Tb8+, Rh7 ; Nb5, T×b2 ; Rf3, d4, etc. 35. Na6—é2, Cé4—f6+ ; 36. Rg4—g3, Tf2×é2 ; 37. a2—a4, d5—d4 ; 38. Tb7—b3, Rh8—h7 ; 39. h2—h3, Rh7—g6 ; 40. Rg3—f3, Té2—h2 ; 41. Rf3—f4, Cf6—d7 ! ; 42. a4—a5, Th2—f2+ ; 43. Rf4—g3, Tf2—f6 ; 44. Tb3—a3, Tf6—d6 ! ; 45. a5—a6, d4—d3, 46. a6—a7, d3—d2 ; 47. a7—a8D, d2—d1D ; 48. Da8—é4+, Rg6—h6 ; 49. Dé4—h4+, Dd1—h5 ; 50. Dh4—f4+ ; 51. Df4×g5+, Rh6×g5 ; 52. Ta3—a5+, Rg5—h6 ; 53. Ta5—b5, Td6—d3+ ; 54. Rg3—g2, Cd7—f6 ; 55, Tb5—f5, Td3—b3 şi alb abandonează.

Ing. L. LOEWENTON
P. I. NEGREANU

Citiţi azi: LECTURA No. 307
FLOAREA LITERATURILOR STRAINE
Număr special de Crăciun
FRANÇOIS FOSCA
CASATORIA DE FORMA
Lei 5. Scrierea completă la chioşcari şi librari.

„Aş vrea să ştiu"

I. A. DORNA-Loco.

De ce planetele descriu în jurul soarelui o elipsă iar nu o circumferinţă?

In virtutea legilor mecanicei. Se poate arăta foarte simplu, prin calcule de mecanică matematică, că un mobil, animat de o viteză iniţială şi atras de un centru fix cu o forţă invers proporţională cu pătratul depărtării de acest centru, va descrie o traectorie eliptică, al cărui unul din focare este ocupat de centrul fix de atracţie.

Or, acest caz este realizat întocmai în mişcările planetelor în jurul soarelui. Planetele sunt corpuri desprinse din massa solară şi în virtutea forţei centrifuge, au conservat în acel moment o viteză iniţială, din cauza inerţiei. Pe de altă parte, sunt atrase de soare, conform legii gravitaţiei universale, adică proporţional cu massele şi invers proporţional cu pătratul distanţei. Ca atare ele vor descrie orbite eliptice în jurul soarelui.

Această mişcare eliptică a planetelor a fost **observată** pentru prima oară de Kepler şi **explicată** apoi de Newton.

GH. TEFAS-Piteşti.

Care sunt în literatura română şi cea străină cele mai bune romane inspirate de ultimul război?

In literatura română, cea mai de seamă operă inspirată de războiul de întregire naţională este romanul **„Intunecare"** al domnului Cezar Petrescu, vastă şi sumbră epopee a acestei epoci tragice din istoria neamului.

In literatura mondială cele mai reuşite romane de răsboi sunt: **„Pe frontul de vest, nimic nou"** de Erich Maria Remarque, care s'a bucurat de un extraordinar succes de librărie, apoi **„Croix de bois"** de Dorgelès, **„Le feu"** de Barbusse, schiţele de o intensitate concentrată ale scriitorului austriac Andreas Latzko, reunite în volumul **„Oamenii în război"**, precum şi notele străbătute de un umanitarism cald şi o ironie amară ale lui Georges Duhamel **(„Civilisation")**.

O operă recentă, de un dramatism sobru şi concentrat, care înfăţişează foarte sugestiv, tragediile sufleteşti trăite în viaţa de tranşee, este desigur piesa scriitorului englez Sheriff, **„Călătoria din urmă"**, de curând reprezentată pe una din scenele Capitalei.

Citiţi azi Realitatea No. 204
NUMĂR SPECIAL DE CRĂCIUN
:: Cu numeroase ilustraţiuni şi un bogat sumar ::
5 culori 15 lei

Curiozităţi

„Stăpânul Parisului"

Călăul Anatol Deubler îşi închee cariera de 30 ani, în care a executat circa o mie de condamnaţi la moarte. Va primi o pensie şi se va retrage în mica lui vilă din împrejurimile Parisului. Se afirmă că a adunat o avere destul de însemnată, deoarece primea câte 18.000 franci pe an. Va purta şi titlul de „Călău onorific", pe lângă porecla-i populară de „Stăpân al Parisului". Un nepot al călăului, André Auprecht îi va fi succesor după ce i-a fost timp de 15 ani ajutor principal...

Vasul-Fantomă

Pescarii insulei Jersey au găsit în Canalul Mânecii o corabie cu două catarguri şi cu pânze, fără un singur om pe ea.

Totul în interiorul corăbiei era în ordine.

In cabina acestei „pânzării" ardea o lampă şi era pregătită masa pentru două persoane. Nu se cunoaşte origina vasului.

Reno, staţie climaterică pentru căsătoriţi

— Ai venit pentru cură?, — te întreabă lumea când te întâlneşte la Reno (orăşel din Statele Unite). „Cură" înseamnă divorţ. Carlsbadul e celebru pentru apele minerale; Reno e renumit pentru tribunal, secţia divorţurilor. Legăturile conjugale se rup aici fără durere, rezultatul curei e garantat, chiar în cazurile cele mai cronice. Singurul lucru care se cere dela pacient e să plătească. Banii nu joacă aici nici un rol; comuna e bogată şi oaspeţii nu se uită la cheltuială ca să capete hârtiile de divorţ.

Toate aici sânt luate în glumă. *„The biggest little city in the world"* (cel mai mare orăşel din lume) scrie pe un arc întins deasupra străzii principale. Şedinţele tribunalului sânt o adevărată comedie. Preşedintele, advocatul şi clientul repetă rolul învăţat pe de rost: — Unde locueşti? — In Reno. — Cum s'a purtat cu dumneata soţul dumitale? — Ingrozitor. — Cum îngrozitor? — Erau zile când nici nu voia să-mi vorbească. — A influenţat acest lucru asupra stării sănătăţii dumitale? — Da, am devenit nervoasă. — Ai suferi mult dacă ar continua căsătoria? — Da. — In cazul acesta trebue să pronunţăm divorţul... şi preşedintele înmânează clientei actul care era gata redactat.

Pentru judecători, este un sport amuzant să se întreacă în iuţeală şi toţi cei de faţă urmăresc dezbaterile cu cronometrul în mână. Un advocat, care ajunsese la o doua mie de procese, pierduse totuşi unul — de oarece clienta lui era prea proastă. — Unde locueşti, o întrebase judecătorul. — 376, Riverside Drive, New-York, răspunse gâsculiţa. — Unde, întrebă judecătorul, prefăcându-se că n'a auzit. — Riverside Drive, la New-York, răspunde iarăşi împricinata. — Ei, atunci nu-i nimic de făcut. Trebue să locueşti în Reno.

In adevăr, pentru a putea fi divorţat, trebue să locueşti cel puţin trei luni în localitate, în care timp să te laşi jumulit de hotelier, de negustori, de advocat, etc.

Deasupra paturilor, la hotel, e pus un calendar cu zilele negre pe trei luni, iar ziua divorţului e vopsită cu roş. Dar ce fac oamenii bogaţi timp de trei luni într'o localitate ca Reno? Bine-înţeles, se poate trişa: în loc să stai acolo în persoană, trimiţi pe altcineva să cheltuiască timp de trei luni parale la Reno. In cazul acesta, martorul (un chelner sau o cameristă) care jură în ziua procesului că te-a văzut zilnic în oraş timp de trei luni, capătă un bacşiş gras, peste tariful normal al jurământului (zece dolari).

Dar sânt mulţi care preferă să petreacă în adevăr cele trei luni în localitate, căci viaţa acolo este foarte veselă. Ţinuta de rigoare în oraş e pijamaua. Noaptea se fac chefuri monstre între pacienţi. Se zice că s'a întâmplat să nu se poată judeca divorţul din cauză că împricinatul, advocatul, martorii şi chiar judecătorul zăceau beţi pe sub paturi la ora când trebuiau să se înceapă dezbaterile.

E uimitor ce mulţi dentişti sânt la Reno. Pe când domnii şi doamnele aşteaptă să treacă cele trei luni, profită de ocazie ca să-şi mai îngrijească şi gura. Aici e ocazia să laşi să crească părul rău văpsit şi să-l văpseşti apoi cum se cade. Mulţi iau lecţii de franceză sau chiar de limba chineză. Un milionar mergea în fiecare zi din casă în casă şi tundea iarba din grădini. Numărul ghicitoarelor în cărţi sau în cafea e enorm.

Reno are 18.000 de locuitori şi clienţii tribunalului lasă în fiecare an vreo patru milioane de dolari. Dar printre clienţi există şi oameni săraci. Multe chelneriţe şi cameriste sânt venite la „cură". Advocaţii iau cât pot: două sute de mii de dolari de la unul, 25 de dolari de la altul, numai să meargă afacerile.

Copiii din Reno sânt în general foarte rău crescuţi. Există copii cari n'au tată sau mamă, alţii care au o mamă şi doi taţi sau un tată şi mai multe mame. Unii au un tată adevărat şi unul nou, alţii n'au decât un „nene". — Ai mai căpătat vre-un tată nou? se întreabă copiii între ei. — Uite, zice un copil unui camarad de joc, asta e mama cea nouă pentru tatăl meu cel vechi.

Căci ceia ce e mai curios la Reno e că, pe cât sânt oamenii de grăbiţi să divorţeze, pe atât de grăbiţi sânt să se căsătorească din nou.

Cărţi şi Reviste

Literatură fantastică

Se observă, în producţia literară de pretutindeni, o scădere a literaturii fantastice. La bursa literară fantasticul e cotat prost. E o marfă care nu se cere? Ori e o marfă care nu se mai produce? Cauza, şi într'un caz şi în altul, nu poate fi decât una: deprecierea fantasticului.

Această depreciere e aceeaş cu deprecierea poeziei în general. Versurile, astăzi, se citesc tot mai puţin. La noi, lucrul s'a văzut cu prilejul săptămânei poeziei, din primăvara trecută. Publicul a rămas destul de indiferent şi nu s'a grăbit să cumpere volume de versuri.

Dacă literatura fantastică nu se mai consumă astăzi asta e din pricină că s'a schimbat atitudinea publicului cetitor faţă de literatură. Cetitorul de astăzi e mai grăbit, mai nervos şi mai sceptic decât cetitorul de altădată. Are nevoie să creadă în ceeace citeşte. E amator de distracţii utile. Consumă cu plăcere reportagii scandaloase, impresii de călătorie, fapte diverse. romane poliţiste, însfârşit tot ceeace e senzaţional dar real. Această goană după real şi după util nu e deloc în favoarea literaturii fantastice.

Mai mult: această mentalitate este în defavoarea literaturii în general. Este o atitudine greşită, întemeiată pe o concepţie greşită a literaturii. A cere dela literatură exclusiv lucruri reale şi utile înseamnă a nega literatura. Literatura poate fi utilă, adică poate exprima şi lucruri utile—însă nu aceasta este menirea ei. Menirea ei este în primul rând să placă, să distreze, să satisfacă gustul şi simţul estetic al omului. Oricât s'ar strădui partizanii literaturii utilitare şi ai artei cu tendinţă să contrazică acest lucru, literatura rămâne în primul rând un joc — ca orice artă.

Basmul e la originea literaturii fantastice. Novalis, cel mai strălucit reprezentant al romantismului german, vedea în basm nu numai originea literaturii ci chiar realizarea supremă a literaturii, şi cea mai grea. Intr'adevăr a scrie un basm bun e mai greu decât a compune un roman naturalist. Gândiţi-vă la „Făt frumos din lacrimă", capodoperă unică în literatura noastră şi, poate, opera de căpetenie a lui Eminescu. Novalis însuş n'a scris decât câteva basme isbutite. Unul e povestea pe care o spune Klingsor în „Heinrich von Ofterdingen". Toţi romanticii au scris poveşti. Anatole France n'a dispreţuit acest gen, ba chiar l-a cultivat cu măestrie.

Autorii de astăzi scriu rar poveşti. De ce? Argumentul că basmul este o marfă care nu se vinde nu stă în picioare. Adevărul e că basmul e un gen dificil, care cere închipuire originală, gust, viaţă sufletească intensă şi posibilităţi artistice pe care nu le are numai decât orice fotograf al realităţii cotidiane.

Dela basm la romanul şi nuvela fantastică nu-i decât un pas.

Romancierul fantastic dispune de realitatea vieţii, amestecând imposibilul cu posibilul, verosimilul cu neverosimilul, răsturnând ordinea firească a vieţii după placul lui, dând însă o aparenţă de plauzibilitate acestei orânduieli arbitrare. Se cere o nemăsurată doză de talent şi mult meşteşug pentru a realiza o bună literatură fantastică.

Literatura germană are astăzi în Hanns Heinz Ewers şi în Gustav Meyrinck doi admirabili romancieri fantastici. Romanul lui Meyrinck „Der Golem" a avut un succes enorm. Nu s'a vândut cât romanele lui Dekobra, dar s'a vândut bine. Iată un exemplu care combate teoria că literatura fantastică e o marfă care nu se cumpără.

E drept că Meyrinck este un exemplu unic. Pentru moment este cu siguranţă singurul mare scriitor fantastic din lumea întreagă.

Romancierul fantastic tinde să devie un specimen foarte rar. Nu va dispărea. O reacţiune se va produce fără îndoială, în gustul publicului cititor.

Rostul literaturii nu este numai de a reda viaţa aşa cum este, cu toate măruntele ei impurităţi şi mizerii. Literatura trebue să fie şi un mijloc de reconfortare sufletească, un leac împotriva acestor impurităţi şi a acestor mizerii. Multă lume gândeşte aşa. Şi gândeşte bine.

Nevoia sufletului de a se refugia în lumea închipuirii este aceeaş cu nevoia copilului de a se juca. Nevoia de evadare într'o lume imaginară, mai frumoasă decât lumea cea de toate zilele, există în orice suflet. Există mereu, în noi, un colţ de vis, păstrat aşa din anii copilăriei, undeva în adâncul sufletului. Ar fi păcat să nu ne aducem aminte, din când în când, de această tainiţă a visului din sufletul nostru. Sunt zăvorîte în ea comori multe.

Literatura trebue să ne ajute să deschidem această tainiţă a visului. Acesta este adevăratul ei scop.

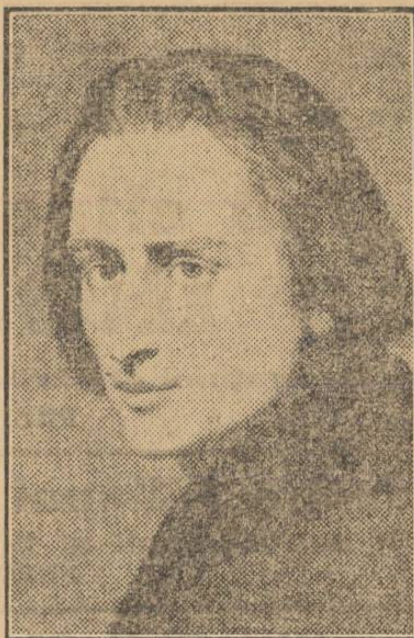
Lucrul acesta îl înţeleg aceia care citesc, în ciuda vremurilor de astăzi, basmele lui Novalis, „Făt frumos din lacrimă" şi romanele lui Gustav Meyrinck.

AL. A. PHILIPPIDE

Franz Liszt în România

In numărul de Noembrie, revista „Convorbiri literare" publică un articol al d-lui Constantin Beu, care se ocupă de legăturile lui Franz Liszt cu România.

Ajuns la apogeul gloriei sale, Franz Liszt cutreeră Europa şi e primit pretutindeni cu entuziasm. In Octombrie 1846, când avea treizeci şi cinci de ani, Liszt vine în Ardeal. La Timişoara, Lugoj, Arad şi Cluj, i se ridică arcuri de triumf, i se oferă diplome de onoare, autorităţile îl întâmpină la porţile oraşului ca pe un cap încoronat. La 11 Decembrie, Liszt pleacă spre Bucureşti.

Franz Liszt

„La Bucureşti i s'a făcut lui Liszt o primire cu mai puţin alai. La Palatul lui Vodă Gheorghe Bibescu şi în saloanele Prinţului Mihail Ghika, tatăl scriitoarei Dora d'Istria, în a cărui casă a şi locuit, a fost întâmpinat cu acea ospitalitate românească, care putea să mulţumească pe deplin şi pe un tânăr aşa de răsfăţat ca Liszt. Timpul petrecut în saloanele noastre boiereşti, precum şi cunoaşterea mai de aproape a scriitorilor noştri din acea vreme, au lăsat în sufletul său sincere simpatii faţă de neamul nostru. Sentimentul bun ce ne purta îl găsim în scrierile şi scrisorile sale întotdeauna, dovedindu-se nu numai un mare prieten al nostru, dar şi un bun observator al stărilor dela noi.

Cel dintâiu concert are loc în Sala Momolo la 22 Decembrie 1846. Liszt cântă fantezii din Lucia de Lamermoor, Norma şi Puritanii, Tarantella de Rossini, o Mazurcă de Chopin, Invitaţia la vals de Weber şi Melodii ungureşti. Acest program rămâne cu mici schimbări aproape identic la toate concertele ce le dă pe pământ românesc.

„Trei sute de persoane din societatea înaltă a Capitalei au primit artistul în aplauze şi fizionomia-i inspirată s'a animat în cercul adoratorilor"... „dela cel dintâiu debut; ar fi zis cineva că sufletul cel mare al artistului s'a vărsat în toată sala şi inimile auditorilor au devenit clavirul, în care revibrau ca prin electrism sunetele clavirului ce se încorporase cu artistul", — scria „Curierul român" din 14 Decembrie 1846.

Entuziasmul ce l-a stârnit Liszt cu cel dintâi concert a fost aşa de mare, încât el se hotărăşte să mai dea alte două. Un lucru ce onorează societatea înţelegătoare a Bucureştilor, care avea atunci un număr de 80 de mii de locuitori. In ziua de 1 Ianuarie, Liszt a dat al treilea concert la Palat, unde a fost poftit de Vodă Bibescu. La acest concert el cântă pentru întâia dată improvizaţiuni asupra a două cântece româneşti, pe care „le-a frământat cu variaţii atât de felurite şi de magice, încât persoanele ce erau de faţă neştiind cu ce să-şi arate a lor mulţumire, murmurau cu sfială un bravo, care se repetă în tot salonul".

Dela Bucureşti, Liszt pleacă la Iaşi. Acolo e găzduit în casa Vistiernicului Alecu Balş şi face cunoştinţă cu Vasile Alecsandri, Gheorghe Asaki, Costache Negri, etc.

In ziua de 18 Ianuarie, saloanele lui Alecu Balş se transformară în sală de concert. „Se pare de prisos a număra piesele care au sunat, — scria „Albina Românească", — lucrul de căpetenie ar fi a încunoştiinţa cum au sunat, de ar fi cu putinţă a descrie aceasta prin cuvinte. Primirea ce noblesa noastră a făcut domnului Liszt era entuziastică şi de acel feliu încât a vederat că aice, ca în alte capitale a Europii, meritul adevărat află preţuirea dreaptă".

La Iaşi, Liszt a mai dat două concerte. Ultimul a avut loc la 24 Ianuarie în Teatrul Nou şi s'a dat în beneficiul săracilor oraşului.

La apariţia lui pe scena Teatrului, Liszt a fost primit cu o ploaie de flori şi cununi. Un bust modelat de un amator a fost încununat de o doamnă în mijlocul aplauzelor şi aclamaţilor necontenite, oferindu-i-se două poezii scrise pentru această ocaziune. Concertul se transformă într'o solemnitate pentru sărbătorirea lui Liszt. S'a cântat mai întâiu uvertura compusă pe teme moldovene de Al. Flechtenmacher, iar spre încheere Liszt „a făcut improvizaţii briliante pe tema horei şi a uverturei moldovene".

Inainte de a părăsi Moldova, Liszt petrece încă două zile la conacul lui Vasile Alecsandri, dela Mirceşti. Poetul „Doinelor", care văzuse deja în casa lui Balş plăcerea cu care Lizst asculta lăutarii noştri, aduce dela Iaşi faimosul taraf al lui Barbu Lăutaru. La masa de seară Liszt rămase încântat de virtuozitatea lui Barbu.

In ziua de 27 Ianuarie, Liszt părăseşte Moldova trecând în Rusia şi luând drumul Kievului. Mai târziu, la reîntoarcerea sa, trece din nou prin Bucovina şi Moldova oprindu-se însă numai la Cernăuţi (23 Mai) unde dă un singur concert. De aci, prin Iaşi ajunge la Galaţi (Iunie) unde se îmbarcă pentru Constantinopol, spre a da în faţa sultanului Abdul Medjid un concert alcătuit din „variaţii după arii vechi româneşti".

Curierul literar

„Nouvelles Comédies du Ghetto" de Israel Zangwill. Aceste schiţe umoristice ale autorului englez apar abea acum, pentru întâia oară în traducere franceză. Ele au fost publicate în colecţia *„Judaïsme"* de sub direcţia lui Edmond Fleg, în editura Rieder.

Ironia lui Zangwill, deşi indulgentă şi bine-voitoare, este totuşi, pe-alocuri, destul de usturătoare. Verva lui savuroasă conţine acel element de autocritică naţională atât de caracteristică anecdotelor evreieşti.

Pentru acei care n'au putut ceti în original, sau în traducere germană, aceste comedii ale Gheto-ului, traducerea franceză este bine-venită.

— *„Rosa" de Knut Hamsun* a apărut dăunăzi într'o bună traducere franceză în colecţia *„Les prosateurs étrangers modernes"*, editura Rieder.

Cetitorul pe care l'a pasionat soarta lui Benoni, eroul romanului cu acelaşi nume, va afla cu interes că Rosa, eroina romanului de faţă, s'a măritat cu d. Haetviasen, adică cu Benoni care s'a îmbogăţit deodată, nu se ştie cum.

Hamsun ne dă în acest roman o descriere a vieţii conjugale banale, — descriere atât de veridică şi intensă încât reuşeşte să ne încordeze atenţia şi să ne pasioneze.

— Un editor belgian, directorul periodicului „La Gazette" a publicat în această foaie romanul lui Maurice Dekobra „Mon coeur au ralenti". Lucrarea a apărut *în extenso,* într'un singur număr al revistei, care costă 75 de centime. Dekobra, socotindu-se păgubit, a pus poprire pe numerele tipărite şi a dat în judecată revista. Procesul s'a judecat la Paris şi editorul a fost condamnat să plătească despăgubiri. Dar a făcut apel.

— Un jurnal literar care apare la Bruxelles a propus un premiu pentru articolul cel mai urât, cel mai ridicol şi cel mai stupid care va apărea anul acesta în coloanele sale. Cititorii jurnalului vor vota ca să se stabilească cui i se cuvine premiul, care constă dintr'o piele de măgar.

— De curând s'au publicat diferite scrisori de dragoste ale lui Maupasant. Cu această ocazie unii critici au cerut să se publice întreaga corespondenţă a lui. Dar, observă Cl. Martial în „l'Oeuvre", e mai urgent încă să se publice o ediţie complectă a operelor literare ale lui Maupassant. Din cele de până acum lipseşte toată partea jurnalistică: articolele despre sinucidere, despre contemporani şi altele. Toate acestea ar fi meritat să fie conservate.

— *„Revue de Paris"* a început publicarea unui studiu despre Stendhal de Albert Thibaudet.

Cel mai frumos dar de Crăciun!
5 plăci de gramofon: 100 Lei

20 lei o placă de patefon, care nu se sparge, se poate îndoi şi cânta de sute de ori cu acelaş ac. Ultima invenţie: placa „Tombil. WECO", ultimele noutăţi cu 20 lei placa. De vânzare la toate magazinele şi librării le Trimiteţi 100 lei şi primiţi imediat 5 plăci!

Depozitul general şi Reprezentanţa pentru România
„NOVITAS" Bucureşti IV, Str. D. Onciul 11

NOU! CEL MAI STRALUCIT DAR!
POVESTIRI pentru COPII
de genialul povestitor şi moralist
LEON TOLSTOI
Traduse de A. TOMA
CARTE DE CHIPURI ŞI POVESTIRI
Cu un lux unic de ilustraţiuni şi tablouri în culori
Răspândită în limba originală în **3.000.000 volume!**
100 Lei la toate librăriile şi la Editura „Adeverul",

Colţul librăriei „Hasefer"

Librăria de artă „Hasefer" din str. Eugen Carada 7 (Karagheorghevici) aminteşte cititorilor „Adevĕrului literar" din Capitală şi din provincie că e singura în măsură să răspundă cerinţelor iubitorilor de cărţi frumoase, atât pentru copii şi tineret, cât şi pentru adulţi.

Continuăm spicuirea cărţilor din vitrinele librăriei „Hasefer":

Premiul Nobel: Lewis Sinclair: Babbit (în franceză, în engleză sau în germană), deasemenea Elmer Gantry, Sam Doodsworth, Dr. Arrowsmith, Mantrap, Der Mann der den Praesidenten Kannte (toate în limba germană sau în englezeşte). Din premiaţii „Nobel" anteriori: *Sigrid Undset:* Christin Lawran, Olaf, Frühling, Frau Hjelde, Gymnadenia, Jenny (toate în l. germană). In franţuzeşte: Jenny; L'âge heureux, Maternité. Din *Knut Hamsun* recomandăm: Rosa (ultimul roman tradus în franţuzeşte); Benoni, La faim, Victoria, Au pays des contes. Rêveurs, Un vagabond joue en sourdine; In limba germană; August der Weltumsegler (ultimul tradus), Landstreicher, Segen der Erde, Mysterien, Pan, Hunger şi Weiber am Brunnen.

Câteva noutăţi

Premiul Goncourt 1930: *Fauconnier:* Malaisie (95 lei); *Premiul interaliat: Malraux:* La voie royale; *Jean Cocteau:* Opium (journal d'une désintoxication); Les enfants terribles, Le grand écart; *Paul Morand:* New-York, Champions du monde.

Preţurile noastre: 6—6.50—7 lei francul francez; 40 lei marca. In provincie expediem contra ramburs, în urma remiterei unui acont anticipat.

Poezii inedite de G. Coşbuc

Grăbit şi superficial, cu toate că poate bine intenţionat, d. Octav Minar s'a hotărît să ne dea în trei volume o culegere de poezii de G. Coşbuc, risipite prin diferite ziare şi reviste de dincolo şi dincoace de Carpaţi.

Au apărut până acum două volume: **„Vatra"** (8 poezii) şi **„Romanţe şi cântece"** (51 poezii). Titlurile volumelor ne par rău alese şi pretenţioase. Unei culegeri postume, deci forţate şi nefireşti, întrucât nu este făcută de însuşi poetul, ale cărui intenţii nu le putem bănui, i-se cuvine titlul modest, firesc, de „culegere de versuri inedite".

Nu vom vorbi de prefeţele acestor volume, în care autorul încearcă să ne dea în trei fragmente răsleţe o sumară biografie a poetului năsăudean, care fiind lipsită de o documentare suficientă, de o pătrundere critică, se coboară dela sine la nivelul unui simplu foileton de ziar.

Editorul, care a avut grija deosebită, să avertizeze publicul cititor că „orice reproducere este oprită în baza legii proprietăţii literare şi artistice din 1923", s'a gândit sigur numai la aşa numita „biografie" a d-sale, care introduce culegerile de versuri ale lui G. Coşbuc, întrucât opera poetică a acestuia rămâne 30 de ani dela moartea poetului (deci până la 1948!) proprietatea necontestată a moştenitorilor legali ai lui Coşbuc.

Admiţând însă chiar o cesiune de drepturi din partea acestor moştenitori asupra d-lui O. Minar, nu putem înţelege şi aproba lipsa de pietate, cu care a fost întocmită această ediţie postumă.

Lipsa de pietate rezultă din:

1) biografia necomplectă, superficială, nedocumentată, necritică a marelui poet;

2) omiterea de versuri, pe care un cercetător conştiincios trebuia să le cunoască din atâtea studii asupra operei poetului;

3) neglijenţa, cu care s'au retipărit poeziile de către editor şi care falsifică uneori şi forma şi fondul versurilor.

Am arătat cu altă ocazie, în ce ziare şi reviste a tipărit Coşbuc versuri şi am semnalat multe poezii neretipărite de Coşbuc în volum. D-l Minar, care trăeşte la Bucureşti (şi nu ca subsemnatul la malul Nistrului) n'are cunoştinţă de aceste contribuţii bibliografice, a căror folosire de către alţii n'am oprit-o, cum face d-sa, ci din

G. Coşbuc — După o fotografie din tinereţe

potrivă am aşteptat-o şi dorit-o, pentru o mai amplă şi bună cunoaştere a operei poetice a lui Coşbuc.

Fragmentarea biografiei poetului, ca prefaţă la trei volume, când o putea publica într'unul singur, precum şi publicarea culegerii de versuri în trei volume, când puteau încăpea foarte bine în unul singur, ne trădează anumite preocupări neliterare, străine intenţiei de a servi memoria poetului mort şi pe admiratorii acestuia, deci reprobabile.

Nu vom arăta scăderile foiletonului biografic neterminat (n'am văzut încă volumul al treilea!); nu vom arăta de asemenea lipsurile din volum, pentrucă nu avem timp să repetăm cele publicate de noi şi de alţii; vom sublinia în schimb faptul, că editorul neglijează să arate precis publicaţiile, din care a reprodus versurile lui Coşbuc, eliminând astfel posibilitatea unui control ştiinţific din partea criticilor literari.

Intrucât însă cunoaştem aproape tot ce a reprodus d. Minar în aceste două prime volume, putem afirma că d-sa a lăsat pe din afară versuri din chiar colecţiile publicaţiilor, din care a reprodus (dacă a reprodus chiar direct din ele!) ba şi din publicaţii, pe care le avea la îndemână (bucureştene, de dată recentă) şi care nu trebuiau neglijate la întocmirea acestei culegeri postume.

Ca o scurtă şi documentată exemplificare a celor sus afirmate, vor servi cele ce urmează.

D-l Minar reproduce traducerile „cântecelor" poetului latin Catullus ale lui Coşbuc, dar nu pe toate; le dă titluri, pe care nu le-au avut nici în originalul latin nici în traducerea lui Coşbuc; şi le reproduce adeseori cu greşeli de limbă, ortografie, metru şi chiar de înţeles.

Câteva exemple din volumul „Romanţe şi cântece":

pag. 54: „O **e** păcat" în loc de „O **ce** păcat";

pag. 59: „cât timp **ca** loc" în loc de „Cât timp **ea** loc";

ibidem: „Se'ntunecă pe veci şi'n **zadar"** în loc de „Se'ntunecă pe veci şi'n **Jar"**;

pag. 62: „Nici pentru averea **Siniei"** în loc de „Nici pentru averea **Siriei"**;

pag. 63: „Din prea **mult au** chibzuit" în loc de „Din prea **multul** chibzuit;

pag. 64: „Ba şi mai mult, **acea** ce-i" în loc de „Ba şi mai mult **aceea** ce-i";

pag. 65: „Că'n **frumuseţi** cu Lesbia poţi să te **asemeni"** în loc de „Că'n **frumseţi** cu Lesbia poţi să **te-asameni"**;

pag. 67: „Să sue'n grabnic pas" în loc de **„Se sue'n** grabnic pas";

pag. 70: „Dar şi pe moarte **jura** că ea" în loc de „Dar şi pe moarte **jur** că ea";

pag. 71: „Incearcă de-a trăi, Catul!" în loc de **Inceată** de-a trăi, Catul!";

ibidem: „Oriunde o chemai **pe** tine" în loc de „Oriunde o chemai **cu** tine".

11 erori pe 17 pagini şi nu le-am semnalat pe toate.

Ne mulţumim de astă dată cu aceste observaţii sumare. După apariţia volumului al treilea de reproduceri, vom reveni pe larg, pentru a arăta că şi bietul Coşbuc, dispărând dintre noi abia de 12 ani, are aceiaşi soartă vitregă ca şi nefericitul Eminescu şi că-şi aşteaptă un restaurator conştiincios, evlavios, al numelui său de poet, aşa cum s'a învrednicit însfârşit să-l aibă Eminescu în persoana d-lui G. Ibrăileanu.

LIVIU MARIAN

A apărut:
IVAN PETRUSKA
CONTESA
MARIA WALEWSKA
ROMAN
Minunata poveste de dragoste a lui Napoleon cu frumoasa contesă poloneză este scrisă cu mare putere de evocare de Ivan Petruşka. Cunoaşterea sufletului marelui împărat, pe faţeta sa cea mai subtilă — impresionează adânc cititorul.
— „Adevĕrul" S. A. — Bucureşti.
De vânzare la toţi librarii. — Expediază ramburs la cerere.

A apărut:
MANUAL DE SOCIOLOGIE
de D. I. Suchianu, Conferenţiar universitar
E un elegant volum, cuprinzând într'un stil foarte literar, toate problemele sociologiei generale precum şi ale sociologiei religioase, economice, juridice, politice, estetice, linguistice şi educaţionale.

INSEMNĂRI

Romanţele

Circulă romanţe străine — franţuzeşti şi nemţeşti: spirituale, discrete, delicate, graţioase. Sunt cântate din gură de muzicanţi şi de fete de familie. Se'nvârt în patefon şi rulează în filme cu zgomot.

Aceleaşi romanţe pentru voce şi patefon sunt traduse — nu ştim de cine — în cel mai grobian mod. Zveltele romanţe străine apar în româneşte butucănoase şi vulgare. Cine le traduce? Cum le zic muzicanţii? Cum le cântă sentimentalele domnişoare?

Casele de plăci nu se interesează de loc de cuvinte. Ele umblă numai după muzică. Şi, dacă muzicantul a fost descoperit, cuvintele nu mai contează. Aici este greşala. Căci mai sunt destui cetăţeni, care caută — şi la o bucată de muzică cu cuvinte — literatură...

De bine, de rău, avem câţiva poeţi, iar versificatori — încă mulţi; şi unii foarte buni. Aceştia ar putea face traduceri acceptabile, chiar frumoase. De ce nu se apelează la dânşii? De ce sunt acceptate orori — ca de pildă „Madona Brună". Ii dăm mai jos textul — asemănător cu al multor romanţe:

Un cap frumos pe un corp de regină
Ai în privire un ce de virgină.
Cine te vede
Nu poate crede
Să poate ajunge vreodată la tine.
Vorbe curate
Catifelate
Pe buze ai pentru unii promisiuni
Nevinovate
Spune!
Dacă printre brune
Mai e vre-o minune
După cum eşti tu,
Cine
Poate fi ca tine?
Un glas spune 'n mine
Doar tu.
Privirea ta e un vis din altă lume
Ce nu se poate tălmăci anume
Spune...
Printre mii de brune
Singura minune
Eşti tu...

Cam în acelaş gen sunt şi romanţele originale — de amor sau chef. Nu-i posibil ca omul să-şi exprime iubirea literar? Nu-i chip să bea cu cântec literar.

Şi există atâtea romanţe bune româneşti. Le-a trecut moda? Şi au rămas, selectate, „poezii" din „Dorul inimii" — dar dintr'un „Dor al inimii" modern. Căci pe vremuri se cânta la mahalale astfel:

Luna ştie dar nu spune
Multe taine de amor,
Petrecute şi uitate
In tăcerea nopţilor.

Dac'ar spune tot ce ştie
Multe s'ar descoperi,
Mulţi ar blestema-o poate,
Mulţi şi multe-ar mulţumi

Dar ea tace şi veghează
La oricare trist mister,
Pân' ce razele de soare
O alungă de pe cer.

...Ceiace, — trebue să recunoaşteţi, — e mai bine decât „Madona Brună", cu tot versu-i liber.

Dacă Gheorghe din Moldova, Eminescu, etc., nu se mai cântă, dacă compozitorii nu sunt tentaţi de versurile Otiliei Cazimir, — generaţia nouă trebue neapărat să se distreze cu infamii poetice?

Erau mai fericiţi bunicii noştri, care ascultau:

Dragi boeri de lume nouă,
Bună ziua vă zic vouă, —
Eu mă duc mă prăpădesc,
Ca un cântec bătrânesc.

Revoluţia o aşteptăm dela tineret — şi mai ales dela fete, care trebue să nu uite un lucru: că o romanţă stupidă le face ridicole în faţa junilor îndrăgostiţi—putând zdrobi chiar un amor...

Poşta Redacţiei

C. O. — V'am citit schiţa. Am luat notă de starea d-voastră: „Eu sunt femee, mi-e frică de'ntunerec, leşin dacă mă pişcă un purece; aşa fiind, să nu mă contraziceţi. Am fost bolnavă... O boală. De ce şi de câte ori nu poate fi bolnavă o femee... Am ameţeală, m'apuc cârceii la picioare, inima-mi bate încet şi, zău, şi'n burtă simt nişte reci fiori".

Când vă veţi simţi bine, mai încercaţi.

A. H. — Din poeziile trimise, am remarcat următoarea strofă din „Iţi mai aduci aminte":

Iubito! îţi mai aduci aminte
De toamna ceia roşie ca macul
Sgribulită
Şi tâmpită
Când ne primblam pe pântecul serii ?

Poezie ar putea merge — dacă aţi schimba „pântecele" cu altă parte, mai poetică, a corpului în chestie.

I. D. — Am admirat pe „Mica Lulu". Vă credem că aţi vrea „s'o strângeţi de talie", „să-i ciufuliţi părul mai în voe" şi să faceţi nu ştim ce cu ceafa-i mică...

Vă compătimim că n'aţi reuşit şi că „singura" dumneavoastră „bucurie" a fost numai „de a-i fi mirosit rochiţele (avea două şi le schimba rând pe rând, regulat)".

Din elementele date n'a putut eşi o bucată literară. Dacă „Mica Lulu" era mai galantă — cine ştie? — poate că aţi fi injghebat o schiţă acătării. Aşa însă...

O. S. — V'am citit poezia:

In linişteа nopţii, ce vine pe-o-aripă,
Organele-mi slabe se 'ndrept către-o stea...

Luaţi Sirop Vital.

M. T. — Primit scrisoarea, poezia şi fotografia. Foarte reuşită — fotografia. Dacă doriţi, o putem publica singură.

E. L. — V'am primit pe lângă versuri şi scrisoarea, în care ne spuneţi:

„Prin luna viitoare când viu la Bucureşti, îmi veţi permite să vă vizitez şi cred că ne-om împrieteni, aşa cum sufletele afiliate se împrietenesc, se stimează şi se au dragi".

Poftim. Loc de prieten vă putem acorda, de colaborator — mai greu.

M. SEVASTOS

Trei scriitori spanioli

Pentru Spania de azi, primul loc în literatură e ocupat de Miguel de Unamuno, după care urmează: Jose Ortega-y-Gasset şi Eugenio Dorsa. Ca pretutindeni, în epoca noastră, rolul de conducători nu mai aparţine nici în Spania — poeţilor, beletriştilor sau autorilor dramatici: massele publicului cititor ascultă pe scriitorii mai „serioşi" şi abstracţi — pe aşa numiţii eseişti, adică în fond — pe critici şi filosofi.

Unamuno e, în acest sens, unul din cei mai mari şi mai originali cugetători ai timpului nostru. Scrierile lui, deşi oglindesc o erudiţie extrem de amplă, nu cad niciodată în imitaţie sau pastişă. Cel mai autoritar profesor al Universităţii din Salamanca (fondată în evul mediu odată cu universităţile din Paris, Bologna şi Oxford), Unamuno creiază prin cursurile lui care expun şi asimilează toate culturile filozofice străine, o nouă filosofie, pur spaniolă şi pur naţională. Ca atare, cartea lui intitulată „Religia mea" apără şi susţine spiritul intrinsec al culturii Spaniole. Cel mai frumos şi inspirat capitol e consacrat justificării „barocului" spaniol, hiperbolic şi manierat.

Acelaş duh, care fusese odinioară descoperit lumii întregi prin creiarea unor tipuri ca Don-Quichotte şi Sancho-Panza, reapare, în baza sistemului etic cel nou proclamat de Unamuno, în cartea lui: „Sentimentul tragic al vieţii", cea mai profundă şi mai monumentală operă din tot ce a scris Unamuno.

Rolul lui Unamuno în Spania e identic cu al lui Croce în Italia. Cu Unamuno începe o nouă epocă literară şi filosofică în Spania.

José Ortega, y Gasset desvoltă idei similare, accentuând şi mai mult europenismul culturii spaniole.

In „Revista de Occidente", redactată de el, acest scriitor susţine că: „Spania cu atât mai sigur se va integra în cultura europeană, cu cât mai profund se va manifesta şi se va pricepe pe sine; şi nici un drum nu trebue închis între Europa şi Spania. Ortega e un stilist nu mai puţin strălucit decât Unamuno; e chiar mai expeditiv, mai capricios, mai variat.

Intr'o schiţă intitulată „Arta neomenoasă" Ortega a dat o fină analiză a spiritului artistic creator din Europa ultimilor ani. Iar în cartea-i care poartă titlul „Spania a-vertebrală", se întoarce la tema naţională şi vorbeşte despre patria lui cu o „iubire crudă şi pătrunzătoare".

Eugenio Dorsa nu e atât de marcant ca scriitor, cât sunt Unamuno şi Ortega, dar şi el a ajuns cunoscut în Europa prin scrierile lui din ultimii câţiva ani. Scrie despre toate genurile şi interesele lui literare sunt atât de ample, încât, înainte de ideia emisă de Pappin, Dorsa a preconizat pentru catalogarea articolelor sale ordinea alfabetică, un fel de dicţionar. Mai scrie şi romane şi poezii în proză, editează o „călăuză" pentru muzeul Prado şi mai publică nişte „basme filosofice" foarte scurte, în felul romanelor lui Voltaire. Are darul de a însufleţi ideile şi comunica spiritul antrenant celor mai abstracte construcţiuni.

Dintre aceşti trei scriitori, Dorsa e îndreptat cel mai mult spre Europa. Catalonul acesta, educat la Paris, va rămânea, pentru literatura ţării lui, renăscută cu concursul său, — un spaniol autentic. — *N.*

Nevasta d-lui West

Fostul guvernator al statului Oregon, (Statele-Unite) dl. West, a anunţat în toată presa că va organiza un meeting, la care va rosti un mare discurs despre situaţia internă a statului.

Prietenii lui West, au divulgat intenţia acestui om politic de a critica atitudinea actualului guvernator şi a altor autorităţi.

Foarte mulţi cetăţeni, la vestea acestei senzaţii, au părăsit serviciile pentru acest meeting...

West apăru la tribună, salută foarte reverenţios asistenţa şi când aplauzele adunării încetară, zise:

— Soţia mea mi-a cerut să nu-mi pronunţ, astăzi discursul promis...

West, se plecă spre loja în care se afla soţia lui şi isprăvineDGjm
inchee:

— Deci, nu voiu rosti nici o cuvântare...

Apoi se dădu jos de pe tribună şi intră în loja temutei sale soţii.

Adunarea, fiind o adunare americană, a considerat se vede acest gest al d-lui West nu numai original, dar şi legitim: fiindcă nici-un bărbat politic american nu se poate împotrivi ordinelor unor soţii energice?...

Muzică

S'au aunţat în Bucureşti următoarele concerte:

Lotte Lehmann, primadona operelor din Viena şi New-York. Concertul va avea loc la Ateneu. Biletele la Agenţia Feder.

Guglielmetti, prima soprană dela Scala din Milano, 16 Ianuar. Biletele la Agenţia Ipcar.

Hindemith-Trio, 16 Februar. Agenţia Ipcar.

Mărunte

— „Cei trei feciori de împărat", Poveşti pentru copii mari şi mici, localizate de d-ra Eliza B. Marian, au apărut în Editura „Naţionala" S. Ciornei. Preţul Lei 90. — Aceasta e a treia carte a autoarei.

— Guvernul sovietic a întreprins introducerea alfabetului latin la populaţiile orientale de pe teritoriul Uniunii Sovietice. Majoritatea acestor popoare se servesc de alfabetul arab. Latinizarea alfabetului a reuşit până acum la 36 de popoare reprezentând o populaţie de 28 de milioane.

— A apărut la Belgrad un nou volum (500 pagini) de D. Merejcovschi: „Taina Occidentului — Atlantida-Europa", care va apărea în curând şi în limbile franceză, germană şi engleză.

— „*Revue Mondiale*" aduce un articol de G. Charensol „*Afacerea Dreyfus şi procesul Zola*".

— „Revue des Visages" consacră numărul său recent lui Paul Géraldy.

„L'Europe Centrale" a început publicarea unui studiu de Julia Letty despre literatura cehă.

COPIII să citească IROZII
Cartea cea frumoasă
Minunate ilustraţiuni şi hârtie velină
PREŢUL 20 LEI

Jertfa Lilianei
Roman pentru copii şi tineret
PREŢUL 60 LEI

Familia Chiţ-Chiţ
Piesă de teatru pentru copii şi tineret
PREŢUL 50 LEI

A doua călătorie în lumea basmelor
CELE MAI FRUMOASE POVEŞTI
de SELMA LAGERLOFF
Un volum mare, cu numeroase clişee în culori
PREŢUL 120 LEI

Cărticica păsărilor şi animalelor
O frumoasă descriere a vieţuitoarelor pentru copii
PREŢUL 30 LEI

Poveşti cu noroc
MINUNATA CARTE PENTR COPII
de ALI-BABA
PREŢUL 80 LEI

Inelul pierdut
ROMAN
de N. BATZARIA
PREŢUL 40 LEI

Povestiri pentru copii
de LEON TOLSTOI
Cu numeroase tablouri în culori
PREŢUL 100 LEI

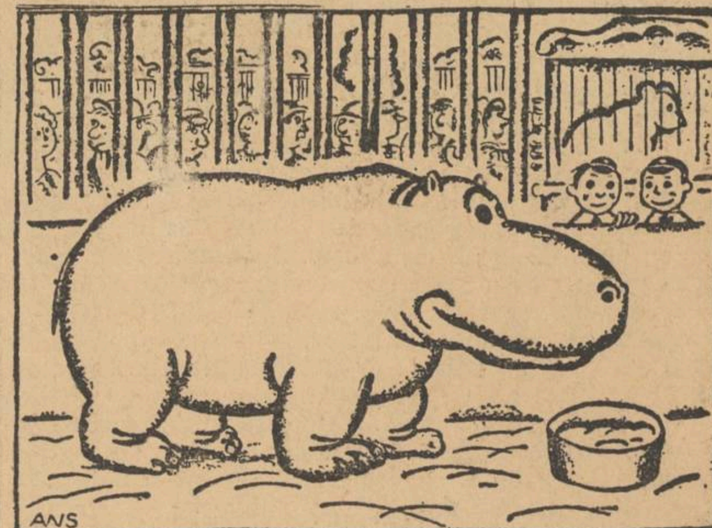
Glume pentru copii
PREŢUL 30 LEI

URSULICA
Roman pentru copii cu numeroase ilustraţiuni
PREŢUL 40 LEI

Haplea la Bucureşti
de N. BATZARIA
PREŢUL 60 LEI

ORI CE MAMĂ trebue să citească negreşit
Ştii să-ţi creşti copiii?
Minunata „CARTE-SFĂTUITOR"
de marele pedagog german
HEINRICH LHOTZKI
Trad. de A. Toma
S'a pus în vânzare la toate librăriile. — Preţ. Lei 60
Editura „Adevărul" S. A. (Str. Const. Mille No. 7-11)

La menajerie

— Uite un rinocer.
— Da de unde! Asta-i ipopotam. Rinocerii au un *buşon* de radiator.

Un copil rău

— *Hoţul:* — Am lucrat o noapte 'ntreagă ca să-i aduc cu ce să se joace, şi nu-mi spune nici „mersi"!...

In lumea bună

Stăpâna. — Ai servit la madam Georgescu? N'o pot suferi!
Bona. — Nici eu. Să încep să vă istorisesc câte ştiu despre ea, n'aşi isprăvi nici mâine!
Stăpâna. — Aşa? Atunci te-am angajat.

Mai nimic

— Nu aveţi prea mult de lucru. Trebue să-i scoateţi numai măseaua din fund.

TIP. „ADEVERUL" S. A., STR. CONST. MILLE (SĂRINDAR) No. 7—11